

Незрячим дуже допомагають чотириногі друзі – собаки, які замінюють своїм господарям очі. Вони супроводжують їх на вулиці, допомагають обходити перешкоди, безпомилково вибирають потрібні маршрути, надають допомогу в побуті.

Напередодні Міжнародного дня сліпих у багатьох школах України проводять виставки дитячих малюнків. Автор цього малюнка – школяр середньої школи № 71 міста Одеси: «Цей чоловік не здатен бачити веселку, якій радіють діти. Щоб пересуватися, він змушений у всьому покладатися на свого вірного пса-поводиря» ([посилання](#)).

Інформаційна довідка:

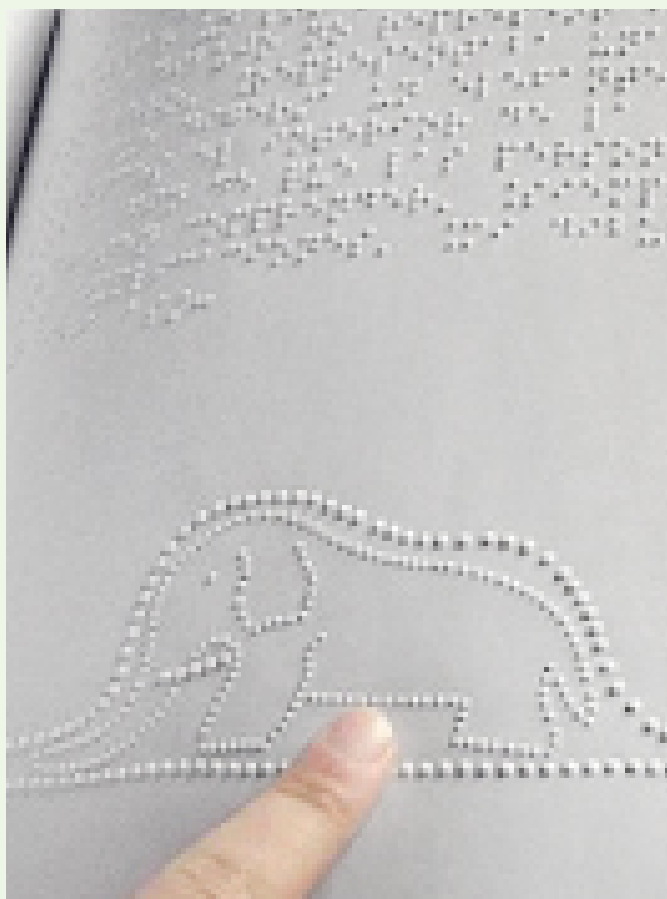
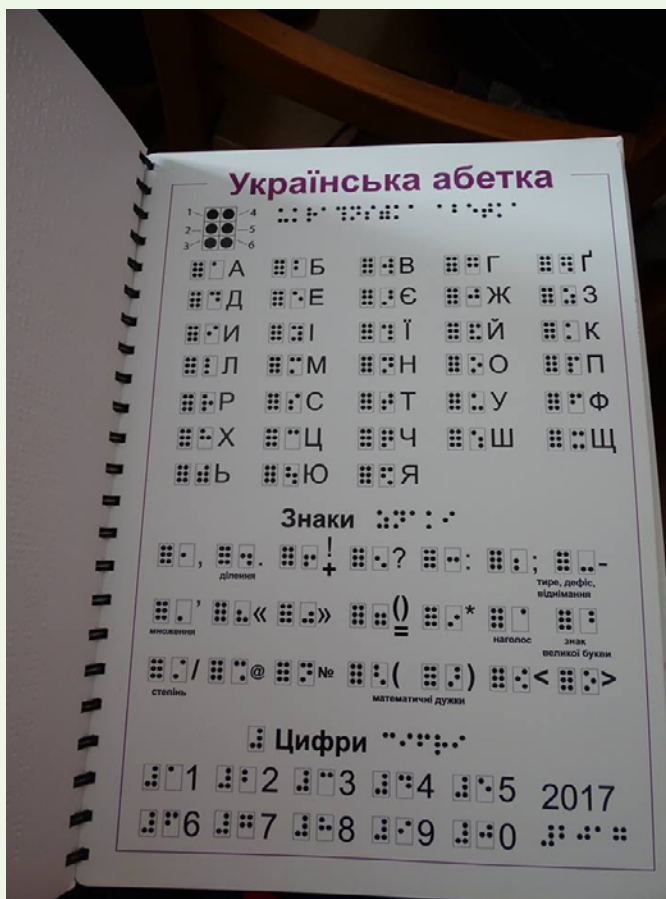
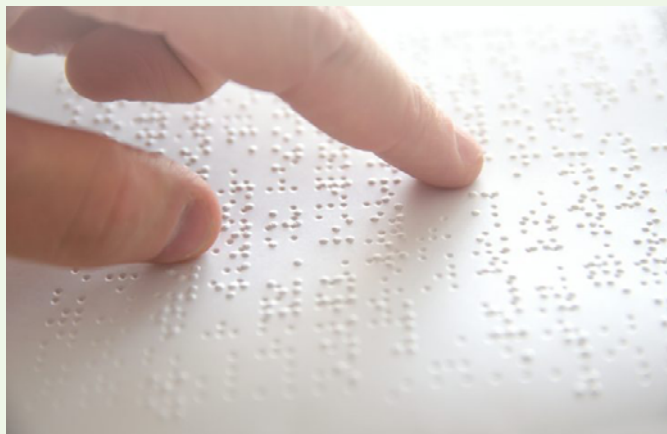
У 1826 р. Луї Брайль, 15-річний французький учень Національного інституту для сліпих у Парижі, винайшов спосіб опанування грамоти незрячими. Сам він утратив зір у три роки, коли бавився з інструментами батька.

Луї дізнався про систему точкового письма, щоб читати в темряві. Він цю інформацію використав для розробки алфавіту й створив «точкову» азбуку, яка давала змогу з комбінацій шести точок створювати 63 знаки для позначення букв алфавіту, цифр, розділових, математичних і навіть нотних знаків. Таким чином утворився рельєфно-точковий шрифт письма для читання.

Алфавіт Брайля використовують у всьому світі. Подивіться на цей набір точок: Як ти думаєш, що тут написано?

Запис означає: «Я можу читати».

3. «Аудіокнига»

Створіть усім класом «аудіокнигу».

Шляхом голосування виберіть книгу, яка набрала найбільше голосів – це може бути книга з віршами про Україну, професії, родину, маму тощо.

Кожна дитина отримує вірш (текст), вправляється у художньому читанні та начитує на записний прилад: смартфон, диктофон, комп'ютер, відеокамеру тощо (помічник: учитель інформатики, хтось із батьків).

Приклад:

Якщо аудіокнига з віршами про маму, спеціаліст може накласти на текст світлини дітей класу з матусями, родиною – і цей матеріал буде хорошим додатком до Дня матері, іншого шкільного або свята громади тощо.

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ**Пора до книжки**

(уривок)

(М. Людкевич)

Просять любі мама й тато,
Навіть просить кіт хвостатий,
З нірки сіроманка-мишка:
– Ярчику, пора до книжки.

А синичка у віконці:
– Книжка для дітей – це сонце.
Хлопчик хмуриться, мовчить,
За комп'ютером сидить.

Афоризм: «Парадокс інтернету – він об'єднує тих, хто знаходиться далеко, але роз'єднує з тими, хто поруч».

ТЕМА ТИЖНЯ: «ТРАНСПОРТ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що ти знаєш про транспорт? Що потрібно для його роботи?
- Який транспорт потрібен людям у твоїй місцевості?
- Як впливає транспорт на довкілля у твоїй місцевості?

Завдання 22-го тижня:

- ознайомитися з видами транспорту та його призначенням;
- дізнатися як різноманітний транспорт полегшує життя людей у місцевості проживання;
- довідатися про традиційний транспорт своїй місцевості;
- простежити взаємозв'язок між використанням транспорту та збереженням природи у своїй місцевості.

Очікувані результати 22-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- види транспорту;
- призначення транспорту для різноманітних потреб;
- традиційний транспорт у місцевості проживання;
- про забруднення повітря під час використання транспорту.

вмітуть:

- розрізняти види транспорту;
- називати транспорт, призначений для певних видів діяльності;
- дотримуватися правил дорожнього руху та поведінки у громадському транспорті.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	ВЗАЄМОДІЄМО УСНО <ul style="list-style-type: none"> • Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого. • Відповідає на запитання, переказує почуте.
Природнича	Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ <ul style="list-style-type: none"> • Співвідносить зображення об'єктів і явищ живої природи з відомими йому/їй із довкілля. • Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження. • Фіксує здобуту інформацію (зображеннями).
Соціальна і здоров'я-збережна	БЕЗПЕКА <ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлює можливі небезпеки та дотримується правил дорожнього руху, правил поведінки у громадському транспорті.
Громадянська та історична	Я – ЛЮДИНА <ul style="list-style-type: none"> • Знає, що існує різноманітний транспорт Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ <ul style="list-style-type: none"> • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. • Ділиться власним досвідом про види транспорту з іншими. МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА <ul style="list-style-type: none"> • Пояснює, чому потрібно берегти повітря у своїй місцевості. МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ <ul style="list-style-type: none"> • Взаємодіє з дорослими членами громади й однокласниками щодо пропаганди транспорту, який не шкодить довкіллю. Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ <ul style="list-style-type: none"> • Знає про європейські традиції збереження чистоти повітря.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Що ти знаєш про транспорт?	<ul style="list-style-type: none"> • сприймає усну інформацію; доречно реагує; • співвідносить та аналізує зображення об'єктів із відомими йому/їй із довкілля або інших джерел; • пригадує і розповідає про побачене у довкіллі.
2	Вправа «Кореспондент»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює думки з приводу простих медіатекстів; • формулює запитання до батьків, інших дорослих за темою діалогу; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту переглянутого медіа.
3	Який транспорт потрібен людям у твоїй місцевості?	<ul style="list-style-type: none"> • за допомогою вчителя виявляє очевидні ідеї у медіатекстах; • висловлює власні погляди на предмет обговорення; намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та цікаве для інших. • на основі почутого/побаченого добирає ілюстрації; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; • об'єднується з іншими дітьми у групу для спільної діяльності.
4	Повторення правил дорожнього руху	<ul style="list-style-type: none"> • демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки.
5	Гра «Де я був / була?»	<ul style="list-style-type: none"> • розпізнає та описує небезпеку від недотримання ПДР; • вирішує, як діяти у певних ситуаціях без загрози для життя і здоров'я; • розпізнає знаки, символи і попередження щодо ймовірної небезпеки. • пропонує свій варіант відповіді; • вислуховує думку інших; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила.
6	Старовинні засоби пересування у твоїй місцевості	<ul style="list-style-type: none"> • довідується від старших людей про назви та походження традиційних місцевих транспортних засобів. • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прослуханого художнього тексту; • досліджує об'єкти громадського простору в своїй місцевості.
7	Як впливає транспорт на довкілля?	<ul style="list-style-type: none"> • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; • обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • формулює запитання до батьків/інших дорослих про вплив транспортних засобів на довкілля; • об'єднується з іншими дітьми у групу для спільної діяльності.

1. Що ти знаєш про транспорт?

Що ти знаєш про те, яким буває транспорт?

Розповідь учителя:

([матеріал для вчителя](#))

Транспорт – це сукупність засобів різних видів: автомобілі, літаки, маршрутки, трамваї, велосипеди тощо.

Для роботи транспорту потрібні спеціальні шляхи: шосе, залізничні колії, *повітряні коридори* (дороги для руху авіаційного транспорту), річки, моря тощо. А також мости й об'їзні дороги. Рух транспорту відбувається за спеціальними правилами та встановленими знаками.

Керує транспортним засобом зазвичай водій, машиніст, капітан річкового або пілот повітряного судна.

Різноманітним є транспорт і за своїм призначенням: це може бути перевезення вантажів, пасажирів, спеціальні роботи. Окремо будують великі приміщення (термінали), де відбувається перевантаження чи пересадка пасажирів з одного виду транспорту на інший: аеропорти, залізничні станції, автобусні зупинки.

Відрізняється транспорт і за енергією, яка потрібна для його руху та роботи. Це може бути бензин, дизельне або авіаційне паливо, електроенергія.

2. Вправа «Кореспондент»

Завдання для дітей:

Перегляньте [мультфільм](#) (0.0 хв. - 10.34 хв.).

Придумайте питання і візьміть інтерв'ю у однокласника / однокласниці за поданою темою.

Варіанти питань:

- Який буває транспорт?
- Яким транспортом користувався/користувалась я або моя сім'я?
- Який транспорт важко побачити у нашій місцевості? (літак – немає поблизу аеропорту, корабель – немає поблизу річки, потяг – поруч немає вокзалу тощо)
- Як називається професія водія літака, потягу, корабля? (пілот; машиніст потягу; капітан корабля, річкового судна)
- Які потрібні роботи виконує транспорт у моїй місцевості?
- Що потрібно для руху транспорту? (для автомобіля, автобуса – дорога та бензин; для корабля – річка та дизельне паливо; для літака – повітряна дорога (коридор) та авіаційне паливо; для трамвая, тролейбуса, метро, потяга – залізнична колія та електроенергія)

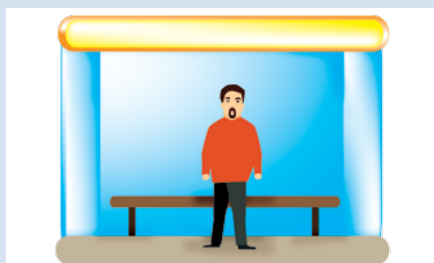
3. Який транспорт потрібен людям у твоїй місцевості?

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Завдання для дітей:

Назвіть транспортні засоби, зображені на малюнках, і поєднайте їх із відповідними позначками (за кількістю перевезених пасажирів).

Відмітьте лише той транспорт, який ви бачили у своєму населеному пункті.

Один – кілька пасажирів

Багато пасажирів

Підсумок: використання громадського транспорту, який одночасно перевозить велику кількість пасажирів, більш виправдане, ніж поїздки на власному транспортному засобі.

4. Повторення правил дорожнього руху

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Завдання для дітей: спільно пригадаємо правила дорожнього руху.

Обговорення:

- Як правильно переходити через дорогу в місті, селищі, за містом?
- Що означають кольори світлофора і як потрібно діяти у кожному з випадків?
- Яких потрібно дотримуватися правил, коли знаходишся на зупинці автобуса / маршрутки / трамвая / тролейбуса?

Завдання для дітей (робота у парах):

Позначте зеленим кольором ілюстрацію / пішоходів, де дотримано правил дорожнього руху, а червоним кольором – де правила дорожнього руху пішоходами порушено.

- 1 пішохід –
- 2 пішохід –
- 3 пішохід –
- 4 пішохід –
- 5 пішохід –
- 6 пішохід –
- 7 пішохід –

5. Гра «Де я був?»

Завдання для дітей:

Пограємо у гру «Де я був?»

Варіанти питань:

- Я бачив/бачила багато автовок. Де я був/була? (На головній вулиці міста/села)
- Я бачив/бачила великі літаки. Де я був/була? (В аеропорту)
- Я бачив/бачила дітей на велосипедах. Де я був/була? (На велосипедних змаганнях)
- Я бачив/бачила кілька літаків і гелікоптер. Де я був/була? (На летовищі)
- Я бачив/бачила навколо багато пасажирів. Де я був/була? (На вокзалі, в аеропорту)
- Я бачив/бачила багато автобусів. Де я був/була? (На автовокзалі)
- Я бачив/бачила багато потягів. Де я був/була? (На залізничному вокзалі) тощо.

6. Старовинні засоби пересування у твоїй місцевості

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Завдання для дітей:

Довідатися у батьків або старших за віком людей про традиційні / старовинні засоби пересування у твоїй місцевості.

Обговорення:

- Чи були серед них такі як на фотографіях?
- Хто рухав такий транспорт вперед?
- Чи завдавав такий транспорт шкоди для довкілля?

Підсумок: старовинні засоби пересування не завдавали шкоди довкіллю!

7. Як впливає транспорт на довкілля?

Матеріал для вчителя: робочий зошит «Я й енергія»: навч. посібн. для 3 кл. загальноосвіт. навч. закладів / Н. Вінницька, І. Санковська, С. Стельмащук. – К.: Інститут обдарованої дитини, 2015. – 40 с.

Розповідь вчителя:

Завдяки автомобілям люди можуть вільно пересуватися, працювати далеко від своїх домівок, купувати більше товарів, відпочивати у незвичайних місцях. Проте машини створюють одну з найбільш серйозних проблем сьогодення – це забруднення повітря викидами вуглекислого газу (CO_2). З його високим вмістом пов'язаний стан здоров'я не тільки людей, а й тварин і рослин.

Необхідно зменшувати вплив транспорту на навколишнє середовище у своїй місцевості! Для цього потрібно скористатися однією з порад або взяти їх за щоденне правило:

- надавати перевагу громадському транспорту перед власним автомобілем;
- якщо і пересуватися на авто, то підвозити до роботи інших працівників або знайомих;
- їздити на роботу або до школи на велосипеді (самокаті, скейті, роликах);
- розповідати про використання електромобілів;
- ходити пішки.

Завдання для дітей:

Розставте цифри від 1 до 6 (від меншого до більшого) наскільки зображений транспорт є шкідливим / нешкідливим для довкілля.

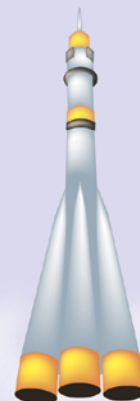

Підсумок: не впливає на довкілля – велосипед, а завдає великої разової шкоди – ракета.

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Учитель розповідає про європейський досвід проведення різноманітних заходів щодо збереження чистоти повітря. Зроби повідомлення про акцію «День без автомобіля».

Вперше акція «День без автомобіля» пройшла у Франції в 1998 році. 22 вересня для автомобілів перекривають дороги у центрі Парижу. У цей день на вулицях можна побачити лише таксі та електромобілі. Для тих, хто боїться запізнитися на роботу, пропонуються велосипеди, які можна отримати безкоштовно під заставу посвідчення особи.

Зараз в акції беруть участь понад 2 000 міст і містечок світу.

Завдання для дітей:

Користуючись зашифрованими позначками літер:

										
Т	Р	Я	Л	Ж	И	І	С	О	П	Д

допишіть закінчення речення, яке є гаслом акції «День без автомобіля».

Місто як простір для людей, _____

Як ти розумієш це гасло?

ТЕМА ТИЖНЯ: «ПРОФЕСІЇ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що є важливим у будь-якій професії?

Завдання 23-го тижня:

- сприяти усвідомленню учнями цінності та важливості професій для суспільства;
- виховувати у дітях шанобливе ставлення до людей різних професій;
- сприяти усвідомленню учнями, що у будь-якій професії важливо бути старанним, відповідально ставитись до справи;
- вчити взаємодії в парах і групах.

Очікувані результати 23-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що таке професія;
- що кожна професія цінна та важлива для суспільства;
- як потрібно ставитись до справи;
- який найперший обов'язок школяра;
- які якості допомагають людині стати професіоналом своєї справи;

вмітуть:

- пояснити важливість професій для суспільства;
- робити висновки про важливість праці у житті людини;
- виявляти уміння шанобливого ставлення до людей різних професій (прибиральниць, кухарів, охоронників, учителів);
- розповідати, чому потрібно бути старанним, відповідально, з душею ставитись до справи;
- працювати в парах і групах.

Назва освітньої галузі

Очікувані результати учіння

Мовно-літературна

ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою;
- спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору;
- підтримує аргументами власні думки або спростовує їх;
- уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо);
- поповнює власний словниковий запас;
- розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого;
- вирізняє у художніх текстах (казках, оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити.

ЧИТАЄМО

- досліджує особливості загадки;
- пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо);
- словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів.

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА

- висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм).

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

- описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ;
- обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі.

Соціальна і здоров'я-збережна**ДОБРОБУТ**

- пояснює важливість навчання у школі для власного добробуту;
- об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри;
- розповідає, як від власного ставлення до навчання залежить його/її успіх і добробут у майбутньому;
- розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їх опанування.

Громадянська та історична**Я – ЛЮДИНА**

- розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому.

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Перегляд відеоролика «Загадки про професії»	<ul style="list-style-type: none"> • досліджує особливості загадки; • поповнює власний словниковий запас.
2	Гра «Зрозумій мене»	<ul style="list-style-type: none"> • уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби (жести, міміка тощо); • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.
3	Робота в групах. Обговорення на тему «Що трапиться..?»	<ul style="list-style-type: none"> • спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
4	Робота в групі. Гра «Передай інформацію»	<ul style="list-style-type: none"> • поповнює власний словниковий запас; • вирізняє у художніх текстах (казках, оповіданнях, віршах) образні вислови й пояснює, які саме образи вони допомагають уявити.
5	Інсценізація «Твоя робота»	<ul style="list-style-type: none"> • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо);

		<ul style="list-style-type: none"> • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі.
6	Робота в групах. Практична робота «Найперша професія»	<ul style="list-style-type: none"> • сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами; • пояснює важливість навчання у школі для власного добробуту; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • розповідає, як від власного ставлення до навчання залежить його/її успіх і добробут у майбутньому; • розрізняє різні професії та пояснює важливість навчання для їх опанування.
7	Перегляд мультфільму «Маленький керівник»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина та чому.
8	Рефлексія «Що я беру із собою?»	<ul style="list-style-type: none"> • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого.

1. Перегляд відеоролика «Загадки про професії»

Запропонуйте дітям переглянути [відеоролик «Загадки про професії»](#).

Запитайте дітей, як вони розуміють значення слова «професія».

Професія – це певний вид трудової діяльності, який потребує спеціальних теоретичних знань та практичних навичок.

2. Гра «Зрозумій мене»

Об'єднайте дітей у групи. Запросіть дітей взяти участь у грі «Зрозумій мене».

Завдання: групам по черзі без слів потрібно показати задуману ними професію.

Обговоріть:

- Чи легко було показати професію?
- Чи легко було відгадати?
- Що допомогло?

Матеріал для вчителя [«Незвичайні та рідкісні професії у світі»](#):

Рятівник пінгвінів

Це робота для тих, хто не боїться холоду та любить тварин. Пінгвін, який впав на спину, самотужки перевернутись не зможе, тому в Антарктиді є спеціальні люди, які допомагають цим милим тваринам, фактично рятують їх.

Шукач мурашок

Ця людина відшукує в мурашнику найкращих особин, які згодом будуть продовжувати свій рід на штучних мурашиних фермах.

Вирівнювач подушок

У деяких меблевих магазинах є вакансії вирівнювача подушок. Така людина повинна ходити по торговельному залу та стежити, щоб на подушках не було складок.

Співрозмовник

У багатомільйонних містах, наприклад Токіо, поява такої професії цілком закономірна, адже ритм життя шалений, а часу на спілкування вкрай мало. Тому на найбільш людних вулицях є спеціальні будки, в них і сидять співрозмовники, які готові вислухати та поспілкуватись з усіма, у кого є потреба «вилити душу».

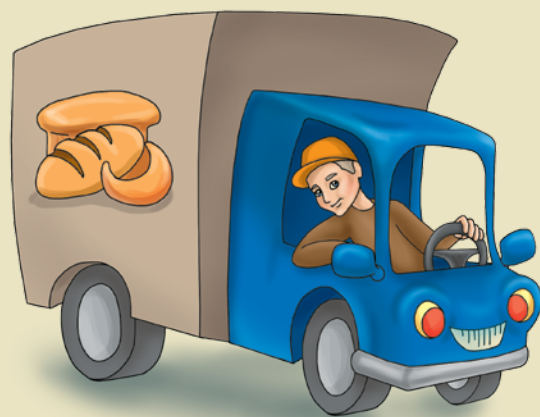
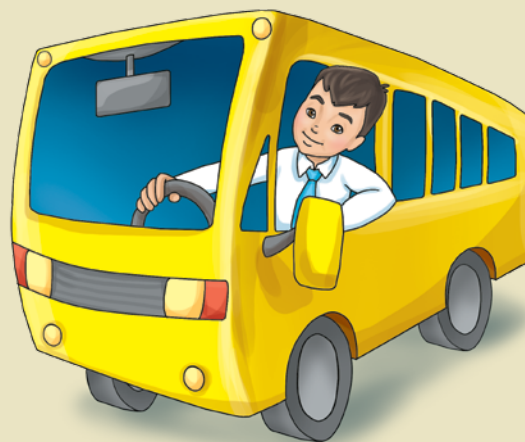
Любитель постояти в черзі

Такі вакансії зустрічаються у Великобританії. Саме там можна заплатити 40 доларів за годину людині, яка професійно відстоїть вашу чергу будь-де. Плата чимала, але для ділових людей, яким постійно бракує часу на все, це просто знахідка.

3. Обговорення на тему «Що трапиться..?»

Заняття проходить у форматі роботи в групах.

- Об'єднайте дітей у групи шляхом вибору картинок із серії «Професії».

- Запропонуйте дітям обговорити в групах ситуації, коли на роботу не вийдуть водії громадського транспорту, шофери, що розвозять продукти, продавці, електрики, швеї, кухарі, та розказати, що може трапитися.
 - Підведіть дітей до думки про взаємозв'язки, взаємозалежність людей різних професій.
 - Запитайте дітей, чи можуть вони назвати найпотрібнішу професію. Чому?
- Зробіть висновок, що всі професії потрібні людям для їхнього комфортного життя, безпеки, навчання, розваг, тому й усі важливі.

4. Гра «Передай інформацію»

Заняття проходить у форматі роботи в групах.

- Запропонуйте дітям стати у коло.
- Скажіть, що ви будете читати [вірш Ольги Шнуренко «Усі професії важливі»](#), а діти мають рухами, жестами передати текст, створивши таким чином наочну картинку.

Усі професії важливі (О. Шнуренко)

Столяр у майстерні стругає,
Стружку збирає в корзинку –
Потім про яблука дбає,
Робить їм ліжко узимку.
Продавець у магазині
Усміхається привітно –
Ця весела господиня
Продає осінні квіти.
Моряк закоханий у море,
А в мріях бачить океан,
І хоче стати командором,
Здолати бурю й ураган.

Листоноша лист мені приніс,
Затанцюю я йому на біс,
І дізнаюсь про новини
Від подружки Катерини.
Льотчик обіймає небо синє,
І від того дійсно він щасливий.
Кухар їжу нам готує смачно –
Ми за це йому безмежно вдячні!
Швачка шиє одяг для людей,
У неї так багато є ідей.
Прикрашає всіх сучасна мода,
І хороший настрій – нагорода!

ВСІ ПРОФЕСІЇ ДЛЯ НАС ВАЖЛИВІ,
РУКИ ЗОЛОТІ – ЦЕ СРАВЖНЕ ДИВО!

Запитайте дітей:

- у яких випадках говорять: у нього / у неї руки золоті?
- як вони розуміють вислів: РУКИ ЗОЛОТІ – ЦЕ СРАВЖНЕ ДИВО?
- чи кожна людина у своїй професії має золоті руки?
- що робить руки золотими?

Підсумок:

Який майстер – така й робота. З давніх-давен користуються повагою люди працьовиті. Про них говорять: «золоті руки», «майстер своєї справи», «працює, не покладаючи рук». У будь-якій професії важливо, як людина ставиться до справи: виконує її старанно, з душою, відповідально, постійно вчиться, щоб добре знати своє діло.

5. Інсценізація «Твоя робота»

Запросіть дітей до уявного театру.

Запропонуйте подивитись виставу «Твоя робота». (Примітка. Запросіть до участі у виставі учнів старших класів або батьків.)

Кімната. Син учить уроки. Тато замислився над якимось кресленням. Мама щось пише. Деякий час усі мовчки працюють.

Син (відкладаючи підручник, сердито). Набридло мені вчитися. Сиди, зубри. Не буду більше. Дуже потрібно! Я й так все знаю. Книжку прочитати можу. Слова на папері написати також умію. І цифри складаю. Чого ж іще? Не піду більше до школи!

Мама (продовжує працювати). А що ж ти будеш робити?

Син. Як що? Працювати буду.

Мама. Ким же?

Син. Чи мало ким? Ну хоча б, як ти, лікарем.

Мама. Дуже добре. Тоді, може, ти мені допоможеш? У мене дуже багато справ. Боюся, не встигну.

Син. Давай поможу. А що мені робити?

Мама. Ось карточки хворих. Візьми кілька й напиши докладно історії їхніх хвороб. (Показує), Ось тут угорі діагноз. Пиши.

Син. Ні, я не зможу. Я ж хворих не слухав. Ти слухала, ти й пиши.

Мама. Гаразд. Тоді ти випиши ось на цьому аркуші рецепт на ліки хворому на грип.

Син. Добре (Бере аркуш). А як їх виписувати? Які ліки потрібні?

Мама. Писати рецепт потрібно латинськими літерами. А які ліки потрібні від грипу, ти сам мусиш знати. Ти ж лікар.

Син. Так... мда... ох... (Крутить аркуш). Знаєш, мамо, мені така робота щось не дуже подобається. Я краще, як тато, на завод піду, буду працювати майстром на заводі автомобілів.

Тато (відривається від креслення). Дуже добре, синку. Я оце зараз над одним кресленням думаю. Йди до мене, допоможеш розібратися. (Син підходить). Ось дечки перед тобою креслення нової машини. Легкового автомобіля. В ньому є помилки. Подивися які й скажи мені.

Син. Помилки? Тут ось, на цьому аркуші?

Тато. Так. Тут.

Син. А де ж вони?

Тато. Ось тобі й треба знайти. А то зроблять за таким кресленням робітники автомобіль, а він навіть із воріт заводу не вийде.

Син. Я ці помилки шукати не вмію. От якби букви неправильно були написані, зміг би. У нас у класі Петько Єршов замість «Петя» написав «Путя». Я перший його помилку знайшов. А тут я не знайду.

Тато. Тоді я сам попрацюю, помилки виправлю. А ти відпочинь.

Мама. Справді, відпочинь. Посидь он-де на дивані, склавши руки. (Батьки мовчки працюють. Син сидить на дивані.)

Син (після деякої мовчанки). Весь час відпочивати нудно. (Йому ніхто не відповідає). Краще вже я піду уроки повчу. (Сідає до столу, починає щось писати). Виходить! (Тату й мамі.) Знаєте, що, я, мабуть, знову до школи піду. (Дивиться у зошит.)

Тато. От і гаразд. Ось це зараз твоя найголовніша робота.

6. Практична робота «Найперша професія»

Заняття проходить у форматі роботи в групах.

- Об'єднайте дітей у групи.
- Запитайте, для чого потрібно вчитися?
- Роздайте групам аркуші паперу, на яких написані навчальні предмети, що вивчаються у першому класі (на одному аркуші – один предмет).
- Запропонуйте дітям написати назви професій, для яких потрібні знання того навчального предмету, що зазначений у них на аркуші.
- Обговоріть написане.
- Допоможіть дітям з'ясувати, навчання в школі – це професія чи обов'язок?
- Зробіть висновок про взаємозв'язок між ставленням до навчання в школі і вибором майбутньої професії.

Бо всім відомо, що без школи,
Без знань, що мушиш там набуть,
Не станеш у житті ніколи
Тим, ким у дитинстві мрієш бути!

(А. Костецький)

7. Перегляд мультфільму «Маленький керівник»

Запропонуйте дітям переглянути мультфільм [«Маленький керівник»](#).

Обговоріть з дітьми мультфільм.

Запитання для обговорення:

- Що не любив робити Борис?
- Яка у нього була мрія?
- З ким зустрівся хлопчик?
- Що сказав йому чародій?
- Яке майбутнє показав чародій Борі?
- Що допомогло Борі стати у майбутньому чудовим керівником?

Зробіть висновок: до своєї майбутньої професії потрібно готуватись із дитинства. Необхідно мати не тільки хороші знання, а й виробляти в собі такі риси, як акуратність, дисциплінованість, старанність, відповідальність. Ці риси знадобляться у будь-якій професії.

8. Рефлексія «Що я беру із собою?»

Запитайте в дітей, що корисного для себе вони дізналися.

Заохочуйте їх висловлювати свою думку й обґрунтовувати її.

Використані джерела

1. [Незвичайні та рідкісні професії у світі](#) [Електронний ресурс].
2. [Шнуренко О. Усі професії важливі](#) [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ЧАС / ЯК КЕРУВАТИ ЧАСОМ?»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Що ти знаєш про правильний розподіл часу впродовж дня (тижня) – тайм-менеджмент?
- Наскільки час важливий для тебе й інших?

Завдання 24-го тижня:

- продемонструвати переваги використання розпорядку дня;
- прослідкувати на власному досвіді взаємозв'язок між правильною організацією часу та отриманим результатом;
- переконатися у важливості часу для інших людей / дітей.

Очікувані результати 24-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- про переваги використання розпорядку дня;
- що правильна організація свого часу важлива та корисна;

вмітимуть:

- правильно організувати свій час;
- цінувати час інших.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	<p>ВЗАЄМОДІЄМО УСНО</p> <ul style="list-style-type: none"> Уважно слухає, ставить запитання до усного повідомлення, відповідає на запитання. <p>ЧИТАЄМО</p> <p>Добирає ілюстрації до художнього тексту.</p>
Природнича	<p>Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ</p> <ul style="list-style-type: none"> Співвідносить зображення/описи явищ живої та неживої природи з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел об'єктами та явищами. Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження / дослідження. Фіксує здобуту інформацію (зображеннями, символами). <p>Я У ПРИРОДІ</p> <ul style="list-style-type: none"> Розпізнає часові зміни в живій і неживій природі. Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії. Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. Розпізнає об'єкти довкілля та фіксує їх зміни у часі.
Соціальна і здоров'я-збережна	<p>БЕЗПЕКА</p> <ul style="list-style-type: none"> Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.

**Громадянська
та історична****Я – ЛЮДИНА**

- Знає, що бажано правильно організувати свій час.

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
- Ділиться власним досвідом із розпорядку дня з іншими.
- Розуміє важливість часу для інших людей/дітей.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- Пояснює, чому потрібно дотримуватися розпорядку дня та як це впливає на його розпорядок дня.

МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ

- Взаємодіє з дорослими членами громади й однокласниками щодо пропаганди навичок розпорядку дня.

Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ

- Знає про європейські традиції щодо дотримання навичок розпорядку дня.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Складання власного розпорядку дня, малювання	<ul style="list-style-type: none"> • сприймає зміст розповіді та виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел; • визначає окремі зміни у довкіллі, пов'язані з відповідною порогою року; • добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді.
2	Знайди 10 відмінностей	<ul style="list-style-type: none"> • знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів; • групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками;
3	Працюймо разом із дорослими	<ul style="list-style-type: none"> • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого та побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • долучається до корисних справ у школі, громаді; • домовляється з однокласниками про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей.
4	Робота з ілюстраціями, позначення відмінностей	<ul style="list-style-type: none"> • спостерігає за довкіллям, фіксує спільні та відмінні ознаки об'єктів; • пов'язує текстову інформацію з відповідними життєвими ситуаціями.
5	Бесіда про правила етикету	<ul style="list-style-type: none"> • пригадує і розповідає свої враження (почуття/емоції) від побаченого та почутого; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту.
6	Розповідь вчителя про найповільніших тварин	<ul style="list-style-type: none"> • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому / їй із довкілля або інших джерел; • знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів.

7	Розповідь вчителя про правильну організацію часу	<ul style="list-style-type: none"> • пояснює, що кожна дія (рішення) має наслідки; • розуміє проблему з якою стикнувся / стикнулася; розмірковує, що йому/їй відомо про цю проблему, як її вирішити; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.
8	Вправа «Щоденник успіху»	<ul style="list-style-type: none"> • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками; • розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • аналізує свою поведінку, уподобання, виділяючи риси, якими вирізняється серед інших, і які надають йому/їй неповторності.
9	Вправи на розпізнавання часу	<ul style="list-style-type: none"> • пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями; • сприймає зміст питання і відповідає у вербальний або невербальний спосіб.
10	Ігри	<ul style="list-style-type: none"> • демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі.
11	Завдання «Не хочу хвалитися, але можу навчити...»	<ul style="list-style-type: none"> • домовляється з однокласниками про доброзесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює; • роз'яснює, чому важливо працювати гуртом; • уважно вислуховує думку співрозмовника; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання.
12	Працюємо спільно з дорослими	<ul style="list-style-type: none"> • розпитує старших людей про минуле; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого та побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • долучається до корисних справ громади; • домовляється з однокласниками про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей; • спілкується з батьками, вчителями, однокласниками.

1. Складання власного розпорядку дня

Матеріал для батьків і дорослих: [посилання 1](#), [посилання 2](#), [посилання 3](#).

- Що ти знаєш про правильний розподіл часу впродовж дня/тижня?
- Попрацюй разом із батьками або іншими дорослими з корисною інформацією з поданої теми.
- Склади власний розпорядок дня або намалюй його.

Зрозуміло, розпорядок дня буде відрізнятися у дівчинки і хлопчика. Також він може змінюватися в залежності від пори року, нових домашніх доручень, нових захоплень тощо. Таблиця і малюнки стануть допомогою у цій справі.

Час	Діяльність (орієнтовна)	Власний розпорядок
7:00 – 7:20	пробудження, ранкова активність	
7:20 – 7:35	сніданок	
7:35 – 8:00	збори	
8:00 – 8:20	шлях до школи	
8:30 – 13:05	навчання	
13:05 – 13:30	повернення додому	
13:30 – 14:00	зміна одягу, денний прийом їжі	
14:00 – 16:00	вільний час (відпочинок, секції)	
16:00 – 18:00	підготовка до школи	
18:00 – 19:00	вечеря, відпочинок	
19:00 – 20:00	дозвілля дитини	
20:00 – 21:00	підготовка до сну	
21:00 – 7:00	сон	

2. Знайди 10 відмінностей

Завдання для дітей: знайди у малюнках 10 відмінностей.

Обговорення:

- У яку частину доби відбувається подія?
- Чи правильно використовує хлопчик відведений час для догляду за собою?
- Які поради щодо економії води ти міг/могла б дати хлопчику?
- Що ти запропонував / запропонувала б у даній ситуації?

3. Наскільки час важливий?

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Завдання для дітей:

- Поміркуйте спільно з дорослими наскільки час важливий для тебе та інших?
- Прочитайте висловлювання різних відомих людей про час.

Усе життя людини пов'язане з часом: із уміньми цінувати, розподіляти та вимірювати його. Час збігає безперервно, його не можна ні спинити, ні повернути. Тому за тривалістю досить важко сприймати різні проміжки часу, порівнювати події.

Час має певні властивості, які необхідно зрозуміти і запам'ятати:

- **об'єктивність** – тобто неможливість уповільнити або прискорити його;
- **незворотність** – час завжди йде вперед, вчорашній день повернути не можна.

Людині та дитині важливо (життєво необхідно) орієнтуватися у часі. Якщо людина має розвинуте почуття часу, вона може керувати собою і будь-якою ситуацією, у якій опиняється.

«З усіх втрат – втрата часу найтяжча». (Григорій Сковорода)

«Не відкладайте на завтра те, що можна зробити сьогодні». (Бенджамін Франклін)

«Бережи час». (Луцій Сенека)

4. Вправа «Познач відмінності»

Завдання для дітей:

Познач відмінності, які свідчать про порядок і прибраність у кімнаті.

5. Бесіда про правила етикету

Якщо вас запросили у гості й ви прийняли запрошення, буде нетактовно без поважних причини не з'явитися у призначене місце. Останній термін, коли можна відмовитися – напередодні призначеної зустрічі, при цьому слід назвати досить

вагому причину. Якщо все ж таки сталося так, що ви не дотрималися обіцянки та не прийшли, необхідно якомога швидше в усній або письмовій формі вибачитися.

Спізнюватися у гості більше ніж на 10-15 хвилин непристойно. Ще гірше за запізнення достроковий прихід... Ви можете цим спричинити незручну ситуацію для господарів.

Дітей приводять у гості тільки тоді, коли це окремо зазначено у запрошенні.

Якщо ви запізнюєтеся на зустріч і не встигаєте, потрібно зателефонувати та попередити. У світовій спільноті є загальноприйнятий вислів «форс-мажор». Це обставини непереборної сили. Щось дуже несподіване та непередбачуване, що заважає вам вчасно дістатися до місця зустрічі. Але якщо ви часто будете посилатися на цю причину, то вас будуть вважати непунктуальною і, навіть, несерйозною людиною.

Коли ви збираєтеся на зустріч, у подорож, у гості, потрібно заздалегідь розрахувати час на дорогу до місця призначення. Також вийти на кілька хвилин або десятків хвилин раніше.

Якщо ваша дорога пов'язана з рухом громадського транспорту (автобуса, метро, трамваю тощо), потягу або літака, то потрібно розуміти, що транспорт вас – одну окрему людину/дитину – чекати не буде. На відміну від людей. Проте бажання врешті-решт дочекатися та поспілкуватися свідчить про особисту вихованість або велику повагу до вас як співрозмовника.

6. Розповідь вчителя про найповільніших зі світу тварин

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Усі добре розуміють, що будь-яка швидкість, яку використовують тварини, є як засобом порятунку від хижаків, так і засобом вдалого полювання.

Але на нашій планеті мешкають численні істоти, для яких висока швидкість руху стала недосяжною метою, та для них вона, власне, особливо і не потрібна.

Спосіб життя, особливості будови не дозволяють багатьом тваринам використовувати високу швидкість взагалі. То які з них найповільніші?

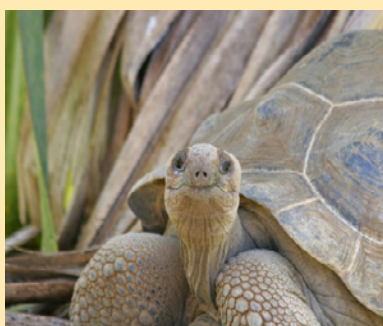
1 місце. Равлик.

Згідно з останніми проведеними дослідженнями, середня швидкість равлика складає близько 1,5 мм/с, тобто за одну хвилину він може здолати відстань, рівну приблизно 6 см (3,6 м/годину). Така маленька швидкість пересування равлика обумовлена особливостями його будови.

2 місце. Трипалий лінивець.

Швидкість руху равлика нас так не дивує як швидкість лінивця і це зрозуміло, адже равлик маленька істота, а лінивець – тварина середніх розмірів, але, незважаючи на це, він рухається теж дуже повільно. Його середня швидкість пересування по землі – лише 150 м/на годину.

3 місце. Черепахи.

Ми часто чуємо вираз: «Повзеш як черепаха». Проте ці тварини не такі вже й повільні, як може здатися на перший погляд. Багато хто з них може непогано пересуватись, особливо це стосується черепах, що мешкають у воді. Вони здатні розвивати швидкість (у воді) до 25-35 км/год, а якщо це напівводяні черепахи, які іноді вибираються на сушу, то при русі по землі їх швидкість дорівнює 10-15 км/год.

7. Розповідь вчителя про правильну організацію часу

Завдання дітям:

- Послухайте розповідь вчителя / батьків про важливість правильної організації часу.
- Запам'ятайте наступні правила:

Правила початку дня:

1. Починай день із позитивним настроєм.
2. Починай роботу в один і той же час.
3. Переглянь план, складений напередодні.
4. Ранок – для складних і важливих справ.

Правила середини дня

1. Уникай незапланованих дій.
2. Невеликі схожі справи виконуй підряд (завдяки зосередженості економиться час).
3. Сплануй на початок дня найважливіші справи, а на день – менш важливі.
4. Своєчасно роби паузи й уникай перевантаження.

Правила завершення робочого дня:

1. Усі розпочаті невеликі справи намагайся завершити впродовж одного дня.
2. Слідкуй за отриманими результатами.
3. План на наступний день складай ввечері.
4. Кожний день завершуй запитаннями: Що я зробив/зробила? Що я не зробив/не зробила? Що залишилося?

8. Вправа «Щоденник успіху. 5 досягнень дня»

Матеріал для вчителя і батьків: [посилання](#).

Завдання дітям:

Спільно з батьками спробуй ввечері зробити записи про свої досягнення до таблиці, яка тобі вже знайома з попередньої теми «Головна подія дня».

Поговоріть із дітьми про цінність і важливість кожного дня. З таких днів складаються цілі тижні. Діти вже навчилися визначати подію / події дня, обговорювати особливо цікаві та значущі досягнення. Поступово можна виокремлювати вже не одну, а кілька подій.

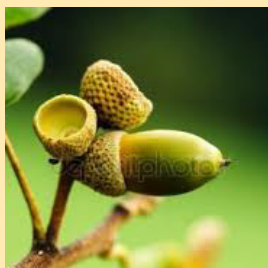
Проводити рефлексію вправи вчитель може на ранкових зустрічах. А батьки – наприкінці тижня спільно з дитиною.

День тижня	Досягнення дня	Чому це важливо?
Понеділок	Познайомився/лась з новою дівчиною / хлопчиком у гуртку Самостійно намалював / ла картину	Дружба Самостійність, творчість
Вівторок	Прання речей (хустинок, шкарпеток) Поливав/ла вазони	Відповідальність, самостійність Відповідальність, турбота
Середа	Сам / сама накрит / ла стіл до вечері Зателефонував / ла однокласнику / ці, який хворіє, поспілкувався/лась	Відповідальність, самостійність Дружба, турбота
Четвер	Прокинувся/лась вчасно Допоміг / ла братику / сестричці прибрати іграшки	Організованість Дисциплінованість, турбота
П'ятниця	Гуляв / ла у парку Допоміг / ла мамі / тату сходити у магазин	Відпочинок, здоров'я Відповідальність
Субота	Допомогла бабусі знайти інформацію про ліки в інтернеті Дізнався/лась про нову програму для телефону	Турбота, любов Володіння сучасними технологіями
Неділя	Навчив / ла братика / сестричку грати у нову гру Зробив/ла вдалу фотографію білки у парку	Дружба, любов Володіння сучасними технологіями

9. Вправи на розпізнавання часу

Завдання дітям:

Розгляньте ілюстрації та правильно вживайте слова для опису подій за часом їх настання:

- Спочатку був жолудь, зараз є саджанець, потім виросте дуб;
- Раніше за все з'явився жолудь, згодом він підріс до розмірів живця, потім він стане великим деревом;
- Колись це був жолудь, через деякий час він вже став маленьким деревцем, пізніше досяг розмірів дорослого дуба.

Запропонуйте дітям наступне завдання:

- Як інакше сказати «5 березня, 6 березня, 7 березня»? (вчора, сьогодні, завтра)
- Як інакше сказати «5 березня, 6 березня, 7 березня»? (понеділок, вівторок, середа)
- Березень, квітень, травень? (спочатку, потім, згодом)
- 2017, 2018, 2019 роки (минуле, сьогодні, майбутнє)

10. Граймо разом

Запропонуйте дітям пограти разом у гру «На все свій час».

Діти мають стати в коло, а вчитель по черзі кожному кидає м'яч і ставить запитання.

Приблизні питання до гри:

- Коли ти ліг/лягла спати? (Вчора ввечері)
- У який час доби ти прокинувся/прокинулась? (Сьогодні зранку)
- У який час доби починає темнішати? (Ввечері)
- Яка пора року найхолодніша? (Зима)
- Коли птахи відлітають у теплі краї? (Восени)
- Коли починається навчальний рік? (У вересні)
- У який день починається новий рік? (1 січня)

Гра «За 1 (3, 5) хвилину / хвилин я можу...» (Мікрофон).

Учитель пропонує дітям стати в коло і продовжити речення. Наприклад,

- прибрати іграшки у своїй кімнаті,
- полити квіти,
- розв'язати приклади / задачу,
- повідомити новину другу / подрузі,
- розказати про досягнення цього дня тощо.

11. Завдання «Не хочу хвалитися, але можу навчити...»

Для того щоб чогось навчитися, потрібен час, іноді досить багато. Проте є люди, які давно вже вміють робити те, чого ви тільки прагнете навчитися.

Таких людей називають експертами, фахівцями і залучають до навчання. Згодом, коли ви станете дорослими, то також будете досконало володіти своєю професією. Зараз ви можете стати таким фахівцем.

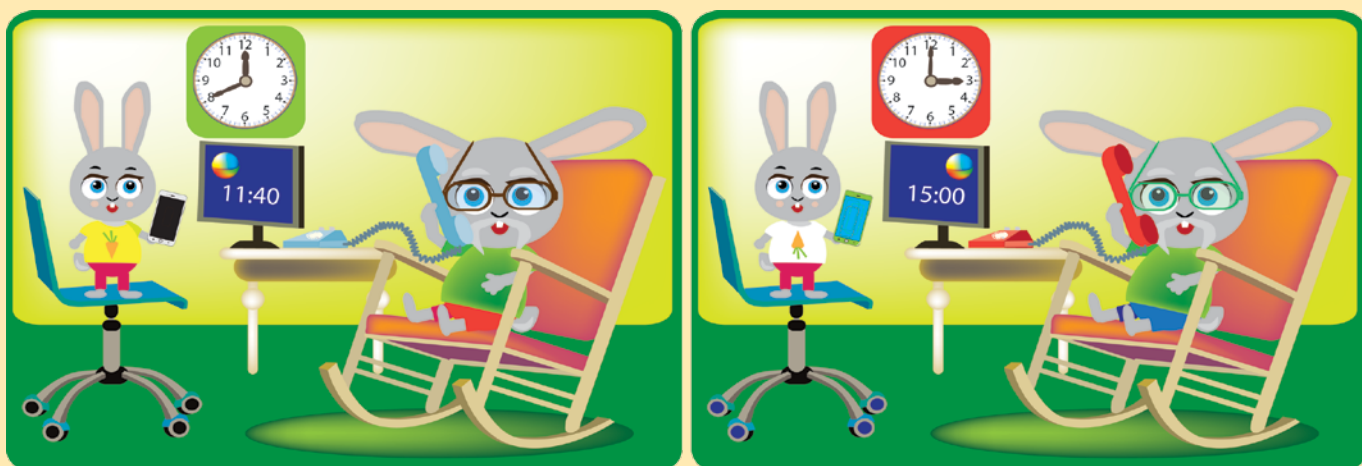
Педагог пропонує учням стати у коло і власним прикладом заохочує дітей поділитися можливими навиками з будь-яких важливих умінь і навичок.

12. Завдання «Працюємо спільно з дорослими»

Матеріал для читання: [посилання](#).

Завдання дітям:

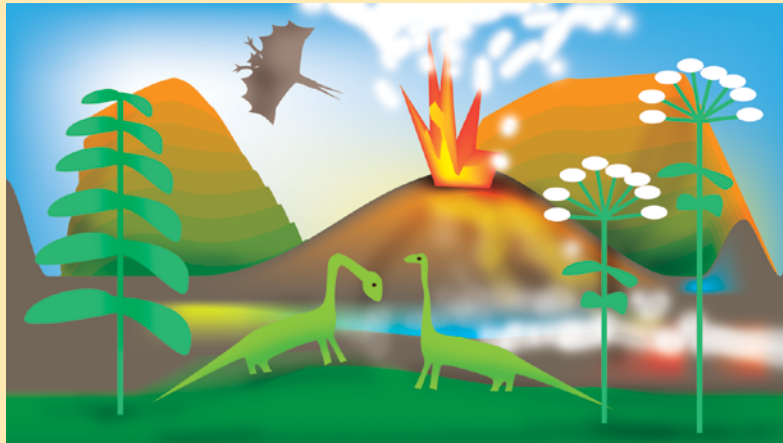
Знайдіть відмінності на малюнках. Зверніть увагу на те, який час показує годинник в обох випадках. Він різний.

Час не стоїть на місці, він весь час рухається вперед. З плином часу все змінюється: навколишній світ, ми з вами і життя навколо нас. Свого часу поступово з'явилося і розрослося наше селище/місто, вулиця та будинки.

Пропонуємо вам попрацювати спільно з дорослими та дізнатися, що було на місці вашого помешкання (селища, міста, вулиці або будинку) 100 (50) років тому.

Намалюй три малюнки: перший – де була б зображена твоя місцевість проживання у минулому, на другому – те, що ти бачиш зараз за вікном, і третій – те, як буде виглядати, з твоєї точки зору, ця місцевість через 50/100 років потому. Можливо, ти щось бажаєш удосконалити чи придумаєш будинок майбутнього. Згодом зробити історичний колаж «Колись, зараз, у майбутньому». Наприклад:

ТЕМА ТИЖНЯ: «ВЕСНА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як розпізнати весну у своїй місцевості?
- Чи ростуть первоцвіти у моїй місцевості?
- Які пташки повертаються з вирію першими?
- Яка заповідна територія у моїй місцевості знаходиться під охороною закону?
- Чому навесні кожен день важливий для мешканців місцевості, у якій я проживаю?

Завдання 25-го тижня:

- навчати учнів спостерігати за сезонними змінами у живій і неживій природі навесні;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- набувати уміння виявляти власні враження, висловлювати судження про побачене й почуте;
- формувати здоров'язбережувальну компетентність;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 25-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- основні ознаки весни;
 - зміни, які відбуваються у неживій і живій природі навесні;
 - можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі навесні;
 - назви природоохоронного місця у своїй місцевості, де охороняються зникаючі види;
 - як дбайливо ставитися до рослин і тварин своєї місцевості навесні;
- вмітимуть:**
- спостерігати за довкіллям, висловлювати свої думки;
 - знаходити деякі взаємозв'язки та закономірності у природі навесні у своїй місцевості;
 - дотримуватися правил безпечної та здоров'язбережувальної поведінки у довкіллі;
 - взаємодіяти з однокласниками під час виконання навчальних завдань;
 - уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

**Назва
освітньої галузі**
Очікувані результати учіння
Мовно-літературна
ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого.
- Ставить питання до усного повідомлення й відповідає на запитання.

ЧИТАЄМО

- Добирає ілюстрації до художнього тексту.

ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ

- Досліджує походження назв весняних місяців у своїй місцевості.

Природнича
Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ

- Співвідносить зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел об'єктами та явищами.
- Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження/досліди.
- Фіксує здобуту інформацію (зображеннями, символами).

Я У ПРИРОДІ

- Не завдає шкоди рослинам під час спостереження.
- Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії.
- Розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини.
- Описує рослини і тварин своєї місцевості.

- Розпізнає зміни в живій і неживій природі навесні.
- Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. Аналізує явища живої та неживої природи восени.
- Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо).

Соціальна і здоров'я-збережна

БЕЗПЕКА

- Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.

Громадянська та історична

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку.
- Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
- Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку) правил.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- Може розповісти про традиції зустрічі весни у своїй місцевості.

МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ

- Прогнозує наслідки різних дій, їхній вплив на людину та довкілля у своїй місцевості.

Я – ГРОМАДЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ

- Знає назву природоохоронного об'єкту у своїй місцевості. Може назвати одну-дві назви квітів-первоцвітів, які охороняються.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Читання твору «Бурулька»	<ul style="list-style-type: none"> • сприймає твори різних видів мистецтва та виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з відповідною порогою року.
2	Повторення правил безпеки щодо бурульок	<ul style="list-style-type: none"> • демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки; • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі.
3	Обговорення народних прикмет та назв місяців	<ul style="list-style-type: none"> • виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації; • розпитує старших людей про минуле.
4	Розповідь про зустріч весни	<ul style="list-style-type: none"> • знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів, групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками; • розуміє ситуацію, з якою стикнувся/-лася; розмірковує, що йому/їй відомо про неї; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.
5	Слухання та обговорення оповідання «Місяць весни»	<ul style="list-style-type: none"> • спостерігає за довкіллям, фіксує з допомогою вчителя цікаві явища як ідеї для творчості.

6	Розповідь вчителя про первоцвіти	<ul style="list-style-type: none"> • уважно вислуховує думку співрозмовника; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого текст • пов'язує текстову інформацію з відповідними життєвими ситуаціями.
7	Вправа «З'єднай правильно»	<ul style="list-style-type: none"> • знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів, групує об'єкти докільця за однією або кількома ознаками;
8	Які пташки повертаються з вирію першими?	<ul style="list-style-type: none"> • добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді; • пояснює важливість птахів для довкілля і громади; • пояснює, яку допомогу можуть надати школярі. • пояснює важливість збереження птахів для довкілля і громади.
9	Приказки про весну	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • розпізнає образні вислови і пояснює, що вони допомагають уявити. • пов'язує текстову інформацію з відповідними життєвими ситуаціями.
10	Поміркуймо разом	<ul style="list-style-type: none"> • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого і побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • долучається до корисних справ у класі, школі; • домовляється з однокласниками про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей; • співвідносить й аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довкілля або інших джерел.

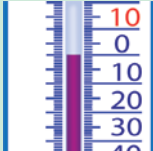
1. Читання твору «Бурулька»

Як розпізнати весну?

На вулиці стає тепліше, проте зима ще не поспішає додому на Північ. Від підвищення температури у березні нас може очікувати серйозна небезпека. Це – бурульки!

Запропонуйте дітям спільно прочитати твір «Бурулька» (за Олександром Копиленком, скорочено). Твір підготовлений до читання.

Пригріває , на дахах тане, і водичка капає .

Капає, капає... . Але й підвищується потроху.

Отак підмерзає, і створюються гострі, кришталеві .

Вони схожі на прозорі списи. Бурульки ростуть , а вранці, як .

припече – ці списи падають на землю.

Обережно ходіть біля , щоб бурулька часом не впала на голову.

2. Повторення правил безпеки щодо бурульок

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Внаслідок зміни температури на дахах будинків і на великих деревах масово утворюються крижані бурульки. Падаючи, вони можуть травмувати перехожих. Падіння снігу або льоду з даху може

призвести не тільки до сильного удару або струсу мозку, але й до смерті. Вгадати, коли бурулька вирішить впасти, абсолютно неможливо.

На дахах можна побачити величезні бурульки, місця можливого падіння під якими нічим не огорожені. Комунальники мають попереджати про небезпеку й усувати її.

Щоб не стати жертвою крижаних бурульок, які можуть впасти на пішохода з настанням потепління, необхідно:

- комунальним службам міста встановлювати попереджувальні знаки й огорожі у місцях можливого падіння бурульок;
- проходячи повз будинки або біля високих дерев, необхідно переконатися у відсутності загрози падіння льодових наростів;
- не ходити під дахом будівель, а також під балконами, де нависли бурульки;
- пішоходам не заходити за межі встановлених огорож, а в місцях їх відсутності самому звертати увагу на наявність небезпечних утворень із криги та снігу на дахах будинків;
- рятувальним службам різного підпорядкування попереджувати про необхідність своєчасного усунення небезпеки падіння крижаних бурульок на пішоходів і можливих наслідків таких надзвичайних ситуацій;
- особливу увагу звертати на роз'яснювальну роботу серед школярів.

Пам'ятайте, що дотримання цих основних заходів безпеки та порад дозволить вам уникнути трагедії. Будьте пильними, бережіть себе!

3. Обговорення народних прикмет та назв місяців

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Завдання для дітей:

Прочитайте і обговоріть народні прикмети (прикмети заздалегідь написані на дошці).

Обговорення:

- Чи спостерігали ви ці прикмети у своїй місцевості?
- До якої прикмети ілюстрації не вистачає?
- Що має бути зображено на цій ілюстрації?

«Довгі бурульки – на тривалу весну».

«Коли дуб раніше від ясеня розпустився – на сухе літо».

«Побачив шпака – знай: весна біля порога».

Завдання для дітей:

Дізнатися у батьків або інших родичів діалектні назви або назви мовами, які використовуються у цій місцевості, весняних місяців. Поділитись наступного дня отриманою інформацією з однокласниками.

4. Розповідь про зустріч весни

Матеріал для вчителя: [посилання 1](#), [посилання 2](#).

Весна в уявленні українців є природнім втіленням краси, сили та надії. Тому й народні свята весняного циклу, підказані пробудженням природи від зимового сну, мають особливий життєствердний характер.

У зв'язку з поєднанням дохристиянських традицій із православним календарем, комплекс обрядів зустрічі весни не був приуроченим до конкретного дня, а існував на відрізок від свята Стрітіння аж до дня Юрія або й до зелених свят.

Прогнавши зиму, наші предки починали кликати, гукати, заклинати, закликати весну. Не в змозі пояснити закономірності зміни пір року, вони боялися, що зима може залишитися назавжди. Для того щоб унеможливити це, прикликали весну різними магічними діями та формулами – обрядами, жертвоприношеннями, молитвами (піснями-заклинаннями).

З цього ми розуміємо, що весна в уяві давніх, вважалася живою істотою, і до неї відповідним чином слід звертатися. Одним із найцікавіших звичаїв наших предків є закликання весни. Цей образ донесли до нас веснянки, обретіння, хороводи.

Веснянки були різні: веселі, смішліві, щемно-сердечні, вони творилися на всяку потребу, на всякий гурт, на всякий смак, склалися для вжитку як наука розуму, честі, достоїнства, як колективна форма виховання, захисту від нерозумних вчинків, від біди, неправди.

Український обрядовий фольклор: [посилання 3](#).

5. Слухання та обговорення оповідання «Місяць весни»

Учитель читає оповідання Олександра Копиленка «Місяць весни».

Місяць весни

(скорочено)

(за О. Копиленком)

На полі осідає сніг, а під ним дзвінко дзюркотить вода. Проте ще можна ходити по снігу, бо вночі він твердіє від гостренького морозцю.

Але ось удень війнув вітер, хмари закрили сонце, і посипалася з неба шорстка крупа. Через півгодини – знову тепле сонце. А потім задріботить косий дощ із мокрим снігом. Так змінюється погода разів десять на день. Оце і є він – примхливий місяць весни.

Двадцять першого числа день дорівнює ночі. Це – весняне рівнодення. Після цього день починає збільшуватись. Аж доки не настане літнє рівнодення.

У цьому місяці все починає оживати. Уже на багатьох деревах бруньки блищать, мов вичищені. Вони потроху набухають. Ось-ось зацвітуть ліщина, береза, вільха. А потім з'явиться листячко – ніжне, пухнасте, липке...

А шпаки прилітають разом із жайворонками. Вони негайно займають свої квартири і ну славити піснею весну! Чорні, ворухливі, непосидючі! Вони співають голосами багатьох пташок і працюють з піснею. Уже тягнуть у свої хатки тоненькі прутики, волосіння, пір'ячко. Незабаром самичка покладе перше яйце...

Прийшла весна, прийшла красна!

Завдання для дітей:

- Який місяць весни описаний у творі? (Березень)
- Пригадайте вислови, словосполучення з твору.
- Знайди у календарі позначки, які відповідають назвам прикметам весни та напиши поруч їх назви. (Кораблик – березень, первоцвіт – квітень, квітка – травень)

6. Розповідь вчителя про первоцвіти

Матеріал для вчителя: [посилання 1](#), [посилання 2](#).

В останні роки кількість первоцвітів в Україні значно скоротилася. Рослини, які віщують нам прихід весни, за останні десятиліття опинилися на межі зникнення. Це відбувається внаслідок господарювання у місцях зростання первоцвітів, намагання окремих людей заробляти на цьому гроші. Рослини, які мали б вражати нас весняною свіжістю та ніжністю, зазнають бездушного винищення.

Кожна частина рослини відповідає за виконання певних функцій, порушення яких призводить до її загибелі. Основна функція квітки – це утворення насіння. Відсутність насіннєвого розмноження – це шлях до зникнення. Не треба забувати, що до букетів потрапляють завжди найкращі, найздоровіші квіти. Залишені ж суцвіття формують слабе насіння – дрібне, деформоване, нестійке до хвороб і шкідників. При зриванні квітів, частіше за все цибулина та коріння ушкоджується, з'являється, можливість проникнення бактерій та інших мікроорганізмів в утворену рану. Основна функція листків – це створення поживних речовин, які відкладаються в бульбі, цибуліні. Тому, зриваючи листки, ми не даємо можливості бульбі чи цибуліні набратися сил і прорости наступного року.

Саме з цієї причини всі без винятку первоцвіти мають підлягати охороні та збереженню.

7. Вправа «З'єднай правильно»

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Підготуйте для роботи: аркуші паперу з надрукованими назвами первоцвітів, кольорові олівці, фломастери.

Завдання для дітей:

Підкреслити назви квіткових рослин і з'єднати їх із відповідним малюнком:

Пролісок, айстра, троянда, кульбабка, ромашка, підсніжник, конвалія, первоцвіт, нарцис, тюльпан, мати-й-мачуха, сон-трава, троянда, мімоза, медуниця.

Пролісок								Первоцвіт
Айстра								Нарцис
Троянда								Тюльпан
Кульбабка								Мати-й-мачуха
Ромашка								Сон-трава
Конвалія								Мімоза
Підсніжник								Медуниця

8. Які пташки повертаються з вирію першими?

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Учитель розповідає дітям про весняне повернення птахів із вирію.

Навесні птахи відлітали до вирію. Там вони зимували та чекали повернення додому.

На початку весни з вирію до нас на батьківщину вони повертаються стомленими, проте щасливими. Далека дорога їх виснажує.

Але птахи гостро відчують бажання повернутися, тому що цей шлях – шлях додому. Туди, де вони згодом виведуть пташенят і продовжать життя.

Під час міграцій птахи, безумовно, ніколи не летять із властивою для них максимальною швидкістю. Такий напружений політ може бути тільки під час переслідування здобичі або врятування від ворогів.

Вони привертають увагу жвавою поведінкою, характерною для всіх птахів весняної пори. Приліт йде неабияк, а в чіткому порядку: першими до нас весною прилітають ті птахи, які відлетіли від нас останніми восени; останніми – ті, що відлетіли першими.

Одними з перших повертаються з півдня граки. Ще сніг не зійшов, ще можливі заморозки, а граки вже тут. Вони – перші вісники весни.

Слідом за граками прибувають шпаки і жайворонки. Це буває в кінці березня – на початку квітня. У середині квітня прилітають білі лелеки, гуси, зозулі, в травні – вивільги, стрижі, солов'ї та багато інших птахів.

Пташки, які збирають на землі зерна чи клюють бруньки – зяблики, щогли, коноплянки, прилітають раніше. Мухоловки, горихвістки, ластівки, дрімлюги чекають, коли влітають мухи, комарі, метелики.

Весняний переліт відбувається з яскраво виявленим сильним прагненням просування вперед: затримок буває порівняно мало. Відстань, яку за одну ніч може подолати вальдшнеп, під час польоту дорівнює 400–600 км. Приблизно стільки ж пролітають за добу чорногузи під час весняного перельоту. Восени вони летять повільніше.

Більшість птахів навесні в'ють гнізда. Проте гніздо для птаха не є будинком. Воно лаштується зазвичай для висиджування яєць і вигодовування пташенят. Притулком для птахів служать зарості трави, крона дерев. Не в'ють гнізд зозулі, вони підкладають свої яйця у гнізда інших птахів.

Свої гнізда жайворонки, перепелиці, солов'ї, журавлі влаштовують на землі; зяблики, вивільги – у кущах, невисоко на деревах; граки, лелеки, орли – високо на деревах; шпаки у шпаківнях; ластівки – у норах, будівлях.

Завдання дітям: відгадайте загадки:

Ось хатина, в ній – співак.

Як цю пташку звати?

(Шпак)

Чорний, моторний,
По полю ходить,
Черв'ячків ловить.
Кричить: «Крак!»,
А звати його...
(Грак)

Пташка ця маленька,
Лагідна, сіренька
В небесах співає,
Сонце зустрічає.
(Жайворонок)

9. Приказки про весну

Матеріал для вчителя: [посилання](#).

Учитель пропонує дітям обговорити, чому на весні кожен день важливий для мешканців місцевості, у якій ми проживаємо та пояснити як діти розуміють такі приказки:

«Весна ледачого не любить».

«Весняний день рік годує».

Завдання для дітей:

З'єднай правильно (плутанина):

Висаджують рослини

ПОЛЕ

Облаштовують клумби

Переорюють ґрунт

САД

Вносять добрива

Висівають зерна

ПАРК

Садять молоді дерев

10. «Поміркуймо разом»

Завдання для дітей: учитель пропонує дітям поміркувати разом над питаннями.

- Для кого весною настають «гарячі» дні? (Для людей, які відповідають за посадку майбутнього врожаю. Для птахів – вони облаштовують місця гніздувань. Для тварин – вони готуються до виведення потомства.)
- Чи можуть у цей час чимось дорослим і природі допомогти школярі? (Можуть)
- Що з написаного у змозі зробити першокласники:
 - виготовити за допомогою дорослих шпаківні;
 - допомогти прибирати на городі та в саду;
 - самостійно садити квіти;
 - переорювати землю на полях;
 - облаштовувати гнізда для птахів.
 - брати участь у висаджуванні розсади

Завдання для дітей:

Знайди 7 відмінностей. Назви інструменти та матеріали, які тобі знадобляться для пересаджування розсади на клумбу чи до квітника.

Підсумок. Школярі навесні можуть стати активними помічниками дорослих у великій кількості важливих справ. При цьому вони мають дотримуватися правил безпечної поведінки у всіх місцях, куди їх залучають робити добрі справи по господарству та у школі.

ТЕМА ТИЖНЯ: «ВЕСНЯНІ СВЯТА. ВЕЛИКДЕНЬ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Які традиції Великодня у вашій родині?
- Що кладемо у великодній кошик?

Завдання 26-го тижня:

- поглибити знання дітей про традиції святкування Великодня в Україні, розкрити цінність і символіку унікального витвору української культури – писанки;
- ознайомити з технікою виготовлення писанок;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками;
- створити умови для обміну досвідом щодо святкування Великодня;
- активізувати пізнавальну діяльність учнів;
- виховувати почуття поваги до культурних скарбів українського народу та інших народів;
- формувати вміння розв'язувати життєві задачі з використанням математичних методів;
- формувати навички дослідницької діяльності, використовувати їх у повсякденному житті.

Очікувані результати 26-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- особливості святкування весняних свят в Україні;
- народні традиції щодо святкування Великодня;
- різновиди писанок;

вмітимуть:

- розповідати про свято Великодня;
- брати участь у народних звичаях і традиціях українців;
- описувати свої враження від почутого, побаченого;
- розпізнавати різновиди писанки та інші символи свята;
- створювати вироби великодньої тематики;
- дотримуватися правил безпечної поведінки під час багатолюдного святкування в приміщенні та на вулиці;
- дотримуватися безпечних прийомів праці;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Назва освітньої галузі

Очікувані результати учіння

Мовно-літературна

ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції).
- Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації.
- Сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою.
- Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації.
- Розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні.
- Ставить запитання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації.
- Обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила.
- Розпізнає ключові слова та фрази в усному висловлюванні.
- Виділяє голосом ключові слова і фрази у власному усному висловлюванні.
- Пояснює на основі власного досвіду, чому якась інформація зацікавила.
- Висловлює думку, що подобається в почутому, а що – ні.
- Обґрунтовує свої вподобання.
- Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації.
- Підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення.
- Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору.
- Пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному.

- Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало; переповідає події з власного життя.
- Підтримує аргументами власні думки або спростовує їх.
- Розпізнає емоції співрозмовника та пояснює власну реакцію на них.
- Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо).
- Поповнює власний словниковий запас.
- Розповідає про власні почуття й емоції від прослуханого та побаченого.
- Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. Читаємо
- Розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту.
- Зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом.

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- Обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка).
- Обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо).
- Створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування, записує їх розбірливо, рукописними буквами.
- Записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА

- Обговорює зміст і форму простого медіатексту (світлина, фотоколаж, листівка, мультфільм), виявляє (з допомогою вчителя) очевидні ідеї у простих медіатекстах.

- Спостерігає за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті.
- Визначає, кому та для чого призначений медіатекст.
- Формує тему та головну думку простих візуальних медіатекстів.
- Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих, прочитаних простих медіатекстів (світлина, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо).

Природнича

Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ

- Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження.
- Пояснює різницю між спостереженням за природою і «спогляданням» природи.
- Пояснює, навіщо він/вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами/явищами або, експериментуючи з ними, передбачає, якого результату досліджень він/вона очікує.
- Висловлює здогад про ймовірний результат.
- Описує послідовність дій в експерименті/спостереженні.
- Добирає та використовує найпростіші матеріали та прилади, які можна застосувати.
- Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження, досліді.
- Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та експериментування.
- Запитує в дорослих про правдивість здобутої інформації.

Я У РУКОТВОРНОМУ СВІТІ

- Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями.

**Соціальна
і здоров'я-
збережна****БЕЗПЕКА**

- Дотримується правил безпечної поведінки в різних ситуаціях.

ЗДОРОВ'Я

- Описує свої почуття в різних ситуаціях.
- Порівнює вплив різних емоцій і почуттів на себе й інших.
- Пояснює, чому треба ставитися з повагою до інших осіб, їхнього походження.
- Розрізняє продукти за походженням (наприклад рослинного, тваринного тощо).
- Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування.
- Наводить приклади українських національних страв, а також інших країн.
- Підтримує та приймає інших.
- Демонструє відсторонення від неприйнятних дотиків з боку інших людей; повідомляє про це дорослих, яким довіряє.
- Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі.

ДОБРОБУТ

- Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь.
- Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації.
- Пояснює, чому людині потрібна доброчинність.
- Пояснює важливість добрих учинків для людини.
- Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
- Розрізняє потреби близьких людей і друзів.
- Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги.
- Описує цінність створеного разом.

Громадянська та історична

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють.
- Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку.
- Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
- Пояснює, які почуття пов'язують його/її з близькими людьми.
- Описує різницю між дитинством сучасних дітей та у минулому.
- Пояснює, що життя кожного покоління відрізняється від життя іншого.
- Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини та передає в різних формах цю інформацію.
- Розпитує старших людей про минуле.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- Вшановує героїв країни.
- Пояснює, чому природа важлива для людини.
- Визначає, що дає природа людині.
- Долучається до підтримання родинних і шкільних традицій, бере участь у громадських урочистостях.
- Бере участь у мистецьких (наприклад театральних) акціях.
- Вдумливо читає короткі історичні оповідання, легенди, міфи.

МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ

- Дотримується домовленостей.
- Добирає приклади з власного досвіду, які свідчать про його/її відповідальне ставлення до обов'язків як члена шкільної та місцевої громад.

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ

- Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України.
- Ставить запитання, які допомагають більше дізнатись про важливу для України подію чи особу.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	«Обряд вшанування ближнього»	<ul style="list-style-type: none"> • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для перетворення усної інформації. • Ставить питання до усного повідомлення для отримання додаткової інформації. • Розпізнає і виділяє ключові слова та фрази в усному висловлюванні. • Пояснює значущість уважного ставлення до інших.
2	«Великодній кошечок із побажаннями»	<ul style="list-style-type: none"> • Розпізнає емоції співрозмовника та пояснює власну реакцію на них. • Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику та несловесні засоби (жести, міміка тощо). • Звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова. • Обмінюється елементарними письмовими повідомленнями – привітаннями, побажаннями.
3	Слухання та обговорення вірша К. Перелісної «Уклонюся!»	<ul style="list-style-type: none"> • Обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо). • Створює невеликі висловлення на тему. • Записує окремі слова та речення.
4	Заняття «Традиції та звичаї Великодня»	<ul style="list-style-type: none"> • Перепитує співрозмовника для уточнення почутої інформації. • Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих, переглянутих, прочитаних простих медіатекстів.
5	Практичне заняття «Моя великодня крашанка»	<ul style="list-style-type: none"> • Визначає, кому та для чого призначений медіатекст. • Дотримується домовленостей. • Розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало, переповідає події з власного життя.
6	Гра: «Чия крашанка міцніша»	<ul style="list-style-type: none"> • Формулює запитання до батьків, інших родичів про історію родини та передає в різних формах цю інформацію. • Розповідає про те, що зацікавило в усному повідомленні.

7	Дослід «Свіже чи несвіже»	<ul style="list-style-type: none"> • Дотримується правил безпечної поведінки в різних ситуаціях. • Підтримує аргументами власні думки або спростовує їх. • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. • Висловлює здогад про ймовірний результат. • Описує послідовність дій в експерименті/спостереженні. • Добирає та застосовує найпростіші матеріали та прилади, які можна застосувати. • Провадить (самостійно або в групі) прості спостереження, досліди. • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження й експериментування. • Запитує у дорослих про правдивість здобутої інформації. • Порівнює рукотворні (штучні) об'єкти за певними властивостями.
8	Групова робота «Диво Єдності»	<ul style="list-style-type: none"> • Підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення. • Поповнює власний словниковий запас. • Розрізняє продукти за походженням (наприклад рослинного, тваринного тощо). • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Наводить приклади українських національних страв, а також інших країн. • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації. • Пояснює, чому людині потрібна добродійність. • Пояснює важливість добрих учинків для людини. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання. • Розрізняє потреби близьких людей і друзів. • Розрізняє ситуації, коли він/вона або інші люди потребують допомоги. • Описує цінність створеного разом.

9	«Традиції Великодня: обнови, обдарування»	<ul style="list-style-type: none"> • Сприймає монологічне висловлення з конкретною метою. • Розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту. • Зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом. • Спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору. • Пояснює значущість уважного ставлення до інших. • Пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. • Надає допомогу тим, хто її потребує, і висловлює вдячність за підтримку. • Пояснює, які почуття пов'язують його/її з близькими людьми. • Описує різницю між дитинством сучасних дітей та у минулому. • Пояснює, що життя кожного покоління відрізняється від життя іншого. • Розпитує старших людей про минуле. • Вшановує героїв країни. • Долучається до підтримання родинних і шкільних традицій, бере участь у громадських урочистостях. • Долучається до соціально-громадянських акцій. • Вдумливо читає короткі історичні оповідання, легенди, міфи. • Розповідає про видатних українців, описує їхню важливість для України. • Ставить питання, які допомагають більше дізнатись про важливу для України подію чи особу.
10	«Одяг моєї національності»	<ul style="list-style-type: none"> • Обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила. • Обґрунтовує свої вподобання. • Обирає, до кого з дорослих можна звернутися за підтвердженням правдивості почутої інформації. • Пояснює, чому треба ставитися з повагою до інших осіб, їхнього походження. • Пояснює значущість уважного ставлення до інших. • Підтримує та приймає інших. • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

1. «Обряд вшанування ближнього»

Слова вчителя:

Обговорити обряд (пояснення слова) вшанування ближнього, який із давніх-давен був в українських громадах.

На Великдень люди, які колись погнівались, посварились, перемовились не добрим словом, просили пробачення один в одного: було неприпустимо, щоб на таке велике та світле свято залишатись із кимось у незгоді – це було теж саме, що гнівити Бога.

Запитання до усього класу:

- чи можна нас усіх назвати спільнотою? Чому можна нас вважати спільнотою?
- чи бувають поміж нами незгоди?
- чи наш клас є дружнім? Як стати дружнім гуртом?
- чи людям добре в тій громаді жити, де є згода, де вміють вирішувати непорозуміння?
- ...ваші запитання.

Ми також зараз проведемо обряд вшанування ближнього.

Практичні вправи:

Для вправи необхідно місце, де діти можуть розташуватись у два кола.

Учні стоять у двох колах обличчям один до одного, промовляють:

1 варіант:

- «Ти і я – ми спільнота – обнімімося» й обнімаються.

(Учитель проводить цю вправу у тому випадку, коли знає, що всі діти позитивно сприймуть обійми: у деяких культурах це неприйнятно, у деяких дітей є психологічні проблеми щодо обіймів і тактильного контакту.)

2 варіант:

- «Я поважаю тебе (промовляє один, кладучи руку на плече іншому, тоді другий повторює теж саме) – тож вклонімося!» - І, кладучи обидві руки собі на груди, вклоняються один одному.

Діти, що в колі внутрішньому, роблять крок і переходять до іншої дитини, наступного разу коло, що зовні, рухається вправо – так доти, доки всі діти не зустрінуться.

Підсумок: Обговорення відчуттів, почуттів, емоцій.

2. «Великодній кошичок із побажаннями»

Матеріали: заздалегідь із паперу чи картону вирізані кошички; набрані та роздруковані побажання до Великодня, весни, (на одному аркуші стільки, скільки дітей у класі.).

Наприклад: Гарного тобі Великодня! Хай у тебе буде все гаразд! Хай весняне сонечко тебе радує! – це можуть бути привітання і побажання, які напередодні вчитель «мозковим штурмом» складає з усім класом, а ще діти можуть принести привітання, які приготують із рідними.

Метод «Карусель»: кошички висять на стінах по колу або лежать на стільцях, які поставлені у коло.

Діти читають побажання, розрізають і, рухаючись по колу, наклеюють (прикріплюють) по черзі до кожного кошичка!

Той кошичок, на якому учень залишає останній запис – його.

Великими буквами дитина на ньому пише ім'я і може приклеїти побажання до кошичка, розмалювати, оформити його за бажанням.

Обговорення:

- яке побажання, залишене у твоєму кошичку, тобі сподобалось найбільше?
- чи у твій кошик потрапили однакові побажання?
- що сподобалось тобі - роздавати побажання чи отримати?
- яке побажання ти використаєш у житті?
- яке побажання найчастіше використовують у твоїй родині?
- як побажання змінює нас?
- для чого людям побажання?

3. Слухання та обговорення вірша К. Перелісної «Уклонюся!»

Уклонюся!

(К. Перелісна)

Гарна ти, матусю, люба дуже, мила!
 Ти мене ще змалку звичаю навчила.
 І щодня навчаєш, як любить родину,
 Мову нашу гарну, рідну Україну.
 Буду українка, як і ти, матусю,
 І за ту науку я тобі вклонюся!

Обговорення вірша:

- які слова у віші підкреслюють звернення-вшануванням матусі;
- спробуйте переробити цей вірш так, щоб промовити його до тата, бабусі, дідуся;
- громадянкою якої країни є ця дівчинка?

Завдання дітям (на наступних ранкових зустрічах діти розказуватимуть на кріслі автора):

- Розпитайте у своїх рідних про обряд вшанування ближнього, який проходив у них на батьківщині. Якщо ваша родина чи хтось у родині іншої національності, з'ясуйте чи обряди єднання-порозуміння є в національних спільнотах.
- Проведіть обряд вшанування ближнього з рідними: перепросіть за клопоти (вередування, непослух...), які завдаєте рідним, зверніться з побажаннями, обніміть та поцілуйте. Провідайте старенького родича з обрядом вшанування.

4. Заняття «Традиції та звичаї Великодня»

Вчитель проводить бесіду про Великодній день, традиції та звичаї.

Читає та обговорює запропонований твір.

Джерело: книга «Відчуття щастя»
Валентина Костьо; – К.: Час майстрів,
2014. – 28 іл.

Обговорення:

- кому знайома гра про яку розповідають у вірші?
- як відбулись приготування до Великодня у цій сім'ї, що робили напередодні свята у домівках?
- коли дівчинка пішла до інших дітей, щоб пограти у гру з крашанками?
- коли можна пограти гру з крашанками, скільки разів на рік?
- яка реакція була в обох дівчаток на результати гри?
- які дії та слова дівчинки – головної героїні допомогли уникнути неприємної ситуації, непорозуміння між друзями?

Коментар для вчителя: у процесі обговорення варто звернути увагу на значення слова «поступка» заради збереження дружби.

Великдень

(В. Костьо)

День. Весняний день...
Це Великдень!
На столі паска рум'яна,
пишна і духмяна,
хрестиком наряджена,
кольоровими зернятками присипана.
Всіх вітає – і родину, і гостей.
Учора в домі прибирали –
прали, мили, прасували.
Крашанки і писанки всією сім'єю готували.
Ось вони красуються-пасуються
на столі у кошику біля пасочки.
– Це моя, що з баранчиковим рогом.
Із зірочками – то сестрички,
з хвильками – бабусина,
з кружечками – татусева,
з квіточкою – мамина.
У Великодній в кишені
повно-повно писанок і крашанок.
Я й собі в кишеню декілька поклала
та на вулицю чимдуж пострибала хвалитися,
крашанками битися
лоб-в-лоб. Гоп!
У Мишка не витримала і в Оксанки.
Моя найсильніша і найкрасивіша.
Просто диво!
Та на мене криво дивиться Оксанка.
Я кажу до неї:
– Спробуймо знову.
Давай крашанку нову. Лоб-в-лоб. Гоп!
Моя потрощилась.
Я не засмутилась.
Гру таку лиш раз на рік Великдень дарує.
Я, щаслива, биті крашанки рахую.

5. Заняття «Моя великодня крашанка»

Практичне заняття «Моя великодня крашанка» проводиться у малих групах – 3-4 учні разом із дорослими: рідними, старшокласниками.

Необхідні матеріали: півлітрові банки, вода, харчові барвники, столова ложка, шматинки, варені яйця (з їдальні школи), сире яйце.

У межах цієї вправи варто провести практичне заняття з набуття навички розпізнавати варене та сире яйце.

Дослід: «Варене чи сире»

Матеріали: Два яйця: одне сире, а друге – варене (різних кольорів).

Проблемне питання: Як їх розрізнити – яйце варене і сире?

Варене яйце рухається як єдине ціле, тому воно крутиться швидко та відносно довго не зупиняється. А в середині сирого яйця – рідина, яка весь час переміщується, і є ніби гальмом: поверхня сирого яйця вже крутиться, а середина ще ні. Отже, сире яйце довго крутитися не може.

Проведення: вчитель проводить, пояснює. Декілька дітей теж можуть спробувати (інші можуть провести дослід на перерві, вдома).

Фарбування яєць:

Підготовлені яйця (зварені) фарбують у харчовому барвнику, дотримуючись інструкції та техніки безпеки. Пофарбовані яйця просушують на шматинках чи серветках.

Крашанки зберігати для великодньої гри необхідно на кухні, дотримуючись санітарних вимог (повідомити про це дітей).

Рекомендація:

Під час цього заняття можна слухати [пісню М. Бурмаки «Писанка»](#).

Наступного дня зіграйте давню гру з крашанками.

6. Гра «Чия крашанка міцніша»

Гра проводиться в двійках або по колу: два кола, в яких діти стоять обличчям один до одного.

Рекомендація: перед грою провести обговорення про те, як потрібно сприйняти поразку, як себе вести, щоб не ображатись і не сваритися.

Хід гри:

Діти, рухаючись по колу, стукають чубчики крашанок, котра не потріскається – та міцніша.

Учитель пропонує учням подумати та дати різні поради та ідеї власнику найміцнішої крашанки, що можна з нею зробити.

Вчитель може записати ідеї та пропонує ними скористатися.

Власник найміцнішої писанки повідомляє відразу чи згодом, які ідеї хоче використати.

Рекомендуємо:

- гру проводити перед великою перервою, щоб на перерві діти побиті яйця почистили та з'їли;
- з побитих крашанок зробити салати (робота в малих групах за участі дорослих).

Продукти: згідно обраних рецептів.

Обладнання: посуд, дощечки для нарізування, ножі, ложки для вимішування.

Приміщення: їдальня, майстерня для праці, осередок для приготування їжі.

Коментар для вчителя: перед початком роботи наголосіть (обговоріть) правила техніки безпеки.

Ось рецепти – кожна група може робити інший салат:

Салат з варених яєць із зеленою цибулею

Мабуть, найпростіший, але від цього не менш смачний рецепт.

Вам знадобиться:

- Яйце варене – 3 шт.;
- Зелена цибуля – маленький пучок;
- Сметана для заправки;
- Сіль до смаку

Поріжте доволі дрібно яйця, наріжте дрібно цибулю, змішайте з 3-4 столовими ложками сметани, посоліть.

Салат із варених яєць

Список продуктів:

- 4 яйця
- 1 морквина
- 3 картоплини
- 1 цибулина
- зелень кропу і петрушки
- 200 грам йогурту або 120 грам натурального майонезу
- 1 столова ложка гірчиці
- сіль, перець

Приготування:

Картоплю відварюємо, чистимо, нарізаємо середніми кубиками, яйця ділимо на четвертинки. Цибулю дрібно шаткуємо. Моркву тремо на середній тертці, змішуємо інгредієнти. Досить велику кількість зелені шаткуємо та додаємо в салат.

Для заправки змішуємо йогурт (майонез) і гірчицю, збиваємо до однорідної маси. Акуратно вливаємо заправку в салат і перемішуємо.

Порада: Салатами можна смакувати, пригощати батьків, а також пригостити шкільну громаду, попередньо обговоривши з учнями, кого саме, як, де та після погодження з адміністрацією.

7. Дослід «Свіже чи несвіже»

Запросіть для проведення дослідження санітарного лікаря або кухаря, мед. працівника закладу, чи когось із рідних дітей: батьки, які працюють у харчовій чи медичній сферах, старші братики та сестрички, які люблять проводити дослідження.

Свіжі яйця, зварені круто, можуть зберігатися у холодильнику не більше 5 днів. Але вони повинні бути сухими, без тріщин і пошкоджень. Варити яйця потрібно не менше 10 хвилин.

Проведіть дослід, за яким можна побачити зіпсовані яйця чи ні:

1. Акуратно почистіть їх від шкаралупи.

2. Покладіть їх на паперову серветку, прокотіть трохи і подивіться, який слід залишився на серветці.

Перша ознака того, що яйце зіпсоване і його не можна вживати в їжу – під шкаралупою багато рідини (яйце мокре).

Відразу після варіння яйце може бути мокре, бо має пористу шкаралупу, під час варіння всередину проникає вода. Але коли яйця лежать більше 5 днів, в них рідини виходить набагато більше. А все через те, що починає псуватися білок. Білок на 90% складається з води, коли він псується, вода з білка виділяється і зберігається під шкаралупою, в ній розвиваються бактерії. Ця рідина може бути білого мутного кольору або жовтого.

Друга ознака – очищене яйце слизьке. Спробуйте яйце на дотик.

Третя ознака – структура білка деформована – є западини або тріщини. Уважно подивіться на яйце. Такі яйця, якщо вони вже пролежали кілька днів після варіння, ще не мають неприємного запаху, але вже почали псуватися, їх вживати в їжу небажано.

Підведення підсумку, обговорення.

8. Групова робота «Диво Єдності»

Робота проводиться в малих групах, для об'єднання в групі можна використати запропоновані картки з кошачками.

Матеріали: малюнки чи світлини з наповненими великодніми кошачками.

Хід гри: Отримавши картку із зображенням великоднього кошачка, кожна група має подумати, люди яких професій дотичні до створення цього великоднього кошачка.

Потім діти розподіляють між собою ці професії та розповідають,

що ці люди зробили для виготовлення поданих речей (наприклад, щоб виготовити кошик, майстер із лозоплетіння повинен мати лозу відповідно підготовлену, рушничок – виготовлення ниток, тканини; вишивальниця – підбір чи вигадкування візерунку тощо).

Пропозиція: вправу можна підсилити презентацією, в якій висвітлити етапи (ланцюжок), як продукт «прийшов до великоднього кошика». Приклад: ферма – лоток – доставка в магазин (водій, вантажник) – продавець – покупець – фарби – писанкар.

Коментар для вчителя:

Цінність кожного фахівця, його вміння майстерно робити свою справу, його навички співпраці з іншими фахівцями для досягнення результату.

9. Заняття

«Традиції Великодня: обнови, обдаровування»

Учитель: На Великдень люди святкували пробудження природи, повернення пташок. Земля наче вдягалася у нове вбрання. У людей теж була традиція – на Великдень одягатися у новий одяг. Взимку жінки та дівчата пряли,

шили, вишивали. Хто не зумів сам виготовити для сім'ї нове вбрання, то купували на ярмарках і базарах. Також на Великдень люди обдаровували рідних подарунками.

Вчитель читає вірш Т. Шевченка «На Великдень на соломі»:

Обговорення:

- у який час відбувались події;
- як рідні подбали про діток до Великодня;
- хто не отримав обнови від рідних;
- чому діти отримували на Великдень нову одягу? (бо за зиму підросли, зносили...)
- хто подбав про сирітку; чи було це для неї важливо;
- чи важливе це іншим діткам?
- що свідчить у вірші про наявність у громаді про розуміння потреб інших, порозуміння, співчуття і допомогу?
- що ви знаєте про Т. Шевченка?
- хто пригадає/скаже відомий вислів пророка про навчання рідному (Учіться, читайте, чужого научайтесь, та свого не цурайтесь)? Як розуміти чужого научайтесь? Як розуміти свого не цурайтесь? А для чого навчатись чужого? Чому важливо своє пам'ятати, підтримувати, шанувати?
- чи є пам'ятник у вашій місцевості народному поету?
- чи збереглися ці традиції у вашій сім'ї (обнови, обдарування, допомога потрібним)?

На Великдень на соломі

(Т. Шевченко)

На Великдень на соломі
Проти сонця, діти
Грались собі крашанками
та й стали хвалитись
Обновами. Тому к святкам
З лиштвою пошили
Сорочечку. А тій стьожку,
Тій стрічку купили.
Кому шапочку смушеву,
Чобітки шкапові.
Кому свитку. Одна тільки
Сидить без обнови
Сиріточка, рученята
Сховавши в рукава.
– Мені мати купувала.
– Мені батько справив.
– А мені хрещена мати
Лиштву вишивала.
– А я в попа обідала, –
Сирітка сказала.

Обговорення:

- що ми можемо зробити всі разом, гуртом, нашим класом, щоб допомогти іншим зробити свято Великодня світлішим?
- хто у нашій громаді потребує допомоги та підтримки?
- що ми повинні дізнатися про того чи тих, кому хочемо передати великодній кошик (чи якимось по-іншому допомогти)?

Визначитись, яку акцію проводить клас.

Скласти покрокове планування проведення соціального заходу.

Провести погодження з усіма, кожен має задуматись і спланувати свою особисту участь у соціальній акції.

Приклад:

Соціальна акція: «Ми складемо великодній кошичок для сирітки!» (воїнам України, самотнім старшим людям, потребуючим у громаді).

10. Бесіда «Одяг моєї національності»

Попередньо діти з батьками мають обговорити, принести світлини, де родина в національному одязі або малюнки.

Розповідь дорослого про вишиванку.

Рекомендація: Можна запросити вишивальницю, майстринь чи піти з класом до етнографічного музею чи приватну майстерню.

Багато українських родин і сьогодні одягають на великі свята свій національний одяг.

Повір'я про магію українського одягу

Українці надавали своєму одягу магічної сили. Для них він був не тільки захистом від впливу зовнішнього середовища: холоду, вологи, вітру, а й від злих сил, духів. Одяг – це своєрідна ізоляція. Особливо оберегову роль мала на тканині вишивка, зокрема на грудях. Це давня українська традиція протистояти злу красою, яка сприймалася не тільки зором чи дотиком, а й душею, почуттями.

Кружечки, зубці, ромби, зиг'заги та їхні сполучення на давніх орнаментах вільно тлумачилися нашими предками і давали можливість пізнавати навколишній життєвий простір. Ці знаки символізували зображення землі, яка дає життя, води, що це життя оберігає, людей, тварин, птахів і рослин, які відтворювали гармонію земного життя. Так ромбічні узорі хліборобських племен трипільської культури були символом родючості. Ромб із крапкою по середині символізував засіяне поле. Ромб із відростками або закрутками на зовнішніх кутах – проростання зерна. Круг, розетка – це зображення Сонця. Дерево з численними гілками, квітами – дерево життя, продовження роду.

Ідея родючості полів, плодючості тварин, продовження людського роду навіки закарбувалася в орнаментах і передавалася від покоління до покоління – і так до сьогодні.

ня. Використовуючи вишивані обереги протягом всього свого життя, українець беззастережно вірив у нерозривний взаємозв'язок і залежність людського життя від світу, що його оточував, тому старався знаходити з ним гармонію.

«Крісло автора»: дитина розповідає, опираючись на запитання:

- який національний одяг (народний стрій) свого народу ти маєш;
- коли ти його вдягаєш; на які свята твоя сім'я вдягає народний одяг?
- хто тобі його зробив/купив/передав/подарував;

Запропонуйте дітям разом із батьками створити презентації або виставку про свій національний одяг.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ ВЧИТЕЛЯМ І БАТЬКАМ

Великдень

Святом зі свят, торжеством із торжеств називали Великдень, адже він славив Воскресіння. Ще з давніх-давен говорили, що на Великдень сонце «грає». За народними віруваннями, Сонце було «відблиском лиця Божого, і тому воно так сліпуче сяє».

Гуцули під час сходу сонця вклонялися небесному світилу, хрестилися й нашіптували молитву: «Слава тобі, Господи, за личенько твоє Господнє, що ся показало праведне. Слава тобі, преосвященне!»

«На Великдень, – говорили в народі, – як зустрінеш якого чоловіка, хоч і незнайомого, поклонись й привітайся. Гріх не вітатися в цей день навіть із ворогом».

Також на Великдень існувало повір'я, що той, хто вдарить у дзвін, буде щасливим, а ще... матиме врожай гречки.

Був ще один цікавий обряд на Великдень. Умовно його можна назвати «великодньою гойдалкою», що будувалася як у містах, так і в селах. Гойдалка під час Великодня – центральне місце ігор і розваг. Раніше їй приписувалася здатність очищення. Вважалося, що тіло того, хто гойдався, очищалося повітрям від усього злого, що накопичувалося за зиму. А тому вірили, що той, хто очиститься на гойдалці, буде здоровим. Адже повітря Ведикоднє має цілющу силу, як і тепло, і світло, які давало святе Сонце цього дня. І все мало своє провісництво, все зціляло і оберігало, бо йшла сила життєдайна від неземної радості, що зміцнювалася людською вірою на Великдень, на свято торжества природи і добра над злом.

Народні звичаї

Чудодійну силу приписували й шкаралупі освяченого яйця. Її збирали, змішували з «четверговою» сіллю і клали разом із зерном для посіву. До речі, «четвергова» сіль, яку готували того ж дня, коли фарбували яйця, тобто в Чистий четвер, використовувалася для засолу страв, які готували на Великдень.

Шкаралупу зі свячених яєць, крихти чи кістки не викидали на сміття, а закопували або в городі, або на полі, щоб і землі дати свяченого. Подекуди в Галичині шкаралупи зі свячених яєць кидали на стріху хати.

А греки і кримські татари вважали, що якщо червону шкаралупу не кинути за землю, то весна на лани не прийде.

Отже, яйце відіграє важливу роль у великодніх звичаях, тому воно й стало символом Христового Воскресіння. З крашанками й писанками пов'язані різні забави дітей і дорослих на Великдень.

Прикмети

На Великдень небо ясне і сонце грає – до гарного врожаю і хорошого літа.

На Святий день дощ – буде жито гарне.

На Святий день грім – до гарного врожаю.

Темна ніч під Великодень – до врожаю.

Якщо на передодні Великодня тихо – гарно вродиться горох.

Обряд «вшанування ближнього» – люди зверталися з добрими побажаннями одне до одного, тварин, Сонця.

Нині вченими доведено, що під дією сонячних променів гине багато хвороботворних мікроорганізмів.

Писанкарство

Унікальним українським мистецтвом, пов'язаним водночас і з віруванням, і з міфологією, і з обрядами, є писанкарство. Проте в деяких регіонах Західної України ще і нині можна замовити писанки у майстрині-писанкарки, яку знають всі односельці. Символіка писанки надзвичайно глибока й водночас проста. Тому не зайвим буде заглиблення в історію та міфологію українського народу перед тим, як починати писати писанку.

Писанки, як ритуальні магічні атрибути, були відомі в багатьох індоєвропейських народів задовго до прийняття християнства. Археологами знайдені керамічні, розписані зеленими, коричневими та жовтими барвниками писанки, що сягають глибокої давнини.

Рекомендовані відеоаудіопродукти:

[Загублена писанка | Казки для дітей українською мовою.](#)

[Казка «Писанка Чарівне Яйце» \(The story of the Magic egg Pysanka\).](#)

[Посилання](#) на радіопередачу «Писанка – розповідає письменниця, дослідник української звичаєвості, етнопсихолог М. Чумарна».

Додаток

Бажаю щастя й злагоди в родині.
Хай добро вам зігриває серце!
Хай сповнює душу краса Великодня!
Хай радість оселиться в серці сьогодні!
Хай милують око веснянії квіти.
Хай будуть щасливі дорослі та діти!
У житті хай все буде, що потрібно.
Нехай пасхальна радість не залишає вас у всі дні вашого життя!
Хай милосердям всіх освятить Бог!
Хай вас минають заздрощі й зневіри.
Будьте завжди здорові та веселі!
Хай будуть щасливими рід ваш і дім.
Хай плине достаток до вашого дому!
Нехай у серці віра і добро панує.
Хай щиру радість писанки дарують!
Бажаю в душах відродити уміння вірити й любити.
Хай мир у серці вашому панує.
Хай ангел божий щастя вам дарує.
У мирі та щасті, добрі та любові, святкуйте Великдень в родинному колі!
Бажаю в душах відродити уміння вірити й любити.
Хай щастя в серце завітає, добро Господь благословляє!
Щастя, радості, везіння хай зішле Господь з небес!
Хай у душі панує свято, хай успіхів буде багато!
Хай завжди і у всім щастить і хай вас Бог благословить!
Хай в вашій хаті свято не минає і не зникають страви на столі!
Любові вам! Добра і щастя!

ТЕМА ТИЖНЯ: «НАВІЩО ЇСТИ?»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Навіщо мені їжа?
- Яка є їжа? (корисна/шкідлива)
- Які є вітаміни на моєму столі?
- Моя улюблена їжа?

Завдання 27-го тижня:

- ознайомити із загальними підходами до раціонального харчування;
- розширювати споживчі знання з питань здорового харчування та свідомого вибору продуктів;
- формувати культуру здорового харчування та ціннісне ставлення до свого здоров'я.

Очікувані результати 27-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- основи здорового раціонального харчування та свідомого споживчого вибору;
- про взаємозв'язок здоров'я та харчування;
- про важливість вітамінів для організму людини;
- роль білків, жирів, вуглеводів та інших харчових речовин для організму людини;

вмітять:

- розрізняти продукти за походженням;
- розпізнавати корисні та некорисні продукти;
- робити відповідальний вибір щодо здорового харчування;
- аналізувати рекламу продуктів харчування;
- застосовувати на практиці набуті знання про основні принципи здорового харчування;
- робити висновок про роль здорового харчування в житті людини.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	<ul style="list-style-type: none"> • Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та привабливе. • Висловлює думки з приводу деяких простих медіа-текстів.
Природнича	<ul style="list-style-type: none"> • Описує, що нового дізнався/ся, спостерігаючи та експериментуючи. • Групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками.
Соціальна і здоров'я-збережна	<ul style="list-style-type: none"> • Визначаю здорові та шкідливі звички • Розпізнає, що приносить задоволення і користь для здоров'я, безпеки й добробуту.
Громадянська та історична	<ul style="list-style-type: none"> • Розповідає про себе та інших (на основі спостережень, текстів). • Висловлює свої вподобання. • Робить відповідальний вибір. • Розповідає про проблеми, з якими стикається родина, клас, обирає варіанти їх розв'язання. • Долучається до корисних справ у родині, класі, школі.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Мозковий штурм «Що потрібно їсти, щоб бути здоровою людиною?»	<ul style="list-style-type: none"> • Описує залежність між фізичною активністю і потребою в їжі та воді. • Пояснює, як харчування впливає на здоров'я людини.
2	Робота з хмарою тегів «Фрукти, овочі, злакові, білкові, молочні».	<ul style="list-style-type: none"> • Добирає потрібну інформацію з графічного тексту (рисунок, таблиці, схеми). • Пояснює, як харчування впливає на здоров'я людини. • Розрізняє продукти за походженням (наприклад, рослинного, тваринного тощо). • Пояснює, що таке хибне використання речовин (не за призначенням або в надмірних кількостях). • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
3	Перегляд мультфільму «Фіксики», серія 121 «Вітаміни»	<ul style="list-style-type: none"> • обговорює зміст усного медіаповідомлення, розповідає, про що йдеться в ньому; • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • обговорює зміст і форму медіатексту.
4	Вправа «Сортуємо на «корисне» та «шкідливе»	<ul style="list-style-type: none"> • Розрізняє корисні та шкідливі впливи на вибір безпечної поведінки (батьки, вчителі, друзі, ЗМІ тощо). • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Пояснює, що не всі продукти корисні для здоров'я. • З'ясовує, що він/вона може робити для однокласників, шкільної спільноти; робить відповідні пропозиції на зборах класу. • Обговорює проблеми класу, які його/її турбують, обирає один із варіантів їх розв'язання.

5	Перегляд мультфільму «Фіксики», серія 34 «Збиті вершки»	<ul style="list-style-type: none"> • Обґрунтовує свої вподобання. • Розрізняє корисні та шкідливі продукти харчування. • Ділиться своїми почуттями та емоціями від прослуханого і побаченого.
6	Інтерв'ю «Як ми обираємо продукти?»	<ul style="list-style-type: none"> • Фіксує здобуту інформацію/дані словами, зображеннями, символами, за допомогою цифрових аудіо-, відео-, фотопристроїв. • Описує безпечне й відповідальне вживання їжі. • Вибирає продукти харчування, орієнтуючись на здорові харчові звички та позначки на упаковці
7	Перегляд відео «Абетка харчування». Обговорення. Упровадження в життя	<ul style="list-style-type: none"> • Сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою. • Описує безпечне й відповідальне вживання їжі. • Вибирає продукти харчування, орієнтуючись на здорові харчові звички та позначки на упаковці.
8	Гра «Відповідальний покупець»	<ul style="list-style-type: none"> • Розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях. • Вибирає продукти харчування., орієнтуючись на здорові харчові звички та позначки на упаковці. • Пояснює вплив друзів, сім'ї та інших факторів на вибір здорового харчування.
9	Граємо в ігри «Абетка харчування»	<ul style="list-style-type: none"> • Висловлює свої думки та почуття з приводу простих медіатекстів (комікси, світлини, дитячі журнали, комп'ютерні ігри, реклама тощо). • Формулює запитання про все, що її/його цікавить. • Пояснює вплив здорової поведінки та корисних звичок на здоров'я людини. • Роз'яснює, що не всі продукти корисні для здоров'я. • Розповідає про вплив друзів, сім'ї, та інших факторів на вибір здорового харчування.

1. «Що потрібно їсти, щоб бути здоровою людиною?»

Проведіть мозковий штурм «Що потрібно їсти, щоб бути здоровою людиною?»

Запитайте у дітей: «Без чого, на вашу думку, людина не зможе жити?» та підведіть до того, що є найнеобхідніші умови для життя: їжа, вода, повітря.

2. Робота з хмарою тегів

Запропонуйте дітям уважно розглянути хмару тегів «Фрукти, овочі, злакові, білкові, молочні».

Об'єднайте їх у п'ять груп. Роздайте кожній назву однієї з груп продуктів: фрукти, овочі, злакові, білкові, молочні. Нехай кожна група створить (намалює) свою хмару тегів, відібравши продукти відповідної групи. Образ для своєї хмари потрібно обрати у групі, обговоривши ідеї кожного/кожної.

Після відбору продуктів до своєї хмари тегів, діти можуть прокоментувати та пояснити вибір. Також можна доповнити роботи, продовжуючи перелік продуктів усім разом.

Поговоріть про важливість для людини вживання усіх груп продуктів.

3. Перегляд та обговорення мультфільму «Фіксики», серія «Вітаміни»

Перегляньте усі разом і обговоріть зміст мультфільму «Фіксики», [серію «Вітаміни»](#).

Орієнтовні запитання:

- для чого людині потрібні вітаміни?
- де можна знайти вітаміни?
- які бувають вітаміни?
- які «вітамінні» продукти ви любите?

4. Вправа «Сортуємо на «корисне» та «шкідливе»

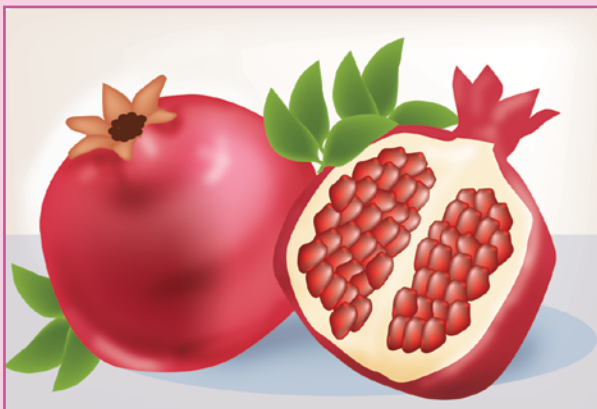
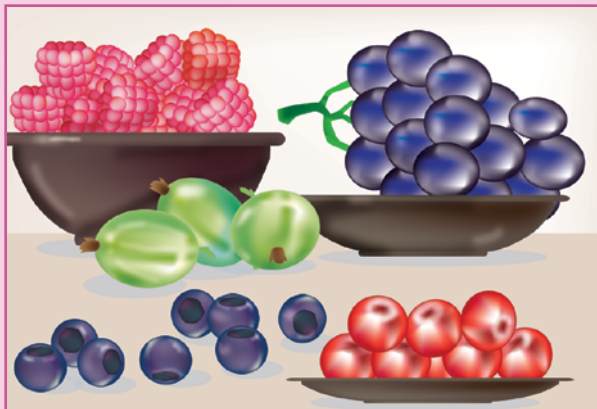
Запропонуйте дітям посортувати пропоновані продукти на «Корисну їжу» та «Шкідливу їжу» й відмітити малюнки відповідними позначками:

- корисна їжа
- шкідлива їжа

У процесі презентації вибору, спонукайте дітей пояснювати та аргументувати, як їжа допомагає або, навпаки, заважає бути нам здоровими та активними.

Організуйте обговорення з таких питань:

- які з цих продуктів харчування діти бачили у рекламі?
- наскільки можна довіряти, на їхню думку, засобам масової інформації?
- чому засоби масової інформації рекламують шкідливі для здоров'я продукти?

Запропонуйте дітям провести невелике дослідження: «Корисне та шкідливе у шкільному буфеті» (кіоску, магазині). Об'єднайте їх у невеликі групи та запропонуйте:

- зробити перелік корисних і шкідливих продуктів, що продаються у шкільній їдальні;
- зробити опитування своїх однокласників: «Що найчастіше купують діти на перерві?»

Нехай групи зроблять прості висновки щодо двох вищезазначених питань, презентують їх на класному зібранні, не називаючи імена опитаних учасників й учасниць дослідження. Важливо, щоб кожна група підготувала корисну пораду для своїх друзів, щоб зменшити купівлю шкідливих продуктів для здоров'я.

5. Перегляд та обговорення мультфільму «Фіксики», серія «Збиті вершки»

Запропонуйте дітям підготувати невелике повідомлення про користь і обмеження вживання молочних продуктів.

Перегляньте усі разом і обговоріть зміст мультфільму «Фіксики», [серію «Збиті вершки»](#).

Орієнтовні запитання для обговорення:

- Що можна приготувати з молока? Назвіть продукти, про які йшла мова в мультфільмі.
- Який із названих продуктів любите ви? Чому?
- Які страви з використанням молока готують у вашій родині?
- Чим корисне молоко?

6. Інтерв'ю «Як ми обираємо продукти?»

Об'єднайте дітей у пари (трійки), нехай вони прослухають чи переглянуть інтерв'ю одне одного, обговорять і підготують декілька конкретних порад для інших груп. У процесі роботи створіть загальний перелік порад «Увага, обираємо свіжі продукти!»

Запропонуйте дітям напередодні взяти інтерв'ю у своїх батьків «Як ви визначаєте чи свіжі продукти, здійснюючи покупки?». Для запису інтерв'ю можна використати мобільні телефони.

7. Перегляд відео «Абетка харчування». Обговорення. Упровадження В ЖИТТЯ

Упродовж декількох днів переглядайте разом короткі відео (один відеоролик у день):

[Абетка харчування. Навіщо харчуватися правильно?](#)

[Десять правил від «Абетки харчування».](#)

[Абетка харчування. А чи правильно ви їсте?](#)

Обговорюйте зміст, нехай діти задають одне одному запитання про те, що почули та побачили у відеоматеріалах. Запропонуйте учням розповісти батькам про корисні речі та разом спробувати виконати рекомендації «Абетки харчування».

На ранковій зустрічі запитайте у дітей, які з порад їм вдалося виконати після перегляду. Що виконати було складно? Чому? Що можуть зробити діти для того, щоб їхні друзі та члени родини намагалися правильно харчувались?

8. Гра «Відповідальний покупець»

Облаштуйте з дітьми декілька «стелажів супермаркету» для гри. Розкладіть там упаковки з різних продуктів (із датами виробництва товару: печива, цукерок, молока, шоколаду, йогурту, кіндер-сюрпризу тощо).

Об'єднайте дітей у групи, дайте кожній кошик і запропонуйте «здійснити покупки» – обрати та покласти продукти з терміном зберігання, придатним до вживання.

Наголосіть, що учасники мають бути відповідальними покупцями та уважно обирати товари до свого кошика.

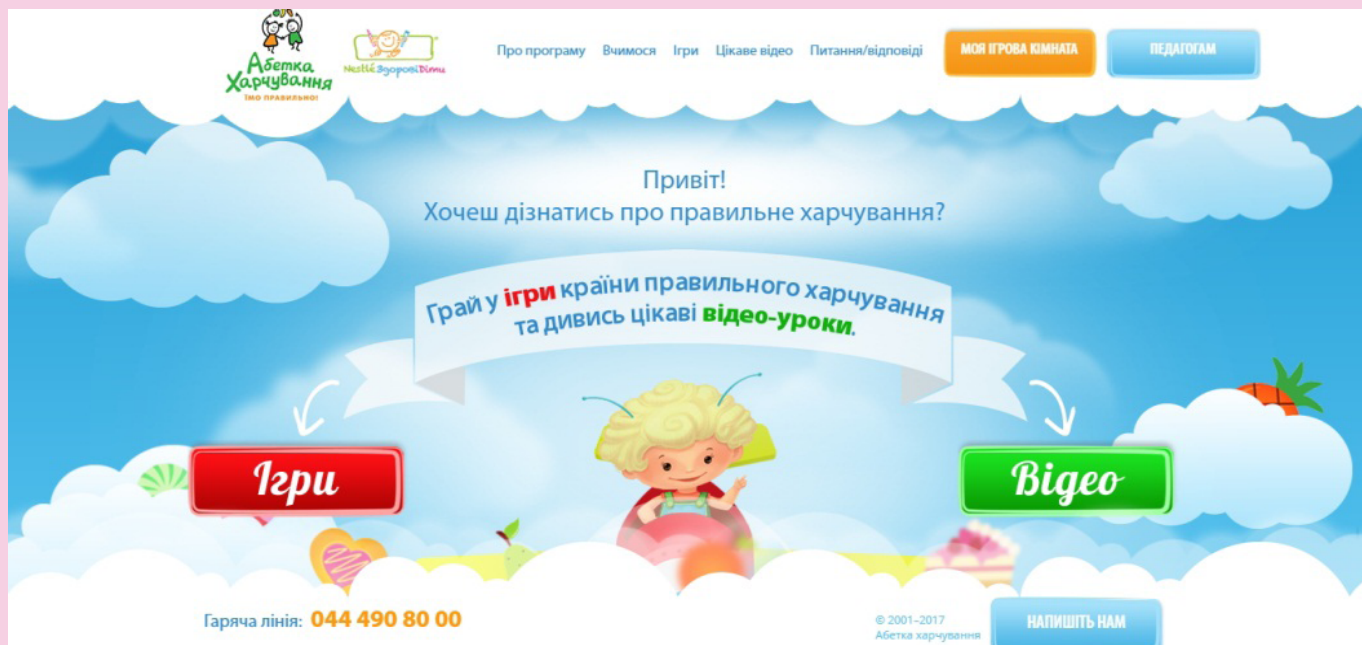
Проведіть короткий інструктаж-пояснення «Як розбиратися у датах виробництва». На розгляд учителя це можна зробити як до початку гри, так і на етапі обговорення, також відповідно до рівня дітей у класі можна спрощувати чи ускладнювати завдання (наприклад, розглядати тільки рік чи місяць тощо).

Для визначення результатів перегляньте здійснені покупки на предмет придатності до вживання.

Обговоріть, що означає бути відповідальним покупцем? За кого та за що люди несуть відповідальність?

9. Граємо в ігри «Абетки харчування»

Домовтеся, що впродовж тижня діти разом із батьками вдома гратимуть в ігри та дивитимуться [відео](#) на сайті програми «Nestlé здорові діти» (надішліть дітям і батькам посилання на сайт програми).

Мета програми запровадити навчання, спрямоване на розвиток культури правильного харчування та здорового способу життя серед дітей шкільного віку.

Виділіть час на ранкових зустрічах для обміну цікавою корисною інформацією, про яку дізналися діти з батьками під час ігор і переглядів відео.

ТЕМА ТИЖНЯ: «СВІТ РОСЛИН»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чи несе людина відповідальність перед рослинами?

Завдання 28-го тижня:

- ознайомити учнів з поняттям «відповідальність»;
- допомогти учням засвоїти норми відповідального ставлення до рослин;
- формувати почуття вдячності рослинам;
- вчити взаємодіяти в парах, групах.

Очікувані результати 28-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що таке відповідальність;
- норми відповідального ставлення до рослин;
- що означає відповідати за благополуччя рослин;
- чому потрібно зберігати рослини;

вмітять:

- пояснити важливість рослин у житті людини;
- наводити приклади бережливого ставлення до рослин;
- виявляти уміння бережливого ставлення до рослин;
- організовувати конструктивну співпрацю у парах і групах.

Назва
освітньої галузі

Очікувані результати учіння

Мовно-літературна**ВЗАЄМОДІЄМО УСНО**

- сприймає монологічне висловлення (інструкції до виконання завдань) з конкретною метою;
- підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення;
- розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого і побаченого;
- поповнює власний словниковий запас.

ЧИТАЄМО

- знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту;
- словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів;
- пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду.

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- використовує доречно поширені графічні зображення смайлів.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА

- висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм);
- визначає, кому і для чого призначений медіатекст;

- спостерігає за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті;
- визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів;
- висловлює власні думки та почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси).

ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ

- досліджує значення слів.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

- використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо;
- імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів віршів;
- обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації відповідають ролі;
- описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.

Природнича

Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ

- розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини.

Я У ПРИРОДІ

- дотримується правил поведінки в довіллі та пояснює ці правила іншим;
- вирощує рослини вдома, у школі.

Я В РУКОТВОРНОМУ СВІТІ

- розпізнає природні та рукотворні (штучні) об'єкти;
- розрізняє природне та створене людиною довілля.

Соціальна і здоров'я-збережна

ЗДОРОВ'Я

- встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі.

ДОБРОБУТ

- об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри;
- виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуючись із рішенням команди;
- зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах;
- пояснює, ознаки здорової етичної поведінки;
- пояснює важливість добрих учинків для людини і довкілля;
- пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо;
- описує цінність створеного разом;
- пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь;
- розрізняє ознаки добробуту людини.

Громадянська та історична

Я – ЛЮДИНА

- розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому.

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- пояснює, чому природа важлива для людини;
- визначає, що дає природа людині;
- визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з діями людей;
- пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Вправа «Квітник»	<ul style="list-style-type: none"> • використовує доречно поширені графічні зображення смайлів; • встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • виконує запропоновану роль у мікрогрупі (команді), погоджуюсь із рішенням команди; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах.
2	Розгадування ребусу	<ul style="list-style-type: none"> • поповнює власний словниковий запас; • досліджує значення слів.
3	Перегляд мультфільму «Бережіть природу»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • визначає, кому та для чого призначений медіатекст; • визначає тему та головну думку простих візуальних медіатекстів; • пояснює, чому природа важлива для людини; • визначає, що дає природа людині; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного; • пояснює, ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
4	Вправа «Дерево»	<ul style="list-style-type: none"> • розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
5	Читання та обговорення оповідання Василя Сухомлинського «Відломлена гілка»	<ul style="list-style-type: none"> • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту; • словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів; • пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших;

		<ul style="list-style-type: none"> • пояснює, чому природа важлива для людини; • визначає, що дає природа людині; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з діями людей; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного; • запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрового пристрою (пошуковика); • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
6	Прослуховування пісні «Я люблю у лузі квіти»	<ul style="list-style-type: none"> • розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини; • спостерігає за використанням кольору, музики, анімації в медіатексті; • утворює відповідні граматичні форми слів для поширення або ускладнення речення.
7	Вправа «Фотомисливець»	<ul style="list-style-type: none"> • використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо; • дотримується правил поведінки в довкіллі та пояснює ці правила іншим; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
8	Інсценізація віршів Анатолія Качана «Крилате насіння» та Платона Воронька «Липка»	<ul style="list-style-type: none"> • використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів казок, байок тощо; • імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів казок, віршів, народних пісень тощо; • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації відповідають ролі; • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного; • пояснює, ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
9	Робота в групах. Робота з коміксом «Як ми доглядали рослини»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки та почуття з приводу прочитаних простих медіатекстів (комікси, дитячі журнали, реклама тощо); • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

10	Практична робота «Пересадимо кімнатні рослини»	<ul style="list-style-type: none"> • сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; • вирощує рослини вдома, у школі; • пояснює, ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини і довкілля; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • описує цінність створеного разом.
11	Перегляд мультфільму «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлина, мультфільми); • розпізнає природні та рукотворні (штучні) об'єкти; • розрізняє природне та створене людиною довкілля; • пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь; • розрізняє ознаки добробуту людини; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля; • описує цінність створеного разом; • пояснює, чому зберігати природу – обов'язок кожного.
12	Перегляд відеоролика «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлина, мультфільми); • розпізнає природні та рукотворні (штучні) об'єкти; • розрізняє природне та створене людиною довкілля; • пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь; • розрізняє ознаки добробуту людини; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • пояснює важливість добрих учинків для людини та довкілля.
13	Вправа «Подяка»	<ul style="list-style-type: none"> • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
14	Рефлексія. Вправа «Я – вірний друг / подруга рослин»	<ul style="list-style-type: none"> • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.

1. Вправа «Квітник»

Вправу-енергізатор «Квітник» проводять з метою створити дружню атмосферу.

- Попросіть дітей стати у коло.

- Запропонуйте дітям назвати квіти, які знають.
- Оберіть 4 назви квітів (наприклад, барвінок, мак, жоржина, ромашка).
- По колу, по черзі вказуючи на кожного з дітей, називайте квіти та попросіть запам'ятати назву.
- Скажіть: коли ви назвете квітку (наприклад, мак), діти, хто отримав таку назву, міняються місцями. (Учитель може назвати і дві квітки, і три. Наприклад, барвінок, жоржина, ромашка).
- Зауважте: коли ви скажете «квітник», міняються місцями всі діти, що стоять у колі.
- По закінченню виконання вправи попросіть дітей за допомогою смайликів показати, який у них настрій.
- Попросіть бажаючих поділитися своїми враженнями.

2. Розгадування ребусу

Завдання дітям:

Запропонуйте дітям розгадати [ребус](#) і назвати тему заняття.

Попросіть викласти словосполучення світ рослин з кубиків ЛЕГО. (Робота в парах, трійках, четвірках).

Матеріал для вчителя:

[Рослини](#) – єдині на Землі організми, здатні синтезувати органічні речовини з неорганічних за допомогою сонячної енергії та виділяти при цьому необхідний для життя кисень. Таким чином, вони становлять первісне джерело їжі, енергії й газообміну для всіх інших форм життя на Землі.

3. Перегляд та обговорення мультфільму «Бережіть природу»

- Запропонуйте дітям переглянути [мультфільм](#).
- Обговоріть із дітьми, про що йдеться у мультфільмі?

- Запитайте в учнів, що для них означає бути відповідальним/відповідальною? Запропонуйте скористатись вправою «Мікрофон».
- Скажіть, що бути відповідальним означає думати про інших.
- Запитайте дітей, у чому виявилась відповідальність героя мультфільму?

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ – покладений на когось або взятий на себе обов'язок відповідати за певну ділянку роботи, справу, за дії, вчинки, слова.

4. Вправа «Дерево»

Мета: виявити настрої учасників групи.

- Запропонуйте дітям стати у коло, заплющити очі.
- Попросіть уявити себе якимось деревом; подумати, яке воно, як почувається, який у нього настрій і чому.
- Запропонуйте бажаним розповісти про своє дерево. (Примітка. Якщо дитина говорить про поганий настрій дерева, запитайте, як можна поліпшити його: полити дерево; обкопати; повісити годівничку, щоб прилітали пташки; зробити прикраси тощо).

5. Читання та обговорення оповідання В. Сухомлинського «Відломлена гілка»

Учитель пропонує дітям прочитати / послухати [оповідання Василя Сухомлинського «Відломлена гілка»](#).

Запитайте дітей про їхні почуття та емоції від прочитаного / прослуханого оповідання.

Відломлена гілка

(В. Сухомлинський)

Уздовж алеї парку біг хлопчик. Був ясний весняний день, на деревах співали пташки, серед квітів літали барвисті метелики. Хлопчику було весело. Він біг, розмахуючи руками.

Уздовж алеї росли маленькі липки, їх недавно посадили. На гілочках зеленіли ніжні пахучі листочки. Хлопчик зривав їх і кидав собі під ноги. Потішався. От зупинився біля однієї липи. Та не листочок відірвав, а цілу гілочку відчахнув. Гілочка впала дотолу. Хлопчик на хвильку зупинився, глянув на тремтячі листочки. Глянув і на липку. З північного боку зяяла ранка.

Хлопчику стало шкода липки, та жалість у його серці жила недовго. Бо надворі був такий радісний сонячний день. Хлопчик переступив гілочку і побіг далі. Минуло багато-багато літ. Хлопчик виріс. Став дорослий. І діти його повиростали.

Ось теплого весняного дня приходять він до того парку, де бігав колись малим пустотливим хлоп'ям. Уздовж алеї росли високі стрункі липи. Одна тільки була мовби з північного боку поранена. У неї ніби руки не було. Замість гілки – глибокий шрам.

Дідусь зупинився. Упізнав липу. Це він давно колись відчахнув її гілочку. І ось тепер на високому стрункому дереві не було великої гілки. Менше листя зеленого, менше цвіту липового, менше співу бджолиного – бо він зламав гілочку. Менше й радості в світі.

Дідусь зітхнув. Він стояв на алеї, дивився на рівну доріжку, по якій біг маленький хлопчик.

Алея – дорога (в садку, парку), обсаджена з обох боків деревами, кущами.

Потішатися – знаходити в кому-, чому-небудь задоволення, радість; тішитися.

Відчахнув – відламав, відокремив гілку від стовбура.

Зяяти – бути широко відкритим, виявляючи всю свою глибину.

Запитання для обговорення:

- Як поведився хлопчик?
- До чого призвів бездумний учинок хлопчика?
- Чому зітхнув дідусь?
- Чи траплялося тобі бути у схожій ситуації? Як ти діяв/діяла?

Скажіть дітям, що в житті людей можуть бути помилки непоправні й ті, які можна виправити. Запитайте, якщо хлопчик відламав гілку – це поправна помилка чи ні? Чому?

Попросіть дітей пояснити прислів'я: *Спочатку думай, а потім роби. З самого початку думай, який буде кінець.*

Підбийте підсумок, прочитавши [вірш Богдана Лепкого](#):

Все на землі, все треба берегти –
І птаха й звіра, і оту рослину,
Не чванься тим, що цар природи ти –
Бо врешті, ти її частинка.

(Б. Лепкий)

6. Слухання пісні «Я люблю у лузі квіти»

Запропонуйте дітям послухати [пісню «Я люблю у лузі квіти»](#) (слова: Ганна Чубач, музика: Гульнара Азаматова-Бас).

Запропонуйте учням перевірити свою уважність і продовжити речення **Усе на світі починається з... (краси). Ти ж така... (красуня), моя земля.**

Запитайте дітей, коли земля буває красунею, а коли – ні; яка в цьому роль людей.

7. Вправа «Фотомисливець»

Запропонуйте учням уявити себе у ролі фотографа, який пішов на фотополювання.

Попросіть дітей супроводжувати розповідь рухами, які підтверджують слова:

- фотограф прокинувся, потягнувся;
- взув правий чобіт, лівий чобіт, повісив на плече фотоапарат, відкрив намет і пішов;
- потім пішов швидше, побіг, потім пішов повільно;
- на лугу висока трава (руками нагинати траву);
- побачив річку (рухи плавця);
- прийшов на галявину, побачив квітку – сфотографував; побачив дерево – сфотографував; побачив кущик калини – сфотографував;
- пішов назад: глибока річка, висока трава, забіг у намет і закрив його.

8. Вправа «Інсценізація віршів»

Інсценізація або **інсценівка** – переробка літературного твору (прозового, поетичного) для постановки його на сцені.

У вправі використовуються вірш Анатолія Качана [«Крилате насіння»](#) та вірш Платона Воронька [«Липка»](#).

Запросіть дітей до уявного театру подивитись інсценізацію віршів.

Липка (П. Воронько)

Я, маленька липка,	Від дощу сховаю
Виросту велика, –	Вранці серед маю, –
Не ламай мене.	Ти полий мене.
Я медовим цвітом	Будемо з тобою
Зацвіту над світом, –	Ми рости обоє, –
Бережи мене.	Ти люби мене.
Тінь тобі я кину	Виростеш за роки,
У гарячу днину, –	Підеш в світ широкий, –
Ти шануй мене.	Не забудь мене.

Запитайте дітей:

- Якою вони уявляють липку?
- Про що просить маленька липка?

Крилате насіння

(А. Качан)

Кружляє над нами
Насіння крилате,
Радіє насіння
Що вміє літати.

«Ми знову знялись би,
Як наше насіння,
Та роки не ті,
І тримає коріння...»

І каже: « Я довго
Блукала над містом,
Але на асфальт
Не наважилась сісти.

Це клени високі
Із рідної гілки
Синів проводжають
В далеку мандрівку.

Кружляє у небі
Насіння крилате,
Радіє насіння,
Що вміє літати.

Благаю мій друже,
Якщо це не важко,
Візьми й посади мене
В землю, будь ласка.

І згадують сумно
Дерева бувалі:
Колись і вони
Над землею літали!

Одна насінина
З кленової крони
Довірило сіла
Мені на долоню.

Я виросту кленом
У нашому краї
І шумом зеленим
Тебе привітаю».

Запитайте дітей:

- Чому насіння автор назвав крилатим?
- Чи могли дерева літати над землею?
- Чому насінина не наважилась сісти на асфальт?
- Про що просила насінина?
- Які умови потрібні насінині для проростання?

Обговоріть з дітьми їхні враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідали ролям липки, дерев, насіння клена.

Попросіть дітей описати власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.

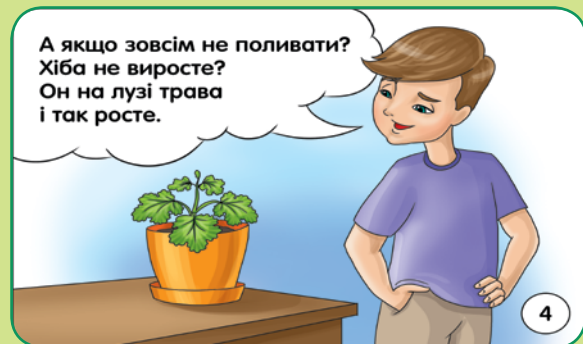
Поцікавтесь у дітей, чи доводилось їм саджати якісь рослини? Як це відбувалось? Хто потім доглядав за посадженим?

9. Робота з коміксом «Як ми доглядали рослини»

Скажіть дітям, що до них у гості завітав журнал «Джміль» із подарунком – [коміксом «Як ми доглядали рослини»](#).

Запропонуйте дітям попрацювати з коміксом.

Комікс – послідовність малюнків, зазвичай з короткими текстами, які створюють певну зв'язну розповідь.

Обговоріть з дітьми:

- Чим відрізняються кімнатні рослини від тих, що ростуть надворі?
- Чи можуть кімнатні рослини рости надворі? Чому?
- Як потрібно доглядати за рослинами?
- Як ви гадаєте, чому дівчинка вирішила, що правила догляду за кімнатними рослинами надміру суворі?
- Яких правил догляду за рослинами дівчинка не дотрималась? До чого це призвело?
- Без чого кімнатні рослини не можуть існувати? У чому їм потрібна допомога людини?
- Чи може рослина жити без води? Чому?
- Чи справді рослини потрібно було жаліти? До чого призвела ця жалість?
- Як ви гадаєте, чому діти вирішили не дотримуватись правил догляду за рослинами?
- Хто з учнів вчинив правильно?
- Як би вони вчинили на місці кожного з персонажів?
- Вчинок кого з дітей свідчить про надійність і відповідальність?

Попросіть дітей розказати, як вони самі ставляться до правил? Чи вважають себе відповідальними людьми?

10. Практична робота «Пересадимо кімнатні рослини»

Обладнання: квіткові горщики, дренаж, лопатки, ґрунт, тирса, живі рослини, скатертини, миски з водою.

- Скажіть дітям, що кімнатні рослини мають естетичне й гігієнічне значення: поліпшують настрій, зволожують повітря і виділяють в нього корисні речовини, які вбивають мікроорганізми. Чим більше в кімнаті рослин, тим чистіше атмосфера, тим більше в ній кисню і менше мікроорганізмів. У шкільних приміщеннях, де знаходиться одразу багато дітей, обов'язково потрібно тримати кімнатні рослини.
- Запитайте дітей, чому рослини називають живими? (Вони дихають, живляться, ростуть і розмножуються.) Чи не нагадують їм рослини людей?
- Скажіть дітям, що рослини, як і люди, дихають повітрям. Як і людям, рослинам потрібне харчування. Харчуються вони через корені, які знаходяться в землі. Корінці п'ють воду, з ґрунту вбирають у себе поживні речовини. Рослини необхідно підгодувати добривами. Як і людина, рослина росте. Спочатку вона маленька, потім стає все вищою, більшою і, нарешті, виростає. Як і люди, рослини мають різну висоту. А з чого ж починається життя рослини? З маленької насінини, яку садять у землю і поливають. Потім з'являється коріння, паросток, потім листочки, і, нарешті, розцвітають квіти. Але, щоб рослина виросла здоровою, красивою, за нею треба доглядати. Пересадка – один із найважливіших прийомів догляду за кімнатними рослинами.
- Зверніть увагу дітей на види пересадки рослин.

Види пересадки рослин:

1. Пересадка рослин, коли коренева система максимально очищується від старої землі.
2. Перевалка: грудка землі з корінням зберігається. Рослину обережно витягують зі старого горщика, саджають у новий, не руйнуючи грудку землі.
3. Заміна верхнього шару землі. Цей спосіб годиться для тих рослин, які не можна з якихось причин пересадити (наприклад, із-за розміру). Тоді, якщо потрібно, розпушується верхній шар ґрунту, видаляється і замінюється на новий.

Скажіть, що для пересадки рослин необхідний дренаж – пухкий шар на дні квіткового горщика, необхідний для видалення зайвої вологи з ґрунту. Без дренажного шару мокра земля, стикаючись із дном горщика, буде закисати. Рослина може загинути.

Продемонструйте дітям пересадку рослини з одного горщика в інший.

Запропонуйте учням з метою закріплення провести практичну роботу з пересадки кімнатних рослин.

Примітка. Перед проведенням практичної роботи проводиться інструктаж із техніки безпеки. Діти працюють у гумових рукавичках. Практична робота проходить під індивідуальним контролем педагога. Діти працюють у трійках чи четвірках.

Інструкція.

1. Візьміть новий горщик і закрийте дренажний отвір черепком (опуклою стороною донизу), камінчиком.
2. Засипте на дно дренаж (камені, шаром 1–1,5 см).
3. Насипте шар ґрунту. Його потрібно стільки, щоб встановлена в горщику коренева грудка була повністю прикрита землею і до краю горщика ще залишалося 1–2 см. (Таким чином ми залишаємо місце для поливу).
4. Вийміть рослину зі старого горщика й акуратно видаліть частину землі рукою, намагаючись не пошкодити коріння.

5. Поставте рослину рівно в центр горщика, рівномірно розмістіть коріння в горщику.
6. Притримуючи рослину однією рукою, іншою (можна совком або ложкою) потроху досипте землю й ущільніть її.
7. Заповнивши необхідний простір, вже пальцями обтисніть по периметру горщика землю.
8. Поставте рослину на піддон.
9. Полийте рослину.

Наголосіть, що на рослини у природі впливають кліматичні фактори. Тому кімнатні види треба розміщувати у приміщенні й утримувати в умовах, які наближені до умов того місця, звідки походить рослина.

Після проведення практичної роботи діти прибирають свої робочі місця, миють руки з милом.

Рефлексія. Вправа «Зроби свій вибір».

Заздалегідь підготуйте жетони різних кольорів: червоного, жовтого, зеленого. Попрошіть дітей вибрати по одному жетону за принципом: червоний – заняття сподобалося; жовтий – не зовсім сподобалося; зелений – не сподобалося.

Примітка. Горщиками з пересадженими квітами прикрашаємо класну кімнату, коридор школи, шкільну їдальню. Але рішення мають прийняти діти.

11. Перегляд мультфільму «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!»

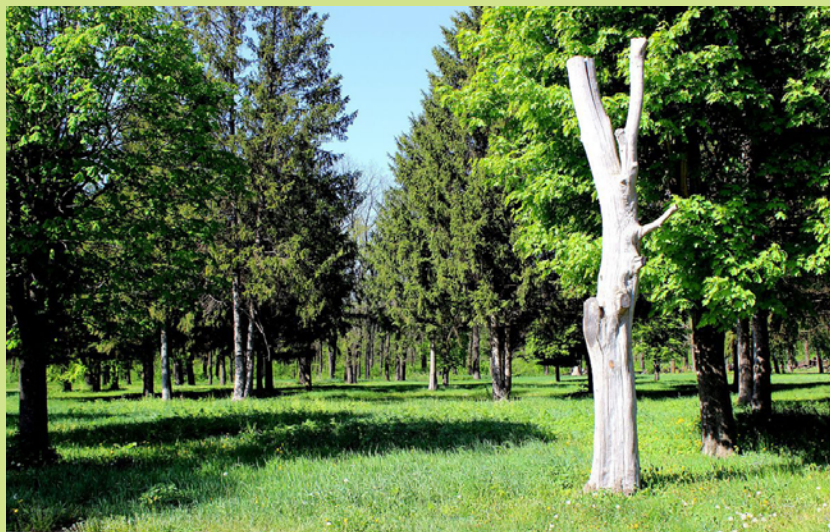
Учням пропонується переглянути [мультфільм «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!»](#)

Цей ліс називається Великоанадольський.

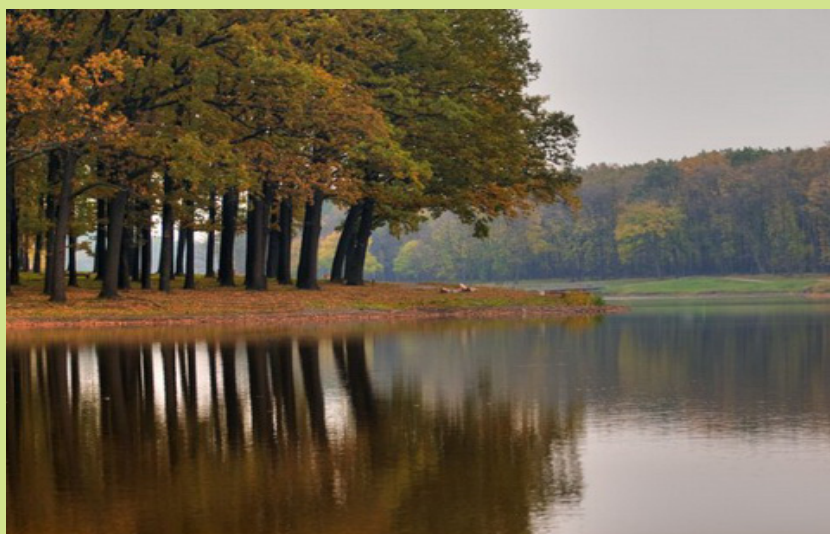
Добре, коли є ліс! Дерева зупиняють вітер, затримують сніг, дозволяючи вирощувати великі врожаї. Але у безводних степах замало води, щоб ліс виріс сам. Тож люди самі зробили це диво, висадивши кожне дерево та кущ своїми руками. Зараз у Великоанадольському лісі височенні, як хмарочоси, дуби. Сосни міряються ростом із підйомним краном. Окрім звичних кущів і дерев, у лісі є екзотичні рослини із різних куточків світу. Через ліс алея виводить до чудового ставка з лебедями, що зветься «Озером кохання». Пишаймося, що це – наше і це – твоє!

Екзотична рослина – незвичайна, дивовижна.

- Запропонуйте дітям прочитати назву рукотворного лісу, про який згадується у мультфільмі.
- Запитайте дітей, скільки складів у слові.
- Запитайте дітей, чому про Великоанадольський ліс говорять, що він – рукотворний? Що це означає?
- Чому ліс не міг вирости сам?
- Навіщо людям ліс?

[посилання 1](#)

[посилання 2](#)

[посилання 3](#)

12. Перегляд відеоролика «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси»

Учням пропонується переглянути [відеоролик](#) «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси».

Тераса – природний або штучно створений горизонтальний чи трохи похилий уступ на

схилі, який використовують під сільськогосподарські та лісові культури, для боротьби з ерозією ґрунту тощо.

Запитайте дітей, чи вміють рослини співати?

Скажіть, що [співочі тераси](#) – це пам'ятка садово-паркової культури Харківської області, що є унікальною не лише для України, а й Європи. І ми, українці, пишаємося, що це – наше, і це – твоє.

13. Вправа «Подяка»

Матеріали: їстівні рослини чи їх плоди (наприклад, яблука) для кожного учасника.

Процедура. Діти утворюють коло. Вчитель запитує дітей: за що ми можемо бути вдячні рослинам? (Варіанти відповіді: житло, книги, тепло в печі, кисень тощо).

Учитель пропонує учасникам відкусити яблука зі словами подяки: «Дякую тобі, Яблунько, за цей чудовий плід!»

Обговорення:

Що ви відчували, коли дякували яблунці?

Примітка. Якщо група на екскурсії, насіння з яблук можна посадити у ґрунт.

Скажіть дітям, що на знак подяки, люди встановлюють скульптури та пам'ятники рослинам.

Запитайте дітей, яким рослинам вони хотіли б встановити скульптуру чи пам'ятник.

Попросіть намалювати або сконструювати з кубиків ЛЕГО.

14. Рефлексія. Вправа «Я – вірний друг / подруга рослин»

Діти стають у коло і по черзі продовжують речення: «Я – вірний друг/подруга рослин, і я хочу, щоб...; я можу...; я зроблю...»

ДОДАТКОВІ МАТЕРІАЛИ

Я люблю у лузі квіти

(слова: Ганна Чубач, музика: Гульнара Азаматова-Бас)

Я люблю у лузі квіти,
Де гудуть весь день джмелі
І метелик носить літо
На легенькому крилі.

Приспів:

У долині теплий вітер
Сушить трави від роси,
Я кажу: усе на світі
Починається з краси!
Я кажу: усе на світі
Починається з краси!

Ось така красуня – моя Земля!
Гріє сонечко гаряче
Чисте дзеркало води
І зелений коник скаче
Сам не відає куди.

Приспів.

Буду сонечком радіти,
Землю скривдити не дам,
Буду світ увесь любити
І рости на радість вам.

Приспів.

Матеріал для вчителя

Пальма – священна рослина, символ світу.

Пальму можна назвати деревом-легендою. У багатьох країнах населення поклонялося пальмам і вважало їх священними рослинами. У високорозвиненої грецької цивілізації пальму також вважали божественним деревом. У разі перемоги над супротивником грецькі полководці посилали на батьківщину гінців з пальмовою гілкою. А грецьких спортсменів, які перемогли у змаганнях, також нагороджували гілкою пальми. Ця традиція дала життя такому виразу як «пальма першості». Також голуб із пальмовою гілкою в дзьобі став символом миру.

Матеріал для вчителя

Орхідеї – найбільш різноманітні в своїх забарвленнях у порівнянні з іншими квітами. Стараннями природи і селекціонерів з'явилися орхідеї майже всіх кольорів веселки і не тільки. Є навіть зелені та чорні орхідеї. Ось тільки чомусь селекціонери не змогли поки вивести синю орхідею. А спроби Карла Ліннея описати величезну родину орхідей наштотували великого Чарльза Дарвіна на ідею про всезагальну еволюцію.

А найдорожча орхідея (її вартість 5 000\$) – це Золота Орхідея. Вона росте в Малайзії на горі Кінабалу і зацвітає перший раз в 15-річному віці.

Матеріал для вчителя

Автор першого **квіткового годинника** – Карл Лінней. Він створив їх у 1720 році в місті Упсала в Швеції. При розробці ідеї він використовував природну особливість квітів – орієнтація в часі. Тобто квіти певних видів розкриваються у різний час доби. Конструкція годинника являє собою циферблат, поділений на сектори. У кожному з них були посаджені квіти певного виду. Одні розкривалися вранці, інші ближче до обіду, інші опівдні і так далі. Були й нічні квіти. Такі годинники дозволяли визначати час досить точно. Їх похибка становила всього півгодини, що цілком припустимо для подібних годинників. Ось тільки в похмурі та дощові дні годинники не працювали, оскільки квіти не розкривалися.

Матеріал для вчителя

В Україні росте понад сорок тисяч рослин ([посилання](#)). З них до Червоної книги України нині занесено сто дев'яносто дев'ять видів. У 1985 році їх кількість становила лише сто шістьдесят два види.

СКУЛЬПТУРИ ТА ПАМ'ЯТНИКИ РОСЛИНАМ:

Монумент «Слава помідору!» На вирощуванні помідорів спеціалізується весь Кам'янсько-Дніпровський район, що в Запорізькій області. Встановивши пам'ятник на центральній площі міста, жителі хотіли висловити свою подяку овочу-годувальнику

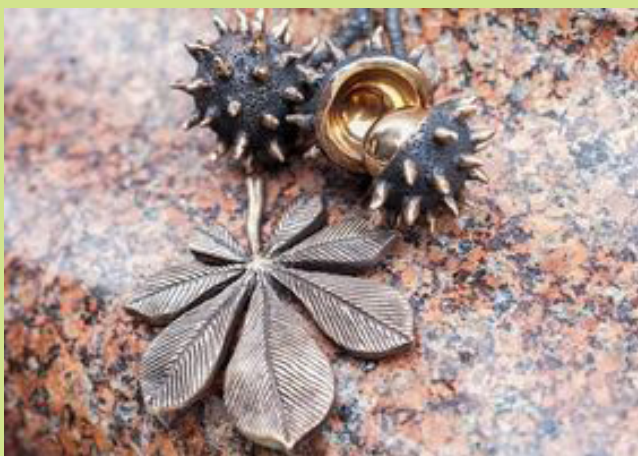
Пам'ятник огірку. Ніжинський огірок став першим пам'ятником овочу в усій Україні. Особливий посол, рецепт якого, за легендою, належав древнім грекам, прославив місто на довгі часи.

[Пам'ятник цукровому буряку](#) знаходиться на території Інституту біоенергетичних культур і цукрового буряка НААН України.

[Скульптура «Бронзові каштани»](#) у Маріїнському парку в Києві.

[Мініатюрний пам'ятник каштану біля Київської міської адміністрації.](#)

Використані джерела:

[Генератор ребусів](#) [Електронний ресурс].

[Воронько П. «Липка»](#) [Електронний ресурс].

[Канал ПЛЮСПЛЮС «Це – наше і це – твоє. Співочі тераси»](#) [Електронний ресурс].

[Канал ПЛЮСПЛЮС «Один із найвідоміших рукотворних лісів – наш!»](#) [Електронний ресурс].

[Качан А. «Крилате насіння»](#) [Електронний ресурс].

[Найцікавіші пам'ятники України](#) [Електронний ресурс].

Сухомлинський В. «Відломлена гілка» / Вогнегривий коник: Казки. Притчі. Оповідання / упоряд. і передм. О. В. Сухомлинської. – К. : Знання, 2017. – 255 с. : іл. – (Скарби).

[Чубач Г. «Я люблю у лузі квіти»](#) [Електронний ресурс].

[Як ми доглядали рослини. Комікс для дітей // Джміль. – 2016. – № 3](#) [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «СВІТ ТВАРИН»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Які зміни відбуваються у тваринному світі навесні?
- Хто де живе?
- Яка користь тварин для людей та природи?

Завдання 29-го тижня:

- ознайомити з цікавим світом тварин;
- розширювати знання з питань охорони та захисту тваринного світу;
- формувати відповідальне ставлення до тварин;
- сприяти участі дітей у суспільно значущих справах.

Очікувані результати 29-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- значення тварин у природі та для людини;
- взаємозв'язок людей і тварин;
- тварин, які є символами різних країн світу;
- проблеми, пов'язані з безпритульними тваринами;
- важливість особистої участі у суспільно значимих справах;

вмітимуть:

- значення тварин у природі та для людини;
- взаємозв'язок людей і тварин;
- тварин, які є символами різних країн світу;
- проблеми, пов'язані з безпритульними тваринами;
- важливість особистої участі у суспільно значимих справах.

Назва освітньої галузі	Очікувані результати учіння
Мовно-літературна	<ul style="list-style-type: none"> • Сприймає усну інформацію, перепитує, виявляючи увагу, доречно реагує. • Відбирає цікаву інформацію, передає її іншим. • Сміливо висловлює свої думки. • Намагається зробити так, щоб висловлення було зрозуміле та привабливе. • Розпізнає емоції своїх співрозмовників, намагається доречно використовувати словесні й несловесні засоби для спілкування. • Створює невеликі висловлення, записує їх. Створює прості медіапродукти за допомогою інших.
Природнича	<ul style="list-style-type: none"> • Описує, що нового дізнався, спостерігаючи та експериментуючи. • Відповідально діє в довкіллі, дбає про його чистоту, доглядає за рослинами і тваринами. • Вирішує проблеми власним або одним із запропонованих способів. • Зображає інформацію про довкілля (почуту або побачену) у вигляді малюнка, таблиці тощо.
Соціальна і здоров'я-збережна	<ul style="list-style-type: none"> • Описує, що нового дізнався, спостерігаючи та експериментуючи. • Відповідально діє в довкіллі, дбає про його чистоту, доглядає за рослинами і тваринами. • Вирішує проблеми власним або одним із запропонованих способів. • Зображає інформацію про довкілля (почуту або побачену) у вигляді малюнка, таблиці тощо.
Громадянська та історична	<ul style="list-style-type: none"> • Бере участь у вирішенні проблем спільнот. • Висловлює свої вподобання. • Робить відповідальний вибір. • Долучається до корисних справ у родині, класі, школі. • Запитує про те, що зацікавило. • Знаходить відповіді на запитання. • Показує, як природа дає людям засоби до існування.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Вправа «З'єднай картки «Тварина – символ країни»»	<ul style="list-style-type: none"> • добирає відомості/дані з різних джерел інформації • порівнює місце свого проживання з іншими відомими їй/йому місцями на Землі; • пояснює, чому природа важлива для людини.
2	Вправа «Створюємо символ нашого класу»	<ul style="list-style-type: none"> • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • визначає (з однокласниками) важливість спільноти класу, школи і пояснює свою думку; • розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
3	Гра «Хто я?»	<ul style="list-style-type: none"> • використовує фактичний зміст (хто?, що?, де?, коли?) для обговорення усної інформації; • розпізнає емоції співрозмовника і враховує їхній вплив на процес спілкування; • добирає відомості/дані з різних джерел інформації.
4	Вправа «Я – волонтер / волонтерка!»	<ul style="list-style-type: none"> • сприймає монологічне висловлення й використовує усну інформацію з конкретною метою; • розповідає про те, що його/її вразило, схвилювало; переповідає події із власного життя; • створює прості медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя враховує мету й аудиторію; • розрізняє наслідки власної поведінки в різних життєвих ситуаціях; • пояснює, чому людині потрібна доброчинність; • пояснює важливість добрих вчинків для людини та довкілля.

1. Вправа «З'єднай картки «Тварина – символ країни»

Розкажіть дітям цікаву інформацію про те, що з найдавніших часів люди з великою пошаною ставилися до тварин. Зображення тварин були присутні на посуді, одязі, зброї. Вважалося, що вони приносять удачу та благополуччя. Тварини стали навіть державними символами країн світу.

Підготовка до проведення вправи: роздрукуйте та розріжте картки (декілька, «тварини» та «країни/континенти/острови», об'єднайте дітей у групи).

Завдання до вправи: з'єднати картки між собою за принципом «країна» – «тварина». Після виконання групи презентують роботу та коментують свої варіанти. У процесі презентації запропонуйте дітям розказувати цікаві факти про тварин, які знають діти (якщо не знають, скористайтеся разом мережею інтернет).

Встановіть разом правильну відповідність. Щоб перевірити результати роботи діти на уроці можуть скористатися мережею інтернет.

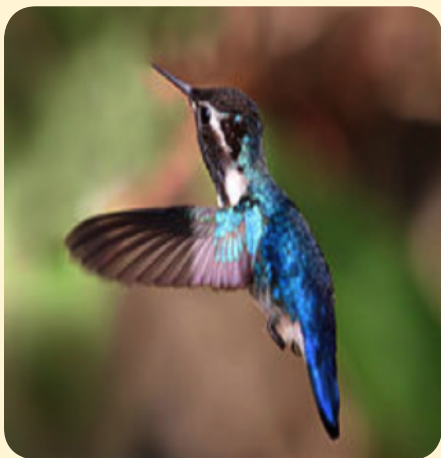
ТВАРИНИ

Білоголовий орлан

Дельфін

Колібрі

Кенгуру

Чорний лебідь

Лось

Ведмідь

Страус Ему

Лев

Слон

Тигр

Кінь

Панда

Ластівка

Країни / Континенти

Острови / Півострови

Китай	Австралія	Індія
Африка	Росія	Центральна Америка
Норвегія	Крим	США
Монголія	Таїланд	Україна

КЛЮЧ

Слон	Таїланд Індія	Дельфін	Крим
Кінь	Монголія	Колібрі	Центральна Америка
Страус Ему Кенгуру Чорний лебідь	Австралія	Білоголовий орлан	США
Тигр	Індія	Бурий ведмідь	Росія
Лось	Норвегія	Панда	Китай
Лев	Африка	Ластівка	Україна

Коментар для вчителя: до вправи представлено багато карток тварин і країн (континентів, островів), ви можете обрати для роботи декілька, на власний розсуд, відповідно до рівня дітей вашого класу.

Також можна повісити карту світу та у процесі роботи розміщувати картки з тваринами у відповідній частині на карті.

Підсумок.

Запропонуйте дітям поміркувати, чому тварини важливі для людини.

2. Вправа «Створюємо символ нашого класу»

Запитайте у дітей:

- Що таке символ?
- Які державні символи вони знають?
- Для чого потрібні символи?

Інформація для вчителя:

У перекладі з грецької мови це слово означає знак, ознаку, властиву чомусь.

Державні символи країн світу та інші знаки підкреслюють унікальність кожної держави. Поважаючи традиції та звичаї інших народів, необхідно знати та поважати їхню символіку.

Деяких тварин навіть зображували на гербах світу:

- Лев – це зображення одне з найстаріших і найпопулярніших. Уособлює силу, безстрашність, спритність. Символ можна зустріти на гербах Бельгії, Норвегії, Швеції, Фінляндії, Іспанії, Болгарії, Індії та інших.
- Кенгуру живуть в Австралії, тому тварина займає почесне місце на гербі цієї країни. Символізує рух вперед, так як ці тварини назад не стрибають.
- Зображення корови – знаходиться на гербі Андорри.
- Леопард символізує стійкість, сміливість, відвагу. Можна побачити на гербі країни Бенін. Тут же можна прочитати девіз цієї країни: «Братство. Правосуддя. Праця».
- Антилопа присутня на гербі держави Зімбабве.

Запропонуйте дітям подумати яка тварина могла б стати символом їхнього класу?

Методом мозкового штурму зберіть ідеї, запишіть на дошці або фліпчарті.

Об'єднайте учнів у групи, відповідно до названих пропозицій.

Нехай кожна група підготує невеликий «захист» свого вибору у будь-якій формі.

Спонукайте дітей до обґрунтування своїх пропозицій, користуючись такими висловлюваннями: «Ми обрали символом класу.....», «Ми вважаємо, що ця тварина найкраще демонструє наш клас, тому, що.....», «Ми переконані, що такий символ для нас.....» тощо.

Шляхом голосування оберіть тварину яка стане символом вашого класу.

За цим [посиланням](#) ви знайдете цікаву інформацію про тварин, які стали символами країн світу.

3. Гра «Хто я?»

Запропонуйте дітям пограти у гру «Хто я?».

Для гри потрібні: комплект карток із зображенням тварин, картка із запитаннями-підказками, пісочний годинник (не обов'язково).

Розкажіть дітям умови гри.

Умови гри.

Учасники гри по черзі беруть картку із зображенням тварин, показують її іншим гравцям, не дивлячись самі хто на ній зображений, мають здогадатися відповідь, задаючи навідні запитання до інших гравців, що допоможуть зорієнтуватися та назвати зображену тварину.

Учасники з картокою можуть задавати навідні запитання до інших гравців, користуючись картокою-підказкою або самостійно формулюючи запитання. Інші гравці можуть відповідати тільки: «так» або «ні». Не можна ставити питання на кшталт: «яка це тварина?»

Запитання можна ставити, поки гравець не здогадається відповідь. Для гри можна використати пісочний годинник, тоді для того, щоб здогадатися, час буде обмежений.

Після того як відгадку знайдено (якщо гравець не знайшов її самостійно, він може повернути картку та подивитися хто на ній зображений), запитайте у дітей, що вони знають про цю тварину, де вона живе, що їсть, чим корисна для людей? Запропонуйте бажаним знайти цікаві факти про цих тварин в інтернеті й організуйте цікаву презентацію під час ранкової зустрічі.

Якщо діти раніше не грали у подібну гру, вчитель може бути першим гравцем, який бере картку, і таким чином продемонструвати хід гри, питання які можна ставити.

Для орієнтиру підготовлено картку-підказку із питаннями та картки з тваринами із відомих дітям мультфільмів. Можна підготувати картки, на яких зображення справжніх тварин.

Картка-підказка. Запитання

Я живу в лісі?	У мене є хвіст?
Я можу плавати?	Я видаю звуки?
Я можу літати?	У мене великі вуха?
Я великий / велика?	Я живу в Україні?
Я маленький/мала?	Я живу в Африці?
Я є героєм мультфільму?	Я сильний/сильна?

Картки «ХТО Я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

«Хто я?»

4. Вправа «Я – волонтер / волонтерка!»

Запитайте у дітей, які їм відомі проблеми, пов'язані з безпритульними тваринами у містах і селах?

Обговоріть із дітьми проблему, чому домашні тварини опиняються на вулиці.

Запропонуйте розповісти події з власного життя, що їх вразили, схвилювали. Запитайте у чому відповідальність людини щодо домашніх тварин?

Розкажіть (або зачитайте) реальну історію:

У Київському зоопарку живе на вулиці близько 70 безпритульних котів. Тварин підкинули.

Працівники зоопарку вирішили створити Котобудинок для покращення добробуту тварин – годування, вакцинація, лікування, влаштування в добрі руки. Проте для такої роботи не вистачає помічників – людей, які б могли допомагати.

Громадська організація «Спілка вільних журналістів «Природа над усе» оголошує про набір ВОЛОНТЕРІВ для допомоги Зоокотам!

Запитайте у дітей, чи знають вони, хто такі волонтери? Що саме вони знають про таких людей?

Зазначте, що **волонтер** – це людина, що здійснює добровільно безкорисно суспільно корисну діяльність.

Об'єднайте дітей у групи, роздайте їм картки «Зоокоти у добрі руки». Нехай учні прочитають, яка допомога потрібна працівникам зоопарку та відмітять на картці ті пункти, де вони змогли б допомогти. Поясніть дітям значення невідомих для них слів.

У процесі презентації завдання, спонукайте дітей до озвучування, як саме вони можуть зробити той чи інший крок, чому ця робота буде відповідальною?

Що саме пропонується зробити:

- лікування;
- годування котів;
- облаштування укриття від несприятливих погодних умов. Нам потрібні люди, які вміють власними руками добудувати та покращити Котобудинок, дизайнери, художники;
- вакцинація;
- влаштування в добрі руки (облік найбільш соціалізованих котів, фотографування, піар у соцмережах та іншими засобами);
- будь-яка творчість, дотична до нашої тематики (репортажі, фото, запис відео, аудіо, літературні твори тощо).

Варіант виконання вправи:

Запропонуйте дітям у групах попрацювати над таким завданням: підготувати репортажі, фото, запис відео, аудіо, літературні твори чи інший вид роботи для розповсюдження інформації (широкого інформування) про проект.

Можна також зробити фото дітей, батьків та їхніх пухнастих улюбленців для шкільної фотовиставки.

Щоб підбити підсумки вчитель може поставити дітям питання:

- Чому така робота є дуже необхідною?

Інформація для підсумків:

- Така робота допоможе котам лишитися у природному середовищі, не пригнічуючи їх. Разом із тим вони не шкодитимуть тваринам із колекції зоопарку, тому що будуть фізично відділені від них на обмеженій території.
- Котяче містечко залучить до зоопарку нових відвідувачів. Воно буде естетично привабливим, стане окрасою і чинником покращення іміджу зоопарку, міста та України, туристично важливим об'єктом.
- Всесвітній день захисту тварин відзначається 4 жовтня. Тварини дарують радість усім і приносять велику користь. А що ми можемо зробити для наших друзів?
- Ми можемо взяти в свій дім нового члена сім'ї та вірного друга – котика чи собачку. Якщо такої можливості немає, ми можемо спробувати прилаштувати знайду в надійні руки. А ще ми можемо відвідати притулок для тварин, побути в ньому.
- Можливостей зробити свій внесок – дуже багато. І навіть найпростіший крок – це вже чудово. І, звичайно, допомагати тваринам і захищати їх потрібно не раз на рік.

Використані ресурси:

[Символи країн світу: опис.](#) [Електронний ресурс].

[Допомога безпритульним котам у Київському зоопарку.](#) [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ВЕСЕЛКА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чому з'являється веселка?
- Чому веселка різнокольорова?
- Як робити веселку на шкільному подвір'ї?

Завдання 30-го тижня:

- навчити спостерігати за явищами природи та аналізувати їх;
- формувати первинні уявлення про світло і колір;
- допомогти створити просту модель веселки;
- розвивати мислення, мовлення, уяву, увагу, пам'ять, творчі здібності;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 30-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- причини виникнення веселки;
- порядок кольорів веселки;

вмітимуть:

- створювати просту модель веселки;
- проводити досліди та практичні роботи, пов'язані з веселкою;
- пояснювати природу веселки;
- використовувати прийоми запам'ятовування кольорів веселки;
- краще розуміти тексти про природу;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

**Назва
освітньої галузі**
Очікувані результати учіння
Мовно-літературна
ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі.
- Сприймає монологічне висловлення з конкретною метою.
- Малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого.
- Передає інформацію в таблицях, схемах із допомогою вчителя / вчительки.
- Розпізнає емоції співрозмовника і пояснює власну реакцію на них.
- Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби – жести, міміка.
- Поповнює власний словниковий запас.

ЧИТАЄМО

- Словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів.
- Пояснює зв'язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом та раніше прочитаними текстами.
- Представляє інформацію графічно.

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- Обирає для написання висловлення відповідне оформлення.
- Створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування.
- Записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА

- Обговорює зміст і форму простого медіатексту, виявляє з допомогою дорослого очевидні ідеї у простих медіатекстах.
- Висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих / переглянутих простих медіатекстів.

ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ

- Знаходить у висловленні і пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів, споріднених слів.
- Творить власні художні тексти малих жанрів на основі відомих.

Природнича

Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ

- Вирішує, що він / вона хотів / хотіла б дослідити.
- Визначає, які органи чуття знадобляться для об'єктивного дослідження.
- Пояснює, навіщо він / вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами / явищами або експериментуючи з ними.
- Передбачає, якого результату досліджень він / вона очікує.
- Висловлює здогад про ймовірний результат.
- Описує послідовність дій в експерименті / спостереженні.
- Добирає та застосовує найпростіші матеріали та прилади, які потрібно для проведення дослідів.
- Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження/досліди.
- Описує, як виникають «сонячні зайчики».
- Розрізняє об'єкти, які випромінюють світло, прозорі та непрозорі об'єкти
- Пояснює, що люди бачать світ по-різному.
- Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження та експериментування.
- Співвідносить об'єкти та явища живої і неживої природи з їхніми зображеннями / описами і навпаки.

Я В РУКОТВОРНОМУ СВІТІ

- Розрізняє природне і створене людиною довкілля.
- Пояснює, як використовувати штучні матеріали (пластмасу, гуму, скло, метал, папір) на основі їхніх властивостей.

Соціальна і здоров'я-збережна

БЕЗПЕКА

- Пояснює правила безпечної поведінки під час проведення дослідів.
- Демонструє, як попросити допомоги при потребі.

ЗДОРОВ'Я

- Описує свої почуття в різних ситуаціях.
- Порівнює вплив різних емоцій та почуттів на себе та інших.
- Описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою.
- Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі.
- Застосовує різні способи зняття втоми за допомогою гімнастики, дихальних вправ, музики, прогулянки, зміни виду діяльності.

ДОБРОБУТ

- Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь.
- Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації.
- Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
- Визначає послідовність кроків для виконання навчального, ігрового чи дослідного завдання.
- Описує цінність створеного разом.

**Громадянська
та історична****Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ**

- Розповідає про свої зацікавлення, пояснює чи подобається проводити досліді, дослідження.
- Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил під час проведення дослідів.

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- Пояснює, чому природа важлива для людини.
- Визначає, що дає природа людині.
- Бере участь у мистецьких (наприклад, театральних) акціях.
- Вдумливо читає чи слухає короткі історичні оповідання, легенди про веселку.
- Виокремлює незрозумілі слова з усних та писемних текстів дитячої літератури.
- Запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрового пристрою (пошуковика).

МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ

- Представляє загальні відомості про Україну.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Заняття «Веселка»	<ul style="list-style-type: none"> • З увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі. • Описує свої почуття у різних ситуаціях. • Описує зміни власних емоцій, почуттів, настрою.
2	Вправа «Диво у дружбі»	<ul style="list-style-type: none"> • Сприймає монологічне висловлення з конкретною метою. • Об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри. • Порівнює вплив різних емоцій і почуттів на себе та інших.
3	Вправа-гра «Під кольоровим мостом»	<ul style="list-style-type: none"> • Малює або добирає ілюстрації, створює мапу думок до почутого. • Передає інформацію в таблицях, схемах за допомогою вчителя. • Поповнює власний словниковий запас. • Висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів. • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Встановлює дружні стосунки з дітьми своєї та іншої статі. • Застосовує різні способи зняття втоми за допомогою гімнастики, дихальних вправ, музики, прогулянки, зміни виду діяльності. • Пояснює, яка діяльність приносить і радість, і користь. • Складає перелік речей, необхідних для конкретної життєвої ситуації.
4	Вправа «Веселка дружби»	<ul style="list-style-type: none"> • Розпізнає емоції співрозмовника і пояснює власну реакцію на них. • Описує цінність створеного разом. • Визначає послідовність кроків для виконання навчального, ігрового чи дослідного завдання.
5	Вправа «Складаємо підказку»	<ul style="list-style-type: none"> • Поповнює власний словниковий запас. • Знаходить у висловленні та пояснює роль синонімів, антонімів, багатозначних слів, споріднених слів. • Творить власні художні тексти малих жанрів на основі відомих. • Бере участь у мистецьких (наприклад, театральних) акціях.

6	Досліди «Як утворюється веселка»	<ul style="list-style-type: none"> • Розповідає про власні емоції, які виникають під час спостереження й експериментування. • Вирішує, що він/вона хотів/хотіла б дослідити. • Пояснює, навіщо він/вона виконує певні дії, спостерігаючи за природними об'єктами/явищами або експериментуючи з ними. • Висловлює здогад про ймовірний результат. • Описує послідовність дій в експерименті/ спостереженні. • Добирає та застосовує найпростіші матеріали і прилади, які потрібні для проведення дослідів. • Провадить (самостійно або в групі) прості спостереження/досліди.
7	«7 кольорів – 3 кольори – 1 колір»	<ul style="list-style-type: none"> • Поповнює власний словниковий запас. • Визначає, які органи чуття знадобляться для обраного дослідження. Передбачає, якого результату досліджень він/вона очікує. • Пояснює, що люди бачать світ по-різному. • Описує, як виникають «сонячні зайчики». • Розрізняє об'єкти, які випромінюють світло, прозорі та непрозорі об'єкти. • Співвідносить об'єкти і явища живої та неживої природи з їхніми зображеннями/описами і навпаки. • Розрізняє природне і створене людиною довкілля. • Пояснює, як використовувати штучні матеріали (пластмасу, гуму, скло, метал, папір) на основі їхніх властивостей. • Пояснює, чому потрібно дотримуватися встановлених правил під час проведення дослідів. • Пояснює правила безпечної поведінки під час проведення дослідів. • Демонструє, як попросити допомоги при потребі.

8	Заняття «Дивитись і бачити»	<ul style="list-style-type: none"> • Пояснює, чому природа важлива для людини. • Визначає, що дає природа людині. • Вдумливо читає чи слухає короткі історичні оповідання, легенди. • Виокремлює незрозумілі слова з усних і писемних текстів дитячої літератури. • Запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрового пристрою (пошуковика). • Добирає приклади з власного досвіду, які свідчать про його/її відповідальне ставлення до обов'язків як учасника класної та шкільної спільноти. • Обговорює проблеми класу, обирає один із варіантів їх розв'язання. • З'ясовує, що він/вона може робити для однокласників, шкільної спільноти.
9	Вправа «Займи позицію»	<ul style="list-style-type: none"> • Уживає відповідну до ситуації спілкування лексику і несловесні засоби – жести, міміка.
10	Вправа з дослідженням «Веселка – від слова весело»	<ul style="list-style-type: none"> • Словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів. • Обирає для написання висловлення відповідне оформлення. • Створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування.
11	«Опитувальник»	<ul style="list-style-type: none"> • Записує окремі слова і речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення. • Обговорює зміст і форму простого медіатексту, виявляє з допомогою дорослого очевидні ідеї у простих медіатекстах. • Представляє загальні відомості про Україну. • Дотримується домовленостей.
12	Вправа «Веселка»	<ul style="list-style-type: none"> • Розповідає про власні емоції, які виникають під час релаксаційної вправи. • Пояснює зв'язок тексту з власним досвідом, навколишнім світом і раніше прочитаними текстами. • Дотримується домовленостей.

1. Заняття «Веселка»

Слова вчителя:

Веселка – найпрекрасніше з явищ природи. Це диво нам дарують сонце і дощ. Сонячний промінь здається нам прозорим, але, проходячи крізь краплинки води, розкладається на сім яскравих

кольорів: червоний, помаранчевий, жовтий, зелений, блакитний, синій і фіолетовий.

- Плесніть у долоні попереду себе ті, хто бачив веселку.
- Плесніть у долоні над головою, хто фотографував веселку.
- Двічі постукайте по парті ті, хто ще не бачив ніколи веселки.
- Скільки у веселки кольорів? Хто може назвати кольори у відповідній послідовності?
- Хто розкаже віршик про веселку? Загадає загадку про веселку?

Дощ іде і сонце сяє –
У небі райдуга палає,
А як дощик перестане,
То і райдуги не стане.

Райдуги з'являються в небі тільки тоді, коли одночасно йде дощ і світить сонце. Побачити веселку можна, коли сонце позаду від спостерігача, а дощ – попереду. Ранкова райдуга означає, що сонце знаходиться на сході, а дощ іде на заході. Вечірня веселка, навпаки, буває, коли сонце світить на заході, а дощ іде на сході. Веселку можна побачити і вночі, але тоді вона буде менш яскравою, тому що місячне сяйво інше, ніж сонячне.

Чи відомо вам?

Веселку у нас в Україні іще називають веселиця, веселуха, райдуга-дуга, а на Поліссі – і радовниця, і денша, і коромисел.

- А як називають веселку у вашому населеному пункті чи регіоні?
- А може хтось знає, як слово веселка звучить іншою мовою?
- Що означають слова «сліпий дощик», «мжичка».

Коментар вчителя: звернути увагу на важливість знання та критичне розуміння мови й особливостей спілкування.

2. Вправа «Диво у дружбі»

Слова вчителя:

Дружба творить дива. Ось і у вірші Богдана Чепурка подружилися..., послухайте і скажіть хто?

Учитель пропонує дітям послухати вірш.

Скаче дощик по долині –
Зупинився на стежині...
Із сонечком подружився...
У веселку перелився.
Літній дощик молоденький –
Веселочка веселенька.
Ходять разом по діброві –
Мостять мости кольорові.

Обговорення:

- хто подружився у цьому віршику?
- і яке диво відбулося?
- хто ходить разом по діброві?
- що це за мости кольорові вони мостять? і чому мости кольорові?

3. Вправа-гра «Під кольоровим мостом»

Матеріали: смужки паперу (бажано гофровано-го) кольорів веселки; мішечки, з яких видаватимуть кольорові смужки, мішечки для збирання смужок.

У кожної дитина має бути мінімум 15 смужок одного кольору і два мішечки різного кольору.

Проведення:

Діти стають паралельними рядами (по семеро у ряді: 2 ряди по 7 учнів) обличчям одне до одного і беруться за руки – піднімають їх, створюючи «веселку». Між цими рядами, немов під веселкою, проходить учень – це «мандрівник». Він рухається не поспішаючи – «збирає від «кольорів веселки» позитивні емоції». Кожен учень (спочатку той, хто справа від мандрівника), біля якого проходить мандрівник, на вушко каже, що їй у ній подобається (ти весела, добра, розумничка тощо) і дає кольорову смужку – «веселка дає свого кольорового сьйва». Це треба робити щиро. У результаті такого переходу під веселкою з'являється сяюча від щастя дитина, яка ще й «набирала кольорів із веселки». Стаючи у кінець ряду, вона вибирає одного учня з останньої пари – бере його за руку і залишається у кольоровому мості. Той, хто залишився без пари, стає «мандрівником».

Порада: Ідеально, коли для одного кольорового мосту є 15 учнів, 30 учнів – це два мости. Та цю вправу-гру можна проводити незалежно від кількості дітей, просто заздалегідь продумати логістику проведення. Учитель також може бути учасником цієї вправи-гри.

Заняття можна продовжити вправою «Веселка дружби».

4. Вправа «Веселка дружби»

Матеріали: папір великого формату з ескізом веселки, смужки паперу кольорів веселки.

Діти наклеюють назбирані кольорові смужки на задалегідь приготовлений ватман із ескізом веселки. Ця веселка може довго висіти у класі (наприклад над входом) і бути символом дружнього класу.

Учитель (підведення підсумків):

Кольорова дуга тільки тоді є веселкою, коли ці різні сім кольорів є разом, поруч. Так і в класі: якщо ми є як одна сім'я і цінуємо те, що ми всі різні, особливі, неповторні, то ми є однією гарною, дружньою і сильною спільнотою.

Рекомендуємо: Казка про олівці з курсу «Культура добросусідства», посібник, 3 частина.

Жили собі олівці. Вони разом розмальовували світ. Одного разу олівці посперечалися. Кожен олівець вважав себе найкращим. Сонце все це бачило. І вирішило воно скласти з олівців смужку з різних кольорів: червоного, помаранчевого, жовтого, зеленого, блакитного, синього, фіолетового. А коли всі олівці з'єдналися, то утворилася веселка. Й олівці зрозуміли, що разом вони можуть створити значно кращу картину, ніж поодиночі. І тепер один без одного їм нецікаво малювати.

Обговорення:

- Як ти гадаєш, чому олівцям тепер нецікаво малювати поодиночі?
- Пригадай, де ще ти бачив кольори веселки.

5. Вправа «Складаємо підказку»

Вправу «Складаємо підказку» проводять у форматі роботи в групах – по 7 учнів, об'єднаних у групи по кольорам веселки (з цифрами), щоб в одній групці зібрались всі кольори веселки.

Матеріал: паперові смужки кольорів веселки (або палички, гудзички чи олівці), фломастери, папір А3 або А4, малюнок веселки (за бажанням).

Слово вчителя: Письменник Ігор Калинець придумав речення, щоб запам'ятати кольори веселки та їх порядок (червоний, оранжевий, жовтий, зелений, блакитний, синій, фіолетовий):

«Чарівниця Осінь Жар-птаха Зазиває Бабин Сад Фарбувати».

Ось ще одна фраза:

«Чи обжене жвавенького зайчиська байдикуватий ситий фокстер'єр?».

Завдання для групи:

Кожна групка має скласти своє аналогічне речення.

Дитина, яка при поділі отримала певний колір, має назвати слово (декілька слів), яке починається з тої ж букви, що й колір.

Записують запропоновані слова великими буквами на великий папір у порядку кольорової гами веселки. За потреби підбирають нові слова, проводять заміну слів.

Коментар для вчителя: звернути увагу на лінгвістичні та навички співпраці.

6. Досліди «Як утворюється веселка»

Під час дослідів «Як утворюється веселка» діти працюють у групках зі старшокласниками, дорослими (батьками, іншими вчителями).

Учитель:

Чи бачили ви «гру веселкових кольорів», подібну на веселку? Коли і де?

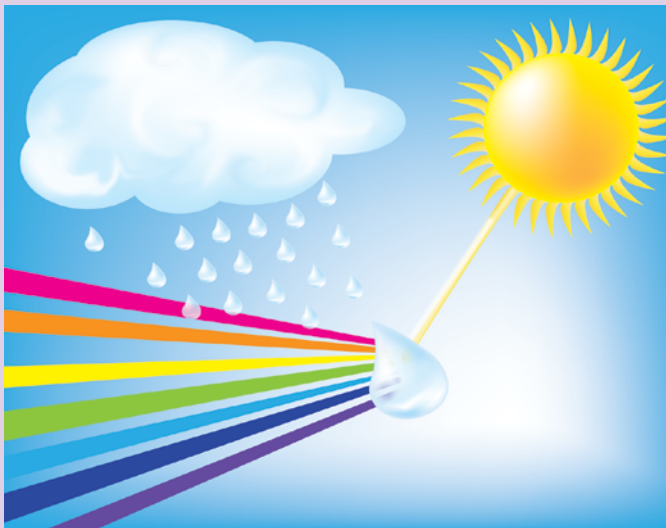
Доповнюєм дітей:

у фонтані; над водограєм; у струменях води під час поливу квітів.

Ми також можемо «створювати», «видобувати» свою веселку.

Рекомендації:

- продемонструвати малюнки та світлини, які роз'яснюють «створення веселки»;
- «документувати» – фотографувати процес проведення дослідів (можна зробити презентацію).

1. З мильним розчином

Налити у миску води, додати мильний розчин, занурити в нього дріт, згорнутий у кільце (або готове кільце). Вийняти кільце – утворилась плівка. Спрямувати промінь ліхтарика на зворотний бік – спостерігаємо кольори веселки.

2. З комп'ютерним диском

На диск спрямувати промінь ліхтарика. Нахилити диск під різними кутами. На стелі з'являється веселка.

3. Веселка у приміщенні

Отримати веселку можна (як це зробив учений фізик І. Ньютон) і в «домашніх» умовах. Крізь маленький отвір у віконниці чи шторі треба пропустити вузький пучок світла, то промені, зломившись у ній, вийдуть уже розділеними на кольори. Це буде добре видно на протилежній стіні.

4. З водою і світлом

Обладнання: ліхтарик, миску з водою, дзеркало, білий аркуш картону.

У миску з водою опустити дзеркало. Промінь ліхтарика спрямувати на білий аркуш картону під певним кутом. На ньому з'являються кольори веселки.

Вчитель: Отже, коли з'являється веселка? Веселка з'являється, коли зустрічаються краплі води і промені світла під певним кутом.

Запам'ятайте ще один дослід, який можеш провести на літніх канікулах разом із рідними: якщо в сонячний день стати спиною до сонця та спрямувати угору шланг, який розпилює воду, то ви побачите веселку, створену власноруч.

Чи відомо вам? (інформація на ранкову зустріч)

- Усупереч багатьом легендам, кінця у веселки немає. Вона утворена не дугами, а різноколірними кільцями, просто ми бачимо тільки їх меншу частину, яка піднімається над обрієм.
- На одному з найбільших водоспадів світу – Ніагарському, що в Канаді, у суміші бризок і пари ніколи не зникає веселка, іноді є навіть дві. Тут її можна бачити і вночі.

7. «7 кольорів – 3 кольори – 1 колір»

Матеріали: малюнки-схеми, які пояснюють, як людина бачить кольори та явище дальтонізму.

Запитання до всього класу:

- Який твій улюблений колір?
- Чи є він поміж кольорами веселки? (скільки кольорів у веселці?)
- Які кольори на світлофорі? (який колір нам сповіщає, що можна переходити дорогу? тощо)
- Скільки кольорів є на світі?
- Загинаючи пальчики, пошепки промовляй кольори, які ти знаєш?
- Скільки пальчиків загнули?

Слово вчителя:

Є люди, які бачать кольори зовсім не так, як більшість. Це явище називається дальтонізмом. Певні світлові промені, потрапляючи в око, на сітківку, не викликає у ній тієї реакції, яка характерна для нормального ока. Люди з незначними відхиленнями у сприйнятті кольорів зустрічаються досить часто, але вони самі можуть навіть і не підозрювати цього.

Дальтонік у ранньому віці може навчитись відрізняти червоний від зеленого, навіть якщо він бачить обидва ці кольори як жовто-сірий. Він робить це не за кольором, як люди з нормальним зором, а за тоном і яскравістю.

Повна відсутність колірного зору називається колірною сліпотю.

Завдання:

1. Намалювати малюнок одним кольором – улюбленим.
2. Тепер на цьому малюнку намалюйте щось, використовуючи три кольори: жовтий, зелений, червоний.
3. Намалюйте веселку, використовуючи 7 кольорів.

Провести обговорення:

- про малюнок, який «оживав і веселішав»;
- про людей, які маю дальтонізм чи повну колірну сліпоту.

Завдання-обстеження: провести вдома з рідними обстеження, використовуючи для цього яблука (м'ячики, клубки ниток) трьох кольорів: червоний, зелений, жовтий.

8. Заняття «Дивитись і бачити»

Слово вчителя: Веселка часто з'являється наприкінці грози. Люди, побачивши веселку зачудовано дивляться у небо, фотографують це диво із див. Певно, немає такої людини, яка б не любила цим дивом.

- Що означає дивитись і бачити? Чи завжди ми зауважуємо красу навколо нас?

Дуже часто, коли є веселка, то є й калюжі під ногами. Чи бачили ви, як у калюжах, ніби у дзеркалі, відображається «білий світ»?

Учитель читає притчу Василя Сухомлинського «Калюжа».

Калюжа

(В. Сухомлинський)

Марійка і Ніна йшли до школи. Сходило сонце, на зеленій траві блищали крапельки роси, у лузі співав соловейко.

Біля ставка, під гіллястою вербою стояла калюжа. Позавчора йшов дощ, і вона ще не висохла. Дівчата обережно обійшли калюжу. Марійка зупинилася і довго дивилася у воду. Ніна теж стала, чекаючи на Марійку.

Ніна каже:

– Яка брудна калюжа!.. Два дні стоїть вода, вже й жабенята плавають...

А Марійка захоплено:

– Дивись, який там безмежний світ у цій калюжі! Блакитне небо і сонце сяє, і біла хмарка пливе... А ген-ген садки цвітуть, і хатки біленькі над ставком...

Запитання для обговорення:

- Звідки взялася калюжа?
- Коли був дощ?
- Чи були дівчатка акуратними й обережними?
- Чи бачили обидві дівчинки в калюжі одне і теж?
- Яка дівчинка зупинилась біля калюжі та вдивлялася у воду?
- Як Ніна сказала про калюжу?
- А звідки у калюжі з'явилися жабенята?
- Як ви думаєте, чи сподобались жабенята Марійці?
- Як Марійка розповідала про картину, яку побачила у калюжі?
- Хто з вас бачив як у калюжі, ніби у дзеркалі, відбивається навколишній світ?

Коментар для вчителя: звернути увагу на різні поглядах на одну і ту ж ситуацію, на різні світобачення, наголосити на позитивному світосприйнятті.

Діти стоять у колі, коли вчитель проголошує твердження, діти показують мімікою та жестами свою відповідь:

руку вгору і ствердне кивання головою – це згода.

присісти і похитувати головою в боки – це заперечення.

стенути плечима з мімікою на обличчі «не знаю, як сказати...» – вагаюсь.

- Гуляти під час теплового дощу приємно!
- Ховатись під час грози під одиноким деревом – небезпечно!
- Тільки після «сліпого» дощика з'являється веселка!
- Веселку можна побачити тільки в Україні!
- Веселку неможливо сфотографувати!
- ... ще додайте свої твердження

Рекомендації:

- Подивіться й обговоріть [відеоаудіопродукт, як досліджують калюжу учні у Канаді](#):
- Обговоріть одяг для прогулянок під час дощу.
- Поговоріть про техніку безпеки під час грози і великої зливи, особливо для тих, хто живе біля великих річок і в горах, і програйт/інсценізуйте декілька ситуацій – як діяти.

10. Вправа з дослідженням «Веселка – від слова весело»

Обладнання: дзеркальця.

Матеріали: малюнки або світлини з обличчями людей із різними усмішками.

Слово вчителя:

Люди, коли бачать веселку, то радіють, посміхаються, їм тоді весело. Пригадайте свій настрій, свої емоції, коли ви побачили веселку.

Сміх – це реакція організму, під час якої м'язи обличчя мимовільно скорочуються, пришвидшується серцебиття. Усмішка виражає різні почуття та настрої. Ми часто по усмішці визначаємо стан людини.

Дуже важливо вміти всміхатися, це допомагає доброзичливо ставитися до людей. Усмішка покращує настрій. Коли ми всміхаємося, у кров потрапляє спеціальна речовина, гормон задоволення, який заспокоює та підвищує настрій. Також у кров потрапляють речовини, які протистоять хворобам. Учені помітили, що життєрадісні люди рідше хворіють, а діти, які не сумують, швидше одужують.

Дослідження:

– Ану, всміхніться мені! А зараз посміхніться одне одному! Тепер візьміть дзеркальця, загляньте у них й усміхніться собі.

– А тепер відтворіть на обличчі різні відчуття: «я думаю...», «я радію», «я обурююсь».

Обговорення, поради:

– Коли ви обурені, роздратовані, сердиті – подивіться у дзеркало та посміхніться собі – усмішка буде штучною, кривою, і від цього стане справді смішно. Настрій покращиться.

– А чи буває усмішка різною? (радісною, сумною, ніяковою, нещирою тощо) Учитель пропонує малюнки з різними усмішками і просить знайти відповідні.

– А які ви знаєте ситуації, коли не можна сміятися? (з чужого горя, з фізичних вад тощо)

Рекомендуємо: з курсу «Культура добросусідства» вправу про Крихітку Єнота. Частина 1, подорож 2.

Поміркуй, чому Крихітці Єноту вдалося потоваришувати з Тим, хто сидить у ставку.

11. Вправа «Опитувальник»

Вправа «Опитувальник» проходить у форматі роботи у двійках. Якщо у класі непарна кількість дітей, вчитель працює у парі з дитиною, або об'єднує учнів у трійки.

Матеріали: опитувальник для кожного.

1 етап: кожен учень заповнює опитувальник самостійно;

2 етап: об'єднання у двійки, по черзі кожен розповідає про свої відповіді.

Я радію тоді, коли _____

Я люблю, коли сміється _____

Я усміхаюсь, коли _____

Я сьогодні бачив/бачила посмішку на обличчі _____

Завдяки мені усміхнулась/усміхнувся сьогодні _____

Обговорення: про емоції та почуття, які під час цієї вправи з'являлись; легше було записувати чи розказувати однокласнику.

Що наші предки думали про веселку (інформація для «крісла автора», попередньо вдома з дорослими опрацьовують текст, за бажанням готують малюнки).

Веселка – шлях, по котрому ангели сходять з неба, для набирання дощу.

Веселка – це зігнута труба, що своїми краями всмоктує воду з морів, річок, озер і виливає її у хмари. Вона всмоктує з водою і все, що попадає в неї, тобто каміння, жаб, хробаків, риб, тому часто із хмар падають або каміння, жаби, хробаки, або щось інше. Малеча, побачивши веселку, казала: «Тікайте, а то втягне вас дуга».

Райдуга уявлялася народові такою, що п'є воду з колодязя чи ставка. Ту воду вона, сховавшись, розливає по хмарах, а звідти вже вода виливається дощем. Райдугу народ називає ще веселкою, бо від її сонячних променів прояснюється (робиться веселим) небокрай, котрий доти був затулений хмарами і нагонив смуток.

(з книги «Ангели на сходах неба» Павло Чубинський, автор славня України, він був відомим дослідником етнографії)

Давні греки вважали, що кольоровими дугами боги попереджали людей про близькі війни чи катастрофи. Вікінги вбачали у веселці міст, яким боги сходять із небес на землю. В Ірландії тривалий час вірили, що кінець веселки вказує на місце, де захований горщик із золотом.

Рекомендуємо: надати інформацію про Павла Чубинського, обговорити, хто такий дослідник етнографії; пригадати слова славня України.

Як по веселці передбачають погоду (інформація для ранкової зустрічі, коли йде обговорення календаря, погоди).

Для цього не обов'язково бути синоптиком (пояснити поняття синоптик). Досить запам'ятати кілька нескладних народних прикмет:

- Веселка з'явилася вранці (але не пізніше полудня) – до дощу. Є ще одна прикмета: побачити веселку ввечері – до хорошої погоди.
- Веселка з'явилася з дощем і зникла після його закінчення – до погожих днів. Якщо дощ давно пройшов, а веселка все стоїть – негоди не уникнути.
- Відразу кілька веселок з'явилися під час дощу – небо не проясниться протягом декількох днів.

12. Вправа «Веселка»

Вправа «Веселка» призначена для зняття тривожності.

Мета: активізувати дітей, поліпшити настрій, зміцнити впевненість у собі, заохочення до спілкування. Вправа-гра позитивно впливає на групу.

Рекомендації:

Вправу проводити у приміщенні, де є вільний простір (без парт), дотримуючись правил безпеки, під спокійну музику. Повідомити правила.

Учитель зачитує чи промовляє текст, а діти виконують вказівки.

Слово вчителя:

Чи всі бачили веселку? Пригадаймо запах повітря тоді, коли на небі з'являється веселка.

Ми бачимо веселку після того, як небо освіжило землю дощем. Насамперед дощ прибиває до землі пил і змиває весь бруд. Повітря свіже та прозоре. А веселка радує око. Зараз ми скористаємося барвами веселки для того, щоб наш дух став свіжим, вільним від усього неприємного: турбот, хвилювань, суму.

Підведіться і почніть рухатись по кімнаті (кожне завдання триває 15 секунд). Уявіть собі, що вся кімната сповнена червоним сяйвом. Дивіться на нього і вдихайте його свіжість. Якщо хочете, можете навіть торкнутися цього дивовижного червоного сяйва, відчутти його аромат. Продовжуйте рухатись по кімнаті й уявіть тепер, що вся кімната сповнена помаранчевого повітря. Ви можете вдихати цей колір, торкатись його...

Погляньте, тепер повітря навколо нас стало жовтим! Уявіть, що ви купаєтесь у променях сонця! Насолоджуйтеся жовтим сяйвом, вдихайте, торкайтесь його. Колір повітря довкола нас знову змінився. Тепер він випромінює зелене світло. Це колір першого весняного листя. Ми наче занурилися у весну! Відчуйте її свіжість і аромат.

Чудеса тривають! Повітря раптом заграло усіма відтінками блакитного. Торкніться кольору бездонного ранкового неба! Насолоджуйтеся його блакиттю! Розкиньте руки як крила й повільно летіть у блакитному просторі.

Погляньте, повітря навколо нас поступово гусне, його колір із блакитного плавно змінюється на синій. Це колір моря. Від нього неможливо відвести погляд! Синє повітря здається щільнішим, його хочеться вхопити руками. І нарешті, повітря у нашій кімнаті набуло фіолетового кольору. Торкніться його руками і відчуйте цю глибину. Вдихайте колір вечірньої прохолоди.

А тепер уявіть собі, як ви виходите з останнього кольору веселки і бачите світло, що сповнює нашу кімнату. Струсіть із себе залишки всіх кольорів і відчуйте їх. Повільно повертайтеся до свого місця.

(з журналу «Розкажіть онуку» № 19-20, 2011
зі статті «Психологічний театр у початковій школі»)

ДОДАТКОВИЙ МАТЕРІАЛ ДЛЯ ВЧИТЕЛЯ:

Прислів'я про сміх, веселощі, усмішку:

«Веселощі краще від багатства».

«Хто у радості живе, того і сум не бере».

Рекомендуємо:

[Відеовіршик про веселку.](#)

[Наталія Май. «Веселка».](#)

[Фізкультхвилинка 1.](#)

[Фізкультхвилинка 2.](#)

Створити разом із дітьми презентацію, використовуючи світлини, які робили під час проведення дослідів, фото з веселкою з домашнього архіву, з інтернет-ресурсів.

Використана література:

1. Фізика: Дит. енцикл.: / Авт.-упоряд. О.А.Леонович; Художн. О.В.Кардашук. – К.: Школа, 2002. – 432 с.: іл. – (Я пізнаю світ).
2. Павло Чубинський «Ангели на сходах неба»: народні повір'я та забобони.: / упоряд. О. Верес. – К.: Глобус, 1992. – 16 с.

ТЕМА ТИЖНЯ: «МОЯ РОДИНА»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Які права й обов'язки дитини в родині?

Завдання 31-го тижня:

- допомогти дітям зрозуміти й осмислити свої права в родині;
- дати уявлення дітям про те, як діяти у разі порушення їхніх прав в родині (їх треба відстоювати, захищати, й, за необхідності, просити допомоги у вчителів);
- дати уявлення дітям, що держава гарантує їм захист від насильства, у тому числі і в родині;
- виробляти у дітей почуття самоповаги, поваги до власних прав і прав інших членів родини;
- розвивати уявлення дітей про їхні обов'язки у родині;
- формувати відповідальне ставлення до виконання своїх обов'язків у родині;
- формувати дбайливе ставлення до членів своєї родини;
- організовувати взаємодію в парах і групах.

Очікувані результати 31-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- що означає бути членом родини;
- свої права й обов'язки в родині;
- значення відповідального ставлення до своїх обов'язків для себе та членів родини;

вмітять:

- визначати коло своїх прав і обов'язків у родині;
- встановлювати зв'язок між відповідальним виконанням своїх обов'язків у родині та її благополуччям;
- обґрунтовувати свою позицію та слухати інших;
- дотримуватися етичних норм спілкування в родині.

Назва освітньої галузі

Очікувані результати учіння

Мовно-літературна

ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила;
- сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою;
- поповнює власний словниковий запас;
- обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила;
- спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору.

ЧИТАЄМО

- словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів;
- пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо);
- пояснює вчинки персонажів на основі змісту тексту та власного досвіду;
- розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту;
- зіставляє пережиті під час читання почуття та емоції з власним емоційно-чуттєвим досвідом;
- добирає потрібну інформацію з графічного тексту (таблиці, графіки, схеми).

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо);
- записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються;
- використовує доречно поширені графічні зображення смайлів.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА

- визначає, кому і для чого призначений медіатекст;
- висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлина, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо).

ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ

- аналізує звуковий склад слова (кількість складів, наголошений і ненаголошений склади, голосні та приголосні звуки);
- знаходить у тексті речення різних видів (питальні, розповідні, спонукальні; окличні й неокличні) і доводить доцільність їхнього використання для досягнення мети спілкування);
- знаходить у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів;
- пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа.

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

- імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів віршів;
- використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів оповідання; імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів оповідання;
- обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі;
- описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.

Природнича

Я В РУКОТВОРНОМУ СВІТІ

- наводить приклади того, як рукотворні (штучні) об'єкти (серед них і механізми) допомагають людині.

**Соціальна
і здоров'я-
збережна****ЗДОРОВ'Я**

- пояснює функції та значення батьків для кожної людини;
- пояснює правила моральної поведінки вдома, у школі.

ДОБРОБУТ

- об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри;
- пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід та на приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо;
- зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах;
- ініціює спільні справи, ігри, розваги;
- описує цінність створеного разом.

**Громадянська
та історична****Я – ЛЮДИНА**

- розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому;
- пояснює, що означає вислів «бути людиною».

Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ

- описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї;
- пояснює, які почуття пов'язують його / її з близькими людьми, висловлює припущення про те, чим вони зумовлені;
- уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших;
- переконує у важливості поваги до інших, спираючись на власний досвід і доступні джерела (почуте, прочитане).

МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА

- виокремлює незрозумілі слова з усних та писемних текстів дитячої літератури;
- запитує про значення незрозумілого слова в дорослих або довідується про це за допомогою цифрової пристрою (пошуковика).

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Вправа «Який колір»	<ul style="list-style-type: none"> аналізує звуковий склад слова (кількість складів, наголошений і ненаголошений склади, голосні та приголосні звуки); обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо).
2	Вправа «Поміняйтеся місцями ті, у кого...»	<ul style="list-style-type: none"> об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
3	Робота в групах. Дидактична гра «Склади слово»	<ul style="list-style-type: none"> записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення тексту на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються.
4	Робота в групах. Вправа «Незакінчене речення»	<ul style="list-style-type: none"> сприймає монологічне висловлення (казки, розповіді, вірші, інструкції до виконання завдань тощо) з конкретною метою; обговорює з іншими інформацію, яка зацікавила; поповнює власний словниковий запас; добирає потрібну інформацію з графічного тексту (таблиці, графіки, схеми); спостерігає за діалогом, де висловлюються різні погляди на предмет обговорення, підтримує одну з точок зору.
5	Читання / слухання вірша Тетяни Роси «Обов'язки»	<ul style="list-style-type: none"> імпровізує з інтонацією, тембром і силою голосу, відтворюючи репліки персонажів віршів; описує й обмірковує свої права та обов'язки в сім'ї.
6	Слухання вірша Анатолія Григорука «Права й обов'язки»	<ul style="list-style-type: none"> пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо); словесно моделює власну поведінку на прикладі вчинків персонажів – описує й обмірковує свої права та обов'язки в сім'ї;

		<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки та почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлина, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо) • визначає, кому і для чого призначений медіатекст.
7	Робота в групах. Гра «Розділимо обов'язки»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
8	Інсценізація оповідання Анатолія Григорука «Хочеш бути щасливим, не будь лінивим»	<ul style="list-style-type: none"> • використовує голос і мову тіла (міміку, жести, рухи) для відтворення емоцій персонажів оповідання; імпровізує з інтонацією, тембром та силою голосу, відтворюючи репліки персонажів оповідання; • обговорює враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідають ролі; • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • знаходить у мовленні персонажа слова, які його вирізняють з-посеред інших персонажів; • пояснює, як використання деяких слів характеризує персонажа; • пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; • розмірковує, якими рисами характеру має володіти людина і чому; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • описує й обмірковує свої права й обов'язки в сім'ї; • наводить приклади використання винаходів людства в побуті; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

1. Вправа «Який колір»

Заздалегідь заготуйте аркуші паперу (за кількістю дітей у класі), на яких написано слово «родина».

РОДИНА

Попросіть дітей проаналізувати звуковий склад слова (кількість складів, наголошений і ненаголошений склади, голосні та приголосні звуки).

- Запитайте дітей, з яким кольором/кольорами у них асоціюється слово «родина».
- Попросіть розфарбувати напис.
- Запитайте бажаних, чому саме такий колір/кольори обрали (примітка: за домінуванням кольору можна виявити емоційне ставлення дитини до родини).
- Разом із дітьми створіть панно «Кольорове дерево».

ПАННО (фр. *panneau*, від лат. *pannus* – шматок тканини) – частина поверхні стіни, стелі, дверей, обмежена рамкою і заповнена живописом, мозаїкою або скульптурним рельєфом.

2. Вправа «Поміняйтеся місцями ті, у кого...»

Мета: розвивати довірливі стосунки між дітьми.

- Попросіть дітей стати в коло.
- Почніть гру словами: «Поміняйтеся місцями ті, у кого... і закінчує цю фразу словами:
 - у родині є Олександрі;
 - у родині є Миколайович або Миколаївна;
 - удома живуть тварини;
 - удома є кімнатні рослини.
- Називайте різні ознаки, щоб охопити всіх учасників.
- Обговоріть з дітьми їхній настрій після виконання вправи.

3. Дидактична гра «Склади слово»

Гра проводиться у форматі роботи в групах.

- Об'єднайте дітей у групи.
- Роздайте групам набори букв.
- Запропонуйте групам із поданих букв скласти та записати слова на тему «Моя родина».

4. Вправа «Незакінчене речення»

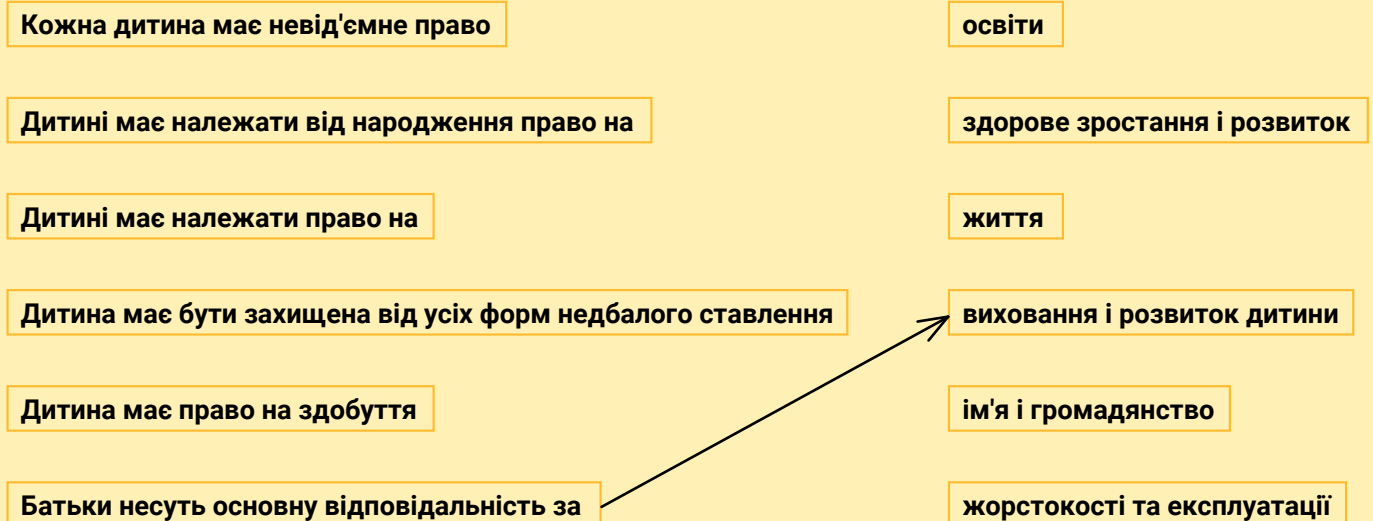
Вправа проводиться у форматі роботи в групах.

Матеріал для вчителя і батьків:

[Декларація прав дитини](#) (текст міжнародного документу Генеральної Асамблеї Організації Об'єднаних Націй від 20 листопада 1959 року).

ПРАВА – система загальнообов'язкових правил поведінки, що встановлені чи узаконені державою і забезпечуються її примусом.

- Попросіть дітей з'єднати стрілочкою початок і кінець речень та прочитати деякі з прав дитини, зазначені у Декларації прав дитини.

- Запитайте, що таке права?
- Запитайте, навіщо людям потрібні права.

- Попросіть дітей розглянути малюнки.
- Запитайте, які права дітей вони ілюструють.
- Попросіть дітей розповісти, якими правами в своїх родинах користуються вони.

Матеріал для вчителя

[Конвенція ООН з прав дитини](#) – міжнародний правовий документ, що визначає права дітей в державах-учасниках. Конвенція з прав дитини є першим і основним міжнародно-правовим документом обов'язкового характеру, що присвячений широкому спектру прав дитини.

Документ складається з 54 статей, що деталізують індивідуальні права осіб віком від народження до 18 років (якщо згідно застосовним законам повноліття не настає раніше) на повний розвиток своїх можливостей в умовах, вільних від голоду і нужди, жорстокості, експлуатації та інших форм зловживань.

Учасниками Конвенції з прав дитини є Святий Престол і всі країни-члени ООН, крім США, Південного Судану і Сомалі.

Матеріал для вчителя

[Всесвітній день дитини](#) відзначається 20 листопада як день світового братерства і взаєморозуміння дітей, день підтримки діяльності, спрямованої на забезпечення благополуччя дітей в усьому світі.

Саме у цей день – 20 листопада 1959 року Генеральна Асамблея прийняла Декларацію прав дитини (декларація – (у перекладі з латинської) об'ява, оголошення, заява), а 20 листопада 1989 року – Конвенцію про права дитини.

З 1990 року у Всесвітній день дитини відзначається річниця прийняття цих основоположних документів у сфері захисту прав дитини.

Матеріал для вчителя

Про які свої права повинна знати кожна дитина?

Конституція України говорить про те, що кожному гарантується право знати свої права та обов'язки. Це дає змогу запобігти посяганню на них. Достатньо, щоб дитина знала, що всі рівні перед законом і суспільством, а тому будь-які прояви насильства чи грубості до неї не повинні бути приховані, незалежно від кого вони надходять: чи від батьків, чи вихователів, чи навіть однокласників.

Особливу увагу на це повинні звертати батьки. Роз'яснювати, насамперед у зрозумілій формі елементарні правила поведінки у ситуаціях, коли дитину ображають чи намагаються експлуатувати. Це стосується і поведінки батьків – кожен повинен розуміти, що навіть вони не мають права грубо чи принизливо ставитися до своїх дітей, а в разі такого недбалого ставлення знати про можливість дитини звернутися до уповноважених органів.

5. Читання / слухання вірша Т. Роси «Обов'язки»

Учитель пропонує дітям прослухати [вірш Тетяни Роси «Обов'язки»](#).

Примітка: можна об'єднати дітей у групи (по 5 осіб) і запропонувати у групах прочитати вірш у ролях. Можна об'єднати дітей у 5 груп (автор, син, котик, мама, тато). Учасники чотирьох груп хором читають слова «свого» героя. Одна група учасників читає слова автора.

Обов'язки (Т. Роси)

– Не піду до школи!
Не піду ніколи!
Там примушують писати,
Додавати, віднімати...
А я хочу гратись,
Хочу розважатись!
Нявкнув котик: - Не ходи,
Я не бачу тут біди.
І я обов'язок забуду
І мишей ловить не буду.
Усміхнулася матуся:
– І я вдома залишуся.
Краще вже відпочивати,
Аніж гроші заробляти.
Не буду я їсти варити,
Нічого не буду робити.
А тато зітхнув і сказав:
– Я й в думці ніколи не мав

Що обов'язок можна забути,
Від усього вільним бути.
За підказку дякую, сину!
Оце тепер я відпочину!
Давно вже час зробити так.
Ходімо, мамо, в зоопарк!
Я кричу: - Мене візьміть!
Тато глянув лиш на мить:
– Піклуватись про дитину -
Це обов'язок, сину.
Нам же любо розважатись,
А не про тебе піклуватись.
Тепер обов'язків нема.
Не просися ти дарма.
І вони собі пішли,
Мене з собою не взяли.
А я думаю – гадаю:
Що про обов'язки я знаю?

- Запитайте дітей, про які обов'язки дорослих і дітей говориться у вірші.
- Поцікавтеся, як діти розуміють слово «обов'язок».
- Використавши вправу «Мікрофон», запитайте дітей, що вони знають про обов'язки?

ОБОВ'ЯЗОК – це зобов'язання перед іншими якнайкраще виконати посильну роботу.

ОБОВ'ЯЗОК – це те, що, безумовно, обов'язково повинно бути виконано.

Люди несуть відповідальність одне перед одним за виконання своїх обов'язків.

6. Слухання вірша А. Григорука «Права й обов'язки»

- Запропонуйте дітям послухати [вірш Анатолія Григорука «Права й обов'язки»](#).
- Запитайте, про що вірш.
- Обговоріть із учнями, про які обов'язки в родині не потрібно забувати дітям.

7. Гра «Розділимо обов'язки»

Гра проводиться у форматі роботи в групах.

- Заздалегідь підготуйте два набори карток.

На картках першого набору написані слова, які називають обов'язки членів родини: ходить на роботу, заробляє гроші, готує їжу, витирає пил, миє посуд, миє підлогу, миє вікна, пилює килим, пере білизну, прасує одяг, чистить взуття, виносить сміття, оплачує комунальні послуги, пришиває ґудзики, поливає квіти, застеляє постіль, доглядає за домашніми тваринами, займається дрібним ремонтом у квартирі тощо. Примітка: таких наборів має бути 6.

На картках другого набору написані слова, які називають членів родини: мама, тато, бабуся, дідусь, донька, син.

- Картки другої групи розмістіть на дошці.
- Об'єднайте дітей у 6 груп: мама, тато, бабуся, дідусь, донька, син.
- Роздайте групам картки з першого набору.
- Поясніть групам завдання: потрібно розподілити обов'язки в сім'ї. Кожна дитина по черзі вибирає картку, читає назву обов'язку.

Після чого обговорюють у групі, чи виконує, зазвичай, цей член родини таку роботу і розміщують (або не розміщують) картку на дошці біля картки з написом члена сім'ї. Таким чином на дошці утворюються шість стовпчиків слів – член родини та його обов'язки.

Обговоріть результати роботи груп:

- у кого більше обов'язків у родині, у кого – менше?
- чи є серед обов'язків тільки «чоловічі», «жіночі»?

Скажіть дітям, що у міцній, дружній родині кожен бере на себе певні обов'язки: заробляє гроші, ходить до магазину за покупками, готує, пере, прибирає, організовує відпочинок. Якщо є необхідність, один член родини приходиться на допомогу іншому. Кожен прагне допомогти в силу своїх можливостей.

Запитайте дітей:

- чи мають вони обов'язки в родині та які;
- як часто їх виконують і навіщо;
- якщо не мають конкретних обов'язків у родині, то яку роботу хотіли б і могли виконувати.

Зосередьте увагу дітей на тому, чому так важливо добросовісно ставитися до дорученої справи, якими можуть бути наслідки, що може трапитися, якщо, наприклад, один із членів сім'ї забуде чи не захоче виконати свій обов'язок (наприклад, не прибрав кімнату – не можна запросити товариша в гості, не купивши хліба – вся сім'я вечеряє без хліба (не буде з чого зробити бутерброди до сніданку тощо).

8. Інсценізація оповідання А. Григорука «Хочеш бути щасливим, не будь лінивим»

ІНСЦЕНІЗАЦІЯ або ІНСЦЕНІВКА – переробка літературного твору (прозового, поетичного) для постановки його на сцені.

- Запросіть дітей до уявного театру.
- Запропонуйте дітям подивитись інсценізацію [оповідання Анатолія Григорука «Хочеш бути щасливим, не будь лінивим»](#).

Хочеш бути щасливим, не будь лінивим

(А. Григорука)

Загадала бабуня, щоб Дениско перебрав дві склянки гречаних круп на кашу: там же і насінинки бур'яну трапляються, і «колінця» від стебел, і навіть манюні грудочки землі. А від усього того хіба може бути каша смачна! Сів Дениско за стіл, чисті крупинки відгортає по ліву руку, а весь непотріб – по праву. Тільки робота ця загайна і вимагає великого терпцю та уваги, а на Дениска швидко лінки напали. От він і перебрав крупы абияк.

Бабуня ж була певна, що Дениско попрацював на совість, і висипала крупу в окріп. Зварилася каша. Сіли всі вечеряти. Коли це Дениско як підскочить:

– Ой! Що ви мені підсунули! – і виплюнув на край тарілки крем'яшка.

Всі повернули до нього голови, а бабуня відклала набік ложку і з докором сказала:

– Це дякуй тому хлопчикові, що крупу перебирав. Все йому, бач, лінки.

– Е, лінивому й нитку перервати важко, – підтакнув тато.

– Щира правда, – не втримавшись, докинув і своє слово дідусь. – Лінивий сидючи спить, лежачи робить.

– Ледачому завше ніколи, посміхнулася мама. – Вранці росяно, в обід душно, а ввечері комарі кусають.

– Знаю, знаю, – винувато закліпав очима Дениско. – Хочеш бути щасливим, не будь лінивим...

- Обговоріть із дітьми їхні враження від драматизації з позиції глядача, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації відповідали ролям членів родини.
- Попросіть дітей описати власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ.
- Запитайте дітей, про що був «спектакль».
- Попросіть дітей навести приклади використання винаходів людства в побуті.
- Запитайте, чи може техніка повністю замінити людину в побутових справах. Чому?
- Яке доручення попросила виконати Дениска бабуся?
- Що трапилось під час вечері?
- Якою була реакція Дениска?
- Що відповіла бабуся? Поясніть, як розумієте її слова.
- Що стало причиною потрапляння у кашу крем'яшка?
- Як це вплинуло на настрій членів родини?
- Поцікавтесь у дітей, наскільки відповідально вони ставляться до своїх обов'язків у родині.

Підсумуйте: виконання того чи іншого обов'язку як члена родини – це вклад у сімейні справи. Діти вчать самі себе обслуговувати і наскільки можливо допомагають батькам, висловлюючи цим свою любов, шану до них, вдячність за турботу про себе.

Виконувати обов'язки не завжди хочеться, не завжди легко та цікаво, але необхідно, оскільки від цього залежить благополуччя багатьох людей.

9. Читання й обговорення оповідання В. Осєєвої «Печиво»

- Запропонуйте дітям послухати оповідання Валентини Осєєвої «Печиво» та дізнатись, що трапилося в одній родині.
- Запитайте дітей, який у них настрій після читання оповідання? Чому?

Печиво

(В. Осєєва)

Мама висипала на тарілку печиво. Бабуся весело задзвеніла чашками. Усі сіли за стіл. Вова підсунув тарілку до себе.

– Діли по одному, – суворо сказав Мишко.

Хлопчики висипали все печиво на стіл і розклали його на дві купки.

– Рівні? – запитав Вова.

Мишко зміряв очима купки:

– Рівні... Бабусю, налий нам чаю!

Бабуся подала обом чай. За столом було тихо.

Купки печива швидко зменшувалися.

– Розсипчасте! Солодке! – казав Мишко.

– Угу! – озивався з набитим ротом Вова.

Мама і бабуся мовчали. Коли все печиво було з'їдено, Вова глибоко зітхнув, поплескав себе по животі і виліз із-за столу. Мишко доїв останній шматочок і подивився на маму – вона помішувала ложечкою нерозпочатий чай. Він подивився на бабуся – вона жувала скоринку чорного хліба.

- Запропонуйте дітям за допомогою смайликів зобразити настрій героїв оповідання.

мама

бабуся

Мишко

Вова

- Попросіть дітей сказати, про що це оповідання?
 - Попросіть дітей підкреслити в тексті слова, значення яких вони не розуміють та за допомогою цифрового пристрою (пошуковика) знайти їхнє значення слів.
 - Попросіть дітей знайти у тексті речення різних видів (питальні, розповідні, спонукальні; окличні й неокличні) і довести доцільність їх використання для досягнення мети спілкування.
 - Запитайте дітей, якими рисами характеру має володіти людина і чому.
 - Попросіть дітей пояснити, що означає вислів «бути людиною».
- Запитайте дітей, як би вони змінили текст оповідання, щоб настрої в усіх героїв був хороший, а за столом панувала приємна атмосфера?
 - Скажіть, що щасливі діти, якщо батьки піклуються про них, люблять, розуміють і піклуються про них. Щасливі й батьки, якщо відчувають взаємну любов з боку дітей, їхню увагу та душевну теплоту.
 - Зверніть увагу дітей на ще один обов'язок усіх членів родини – піклуватися один про одного.
 - Запитайте дітей, яким чином можна проявити душевну теплоту по відношенню до своїх рідних?
 - Зверніть увагу дітей на:
 - форми звертання до своїх рідних:

*мамо, матусю, матусенько, мамочко, мамуню, ненько, неньо, матінко;
тату, татку, татусю, татусеньку, таточку, тату, татусику, батьку, батечку;
бабусю, бабуню, бабусенько, бабусечко;
дідусю, дідуню, дідусику;
сестро, сестричко, сестронько;
брате, братику, братечку.*
 - календар:

*15 травня – Міжнародний день сім'ї.
Друга неділя травня – День матері.
Третя неділя вересня – День батька.*

10. ЛЕГО- конструювання на тему «Моя родина. Мої права та обов'язки в родині»

- Попросіть дітей об'єднатися в групи.
- Запропонуйте дітям за допомогою кубиків узяти участь у ЛЕГО-конструюванні на тему «Моя родина. Мої права та обов'язки в родині».

11. Вправа «Крісло автора»

Підбиваючи підсумки заняття, проведіть вправу «Крісло автора»:

- запропонуйте учням сісти в «авторське крісло»
 - пояснити, що означає бути членом родини;
 - розповісти про права й обов'язки дітей у родині.

- Закінчіть заняття словами:

Сім «Я» – велика сила.

Коли вони разом – душа радіє.

Якщо вони дружні, чемні, щасливі,

Така родина – гордість для України!

Давно відома істина проста:

Міцна родина, то й міцна країна.

Використані джерела

[Григорук А. Права і обов'язки](#) [Електронний ресурс].

[Григорук А. Хочеш бути щасливим, не будь лінивим](#) [Електронний ресурс].

[Роса Т. Обов'язки](#) [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «МИ – УКРАЇНЦІ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Хто такий / така українець / українка?
- Хто такий / така європеєць / європейка?
- Навіщо люди вдягають вишиванки?

Завдання 32-го тижня:

- закріпити і збагатити уявлення першокласників про Україну;
- сприяти усвідомленню учнями місця України серед інших європейських країн;
- формувати розуміння, хто такий / така українець / українка, європеєць / європейка;
- формувати розуміння, навіщо люди вдягають вишиванки;
- спонукати учнів до усвідомлення ними необхідності бути корисними своїй державі;
- виховувати громадянські й патріотичні почуття: любов до Вітчизни, гордість за свій народ;
- вчити робити висновки – узагальнення за результатами навчальних завдань;
- навчати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах усного спілкування, взаємодіяти з однокласниками.

Очікувані результати 32-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- хто такий / така українець / українка, європеєць/європейка;
- що Україна – це європейська країна;
- які країни – сусіди України;
- навіщо люди вдягають вишиванки;

вмітимуть:

- називати свою Батьківщину;
- знаходити Україну на карті Європи;
- називати країни – найближчих сусідів України;
- розповідати про вишиванку як символ України;
- працювати в парах і групах.

**Назва
освітньої галузі**
Очікувані результати учіння
Мовно-літературна
ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- розпізнає ключові слова і фрази в усному висловлюванні;
- розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого і побаченого;
- звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова;
- сприймає монологічне висловлення (інструкції до виконання завдань) із конкретною метою;
- підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення;
- підтримує аргументами власні думки або спростовує їх;
- поповнює власний словниковий запас.

ЧИТАЄМО

- читає правильно та виразно вголос різні тексти (вірші) залежно від мети читання;
- розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного;
- знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту;
- розповідає про свої враження (почуття й емоції) від змісту прочитаного художнього тексту;
- пояснює, що в творі подобається, а що ні (вчинки, мовлення персонажа, описи тощо);
- пояснює зв'язок тексту з власним досвідом, навколишнім світом і раніше прочитаними текстами;
- висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти в конкретних життєвих ситуаціях.

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка);
- обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо);

	<ul style="list-style-type: none"> записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються. <p>ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА</p> <ul style="list-style-type: none"> висловлює власні думки і почуття з приводу переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); визначає, кому і для чого призначений медіатекст; визначає тему і головну думку простих візуальних медіатекстів.
<p>Природнича</p>	<p>Я У ПРИРОДІ</p> <ul style="list-style-type: none"> описує Україну, її найважливіші географічні об'єкти, показує розташування України на карті .
<p>Соціальна і здоров'я-збережна</p>	<p>ДОБРОБУТ</p> <ul style="list-style-type: none"> об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; пояснює, що кожен учинок має наслідки, спираючись на власний досвід і приклади літературних героїв, персонажів мультфільмів тощо; пояснює ознаки здорової етичної поведінки; зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; ініціює спільні справи, ігри, розваги; описує цінність створеного разом.
<p>Громадянська та історична</p>	<p>Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ</p> <ul style="list-style-type: none"> уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють. <p>МИ – ГРОМАДЯНИ УКРАЇНИ. МИ – ЄВРОПЕЙЦІ</p> <ul style="list-style-type: none"> представляє загальні відомості про Україну; розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них; розповідає про День Незалежності України і традиції його святкування в родині/громаді/країні; розповідає про найважливіші державні свята України.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Привітання (вірш Павла Тичини «Добридень тобі, Україно моя!»)	<ul style="list-style-type: none"> • розпізнає ключові слова і фрази в усному висловлюванні; • розповідає про власні почуття та емоції від прослуханого та побаченого; • звертається, вітається, прощається, дотримуючись норм мовленнєвого етикету, використовує ввічливі слова; • обмінюється елементарними письмовими повідомлення (записка, лист, вітальна листівка); • обирає для написання висловлення відповідне оформлення (шрифт, розмір, колір тощо); • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
2	Обмін інформацією. Вправа «Асоціації»	<ul style="list-style-type: none"> • записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються; • представляє загальні відомості про Україну.
3	Слухання пісні на слова Г. Чубач «Моя країна – Україна»	<ul style="list-style-type: none"> • поповнює власний словниковий запас; • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту почутого тексту.
4	Бесіда «Україна – багатонаціональна країна»	<ul style="list-style-type: none"> • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • представляє загальні відомості про Україну.
5	Читання / слухання вірша Володимира Верховеня «Кольорові міста»	<ul style="list-style-type: none"> • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • сприймає монологічне висловлення (інструкції до виконання завдань) з конкретною метою; • поповнює власний словниковий запас; • читає правильно і виразно вголос різні тексти (вірші) залежно від мети читання; • розповідає, про що текст, відповідає на запитання за змістом прочитаного; • знаходить у тексті незнайомі слова, робить спроби пояснити їхнє значення, виходячи з контексту.

6	Гра «Ми – одна сім'я»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • пояснює, чому люди перебувають разом, взаємодіють.
7	Створення колажів «Я – українець/українка»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • створює прості візуальні медіапродукти (фото, листівка, комікс, книжечка, стіннівка, колаж тощо) з допомогою вчителя зважає на мету й аудиторію; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • ініціює спільні справи, ігри, розваги; • описує цінність створеного разом.
8	Рефлексія. Гра «Клубочок»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
9	Вітання-пісня «Добрий день, матусю Україно»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • висловлює власні думки і почуття з приводу переглянутих/почутих простих медіатекстів (відеоролик).
10	Перегляд відеоролика «Де Україна?»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки і почуття з приводу переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • визначає тему і головну думку простих візуальних медіатекстів.
11	Бесіда «Україна – європейська країна»	<ul style="list-style-type: none"> • описує Україну, її найважливіші географічні об'єкти, показує розташування України на карті; • представляє загальні відомості про Україну; • розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
12	Перегляд мультфільму «Сусіди України»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільм); • представляє загальні відомості про Україну; • розповідає про День Незалежності України й традиції його святкування у родині/громаді/країні; • розповідає про найважливіші державні свята України.
13	Читання / слухання та обговорення оповідання А. Григорука «Дивовижні імена»	<ul style="list-style-type: none"> • пояснює зв'язок тексту із власним досвідом, навколишнім світом та раніше прочитаними текстами; • висловлює думку про те, як факти, ідеї прочитаного можуть допомогти у конкретних життєвих ситуаціях; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

14	Гра «Пальчики, що посварились»	<ul style="list-style-type: none"> • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • пояснює ознаки здорової етичної поведінки; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
15	Вправа «Будуємо вулицю»	<ul style="list-style-type: none"> • підтримує аргументами власні думки або спростовує їх; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
16	Інтерактивна вправа «Крісло автора»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.
17	Вправа «Розгадуван- ня ребусів»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • поповнює словниковий запас.
18	Перегляд мультфільму «Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!»	<ul style="list-style-type: none"> • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (світлина, мультфільми, комп'ютерні ігри, реклама тощо); • представляє загальні відомості про Україну; • розпізнає державні символи України, шанобливо ставиться до них.
19	Читання та обговорення вірша Л. Вознюк «Сорочка- оберіг»	<ul style="list-style-type: none"> • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від змісту прочитаного художнього тексту.
20	LEGO-кон- струювання на тему «Ві- зерунок для вишиванки»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
21	Вправа «Незакінчене речення»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

ХТО ТАКІ УКРАЇНЕЦЬ / УКРАЇНКА?

1. Привітання

Привітайтеся з дітьми за допомогою [вірша Павла Тичини «Добридень тобі, Україно моя!»](#)

Добридень тобі, Україно моя!

(П. Тичина)

Струмок серед гаю, як стрічечка.
На квітці метелик, мов свічечка.
Хвилюють, маюють, квітують поля
Добридень тобі, Україно моя!

- Запитайте дітей, що вони відчують, який у них настрій. Чому?
- Попросіть сказати, з ким ще можна привітатися.
- Запитайте, навіщо вітатися?
- Попросіть дітей написати на аркушах паперу слова-вітання, які вони знають.
- Створіть стіну «Як ми вітаємось».

2. Вправа
«Асоціації»

- Запитайте дітей, що вони уявляють, коли промовляють слово «Україна».
- Роздайте дітям аркуші-хмаринки.
- Попросіть дітей написати слова-асоціації на аркушах-хмаринках.
- Запропонуйте дітям скласти «павутинку», розмістивши хмаринки на великому аркуші паперу, який прикріплений на дошці чи стіні.

3. Слухання пісні «Моя країна – Україна»

- Запропонуйте дітям послухати [пісню на слова Ганни Чубач «Моя країна – Україна»](#).
- Запитайте, про що ця пісня.
- Запропонуйте дітям перевірити їхню уважність і доповнити речення, вставляючи пропущені слова.

Моя країна ... (Україна) ... (сонячна) держава.

В Україну ... (гості) приїжджають, бо в країні ... (Україні) гостювать ... (цікаво).

Я за тебе, Батьківщино, завжди ... (горда) буду.

4. Бесіда «Україна – багатонаціональна країна»

- Скажіть, що Україна – багатонаціональна країна. На її території проживають люди близько 140 різних національностей. І всі вони – громадяни України.
- Запропонуйте дітям розглянути карту України та назвати національності людей, які живуть в Україні.

- Запитайте дітей, людей якої національності, на їхню думку, проживає в Україні найбільше?
- Скажіть, що українці – це основне та корінне (постійне) населення України.
- Зачитайте дітям [вірш Юрія Шкрумеляка «Я дитина українська»](#).

Я дитина українська

(Ю. Шкрумеляк)

Я дитина українська,
Вкраїнського роду,
Українці – то є назва
Славного народу.

5. Читання / слухання вірша В. Верховеня «Кольорові міста»

Запропонуйте дітям прослухати [вірш Володимира Верховеня «Кольорові міста»](#).

Кольорові міста (В. Верховень)

Мов дивна мапа, олівці:
Червоний – місто Чернівці.
Оранжевий – Одеса-мама,
Хоч кольорів там – ціла гама!
Нас кличе жовтий без утоми
До себе в гості у Житомир!
Як на ланах зелене збіжжя,
Зелене місто Запоріжжя.

А старовинний Борислав
Блакитну барву нам прислав.
По синій навіть важкодуми
Спішать мерщій куди? У Суми.
Лиш фіолетовий і досі я
Ще не назвав. Це ж – Феодосія!
Всі кольори запам'ятати
Поможуть вам міста, малята!

Запитання для обговорення:

- Які почуття, емоції, уявлення викликав вірш?
- Які міста України згадує автор у вірші? Позначте їх на карті України.
- У яких з них ви бували?
- З яким кольором асоціюється в автора кожне місто?
- Поеднай стрілочкою цеглинку з кружечком відповідного кольору.
- А який колір у вашого населеного пункту?
- Запишіть у порожню цеглинку назву свого населеного пункту та зафарбуйте кружечок.
- Що об'єднує людей із різних міст, із різних куточків України?

6. Гра «Ми – одна сім'я»

- Запросіть дітей у спільне коло.
- Запропонуйте зіграти в гру «Ми – одна сім'я».

Тут у групі друзі всі –
Я і ти, і ми, і ви.

Добрий день, тобі, хто зліва,
Добрий день, тобі, хто справа, –

Ми одна родина (плескати в долоні)

Руку дай тому, хто зліва,
Руку дай тому, хто справа, –

Ми – одна родина.

Усміхнись тому, хто зліва,

Усміхнись тому, хто справа, –

Ми – одна родина.

Обніми того, хто зліва,

Обніми того, хто справа, –

Ми – одна родина.

- Запитайте дітей, який у них настрій? Чому?
- Обговоріть, чому клас називають родиною? Чи можна сказати, Україна – це одна велика родина?

7. Створення колажів «Я – українець / українка»

Вправа проводиться у форматі практичної роботи в групах.

Об'єднайте дітей у групи. Для цього можна скористатись вправою «Написи». Діти беруть картки, на яких є певні написи (буква, цифра, слово,

фраза тощо). Учасники, у яких картки з однаковими написами, складають одну групу. У даному випадку це будуть слова речення: *Я – дитина українська, вкраїнського роду.*

- Запропонуйте дітям на аркушах А1 за допомогою фломастерів, олівців, кольорового паперу, клею, ножиць створити портрет українця/українки.
- Запросіть групи до презентації своїх робіт.
- Обговоріть, що є спільного в усіх роботах.
- Підсумуйте разом із дітьми, хто ж такі українці.

8. Рефлексія. Гра «Клубочок»

- Запросіть дітей у коло.
- Скажіть, що зараз будемо передавати клубочок по колу. Той, у кого в руках клубочок, має висловитися з приводу теми заняття – хто ж такі українець/українка.

- Запропонуйте розпочинати висловлювання так: «Я зрозумів/зрозуміла, що українець/українка – це...».

ХТО ТАКІ ЄВРОПЕЄЦЬ / ЄВРОПЕЙКА?

9. Вітання-пісня «Добрий день, матусю Україно»

Привітайтеся з дітьми за допомогою [пісні «Добрий день, матусю Україно»](#) (слова Наталі Рубальської, музика Миколи Ведмедері).

Добрий день, матусю Україно (слова Н. Рубальської, музика М. Ведмедері)

Добрий день, матусю Україно!
Сходить сонце радості й добра.
Україно, я – твоя дитина,
Крапелька великого Дніпра.

Приспів:

Україно моя, золоті твої поля,
Небо ніжно-голубе,
що під ним усе цвіте.

Яблуневі сади і смерекові ліси,
Ніжна пісня солов'я –
рідна матінка Земля.

Не дивись, що я така маленька/–кий,
Час мине – я швидко підросту
І усю любов свого серденька
Я тобі в дарунок принесу.

Приспів.

10. Перегляд відеоролика «Де Україна?»

- Запропонуйте дітям переглянути [відеоролик «Де Україна?»](#).
- Запитайте дітей, що вони відчувають після перегляду відеоролика.
- Запитайте, як діти зрозуміли відповідь хлопчика.

11. Бесіда «Україна – європейська країна»

- Запропонуйте дітям розглянути карту Європи.
- Скажіть, що усього в Європі розташовано 50 країн. Кожна з них має свою мову, історію, закони. Разом із тим, народи Європи мають багато подібного: схожу культуру й традиції, народні ремесла.

- Запропонуйте дітям знайти Україну на карті Європи, обвести її кордони, позначити територію малюнком державного прапора.
- Прочитайте вірш:

Є в центрі Європи чудова країна,
Сягає корінням у сиві часи.
І це – незалежна моя Україна!
Тут гори Карпати, степи і ліси.

- Запитайте дітей, чи велика, на їхню думку, територія України.
- Скажіть, що Україна – одна з найбільших європейських країн.

12. Перегляд мультфільму «Сусіди України»

- Запросіть дітей переглянути [мультфільм «Сусіди України»](#).
- Запитайте, скільки гостей завітало до України? Попросіть назвати їх.

- Запропонуйте дітям розглянути карту.
- Запропонуйте дітям обвести кордони країн, які згадуються в мультфільмі; позначити їх території малюнками державних прапорів.
- Запропонуйте учням продовжити розповідь, включивши до неї Словаччину та Угорщину.
- Запропонуйте дітям розшифрувати анаграми та записати назви країн – найближчих сусідок України:

ЩАПОЛЬ, УГОРНАЦИ, НІЯРУМУ, ЧЧИСЛОВАНА, ДОВАМОЛ, ЛОБІРУСЬ, СІЯРО

- Запитайте дітей, на яке свято завітали гості? Коли ми святкуємо День Незалежності України? Що це за свято?
- Попросіть відмітити дату свята на календарі.
- Запитайте, які ще державні свята України знають діти.

Матеріал для вчителя

В Україні офіційно затверджено [11 державних свят](#), які обов'язково мають бути вихідними:
1 січня – Новий рік.
7 січня – Різдво Христове.

8 березня – Міжнародний день прав, жінок і миру.
 Великдень (дата за церковним календарем, кожного року різна).
 1 травня – День міжнародної солідарності трудящих.
 9 травня – День Перемоги.
 Трійця (дата за церковним календарем, кожного року різна).
 28 червня – День Конституції України.
 24 серпня – День Незалежності України.
 14 жовтня – День захисника України.
 25 грудня – Різдво Христове за григоріанським календарем.

- Скажіть, що 9 травня – День Європи відзначають, і про це всі у світі знають.
- Запропонуйте дітям розгадати ребуси та дізнатись, як називають жителів Європи.

(європеець)

(європейка)

- Обговоріть із дітьми, хто такі європейці.
- Запитайте дітей, чи чули вони щось про Євросоюз.

СОЮЗ – тісна єдність, тісний зв'язок між ким-, чим-небудь; об'єднання груп людей, організацій, держав для яких-небудь спільних дій, спільної мети.

Матеріал для вчителя**Європейський Союз**

Європейські держави об'єдналися у союз, відомий під назвою Євросоюз. Прапор Євросоюзу – 12 золотих зірок на фоні голубого неба, розміщених по колу, що символізують народи Європи в єдності та мирі. Гасло Євросоюзу – єдність у багатоманітності. [Гімн Євросоюзу](#) – мелодія, що символізує Європейський Союз.

Україна прагне стати членом цієї організації. Першим кроком до здійснення цієї мети є безвізовий режим для українців.

Європа – не лише частина світу,
То – цілий світ, в якому навіки
Всі люди миром впевненим зігріті...
Погляньте-но! Ось бачите зірки?
Оці маленькі зірочки у колі?
На синьому такому полотні?
Це – стяг Європи. Прапор миру й волі...
Його в нас відбирають на війні...

(А. Ткаченко)

13. Читання / слухання та обговорення оповідання А. Григорука «Дивовижні імена»

- Запропонуйте дітям прочитати/послухати оповідання Анатолія Григорука «Дивовижні імена».
- Запитайте дітей, які емоції, думки викликало оповідання.
- Попросіть дітей назвати слова-імена, якими дідусь називав хлопчика. Скільки їх?
- Запропонуйте дітям назвати їхні «дивовижні» імена.

Дивовижні імена

(А. Григорука)

Якось сидів я в парку на лаві. Поряд зі мною читав газету старенький дідусь у солом'яному брилі й барвистій вишиванці. А неподалік грався м'ячиком маленький хлопчик. Підкинув хлопчик м'ячика. Ударився той об стовбур дерева й відкотився прямцем дідусеві до ніг. Підняв дідусь м'ячика й чекає, що далі буде.

Підійшов хлопчик до нашої лави, став за два кроки й теж чекає, щоб йому м'ячика віддали.

- Ти хто? – запитав дідусь.
- Петрик – баском відказав хлопчик.
- І прізвище своє знаєш?
- Знаю, – Козаченко.
- А ще ти хто?

Хлопчик мовчав.

- У якому місті ти мешкаєш?
- У Києві.
- Значить, ти не тільки Петрик Козаченко, – усміхнувся дідусь, – а й киянин. Крім того, ти – українець, бо народився в Україні й належиш до українського роду. А ще ти – європеєць. Адже наша країна розташована не в Африці, не в Америці, не в Австралії, а в Європі. І, нарешті, ти землянин, бо живеш на планеті Земля. Он хто ти, Петрику Козаченку! Дідусь простяг хлопчикові м'ячика. Той ухопив його обіруч і вистрибцем побіг розказувати мамі, що сиділа на сусідній лаві, скільки, виявляється, в нього цікавих, просто дивовижних імен.

14. Гра «Пальчики, що посварились»

Мета: формувати у дітей усвідомлення важливості жити в мирі та злагоді; виховувати почуття відповідальності за свою поведінку.

- Попросіть дітей уявити, що пальчики на руках посварились.

- Запропонуйте дітям спробувати одним пальчиком застебнути ґудзик, зав'язати шнурки, написати в зошиті тощо.
- Попросіть зробити те саме двома пальчиками, потім трьома, чотирма, п'ятьома. Однією рукою, двома.
- Запитайте дітей про їхні відчуття, емоції, враження.

Висновок: Коли ми разом, ми – сильні. Коли ми разом, ми можемо зробити багато корисного.

15. Вправа «Будуємо вулицю»

- Запропонуйте дітям із конструктора LEGO побудувати вулицю (частина дітей працює індивідуально, частина – у парах, частина – у міні-групах).

- Обговоріть з дітьми, яка з груп побудувала вулицю раніше і чому?
- Запитайте дітей, як їм краще працювати – одному чи разом?
- Обговоріть із дітьми, що потрібно для того, щоб люди могли жити, працювати разом?

- Запропонуйте дітям заспівати [пісню Ксенії Ситник «Ми разом»](#).

Ми разом (К. Ситник)

Хмарка примостилась в неба на руках,
У домі запах хліба та парного молока.
Як вона прекрасна – рідная земля,
Ллється наша пісня – ми одна сім'я.

Приспів:

О-А-О, тільки разом ми велика сила,
О-А-О, нерозлий вода.
О-А-О, щоби квітла Україна мила,

О-А-О, поруч ти і я.

Світ такий красивий, це моя земля,
Мрія потаємна є у кожного своя.

Тонкими струмками широка ріка

Друзями ми станем – ось моя рука.

Ми зможем багато якщо будем вільні,

Давайте зростати веселі, щасливі та сильні.

Приспів.

16. Інтерактивна вправа «Крісло автора»

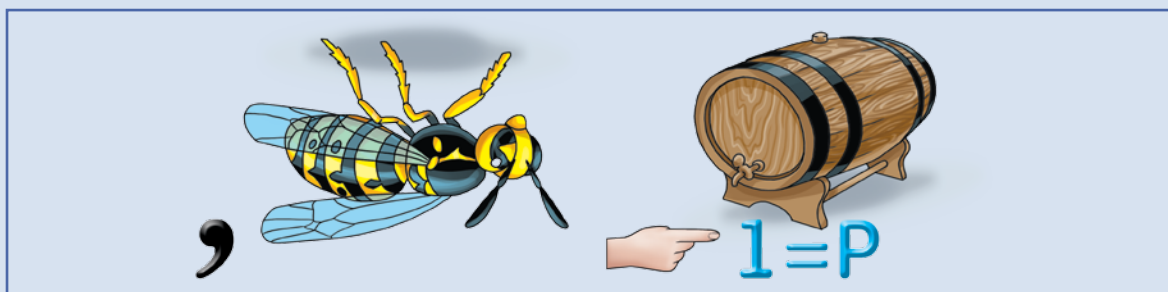
Підбийте підсумки заняття:

- Запропонуйте учням сісти в авторське крісло й розповісти, хто такі європейці.
- Узагальніть відповіді дітей.

НАВІЩО ЛЮДИ ВДЯГАЮТЬ ВИШИВАНКИ?

17. Вправа «Розгадування ребусів»

Запропонуйте учням дізнатися про тему заняття, розгадавши ребуси.

(сорочка)

(вишиванка)

18. Перегляд мультфільму «Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!»

- Запропонуйте учням переглянути [мультфільм «Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!»](#).
- Обговоріть із дітьми, про що йдеться у мультфільмі?
- Запитайте дітей, що можна прикрасити вишивкою?
- Запитайте в учнів, чи є у них удома вишиті речі: рушники, скатертини, наволочки, картини?
- Поцікавтеся, чи є вишиванки у їхніх сім'ях? У кого з членів родини?
- Запропонуйте дітям прочитати або послухати [вірш Василя Дерія «Одягнімо, друже, вишиванки»](#).

Одягнімо, друже, вишиванки (В. Дерій)

Одягнімо, друже, вишиванки –
Наш чарівний український стрій.
Не для когось, не для забганки,
А для себе, вірний друже мій.
Одягнімо вишиванки, друже,
Як одвічний предків талісман.
Хай не буде серед нас байдужих
І один в нас буде отаман.

Одягнімо у свята й неділі,
В будень, за потреби, одягнім
І відчуєм – вороги безсилі
Зруйнувати український дім.
Одягнімо вишиванки, друже,
Хай побачить українців світ –
Молодих, відважних, дужих,
У єднанні на сто тисяч літ.

СТРІЙ – те, в що наряджаються, вбираються; наряд; одяг.

- Запитайте дітей, навіщо люди вдягають вишиванки?
- Скажіть, що у третій четвер травня в Україні святкують День вишиванки.

Матеріал для вчителя

Українська вишита сорочка здавна в Україні служила як прикрасою, так і оберегом. Українська вишиванка – це те, без чого важко уявити українську культуру, побут й історію. Маючи вікову історію, не втратила своєї популярності й до сьогодні. Таємничою мовою вишивки вона передавала безліч побажань для сімейного благополуччя і щастя людини, яка її одягала. Вишиванки сприймають як символ єднання, солідарності та підтримки.

Матеріал для вчителя

День вишиванки – свято, яке покликане зберегти споконвічні народні традиції створення та носіння етнічного вишитого українського одягу. Дата проведення – щороку в третій четвер травня (будній день). Свято є самобутнім і самодостатнім, не прив'язане до жодного державного чи релігійного. У цей день кожен охочий може долучитись до свята, одягнувши вишиванку на роботу, до університету, школи чи дитячого садочка.

Ідеєю свята є збереження українських цінностей та їх популяризація серед молоді та населення загалом. Свято не передбачає обов'язкових заходів, окрім одягання вишиванки. Хоча протягом усієї історії заходу з ініціативи студентів, школярів, громадських і культурних діячів проводяться концерти, хода, конкурси, вечорниці, ярмарки. Саме ж свято запрошує кожного свідомого громадянина до абсолютно простого вчинку – одягнути вишиванку і в ній піти на роботу чи на навчання. Разом із тим, така дія має глибокий контекст, адже йдеться про вираження своєї національної та громадянської позиції, культурну освіченість і духовну свідомість. Як показує досвід, люди у День вишиванки завжди піднесені та усміхнені, адже в стародавньому одязі закодовано багато символів сили, добробуту, краси й оберегів.

19. Читання та обговорення вірша Л. Вознюк «Сорочка-оберіг»

Запропонуйте дітям прослухати [вірш Лесі Вознюк «Сорочка-оберіг»](#).

Сорочка-оберіг (Л. Вознюк)

Вишивала мама синіми нитками –
зацвіли волошки буйно між житами.
Узяла матуся червоненьку нитку, –
запалали маки у пшениці влітку.
Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стали квіти України:
маки та волошки, мальви біля хати.
Долю для дитини вишивала мати.
Шила-вишивали хрестики зелені, –
зашуміло листя на вербі й калині.
Золотилось сонце у розлогій кроні.
Вишивала долю, наче по долоні.

Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стали символи Вкраїни:
і верба, й калина, сонях біля хати.
Щастя для дитини вишивала мати.
Білими по білім вишивала ненька,
до ниток вплітала всю любов серденька.
Дрібно гаптувала росяні мережки,
щоб не заростали у дитинство стежки.
Оберіг-сорочку вишила для сина.
Візерунком стала рідна Україна.
Мамину турботу збереже сорочка,
захистять від лиха хрестиків рядочки.

Запитання для обговорення:

- Нитками яких кольорів вишивала мама сорочку?
 - Що стало візерунком на сорочці?
 - Чому вишиванку називають оберегом?
- Скажіть дітям, що кожен регіон України має свої особливості вишивки і вишиванок.
 - Запропонуйте розглянути вишивки з різних регіонів України.

20. LEGO- конструювання на тему «Візерунок для вишиванки»

- Об'єднайте дітей у групи.
- Роздайте групам аркуші паперу А1.
- Запропонуйте дітям з конструктора **LEGO** скласти візерунок для вишиванки.

Примітка. Викладати візерунок можна на смужці тканини (білого чи іншого кольору), на білій сорочці чи платті. Цікавою буде для дітей вправа «Солодкий візерунок», коли картинку-візерунок викладають із цукерок. А потім дарують їх учням з іншого класу, шкільним прибиральницям, працівникам шкільної їдальні, медсестрі, охороннику, батькам або бабусі-сусідці / дідусю-сусідові.

21. Вправа «Незакінчене речення»

Підбийте підсумки заняття вправою «Незакінчене речення».

- Запропонуйте дітям продовжити речення:
«Вдягаючи вишиванки, люди...»

Використані джерела

[Вознюк Л. Сорочка-оберіг](#) [Електронний ресурс].

[Генератор ребусів](#) [Електронний ресурс].

[Горобчук Н., Буняк С., Мельник В. Мультфільм «Сусіди України»](#) [Електронний ресурс].

[Григорук А. «Дивовижні імена»](#) [Електронний ресурс].

[Дерій В. «Одягнімо, друже, вишиванки»](#) [Електронний ресурс].

[Канал ПЛЮСПЛЮС. Це – наше і це – твоє. Знана у всьому світі вишивка – наша!](#) [Електронний ресурс].

[Чубач Г. «Моя країна – Україна»](#) [Електронний ресурс].

ТЕМА ТИЖНЯ: «ЛІТО»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Як розпізнати літо?
- Чому влітку потрібно дотримуватися «місяця тиші»?
- Які зміни вносить літо у життя людей, рослин і тварин у моїй місцевості?

Завдання 33-го тижня:

- навчати учнів спостерігати за сезонними змінами у живій і неживій природі навесні;
- формувати навички дослідницької діяльності, класифікувати, узагальнювати набуті знання та використовувати їх у повсякденному житті;
- формувати вміння виявляти власні враження, висловлювати судження про побачене і почуте;
- спонукати висловлювати свою думку, активно слухати в умовах спілкування, взаємодіяти з однолітками і дорослими.

Очікувані результати 33-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- основні ознаки літа;
- зміни, які відбуваються у неживій і живій природі влітку у своїй місцевості;
- можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довіллі влітку;
- як дбайливо ставитися до рослин і тварин своєї місцевості влітку;

вмітимуть:

- спостерігати за довкіллям, висловлювати свої думки;
- знаходити деякі взаємозв'язки та закономірності у природі своєї місцевості;
- дотримуватися правил безпечної та здоров'язбережувальної поведінки у довіллі;
- взаємодіяти з однолітками під час виконання завдань;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

**Назва
освітньої галузі**
Очікувані результати учіння
Мовно-літературна
ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- Ділиться своїми почуттями та емоціями від почутого й побаченого.
- Відповідає на запитання до усного повідомлення.

ЧИТАЄМО

- Добирає ілюстрації до художнього тексту.

ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ

- Досліджує походження назв літніх місяців у своїй місцевості.
- Відтворює основний зміст усного повідомлення відповідно до мети, ставить запитання й відповідає на них.
- Висловлює власні погляди на предмет обговорення.

Природнича
Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ

- Співвідносить зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довідника або інших джерел об'єктами та явищами.
- Проводить (самостійно або в групі) прості спостереження / дослідження.
- Фіксує здобуту інформацію (зображеннями, символами).

Я У ПРИРОДІ

- Не завдає шкоди рослинам і тваринам під час спостереження.
- Розрізняє дерева, кущі, трав'янисті рослини.
- Описує рослини і тварин своєї місцевості.
- Розпізнає зміни в живій і неживій природі.

	<ul style="list-style-type: none"> • Дотримується правил безпечної поведінки під час екскурсії. Описує об'єкти природи своєї місцевості за певними ознаками. Аналізує явища живої та неживої природи влітку. • Розпізнає об'єкти довкілля (за кольором, смаком, формою, звуком тощо).
Соціальна і здоров'я-збережна	БЕЗПЕКА <ul style="list-style-type: none"> • Усвідомлює можливі небезпеки, що можуть очікувати людину в довкіллі.
Громадянська та історична	Я – ЛЮДИНА <ul style="list-style-type: none"> • Знає про зміни, які відбуваються у неживій і живій природі влітку. Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ <ul style="list-style-type: none"> • Уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших. МОЯ КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА <ul style="list-style-type: none"> • Може розповісти про правила поведінки на святі, знає про літні свята своєї місцевості МОЯ ШКІЛЬНА ТА МІСЦЕВА ГРОМАДИ <ul style="list-style-type: none"> • Дотримується встановлених в освоєному громадському просторі правил Я – ГРОМАДАЯНИН УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЄЦЬ <ul style="list-style-type: none"> • Може розповісти про дотримання «місяця тиші» у своїй місцевості.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Читання твору «Червень»	<ul style="list-style-type: none"> • сприймає зміст твору і виявляє враження у вербальний або невербальний спосіб; • співвідносить та аналізує зображення/описи об'єктів і явищ живої та неживої природи з відомими йому/їй із довідки або інших джерел; • визначає окремі зміни у ландшафті/краєвиді, пов'язані з відповідною порою року; • добирає ілюстрації відповідно до змісту розповіді.
2	Розповідь учителя про «місяці тиші».	<ul style="list-style-type: none"> • знаходить спільні та відмінні ознаки об'єктів довкілля; • групує об'єкти довкілля за однією або кількома ознаками; • розуміє ситуацію, з якою стикнувся/-лася; розмірковує, що йому/їй відомо про неї; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил;
3	Вправа «Попрацюймо разом»	<ul style="list-style-type: none"> • долучається до корисних справ у громаді; • домовляється з однокласниками/однокласницями про правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей.
4	Читання вірша М. Познанської «Липень»	<ul style="list-style-type: none"> • розповідає про свої враження (почуття та емоції) від почутого і побаченого; • на основі почутого малює/добирає ілюстрації; передає інформацію графічно; • пов'язує інформацію з тексту з відповідними життєвими ситуаціями.
5	Вправа «Поміркуймо разом»	<ul style="list-style-type: none"> • спостерігає за довкіллям, фіксує з допомогою вчителя/вчительки цікаві явища як ідеї для творчості; • розуміє ситуацію, з якою стикнувся/-лася; • розмірковує, що йому/їй відомо про неї; • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі; • дотримується встановлених в освоєному громадському просторі (у парку, на майданчику тощо) правил.

6	Робота з мовним матеріалом	<ul style="list-style-type: none"> • виокремлює цікаву для себе інформацію, передає її іншим; • висловлює думки щодо усного повідомлення, простого тексту; • звертається до дорослих за підтвердженням правдивості інформації; • розпитує старших людей про минуле.
7	Розповідь учителя про літній відпочинок.	<ul style="list-style-type: none"> • пропонує різні способи використання об'єктів довкілля; • демонструє поведінку, яка запобігає або зменшує ризики для життя і здоров'я; • уважно слухає, запитує про потреби інших та висловлюється так, щоб не образити інших; • досліджує об'єкти громадського простору в його/її місцевості; • дотримується правил поведінки під час гри, прогулянок і відпочинку.
8	Вправа «Знайди 10 відмінностей»	<ul style="list-style-type: none"> • визначає позитивні та негативні впливи на вибір здорової та безпечної поведінки • розпізнає та описує небезпеку в довкіллі; • дотримується правил поведінки під час гри, прогулянок і відпочинку.
9	«Мої літні добрі справи»	<ul style="list-style-type: none"> • домовляється з однокласниками/однокласницями про добродесні правила взаємодії, дотримується досягнутих домовленостей, пояснює; • пояснює, чому важливо працювати гуртом; • пояснює, яку допомогу можуть надати школярі; • уважно вислуховує думку співрозмовника; • висловлює свій погляд, шануючи гідність інших; • описує, що нового дізнався / дізналася, спостерігаючи та експериментуючи.

1. Читання твору «Червень»

Завдання для учнів:

Прослухайте твір Юрія Старостенка «Червень» і позначте у квадратах цифрами від 1 до 12 ознаки червня відповідно до того, як вони згадуються у творі.

Червень

(скорочено)

(за Ю. Старостенком)

Ось він і прийшов, Червень довгожданий! Не тільки сам прийшов, а й літечко красне привів із собою.

– Тхі-і-і... – радіє суниця під зеленою парасолькою. – І мене пензликом мазнув, шкода тільки, що з одного боку.

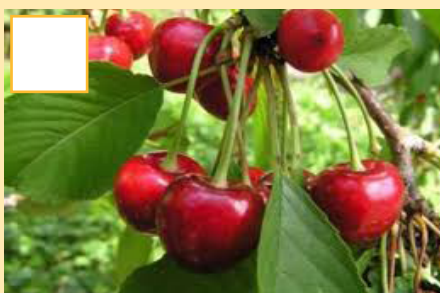
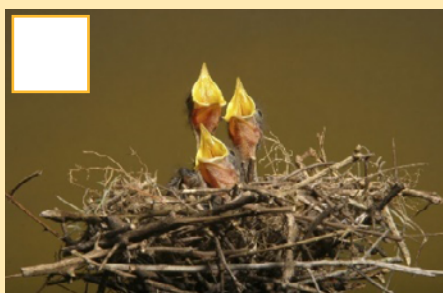
– Нічого, з другого сонечко почервонить, – заспокоїла її сусідка.

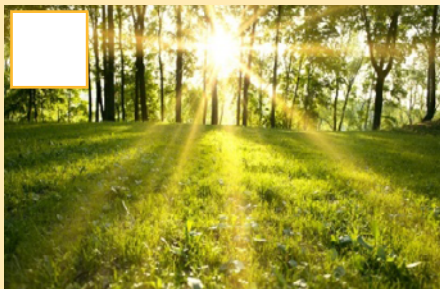
Тільки-но прошелестів Червень садом вишневим, як тут і вишні враз почервоніли, а за ними голівки конюшини. На схилах балок і на узліссях червоні маки, а в лісі то там, то тут виструнчилися рядочками гриби маслюки.

З краю в край, через увесь город, довгими рівненькими рядочками простяглися буряки, розкинула листочки кукурудза, висинився льон. Зацвіла картопля і білим цвітом, і синеньким теж...

У полі зараз хліба колосяться. А у пташок тепер клопоту більше, ніж у кого: діточки маленькі з яєчок вивелися.

Ввечері, і цілісіньку ніч накрапав теплий літній дощ.

2. Розповідь учителя про «місяці тиші».

Матеріали для вчителя:

[посилання 1](#),
[посилання 2](#),
[посилання 3](#).

Розповідь учителя:

Чому влітку потрібно дотримуватися «місяця тиші»?

«Місяцем тиші» називають період з кінця квітня до початку липня, коли дикі тварини висиджують потомство – пташенят, звіренят, плазунят...

Але називають не тому, що тоді тиша стоїть у лісі, в полі, в долині ріки. А тому, що тиші в цей період треба дотримуватись: якнайменше тварин турбувати, не заважати їм піклуватись про свою малечу.

Присутність людей у місцях, де живуть дикі тварини, створює так званий «момент турбування», який викликає у тварин стан постійної напруженості, порушує добовий ритм їх життєдіяльності.

Птахи, якщо їх наполохати, змушені злітати з гнізда. Якщо кілька разів потурбувати дику гуску – вона покидає гніздо назавжди. Годинами не повертаються до гнізда зігнані з нього журавлі, глухарі, качки. Яєчка за цей час можуть охолонути – і з них не вилупляться пташенята.

Навіть проста допитливість може привести до трагічних наслідків. Здається, що там особливого: розгорнув гілки або траву, помилувався голубенькими яєчками чи жовторотими пташенятами, та й пішов собі далі. Однак гніздо вже не замасковане, шлях до нього відкритий і вороні, й куниці, й тхору, і будь-якому іншому лісовому розбишаці.

На узліссях, на лісових галявинах часто можна побачити пташенят, які ще не вміють літати. Людям здається, що малюки випали з гнізда і можуть загинути. Пташенят ловлять,

несуть додому... Цього робити не слід. Пташенята непосидючі, вони не випали, а покинули гніздо. Батьки чують їх писк і носять їм їжу доти, доки ті не зможуть жити самостійно. Не слід пестити й торкатися молодих звірят, бо чужий запах може відвернути від них матір. Ведмедиці ж, лосі та деякі інші звірі, якщо вони з малятами, можуть на людину напасти, і неважко уявити, чим це може закінчитися.

3. Вправа «Попрацюймо разом»

Завдання для учнів: попрацюйте разом з [правилами безпечної поведінки в лісі](#).

- Поміркуйте разом з однокласниками про місця, де можна було б розповсюдити інформацію про «місяць тиші» (шкільний табір, парк, бібліотека тощо).
- Домовтеся між собою, хто погодиться (з допомогою дорослих) скласти інформаційну пам'ятку з малюнками або позначками для про «місяць тиші»? Використайте запропоновані позначки.
- Потрібно кілька разів повправлятися перед тим, як розповісти про «місяць тиші» іншим, використовуючи пам'ятку.
- Спільно з дорослими організуйте екскурсію до найближчого природного парку або заповідника. Дізнайтеся думку фахівців про «місяць тиші». Продумай заздалегідь питання до такої зустрічі.

4. Читання вірша М. Познанської «Липень»

Завдання для дітей:

- Прочитайте вірш Марії Познанської «Липень».
- Поміркуйте, чому один із літніх місяців назвали липнем? (Квітне липа)
- Які ще ознаки липня ви можете назвати? (Спека, достигли жито і пшениця)

Липень (М. Познанська)

Аж ось позолотили липи –
так рясно цвіту на гіллі!
До нас прибув засмаглий липень
в новім солом'янім брилі.
То жито липневі у полі
дало соломи для бриля...

Прив'яло листя на тополі,
від спеки аж пащить земля!
А сонце сипле й сипле стріли –
рожево-жовті промінці.
Уже стоять жита доспілі
і досягають пшениці.

5. Вправа «Поміркуймо разом»

- Пригадай / поцікався у дорослих про особливості літньої погоди у твоїй місцевості.
- В яких подіях впродовж дня ти береш участь?
- Запиши у табличку, чим відрізняються активності кожного з літніх місяців у твоїй місцевості та яких правил безпеки потрібно дотримуватися? Наприклад

Місяць	Мої активності	Правила безпеки	Примітки
Червень	Прогулянка до пшеничного поля 	Правила поведінки у громадських місцях. Дотримання режиму споживання води, відповідний одяг.	Супровід дорослих, ранкові години, головний убір, пляшечка з водою
Липень	Допомога у зборі яблук (фруктів) 		
Серпень	Прогулянка лісом, збір грибів 		

6. Робота з мовним матеріалом

Матеріал для вчителя:
[посилання](#).

Завдання для учнів:

- Дізнайтеся у батьків або інших родичів діалектні назви або назви мовами, які використовуються у даній місцевості, літніх місяців.
- Поділіться отриманою інформацією з однокласниками.

7. Розповідь учителя про літній відпочинок

Матеріал для вчителя:

[посилання 1](#),

[посилання 2](#),

[посилання 3](#).

Літо – це час відпочинку та оздоровлення. Чудовий період для пізнання чогось нового, коли ми спілкуємося, дізнаємося незвичайне та важливе для нашого розвитку. Влітку ми з батьками мандруємо і відпочиваємо в різних незнайомих до цього часу місцях. Всюди, куди ми потрапляємо – це громадські простори, у яких потрібно дотримуватися встановлених правил.

Пригадайте відповідні правила поведінки у лісі, парку, біля водойми, безпечного відпочинку влітку тощо.

Також дорослі завжди допоможуть дітям у тих справах, які вже знають. Підкажуть як самостійно зробити нескладні важливі дії.

Літо – це час, коли ми навчаємося новій взаємодії та надихаємо однолітків.

8. Вправа «Знайди 10 відмінностей»

Завдання для учнів:

Знайди на малюнках 10 відмінностей.

Обговорення:

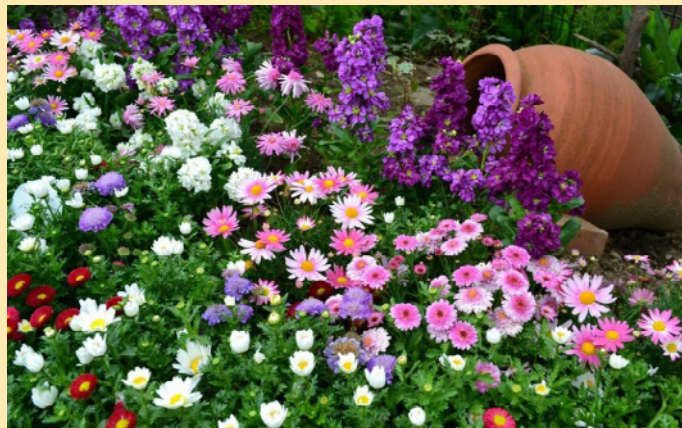
- Які літні розваги ми спостерігаємо на малюнках?
- Яких правил поведінки потрібно дотримуватися, перебуваючи на відпочинку?
- Які вимоги до перебування у громадських місцях мають бути дотримані?

9. «Мої літні добрі справи»

Завдання для учнів:

Упродовж літніх місяців записуйте та замальовуйте всі цікаві новини та події, у яких ви брали участь або свідком яких ви стали. У такому альбомі з малюнками можна відобразити наступні справи:

- Допомогу у догляді за квітником (виращування розсади, висадка на клумбу відповідно до рекомендацій з виращування даної рослини (квітки), подальший щоденний догляд за рослинами.

- Які потрібні інструменти для цієї діяльності?
- Які ти міг би дати поради майбутнім квітникам?
- Допомогу в збиранні врожаю (баштанні культури, овочі, фрукти тощо).
- Інформацію про професії та техніку, які мають стосунок до виращування та збору врожаю або інших важливих справ.
- Свята, які влітку відзначаються у вашій місцевості (наприклад, Свято «Полонинське літо», Івана Купала, Ліго, День Дніпра і Дунаю, свято рибалки, свято зажинків, Вардавар (вірменське свято води), День бджоляра тощо).

Сподіваємося, що впродовж літніх місяців ви добре відпочините, знайдете нових друзів і дізнаєтеся багато цікавого. Тому що настали КАНІКУЛИ!

ТЕМА ДОДАТКОВОГО ТИЖНЯ: «МУЛЬТФІЛЬМИ»

Орієнтовні дослідницькі / проблемні запитання:

- Чому одні й ті ж мультфільми подобаються не всім людям однаково?

Завдання 34-го тижня:

- розвивати у дітей уміння розповідати про свої улюблені мультфільми;
- збагатити уявлення про уподобання однокласників щодо мультфільмів;
- розвивати розуміння, що кожен має свої уподобання; уподобання однієї людини можуть відрізнятися від уподобань іншої;
- формувати почуття поваги до уподобань інших людей;
- розширити знайомство учнів із мультфільмами, що сприяють глибшому пізнанню України як країни, її досягнень у різних сферах, які викликають почуття гордості за свою державу;
- навчити учнів описувати свої емоції, почуття, пов'язані з переглядом мультфільму;
- розвивати уміння уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

Очікувані результати 34-го тижня:

На кінець тижня учні знатимуть:

- яким мультфільмам надають перевагу однокласники;
- чому у людей не завжди схожі вподобання;

вмітимуть:

- розповідати про свої улюблені мультфільми;
- описувати свої емоції, почуття, пов'язані з переглядом мультфільму;
- уважно слухати один одного в умовах безпосереднього спілкування.

**Назва
освітньої галузі**
Очікувані результати учіння
Мовно-літературна
ВЗАЄМОДІЄМО УСНО

- з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію в діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції);
- підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення;
- пояснює значущість уважного ставлення до інших і потребу подивитися на річ по-різному;
- поповнює власний словниковий запас.

ЧИТАЄМО

- описує, які книжки/фільми/ігри він/вона любить і чому?

ДОСЛІДЖУЄМО МОВЛЕННЯ

- досліджує значення слів.

ВЗАЄМОДІЄМО ПИСЬМОВО

- створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами;
- записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються.

ДОСЛІДЖУЄМО МЕДІА

- визначає, кому і для чого призначений медіатекст;
- висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільми).

ТЕАТРАЛІЗУЄМО

- описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ;
- передає своє враження від побаченого та почутого в малюнках.

Природнича**Я ПІЗНАЮ ПРИРОДУ**

- пояснює, що люди бачать світ по-різному.

**Соціальна
і здоров'я-
збережна****ЗДОРОВ'Я**

- описує свої почуття у різних ситуаціях.

ДОБРОБУТ

- об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри;
- дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях;
- зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах;
- ініціює спільні справи, ігри, розваги;
- описує цінність створеного разом.

**Громадянська
та історична****Я СЕРЕД ЛЮДЕЙ**

- розповідає про свої зацікавлення, пояснює, як йому/їй подобається проводити дозвілля;
- описує, які книжки/фільми/ігри він/вона любить і чому?
- пояснює, чому кожен може мати свої вподобання;
- уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

№ з/п	Приклади навчальної діяльності	Очікувані результати учіння
1	Гра «Вийдіть у коло ті, хто...»	<ul style="list-style-type: none"> • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
2	Розгадування ребусу	<ul style="list-style-type: none"> • поповнює власний словниковий запас; • досліджує значення слів.
3	Перегляд відеоролика «Улюблений мультфільм»	<ul style="list-style-type: none"> • визначає, кому і для чого призначений медіатекст; • висловлює власні думки і почуття з приводу прослуханих/переглянутих простих медіатекстів (мультфільми); • пояснює значущість уважного ставлення до інших та потребу подивитися на річ по-різному; • описує, які книжки/фільми/ігри він/вона любить і чому? • розповідає про свої зацікавлення, пояснює, як йому/їй подобається проводити дозвілля; • пояснює, чому кожен може мати свої вподобання.
4	Вправа «Дебати»	<ul style="list-style-type: none"> • підтримує й ініціює діалог на теми, які викликають зацікавлення; • пояснює, що люди бачать світ по-різному; • пояснює, чому кожен може мати свої вподобання; • уважно вислуховує думку співрозмовника, висловлює свій погляд, шануючи гідність інших.

5	Гра-пантоміма «Відгадай мультфільм»	<ul style="list-style-type: none"> • описує власні почуття від виконання ролі з позиції учасника драматизації, зосереджуючи увагу на тому, наскільки обрані інтонації допомагали створити образ; • дотримується правил етичної поведінки під час спілкування з однолітками та дорослими у різних життєвих ситуаціях; • об'єднується з іншими дітьми у групу для навчання та гри.
6	Вправа «Самі собі режисери»	<ul style="list-style-type: none"> • з увагою сприймає усні репліки й доречно реагує на усну інформацію у діалозі (погоджується або не погоджується, виконує певні дії у відповідь на прохання чи відповідно до інструкції); • створює невеликі висловлення на добре відому тему з різною метою спілкування; записує їх розбірливо, рукописними буквами; • записує окремі слова та речення, дотримуючись опрацьованих правил щодо оформлення речення на письмі, а також слів, які пишуться так, як вимовляються; • малює або добирає ілюстрації до художнього тексту, створює аплікації, ліпить (напр., персонажів казок тощо); • описує свої почуття у різних ситуаціях; • зголошується до виконання різних ролей у грі, навчанні, спільних проектах; • описує цінність створеного разом.
7	Рефлексія «Мені найбільше сподобалось...»	<ul style="list-style-type: none"> • передає своє враження від побаченого і почутого у малюнках.

1. Гра «Вийдіть у коло ті, то...»

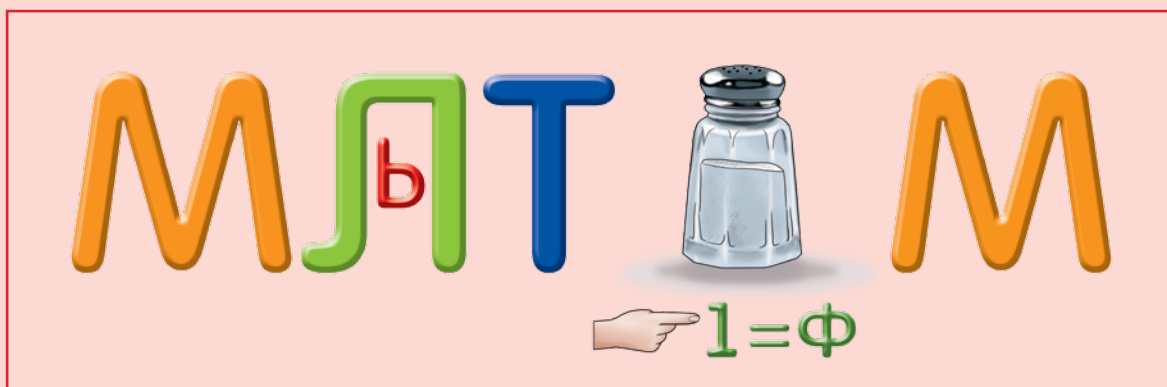
Мета: розвивати довірливі стосунки між дітьми.

- Попросіть дітей стати в коло.

- Почніть гру словами: «Вийдіть у коло ті, й закінчіть цю фразу словами:
 - хто любить малювати;
 - кому подобається співати;
 - хто любить футбол;
 - хто любить дивитись мультфільми.
- Називайте різні ознаки, щоб охопити всіх учасників.
- Обговоріть з дітьми їхній настрій після виконання вправи.

2. Розгадування ребусу

Запропонуйте дітям розгадати ребус і назвати тему заняття.

(мультфільм)

3. Перегляд відеоролика «Улюблений мультфільм»

- Запропонуйте дітям переглянути [відеоролик «Мій улюблений мультфільм»](#).
- Запитайте дітей, які улюблені мультфільми називали діти та чи повторились вони у назвах.

- Skorиставшись вправою «Мікрофон», попросіть дітей назвати свої улюблені мультфільми.
- Запитайте, що впливає на їхній вибір.
- Запитайте дітей, що вони відчувають, коли дивляться улюблений мультфільм.

4. Вправа «Дебати»

У вправі використовується метод «Прес».

Матеріал для вчителя:

ДЕБАТИ (фр. debat) – чітко структурований і спеціально організований публічний обмін думками між двома сторонами з актуальної теми.

Цей різновид публічної дискусії учасники дебатів спрямовують на переконання у своїй правоті третьої сторони, а не одне одного.

Мета: формувати в учнів уміння висловлювати свої думки, доводити, обґрунтовувати свої міркування за певним алгоритмом.

- Користуючись алгоритмом: «Я вважаю, що...», «тому що...», «наприклад...», «отже, ...», написаним на дошці чи аркуші паперу А1, попросіть дітей обґрунтувати, чому одні й ті ж мультфільми (як й інші речі) подобаються не всім людям однаково.

Висновок: люди всі різні, тому й уподобання їхні не завжди збігаються. Світ був би нецікавим, якщо б всі люди були схожими один на одного, робили б все однаково, любили все однаково. Потрібно поважати інакшість людей, що нас оточують.

5. Гра-пантоміма «Відгадай мультфільм»

- Об'єднайте дітей у групи.
- Попросіть, щоб учасники у кожній із груп подумали і домовились, який мультфільм вони будуть загадувати іншим групам.

- Запропонуйте пограти в гру: групи по черзі, за допомогою міміки і жестів, показують якийсь мультфільм так, щоб інші діти відгадали та назвали, який це мультфільм.
- Попросіть, щоб діти не викрикували відповіді під час демонстрації мультфільмів однокласниками, а дочекались закінчення пантоміми.
- Запитайте дітей, чи легко їм було домовитись, який мультфільм представляти та що допомогло прийти згоди.

Висновок: поступливість, повага один до одного, уміння домовлятися допомагають людям приходити до згоди та працювати разом.

6. Вправа «Самі собі режисери»

- Запропонуйте створити дітям разом мультфільм, наприклад про свій населений пункт (батьківщину).
- Об'єднайте дітей у групи.

- Поясніть, що спочатку потрібно придумати сценарій.
- Запропонуйте учасникам груп складати по одному реченню на задану тему так, щоб утворилась розповідь (вправа «Снігова куля»). Речення по порядку записують на аркуші, який передається по колу).

- Скажіть, що кожний учасник групи на своє речення робить малюнок.
- Коли малюнки готові, запропонуйте учасникам кожної групи на своїй мотузці за допомогою кліпс по черзі вивісити малюнки, як «кадри» мультфільму.
- Запропонуйте дітям організувати презентацію робіт: продемонструвати, розказати.
- Обговоріть із дітьми, який у них настрій, чи сподобалось працювати разом і створювати мультфільми, чи все вдалося, чи хочуть продовжити цю роботу.

7. Рефлексія **«Мені найбільше** **сподобалось...»**

Підбийте підсумки заняття.

- Запитайте, що найбільше сподобалось учням.
- Запропонуйте учням зобразити свої враження від заняття за допомогою малюнків, піктограм.

Використані джерела:

[Генератор ребусів](#) [Електронний ресурс].

[Улюблений мультфільм](#) [Електронний ресурс].

ШШШ

З=Л

Додаток 2

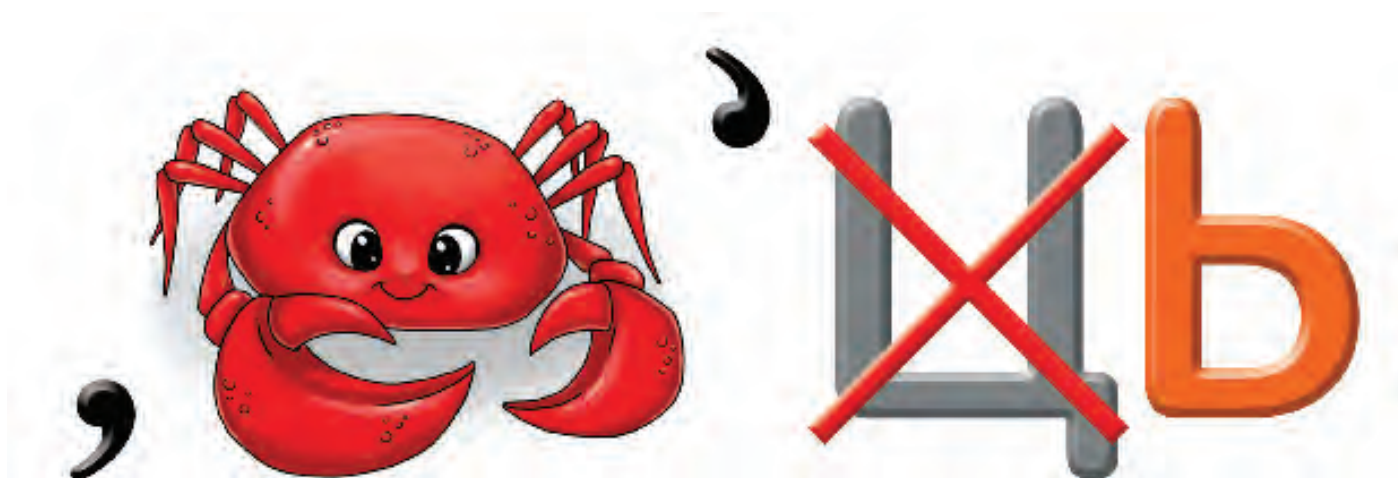

Додаток 3

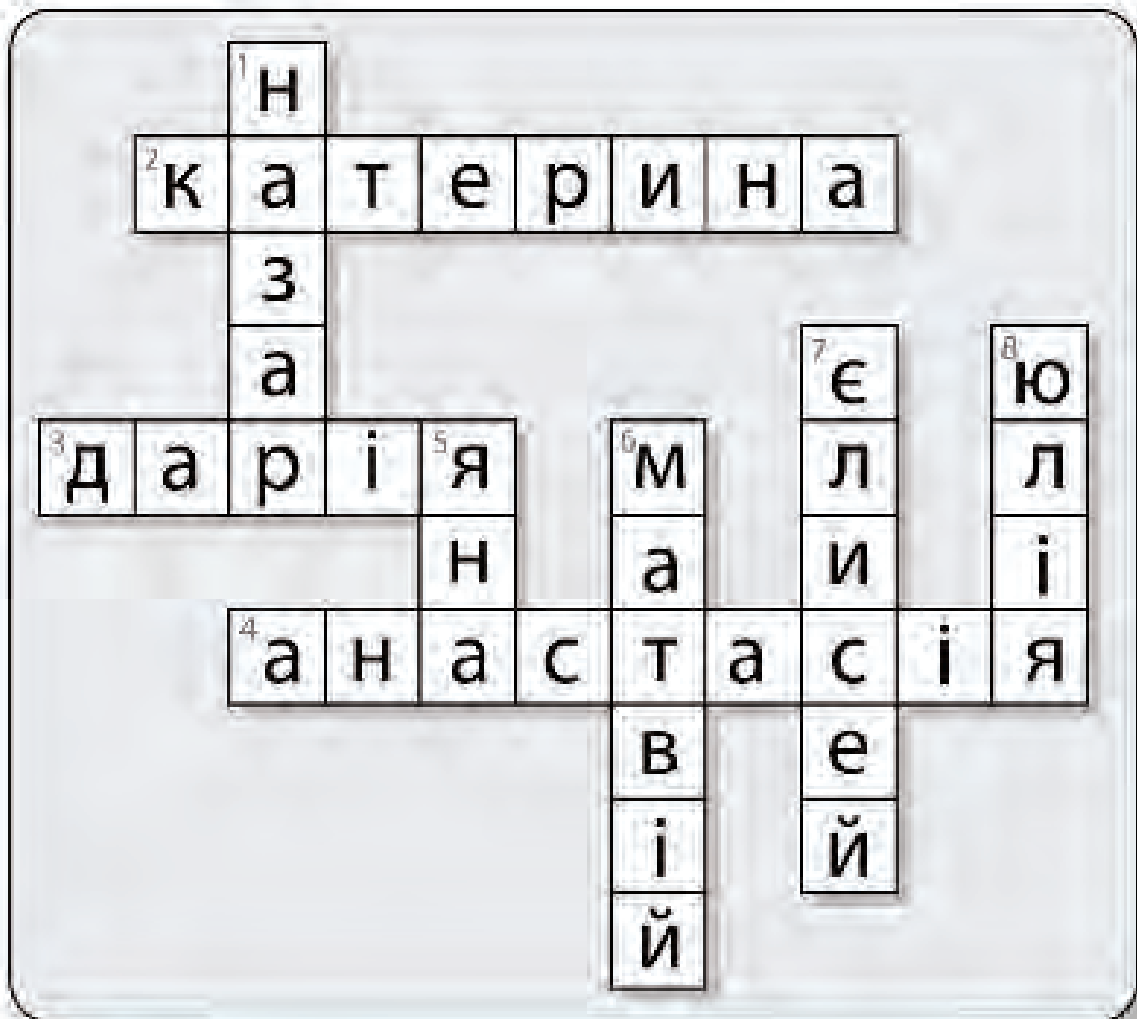
УЧЕН,

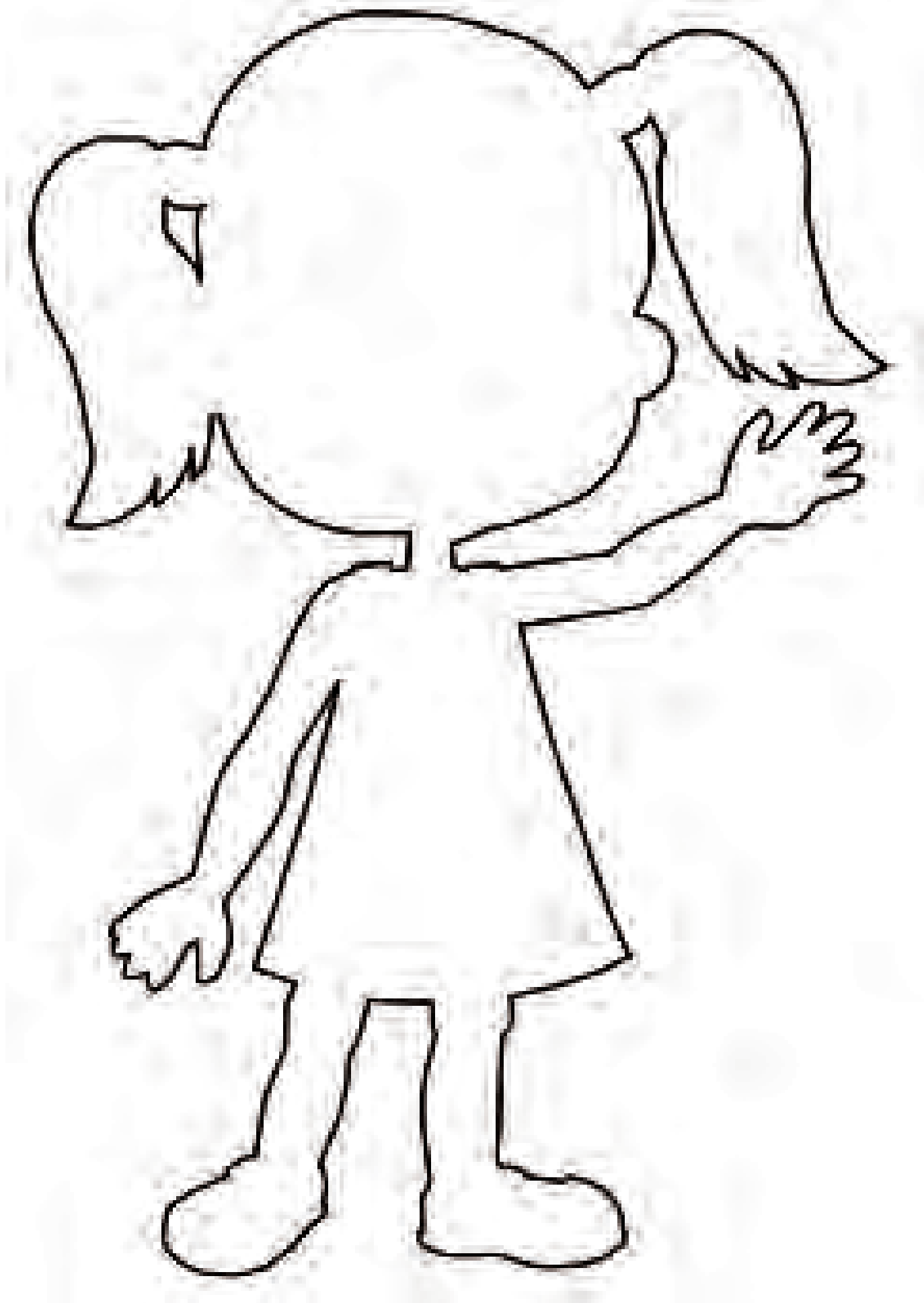

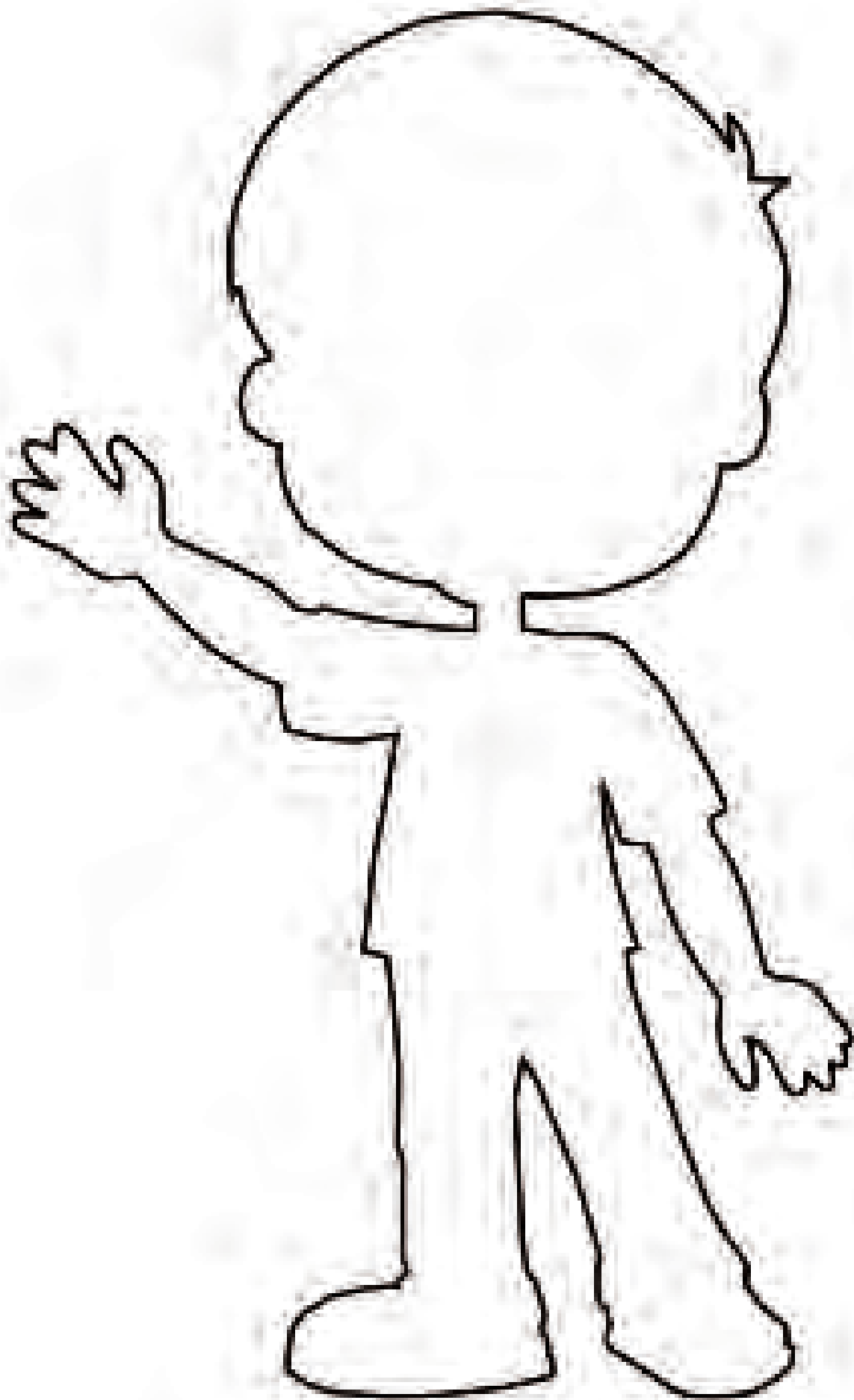
Додаток 4

Додаток 5

Додаток 10

Наші

- Жити дружно і мирно.
- Поводитись спокійно.
- Все робити вчасно.
- Дотримуватися порядку.
- Берегти речі.

правила

- Не брати речі без дозволу.
- Старанно вчитися.
- Бути уважним на уроці.
- Слухатися вчителів.

Додаток 14

Додаток 16

Додаток 17

Додаток 20

Додаток 21

Додаток 23

Додаток 25

Додаток 26

Додаток 28

Друже, прихисти нас,
будь ласка,
у скрутну годину!

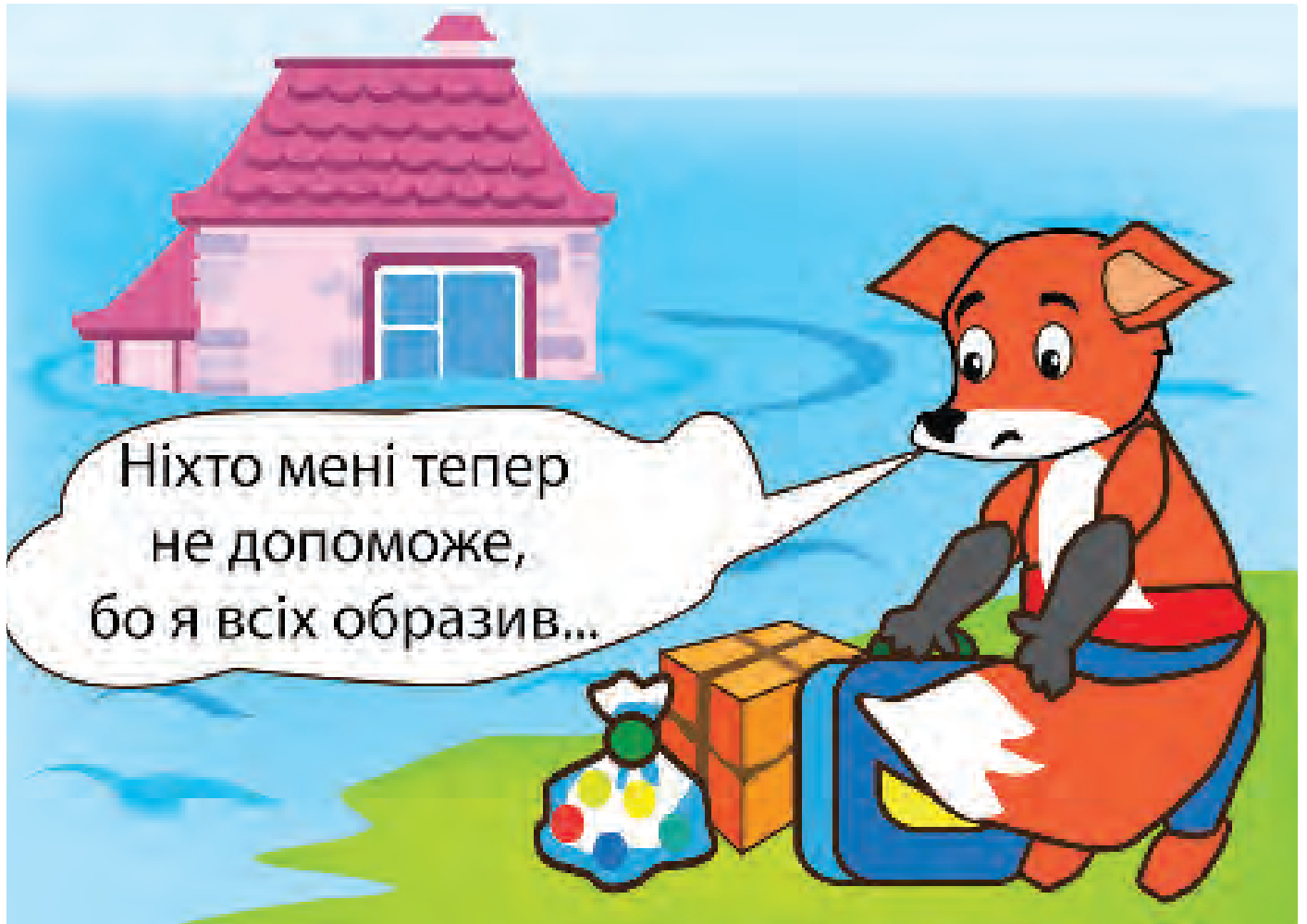

Чого це я маю вам
допомагати? Самі винні.
Тож це – ваш клопіт.

Додаток 31

Додаток 33

Додаток 37

Додаток 41

Додаток 42

**Підпал сухої трави
призводить до
згубних наслідків!**

**У вогні гинуть звірі,
земноводні, комахи**

**Вогонь знищує
гнізда пернатих**

**Спалення трави не підвищує
родючості ґрунтів**

**Вогонь може перекинутися
на житлові будинки**

**Дим шкідливий для
здоров'я людини**

**БУДЬМО ВІДПОВІДАЛЬНИМИ!
БЕРЕЖІМО ПРИРОДУ РАЗОМ!**

Додаток 45

Додаток 47

Додаток 48

Додаток 49

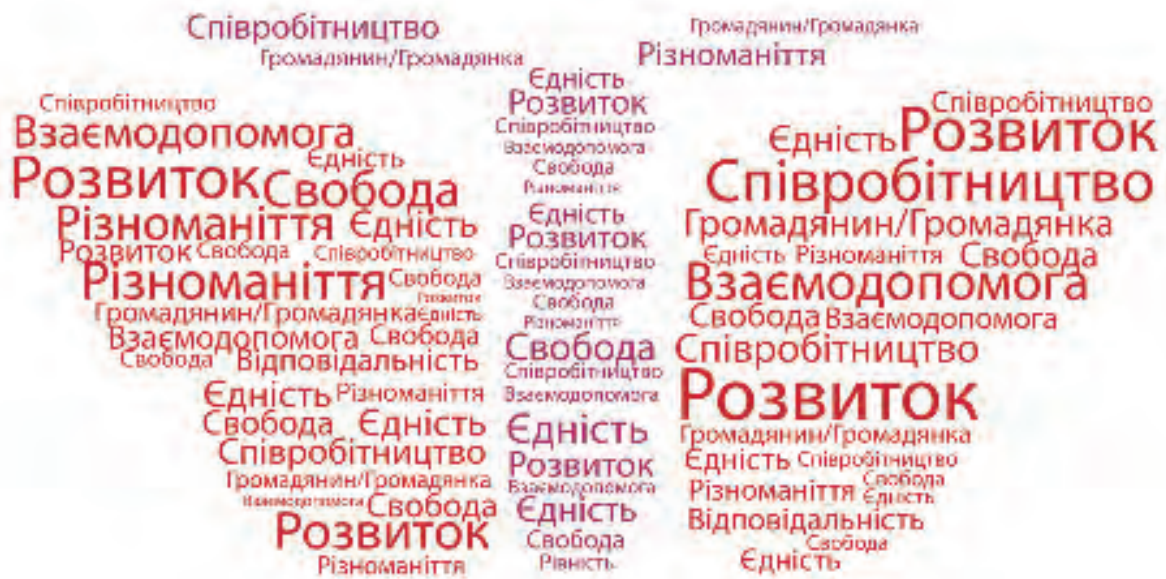
Додаток 50

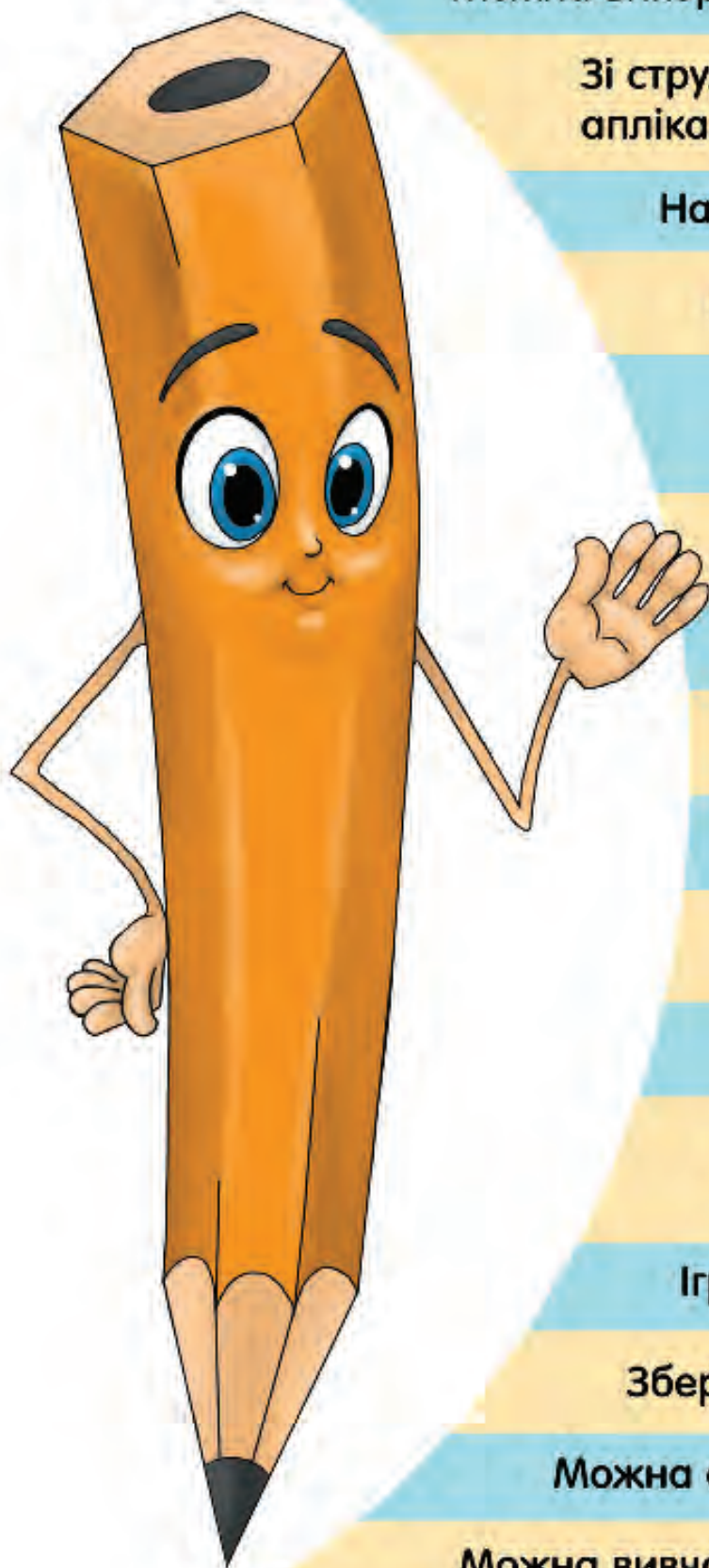

Додаток 51

Єдність
Відповідальність
Громадянин/Громадянка
Різноманіття
Співробітництво
Єдність
Розвиток
Розвиток
Свобода
Громадянин/Громадянка
Єдність
Свобода
Свобода
Єдність
Громадянин/Громадянка
Єдність
Взаємодопомога
Громадянин/Громадянка
Різноманіття
Співробітництво
Розвиток
Розвиток
Свобода
Єдність
Розвиток
Єдність
Розвиток
Розвиток
Свобода
Різноманіття
Свобода
Громадянин/Громадянка
Єдність
Свобода
Єдність
Розвиток
Свобода
Розвиток
Розвиток
Свобода
Взаємодопомога
Співробітництво
Розвиток
Єдність
Свобода
Співробітництво
Взаємодопомога
Єдність
Свобода
Єдність
Розвиток
Розвиток
Єдність
Свобода
Свобода
Громадянин/Громадянка
Єдність
Співробітництво
Свобода
Свобода
Громадянин/Громадянка
Взаємодопомога
Єдність
Співробітництво

Єдність
 Співробітництво
 Свобода РОЗВИТОК
 Єдність РІЗНОМАНІТТЯ
 Взаємодопомога
 Свобода Співробітництво Взаємодопомога
 Взаємодопомога Співробітництво
 Громадянин/Громадянка Єдність РОЗВИТОК
 Єдність Взаємодопомога Єдність
 Розвиток Співробітництво Взаємодопомога Єдність
 Різноманіття Громадянин/Громадянка Єдність
 Єдність Свобода Співробітництво
 Взаємодопомога Відповідальність
 Єдність Співробітництво Свобода Єдність
 Свобода Взаємодопомога Різноманіття
 Відповідальність РОЗВИТОК
 Співробітництво Свобода Єдність
 РОЗВИТОК Співробітництво
 Громадянин/Громадянка Взаємодопомога
 Співробітництво Відповідальність Свобода Різноманіття
 Свобода РОЗВИТОК Єдність

Можна використати як заголку

Зі стружки можна зробити
апликацію або виріб

Намалювати мрію

Можна робити дірки

Можна використати
для вимірювання

Сувенір

Мікрофон

Масажер для рук

Вказівник

Приз

Предмет декору

Паличка для
підтримки вазону

Іграшка

Зберігач секретів

Можна створити головоломку

Можна вивчати кольори

Додаток 56

Додаток 57

Додаток 58

Додаток 59

Додаток 60

Додаток 61

CITI ФЕРМЕР

Додаток 62

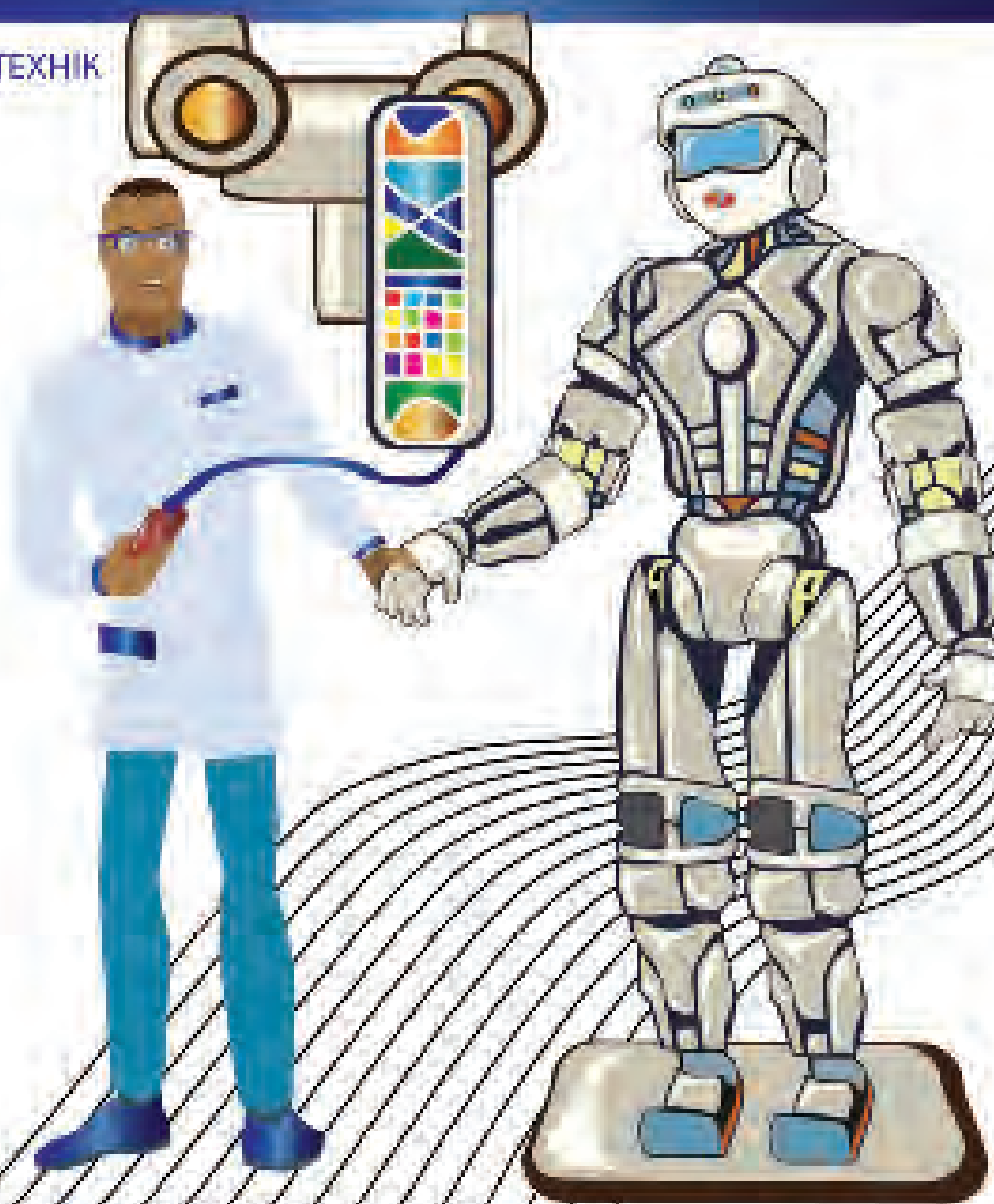
Додаток 63

ФАХІВЕЦЬ З КРЕАТИВНОЇ
ЕКОНОМІКИ

РОБОТОТЕХНІК

1)

2)

3)

4)

5)

Класи енергоефективності

Максимально ефективний

Мінімально ефективний

x25

x3

x1

Лампа розжарювання

Енергозберігаюча

Світлодіодна LED

ЕКОНОМІЯ

415
грн

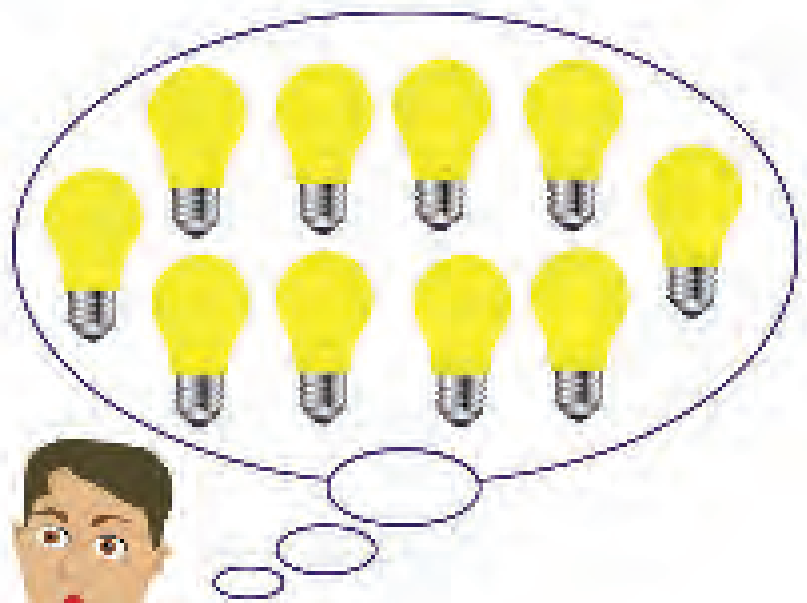

ЕКОНОМІЯ

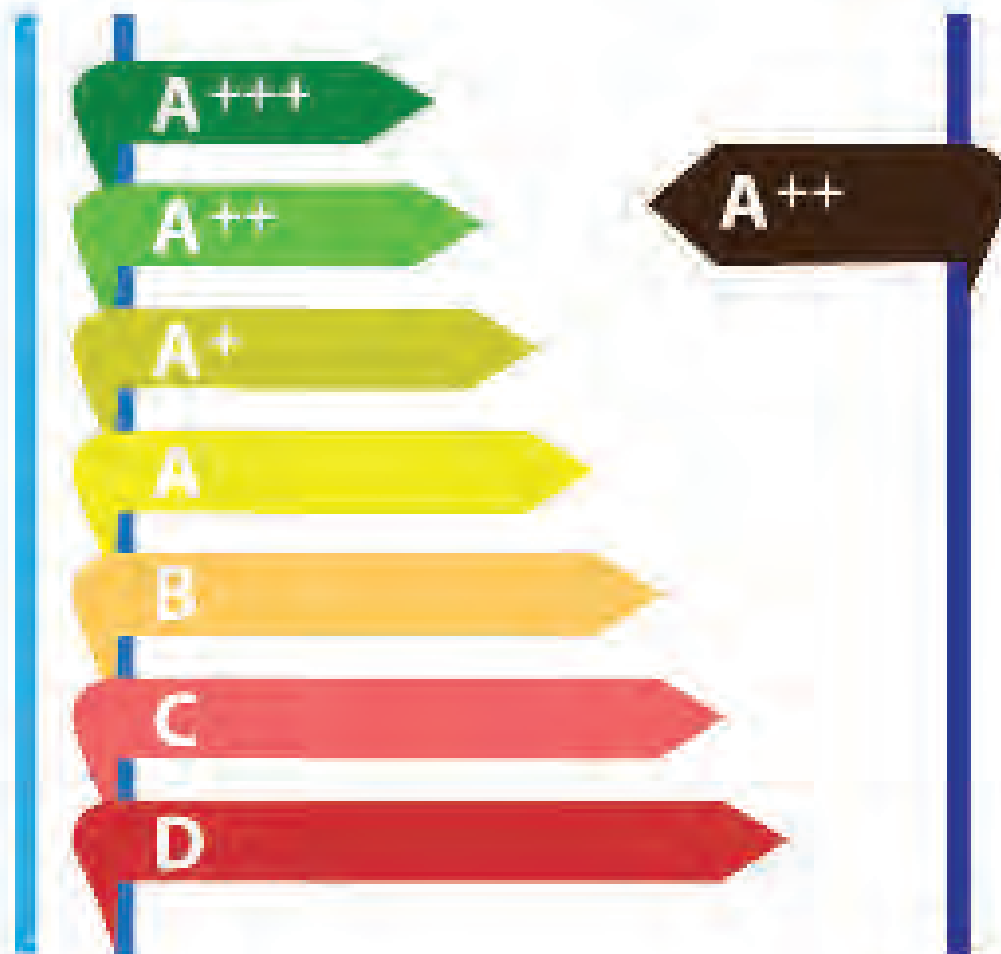
2280
грн

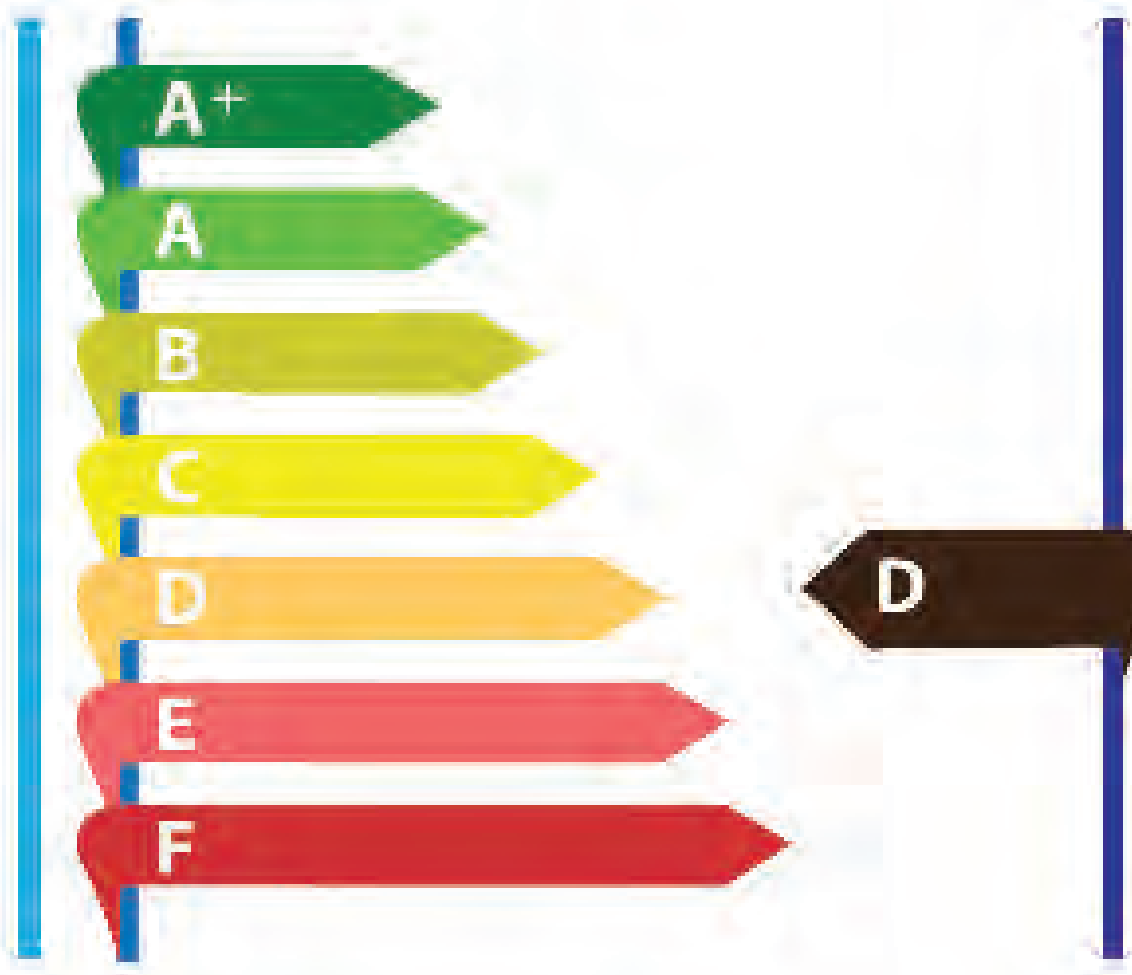

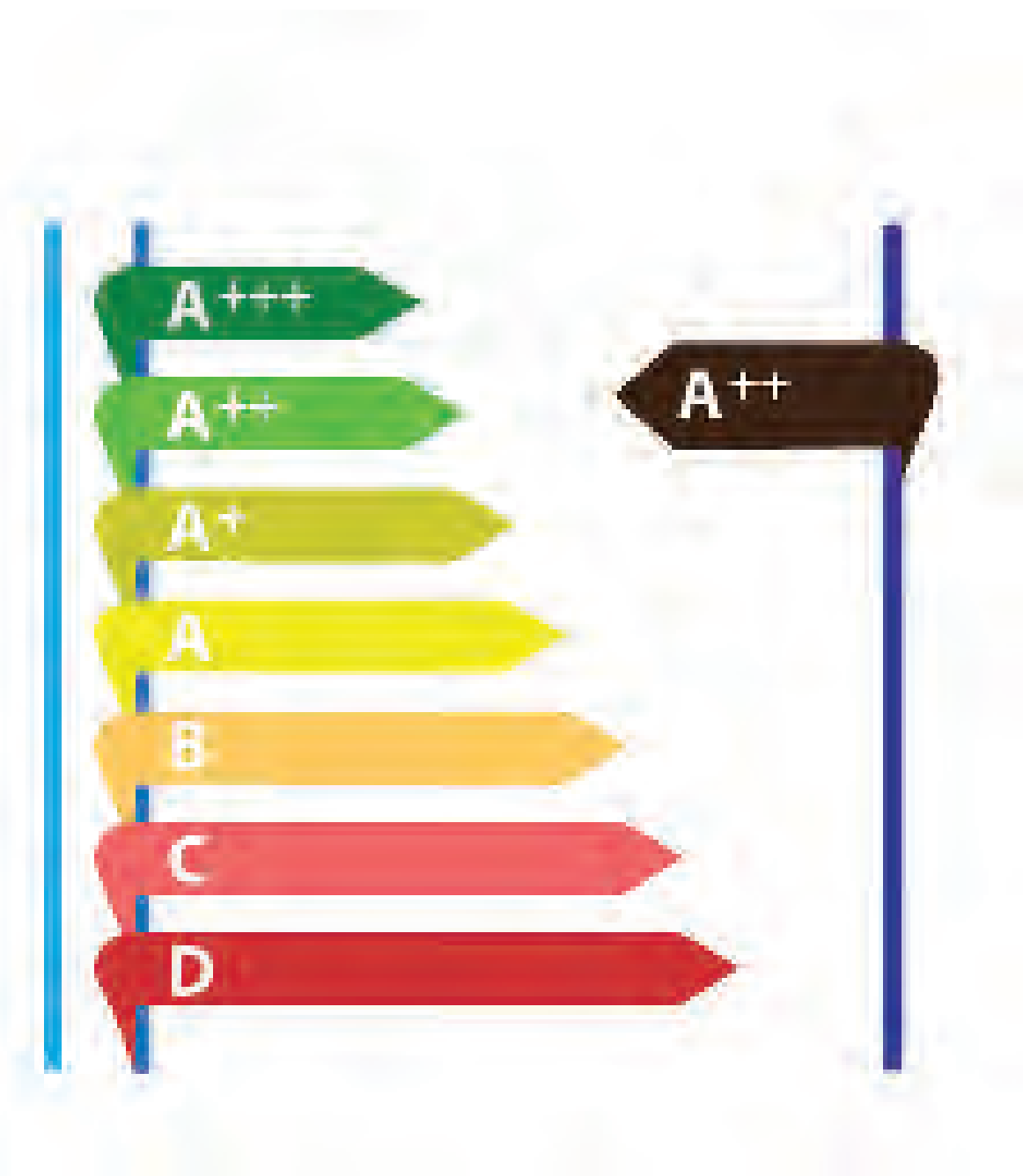

Додаток 79

ПРАСКА

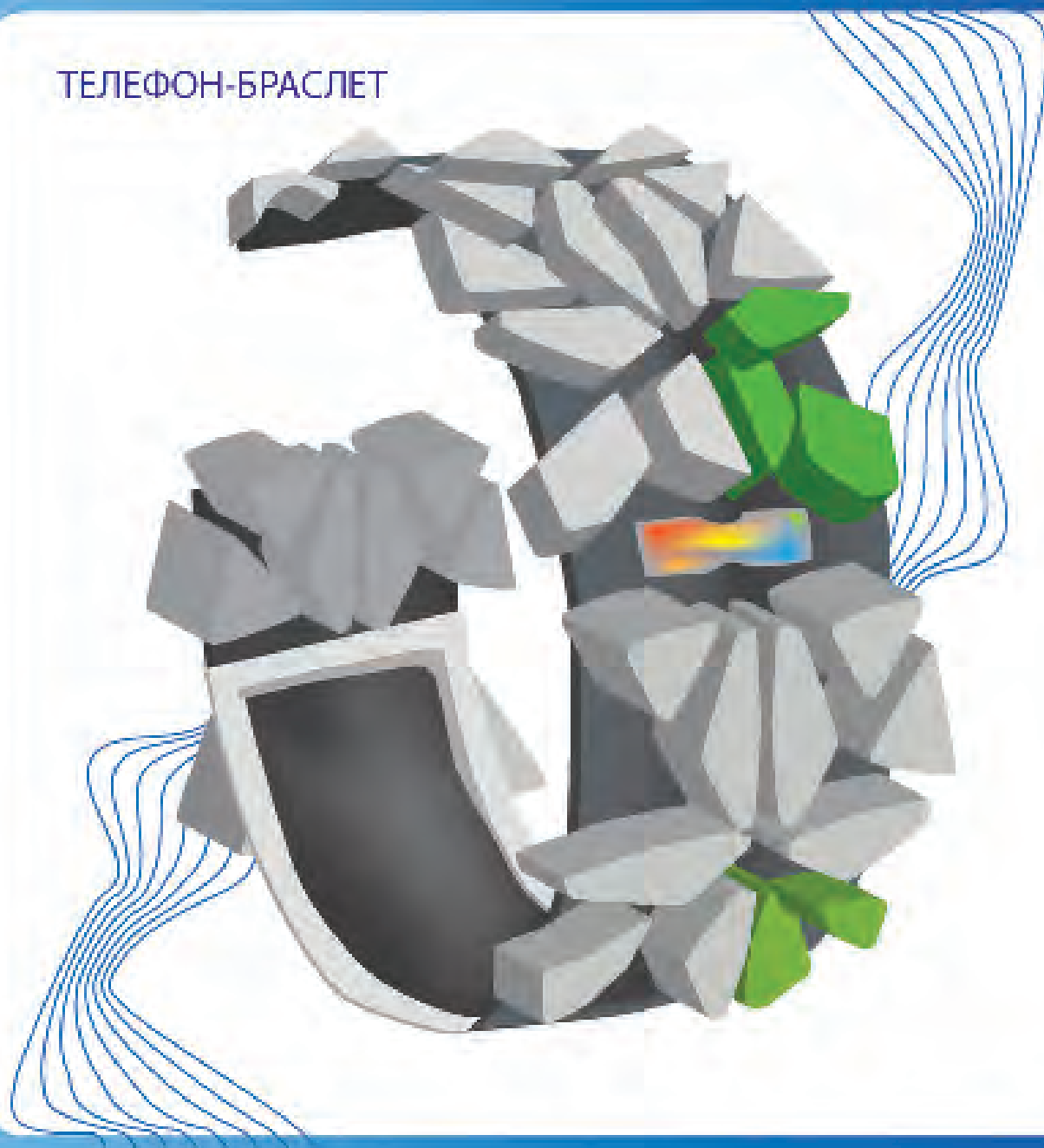

Додаток 85

РОБОТ-КУХАР

ТЕЛЕФОН-БРАСЛЕТ

ХОЛОДИЛЬНИК

Додаток 90

Додаток 93

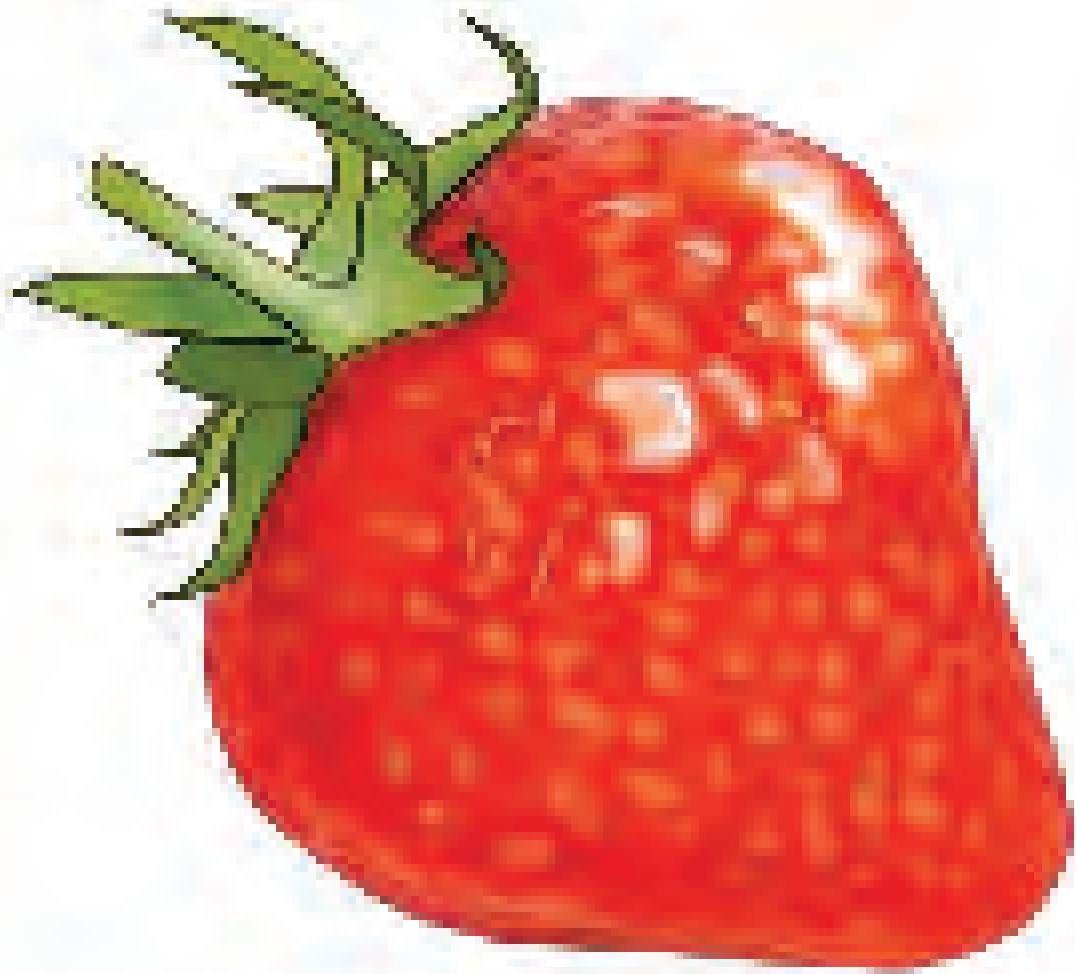

Додаток 95

Додаток 97

Додаток 98

Додаток 99

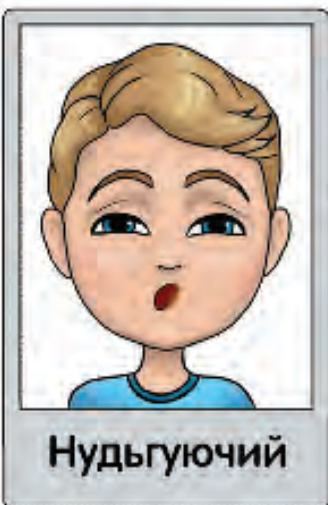

Додаток 100

Додаток 102

Додаток 104

Національний академічний театр опери та балету України ім. Т. Г. Шевченка
 вул. Володимирівська, 50

КОНТРОЛЬ

Віденський вальс

№ 371164 Ціна: 150.00 грн
 28.06.2019 05:00
 Віденський вальс
 КС Опера
 Р 15 М 3 Партер
 42462399
 342462411067

№ 371164 Дата: 28.06.2019 Партер
 Початок: 05:00 Ряд: 15
 Ціна: 150.00 Місце: 3

Вхід до глядацького зали після 5 го дзвінка заборонено!

42462399 342462411067

№ 371164 Ціна: 150.00 грн
 28.06.2019 05:00
 Віденський вальс
 КС Опера
 Р 15 М 3 Партер
 42462399
 342462411067

Додаток 106

Додаток 107

Додаток 108

Додаток 117

Додаток 120

Додаток 121

Додаток 122

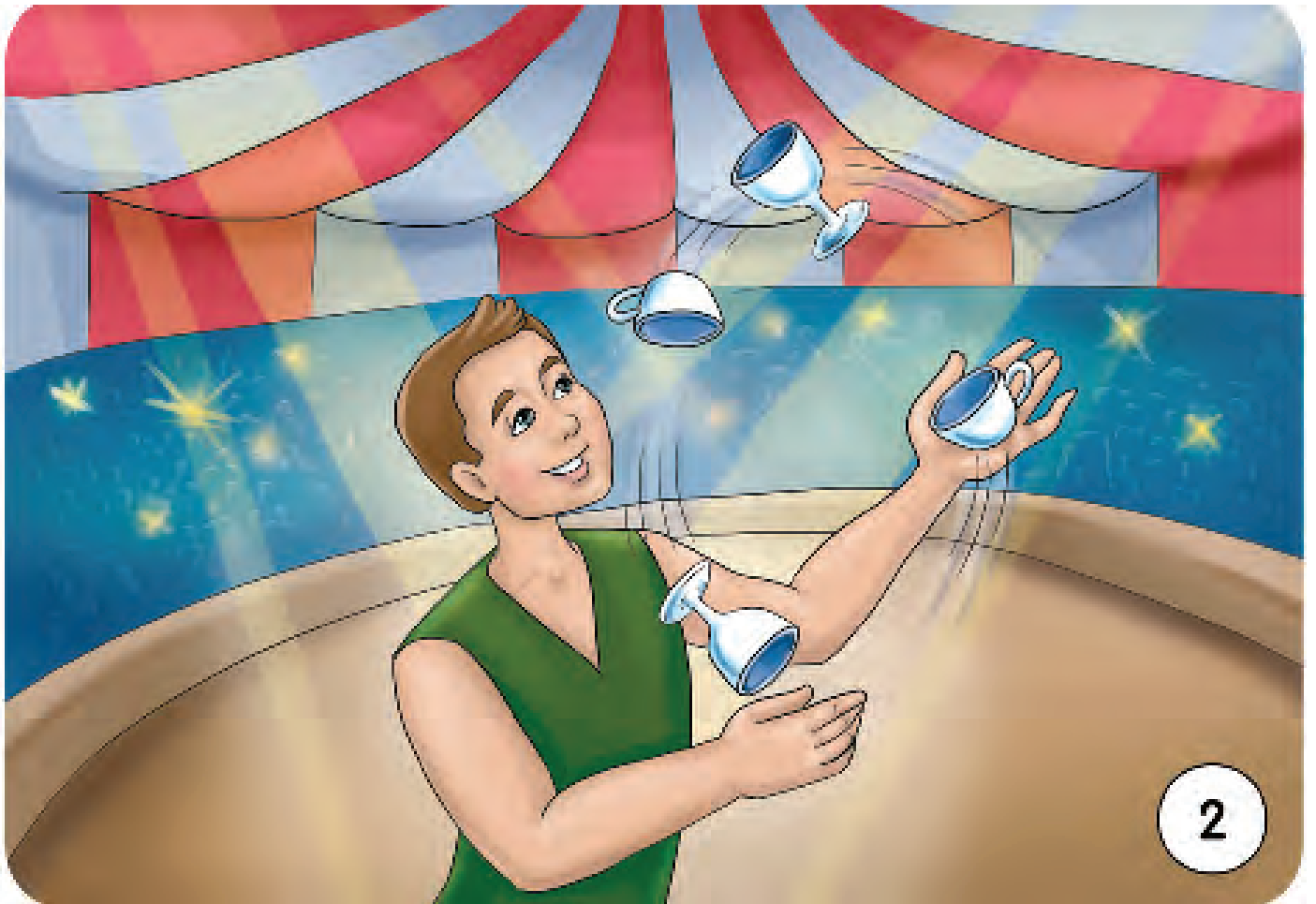
Додаток 123

Додаток 124

Діти, сьогодні
ми підемо
до цирку

3

Додаток 127

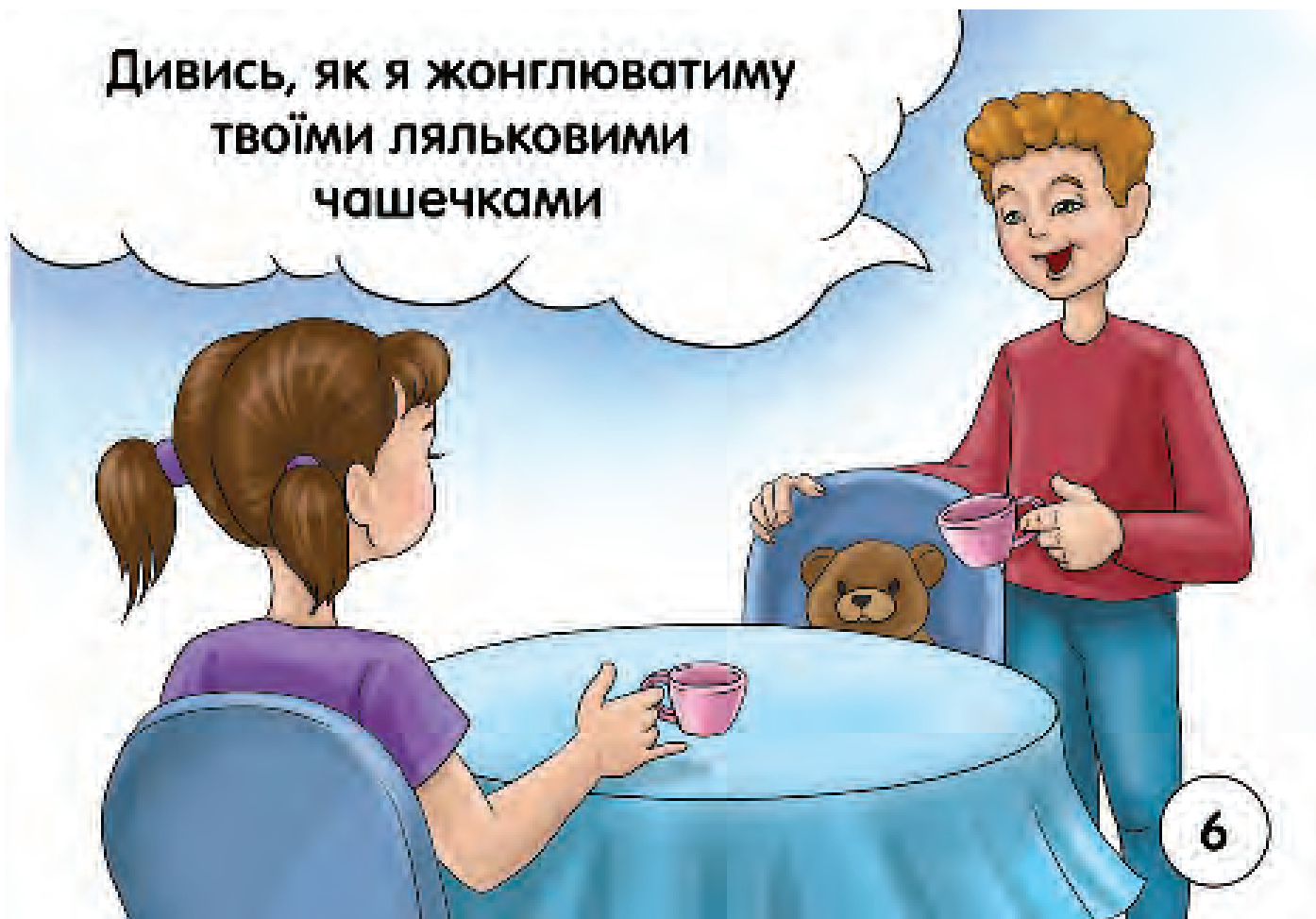
Додаток 128

Чудово!
Я теж стану
артистом цирку
й даруватиму
людям радість!

5

Дивись, як я жонглюватиму
твоїми ляльковими
чашечками

Додаток 131

Хочеш, покажу
фокус?

9

Додаток 133

10

Заплющ очі!

Додаток 134

11

Один, два,
три...

Додаток 135

12

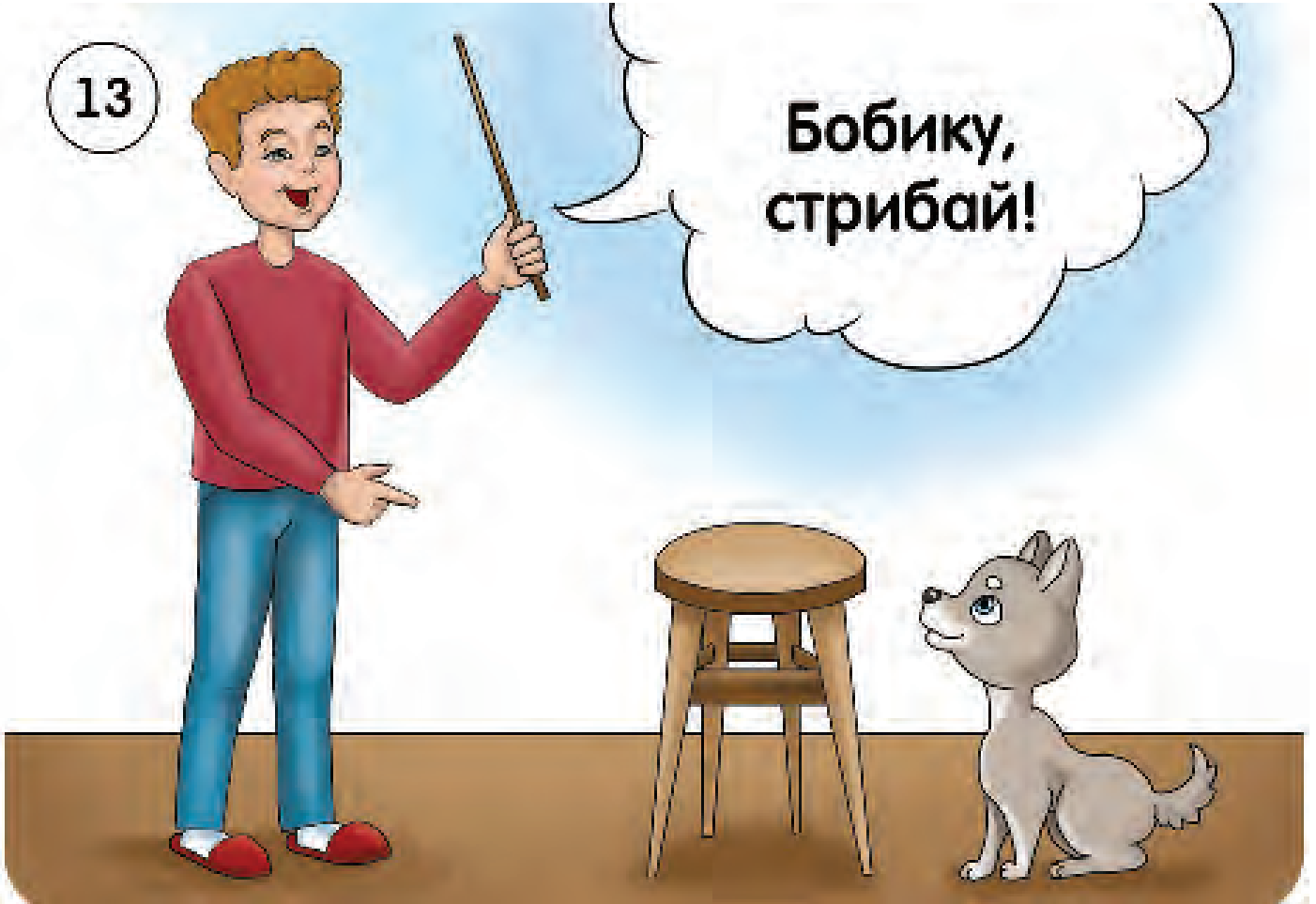
Фокус!
Була цукерка –
нема цукерки!

Додаток 136

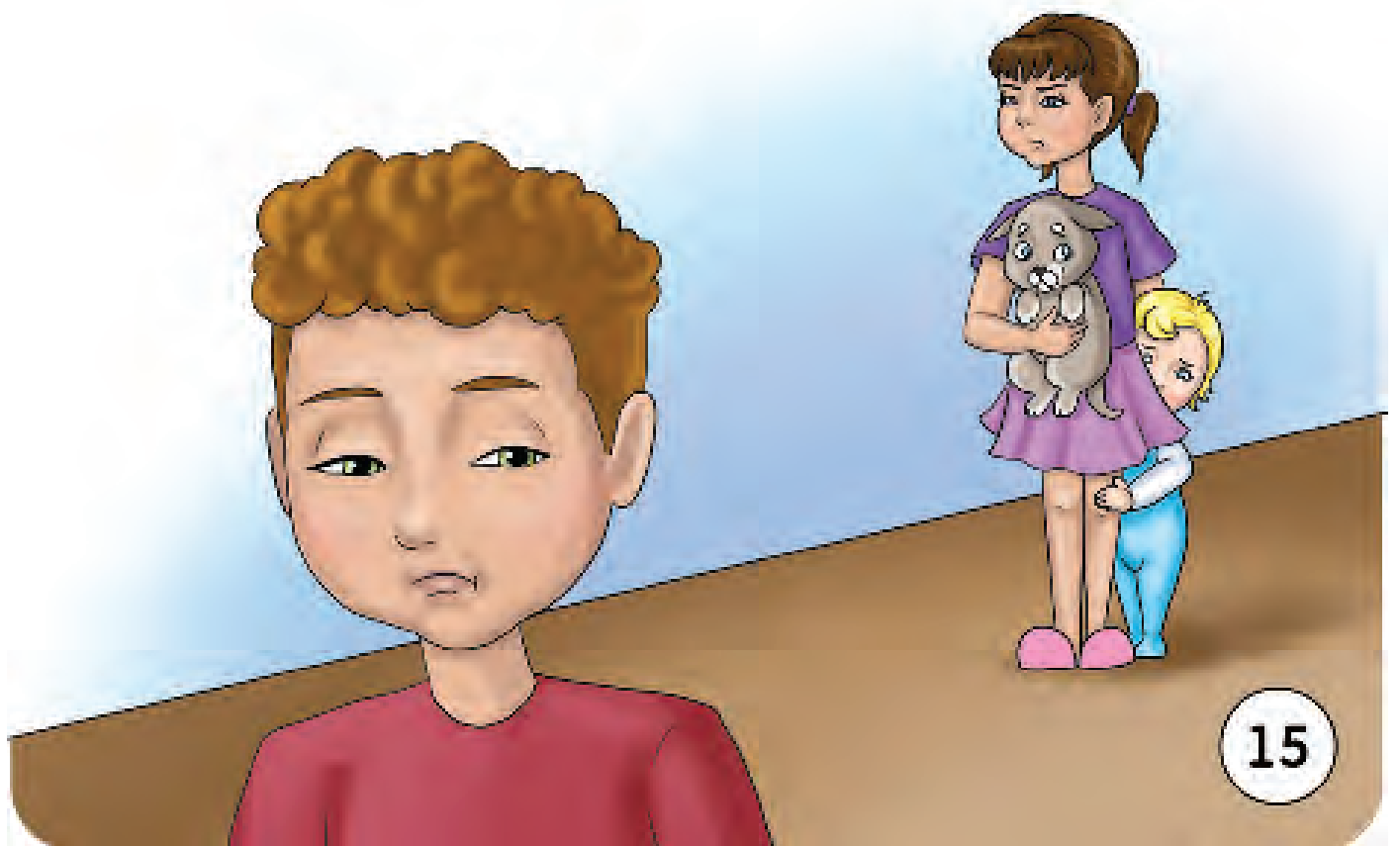
13

Бобику,
стрибай!

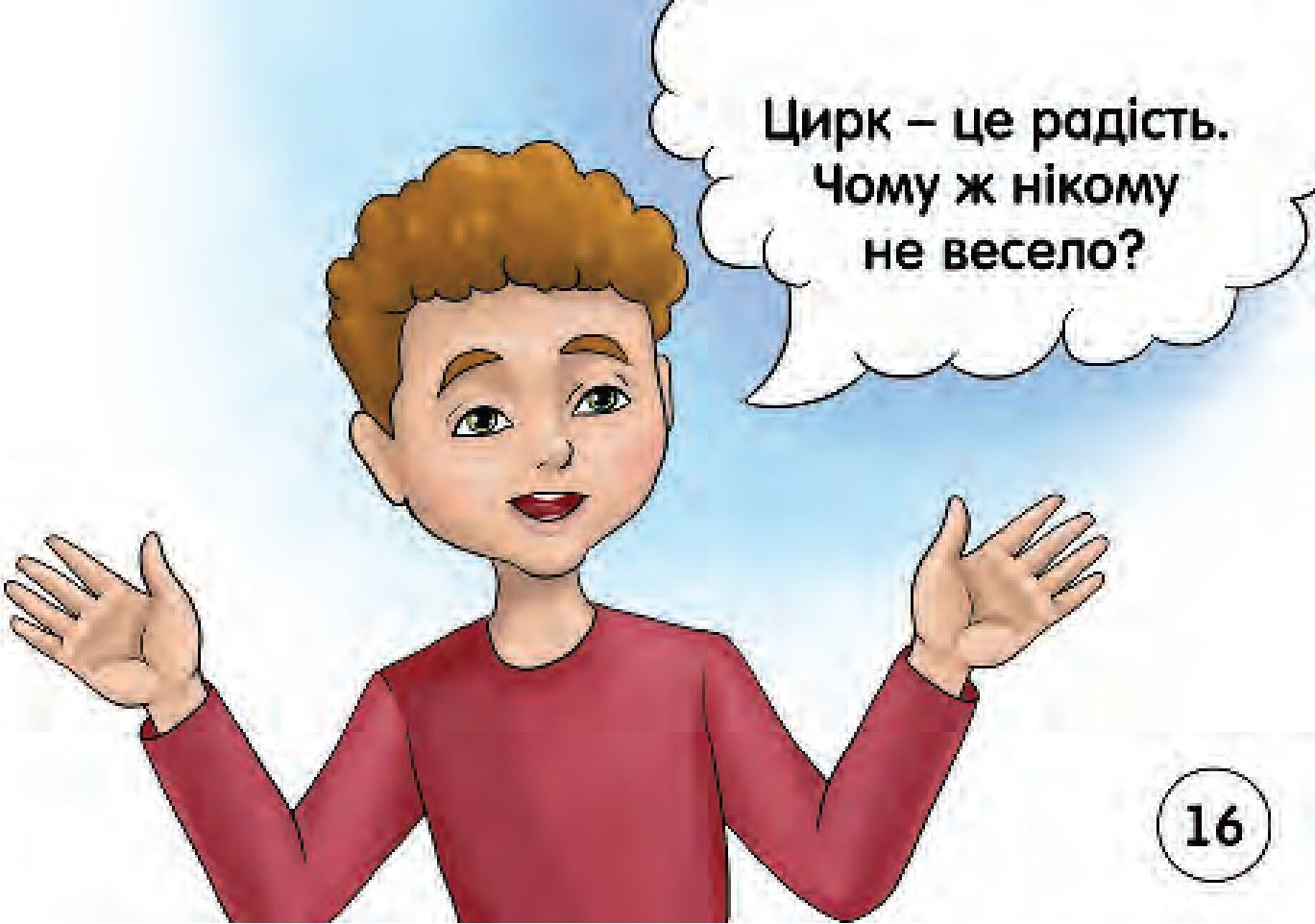

Додаток 137

15

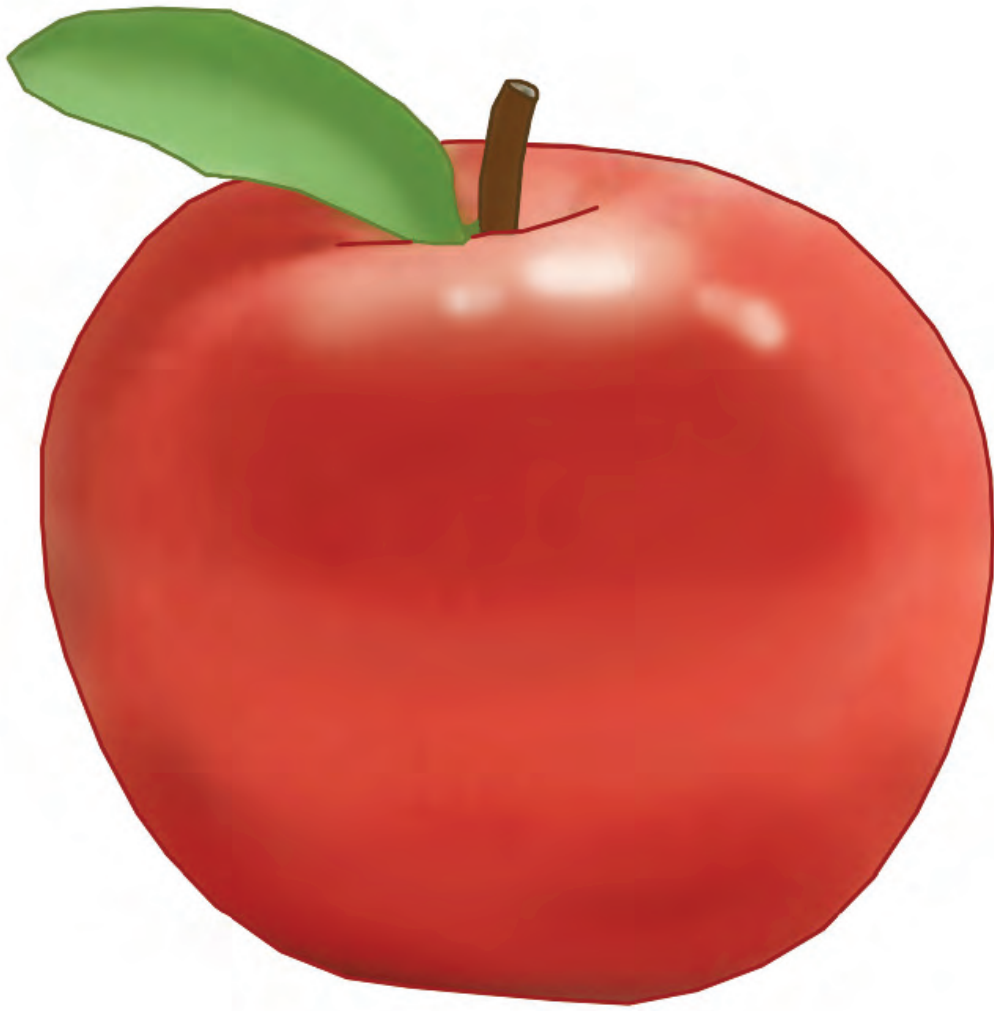
Цирк – це радість.
Чому ж нікому
не весело?

16

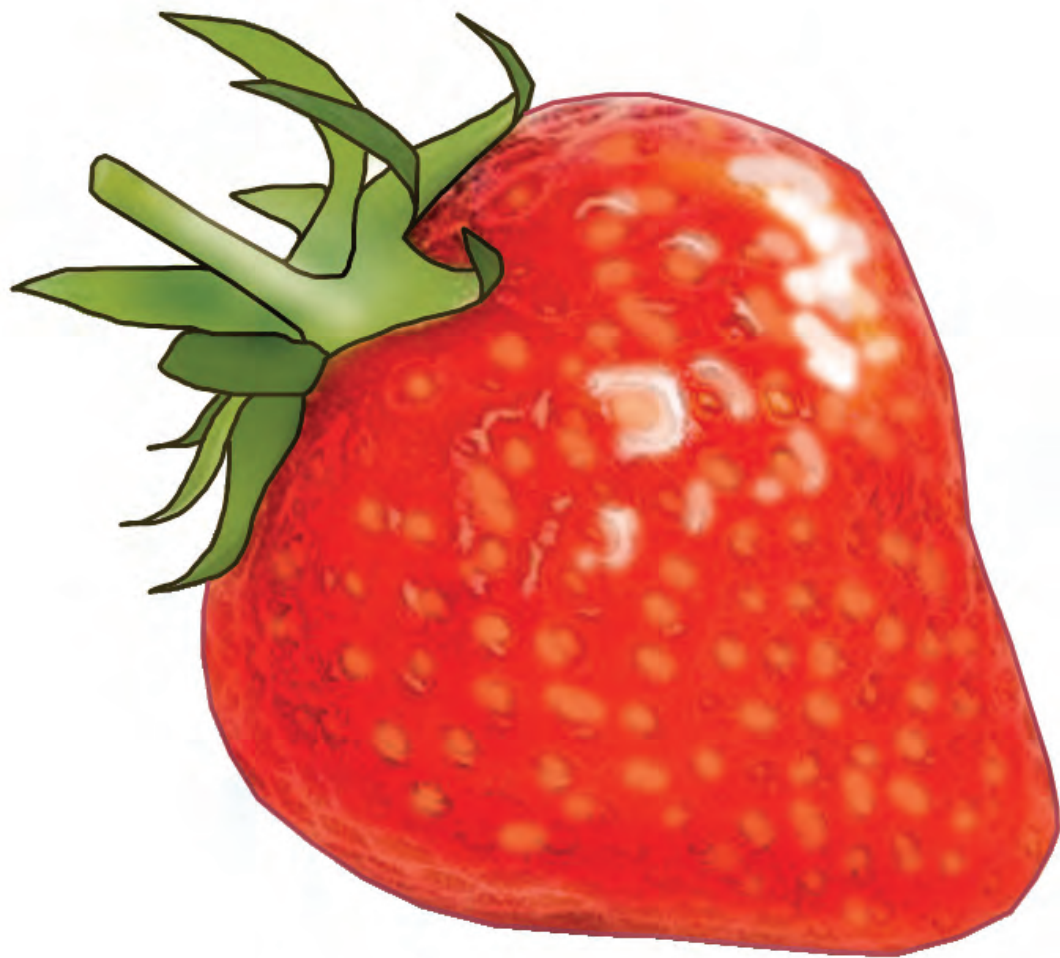
Додаток 140

Додаток 141

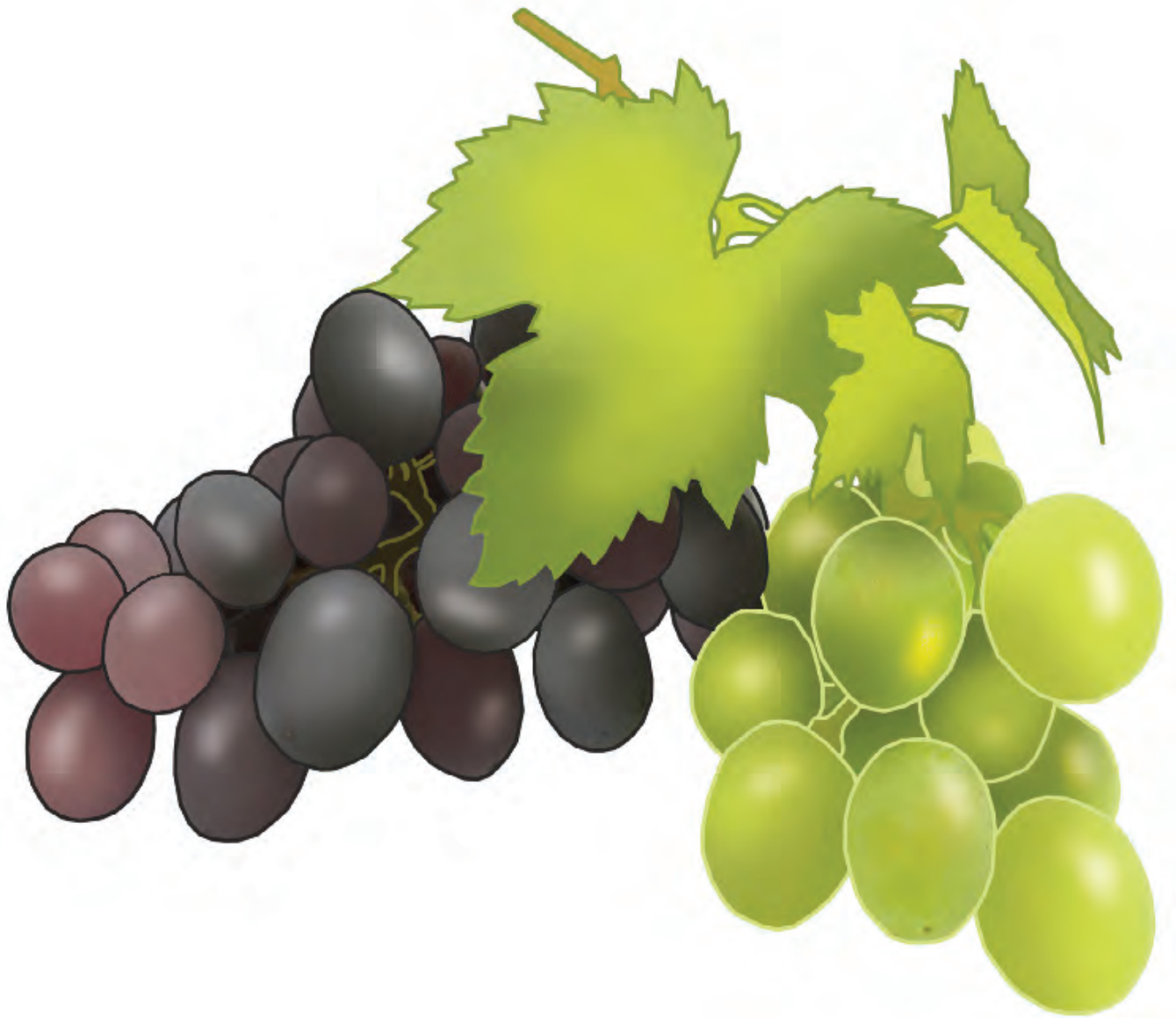
Додаток 142

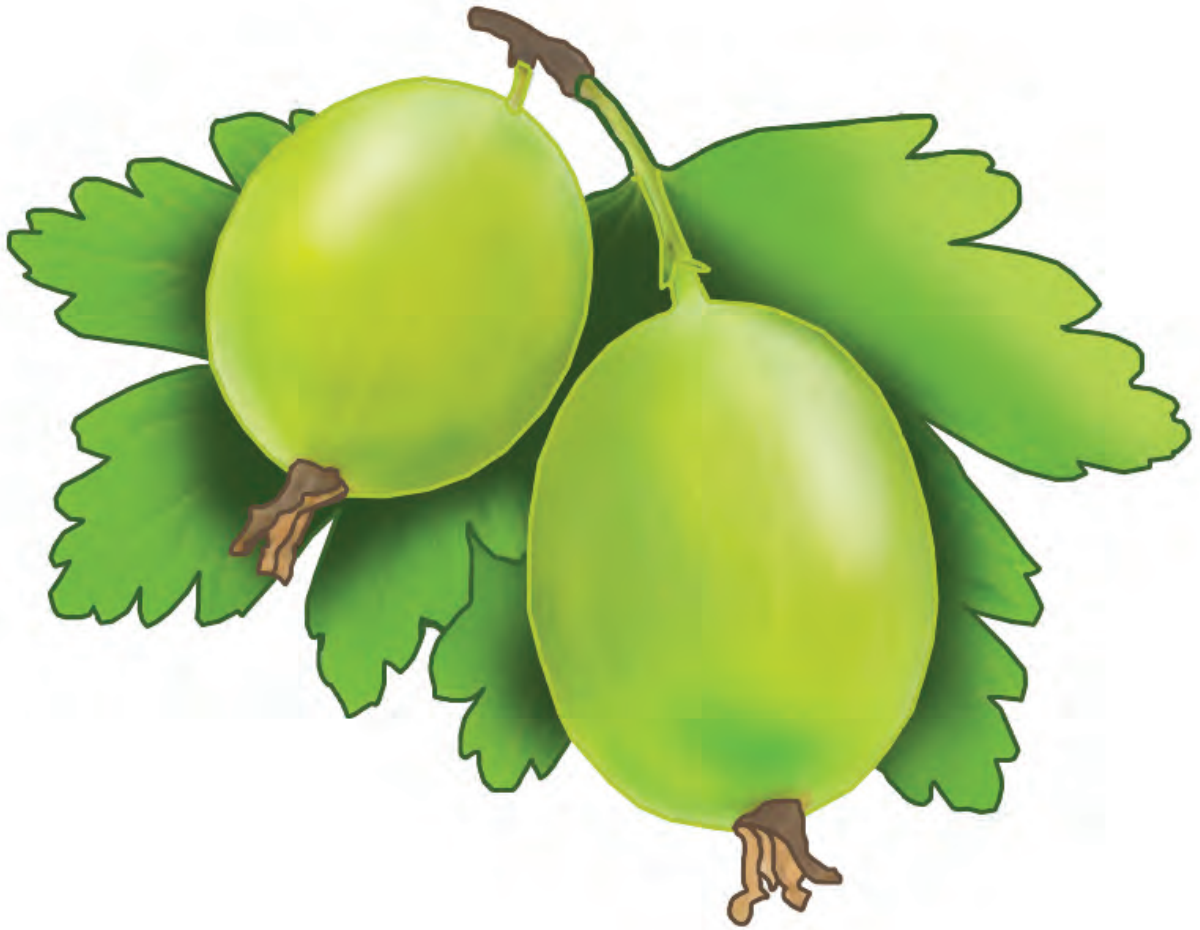
Додаток 143

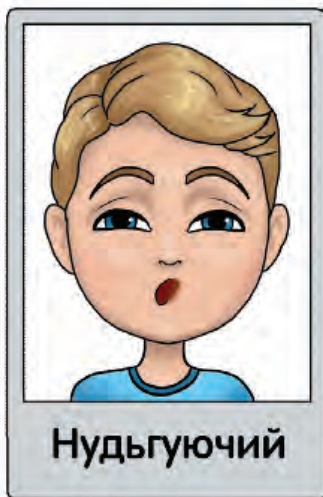
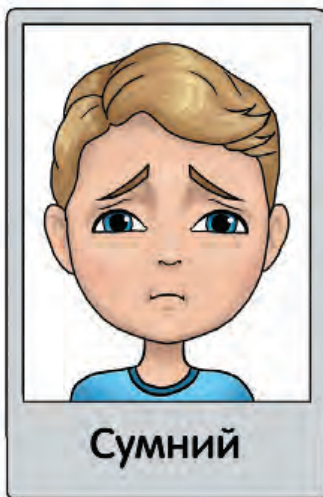
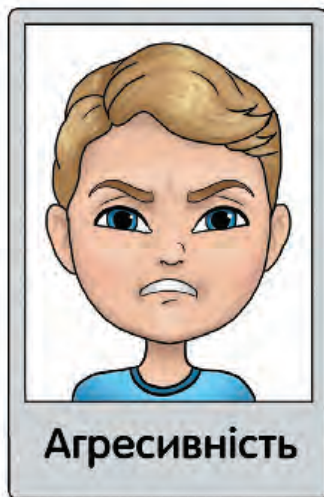
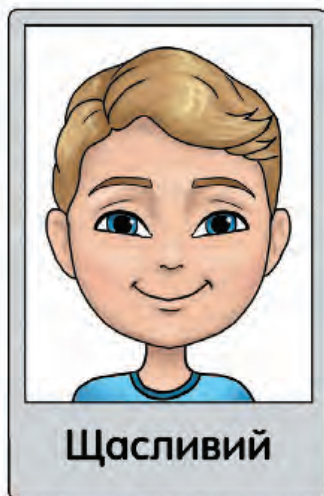
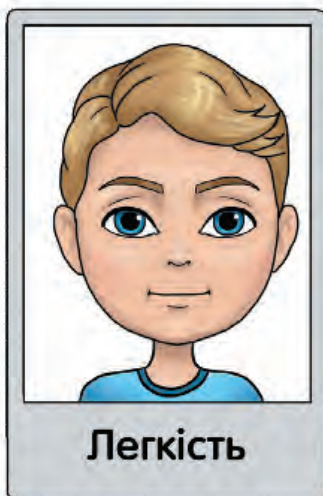
Додаток 144

Додаток 145

Додаток 146

Додаток 150

Додаток 151

Додаток 153

Додаток 155

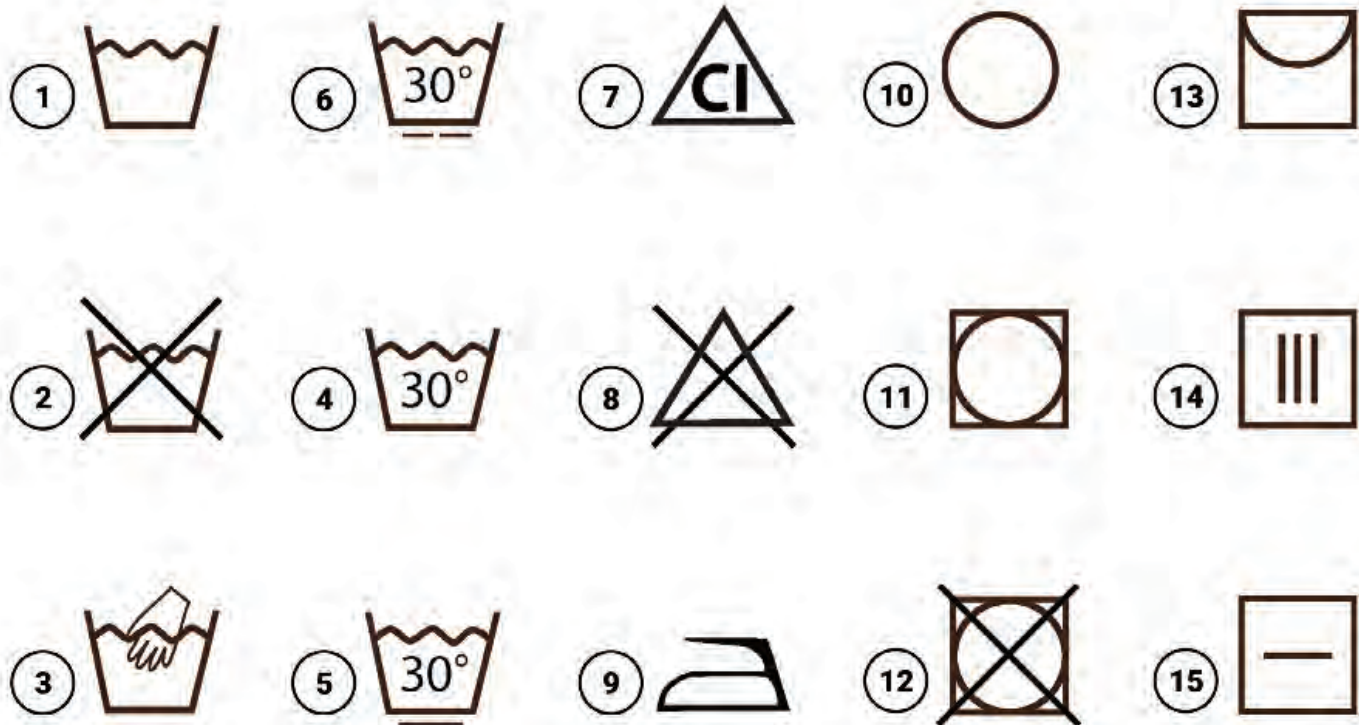

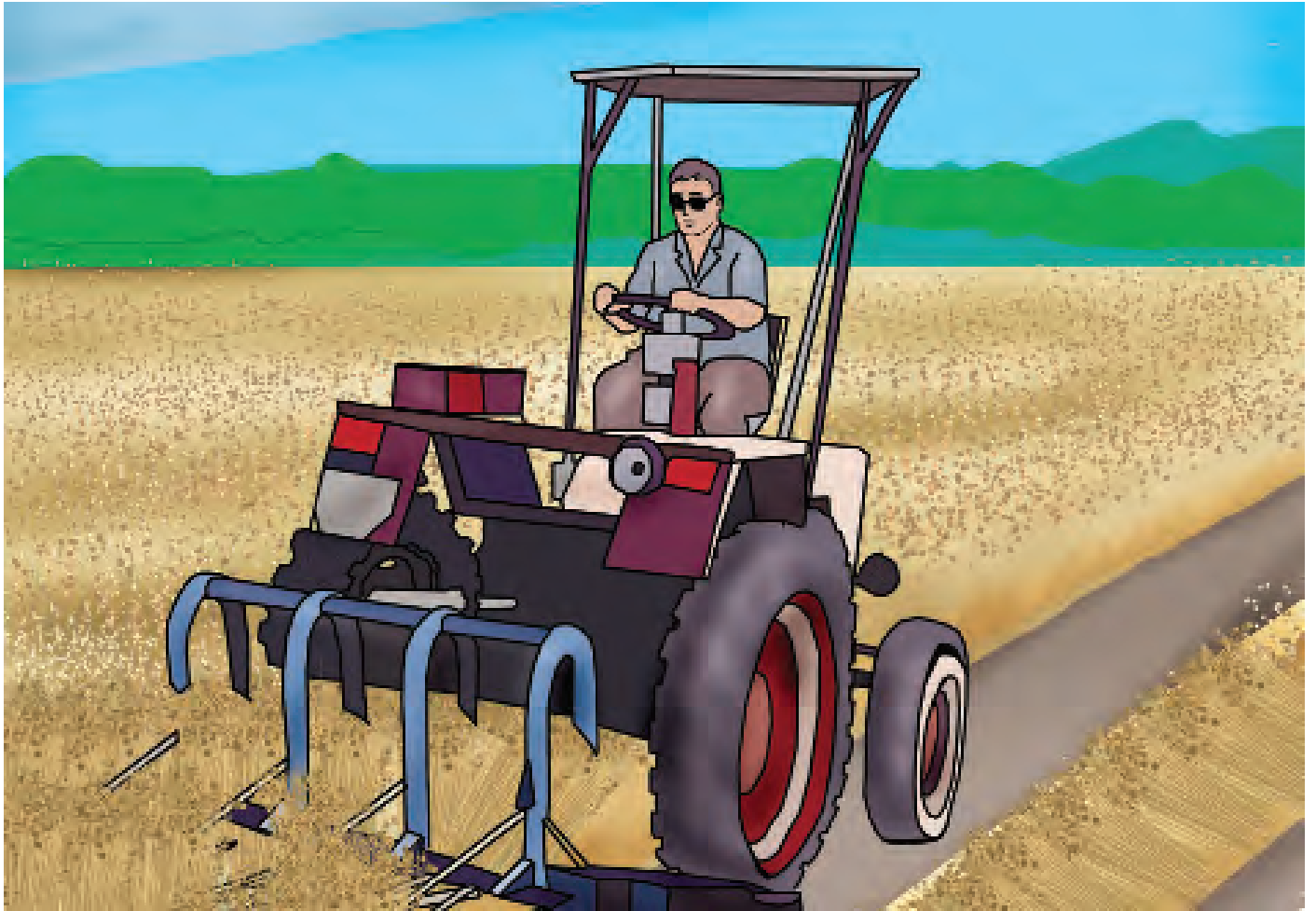
Додаток 161

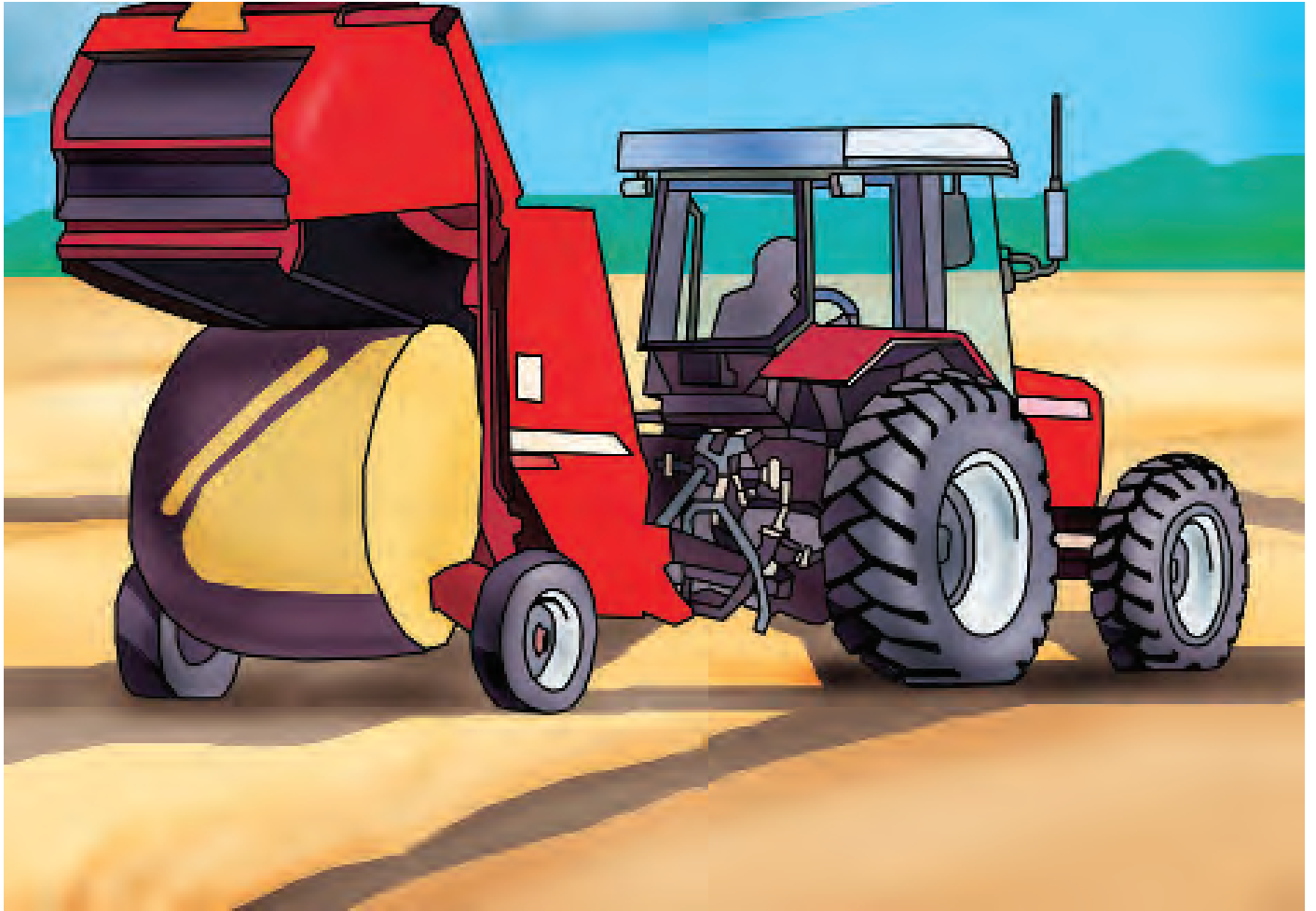

Додаток 164

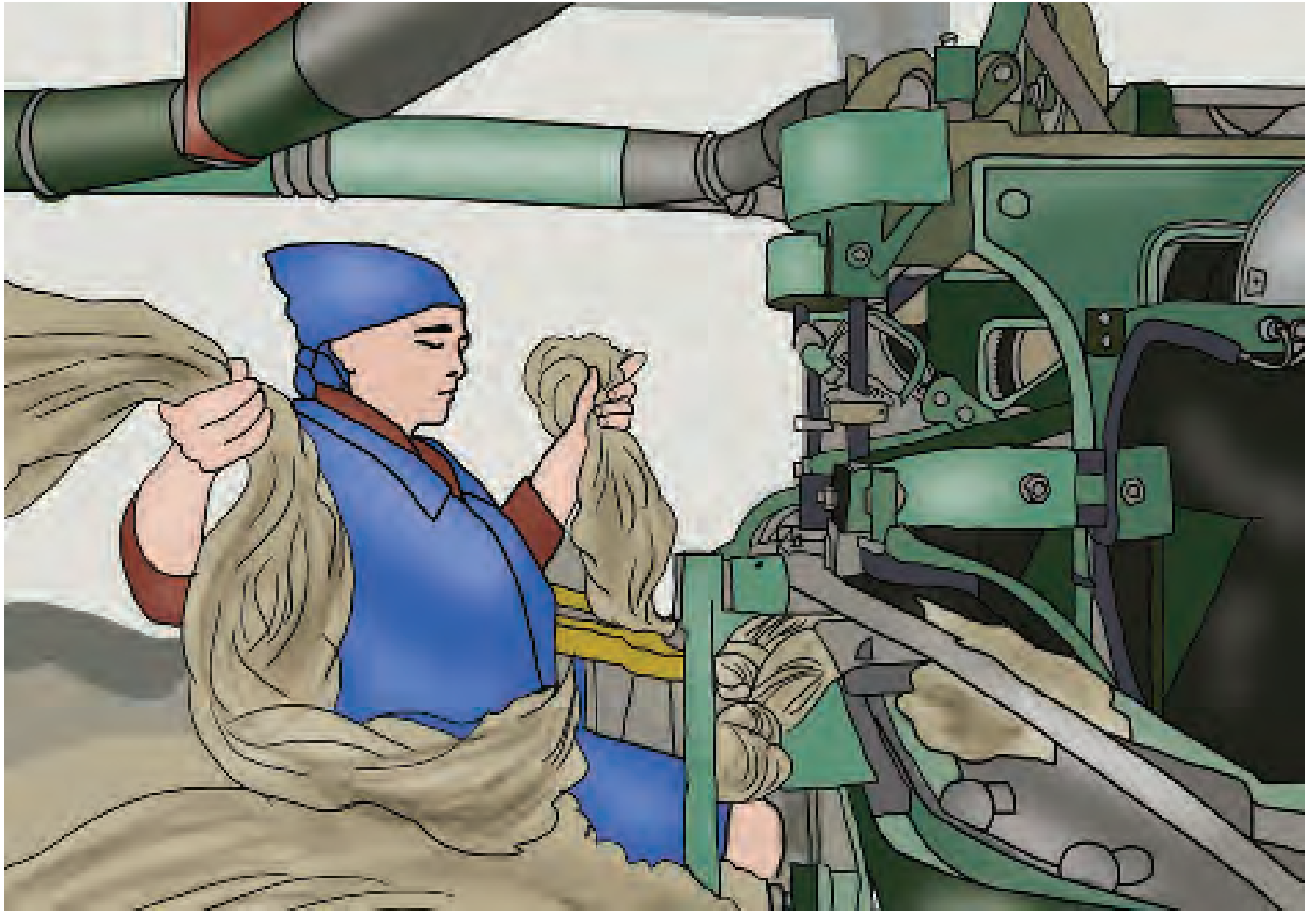
Додаток 165

Додаток 166

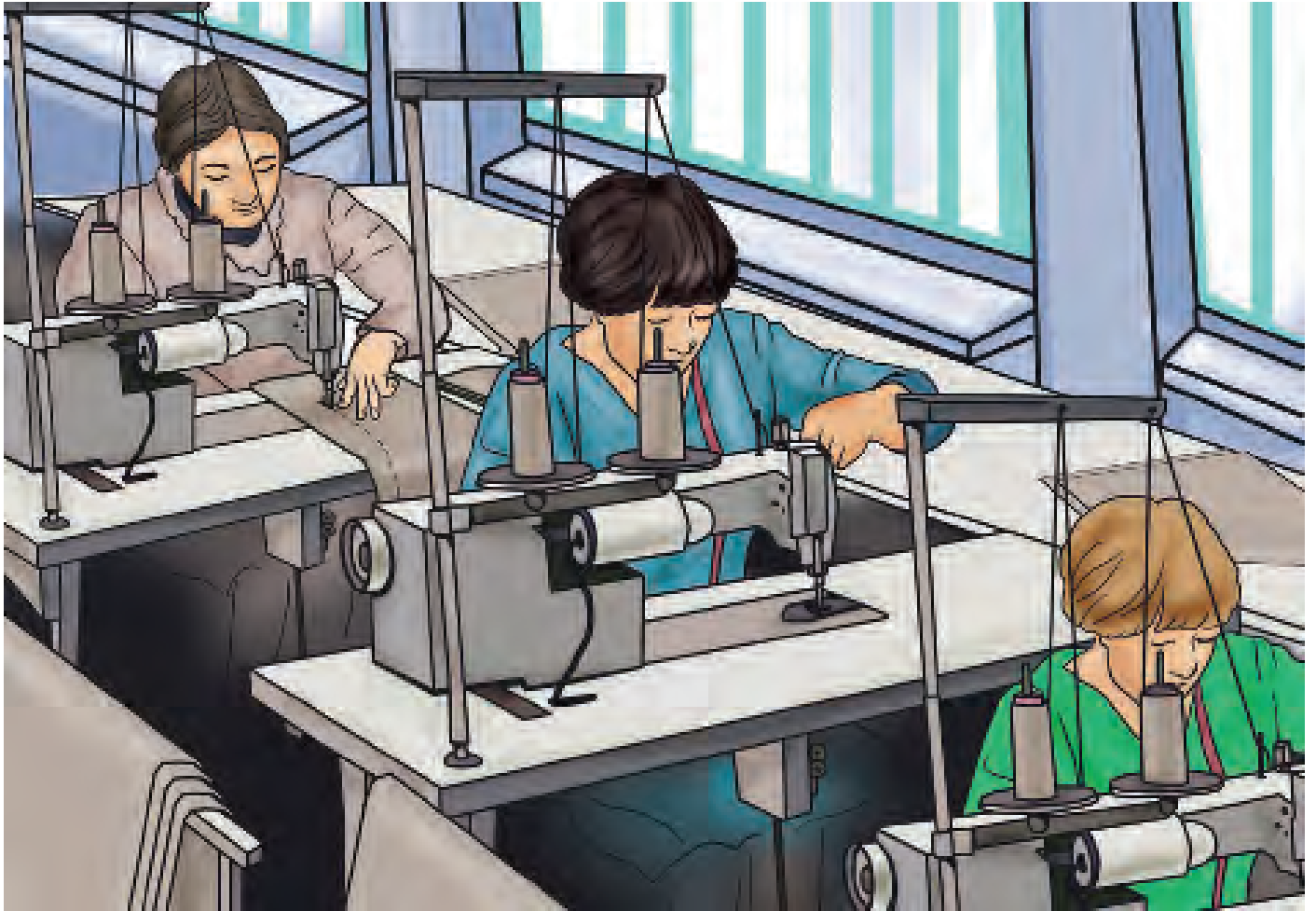
Додаток 167

Додаток 168

Додаток 169

Додаток 170

Додаток 171

Виривання льону
з коренем

Укладання для
вимочування

Просування

Зминання
(м'яття) стебел

Тіпання
тіпалкою

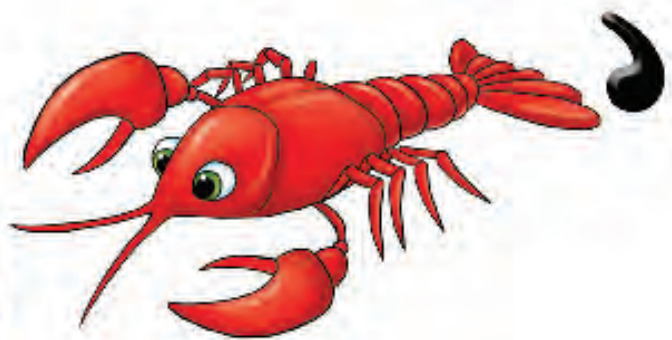

Вичісування

ПА

Додаток 176

Додаток 177

Додаток 180

Додаток 181

Ой, наш казанок
дірявий!

Так викинь його,
засмажимо рибу
на сковороді!

2

Додаток 184

Допоможи-но!
Ключе!

5

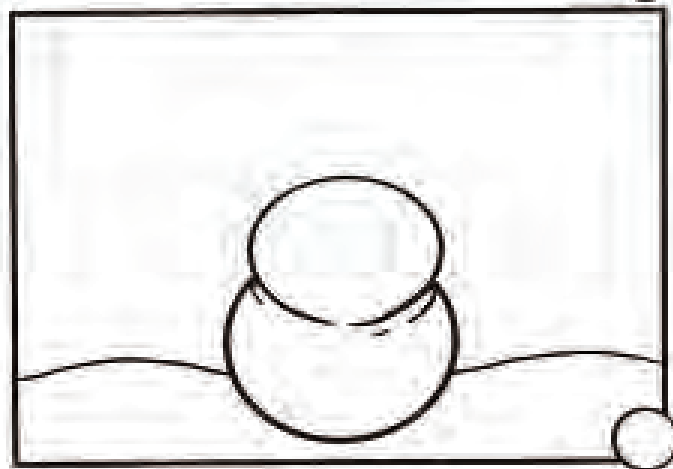
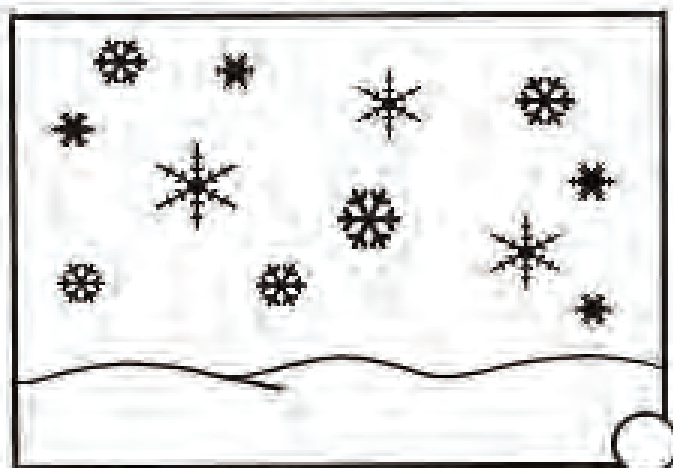

Додаток 186

Додаток 187

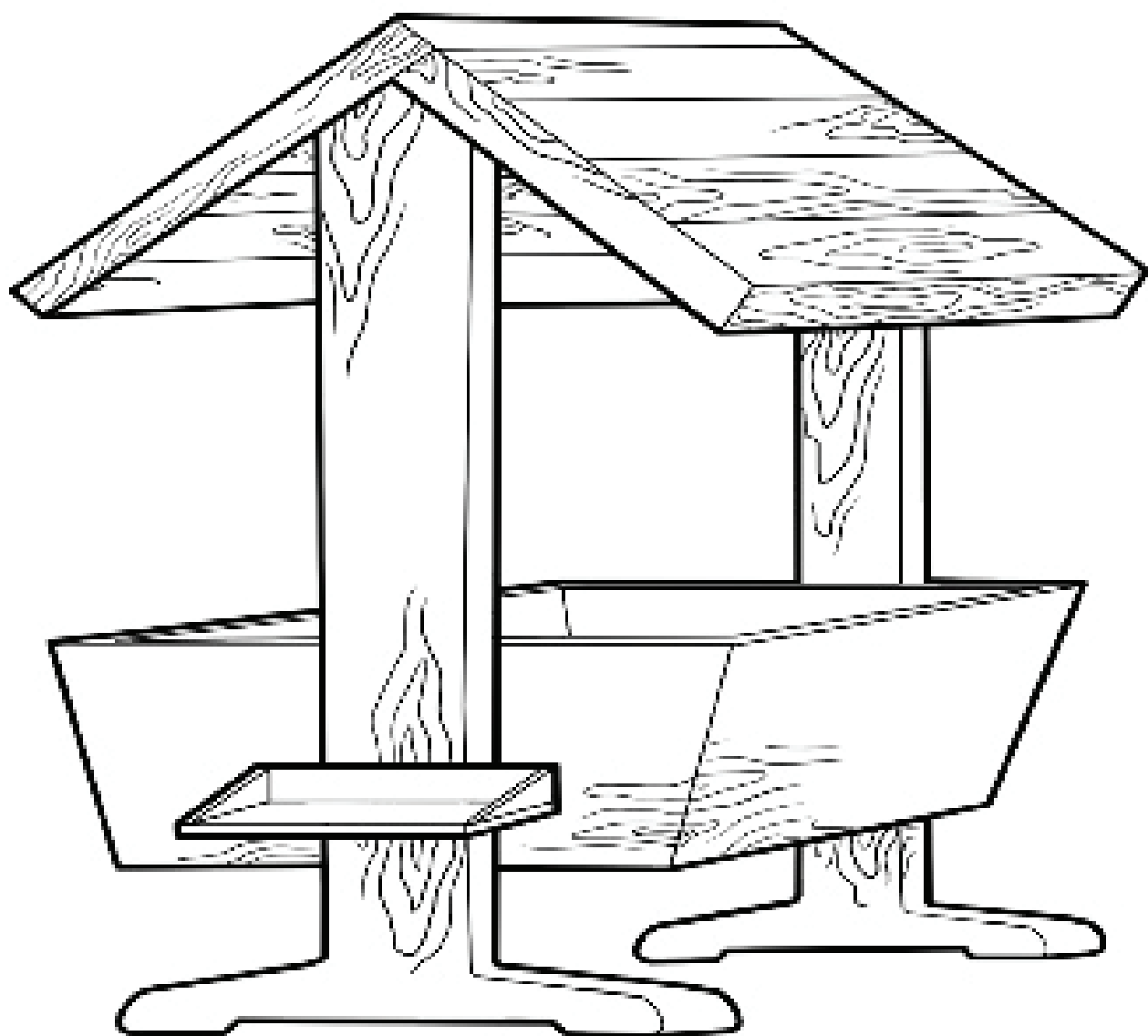

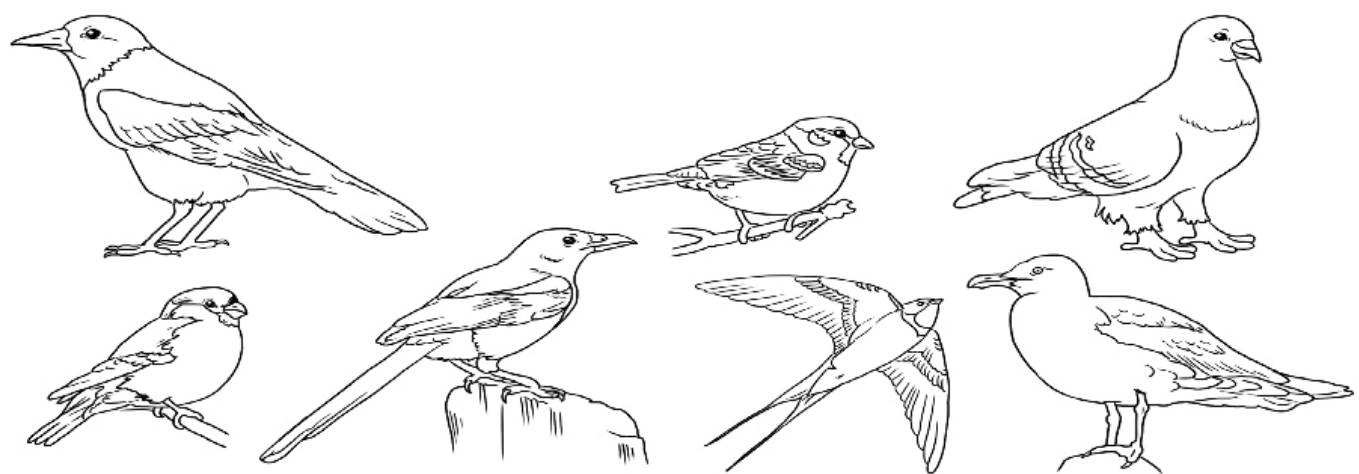
Додаток 190

Додаток 191

Додаток 194

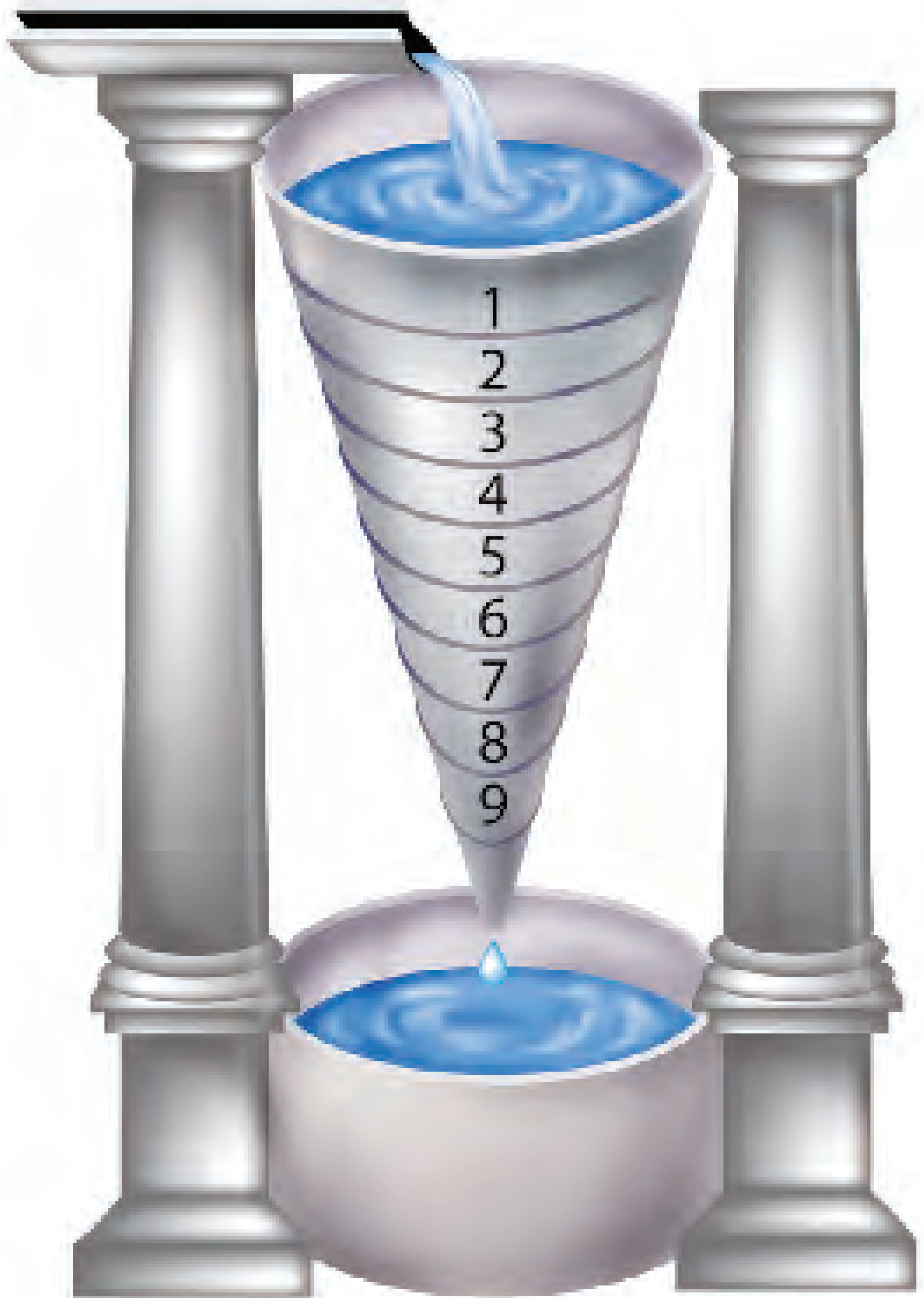

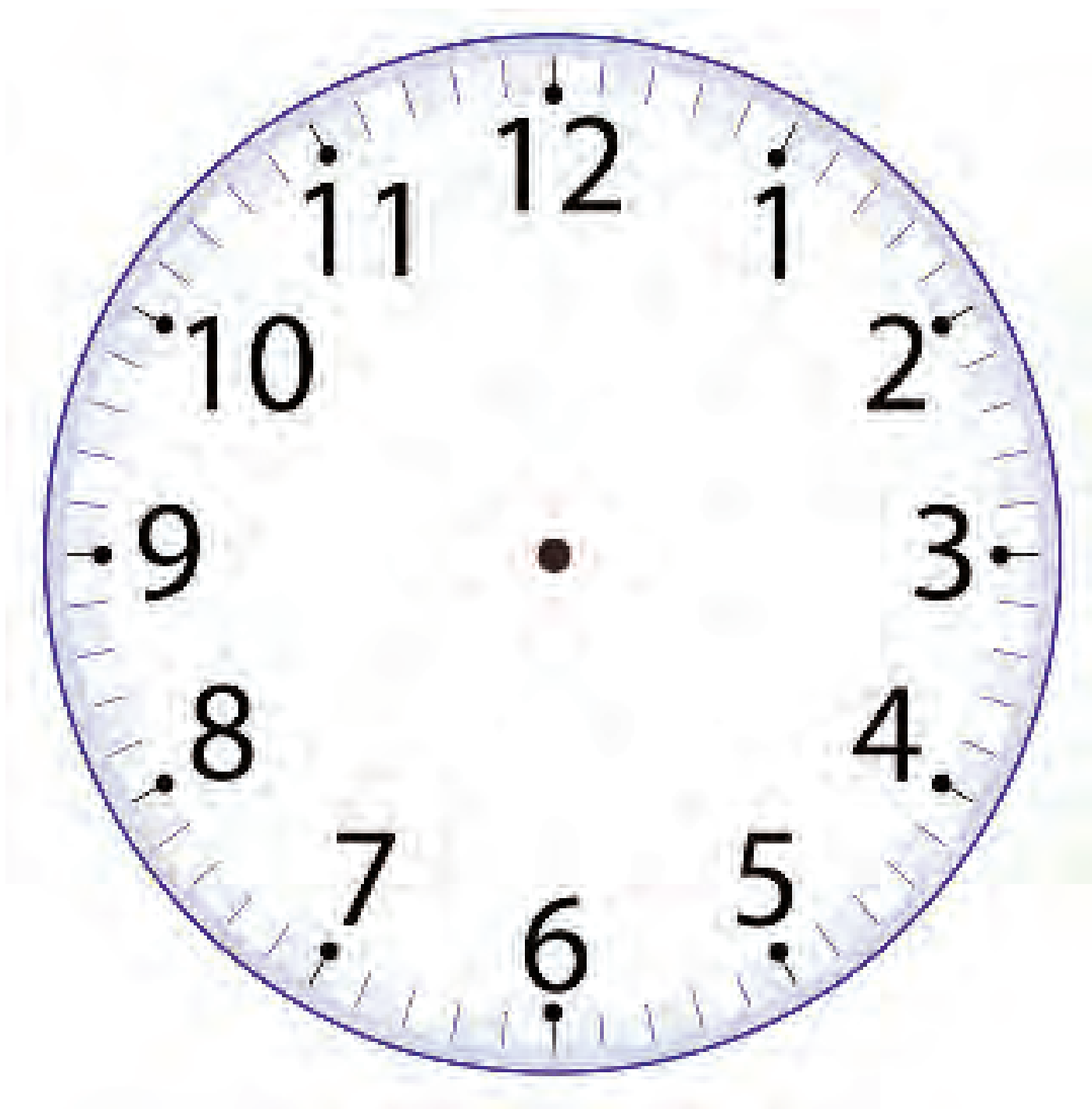
Додаток 197

**Можеш полетіти
ненадовго.**

**На землі
свято!
Так хочеться
туди!**

1

Засвічу
ліхтарики
всім на
радість.

2

Додаток 204

Зіронько, дай і мені
трохи свого світла.

І моїм фарам,
будь ласка!

**Засвіти й мою
лампу, Зіронько!**

4

Додаток 206

Я роздала
все своє
світло.

Що ж тепер
робитиму
на небі...

5

Спасибі тобі,
Зіронецько!

Дякуємо за
твоє яскраве
світло!

7

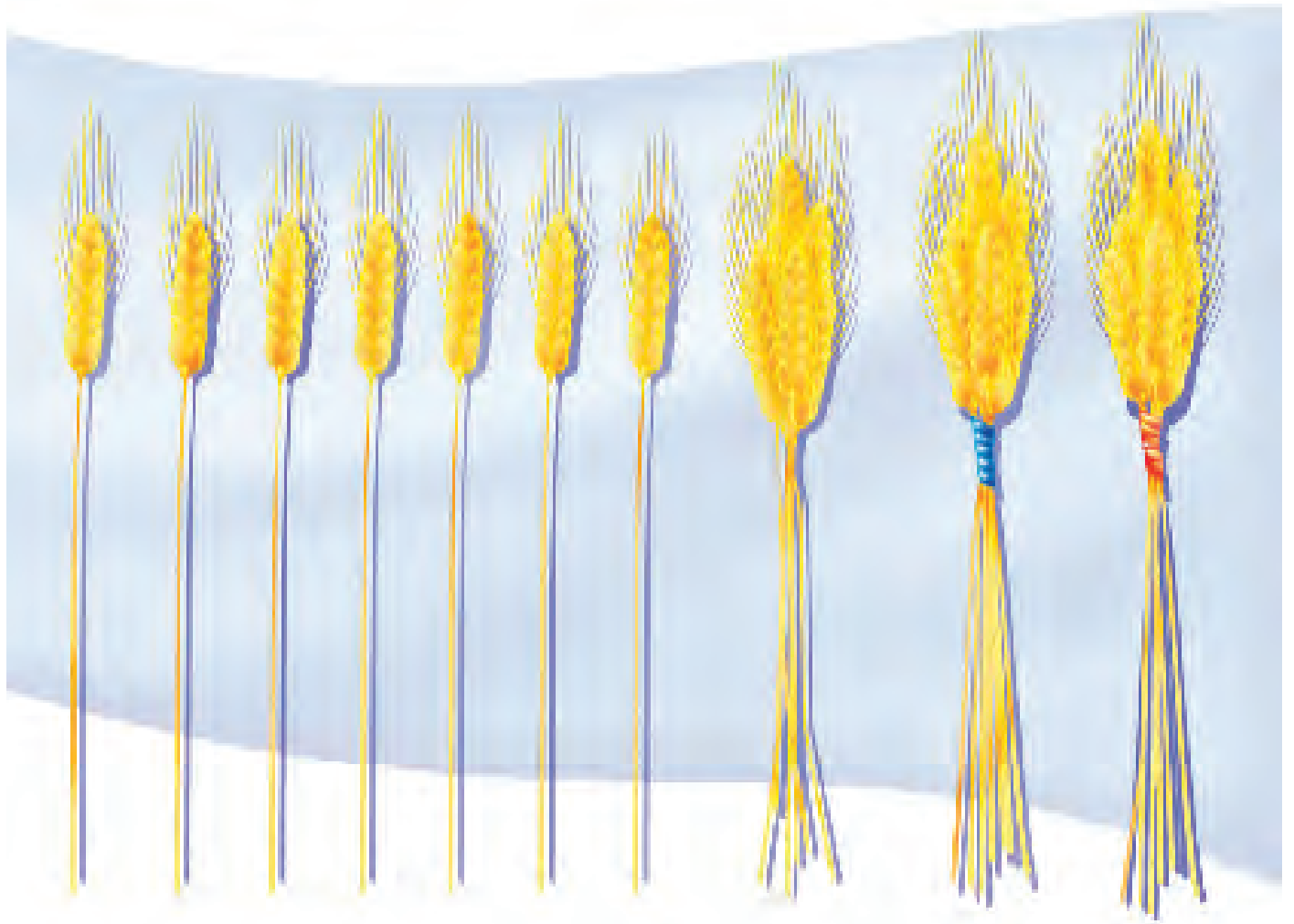

Додаток 211

Додаток 212

Додаток 213

Додаток 214

Треба налити
у формочки води й закласти
мотузочки, вода замерзне –
і будуть прикраси.

Я миттю!

Я не піду
по воду –
не хочу
облитися

2

Обережно лий, щоб
води вистачило.

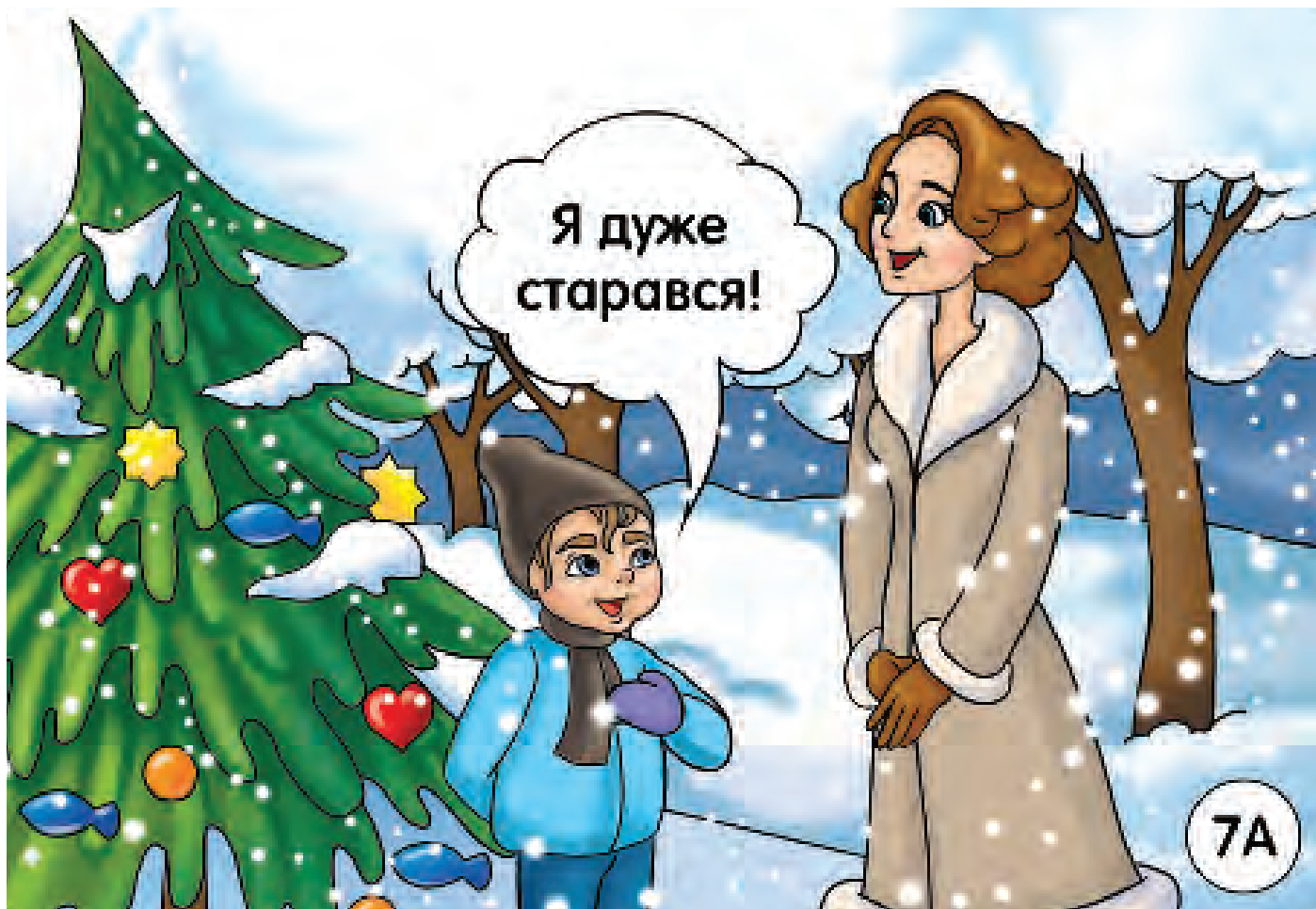
Додаток 220

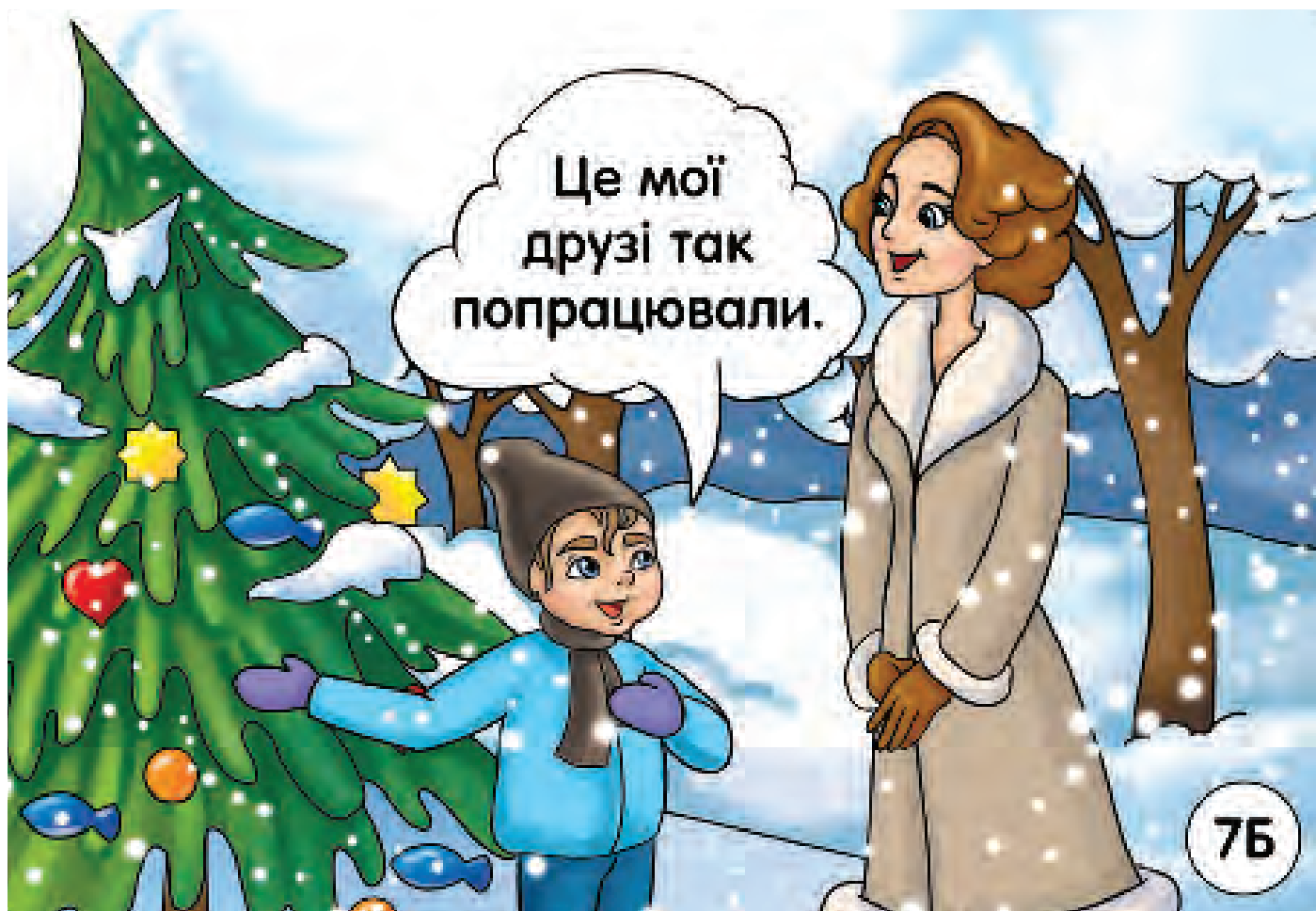
6

Яка краса!
Кому ж за неї
дякувати?

Додаток 221

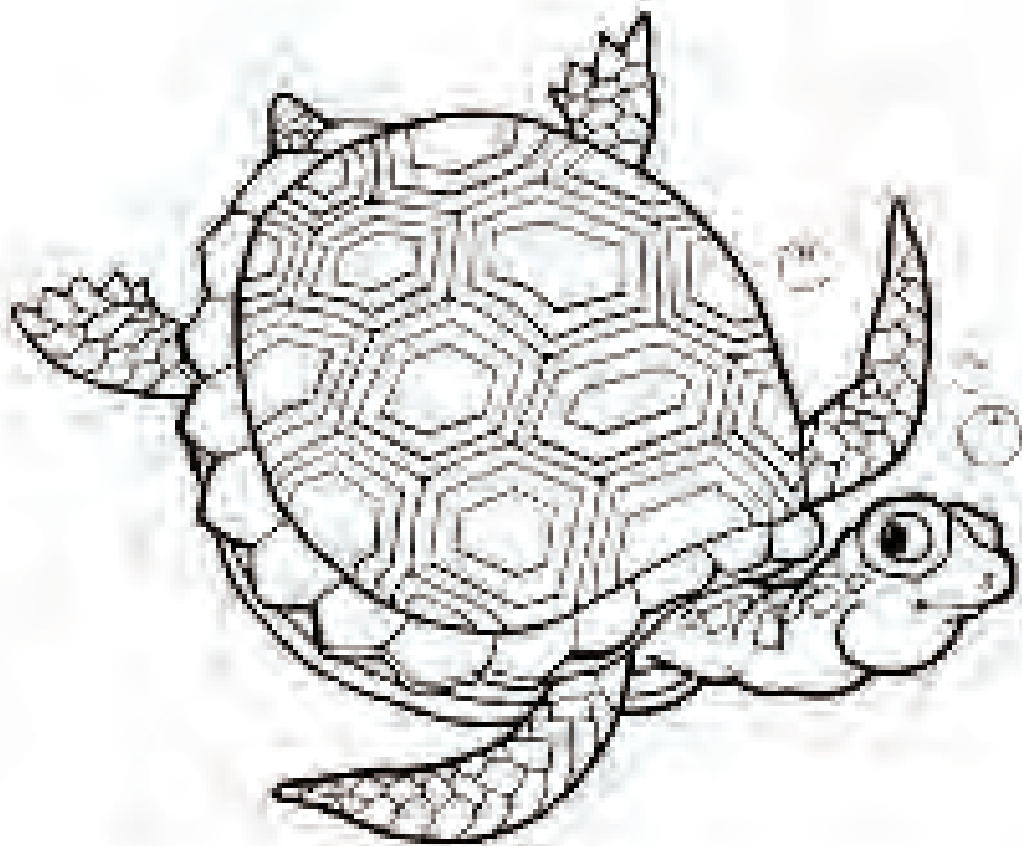
76

Додаток 223

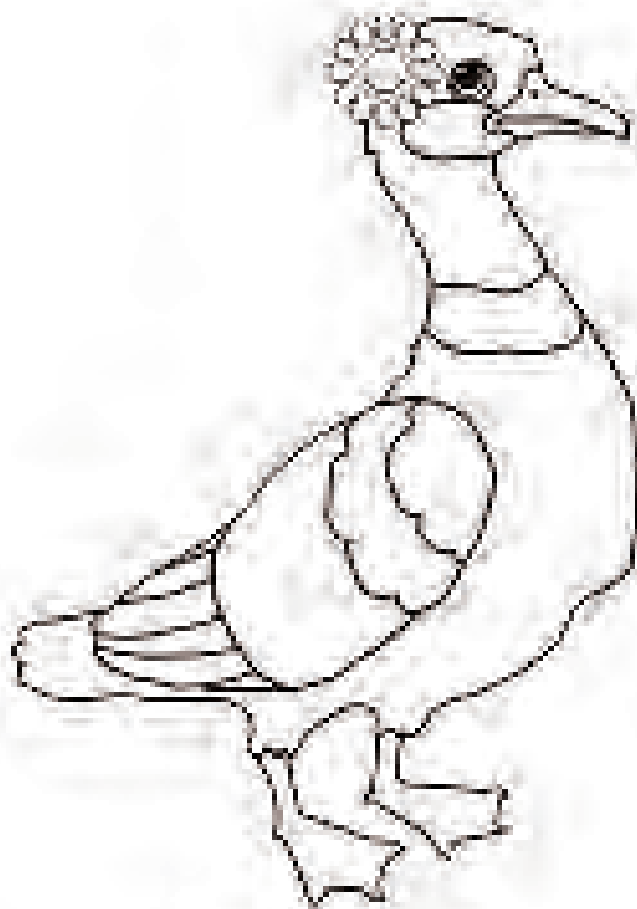

Додаток 225

Додаток 226

Додаток 227

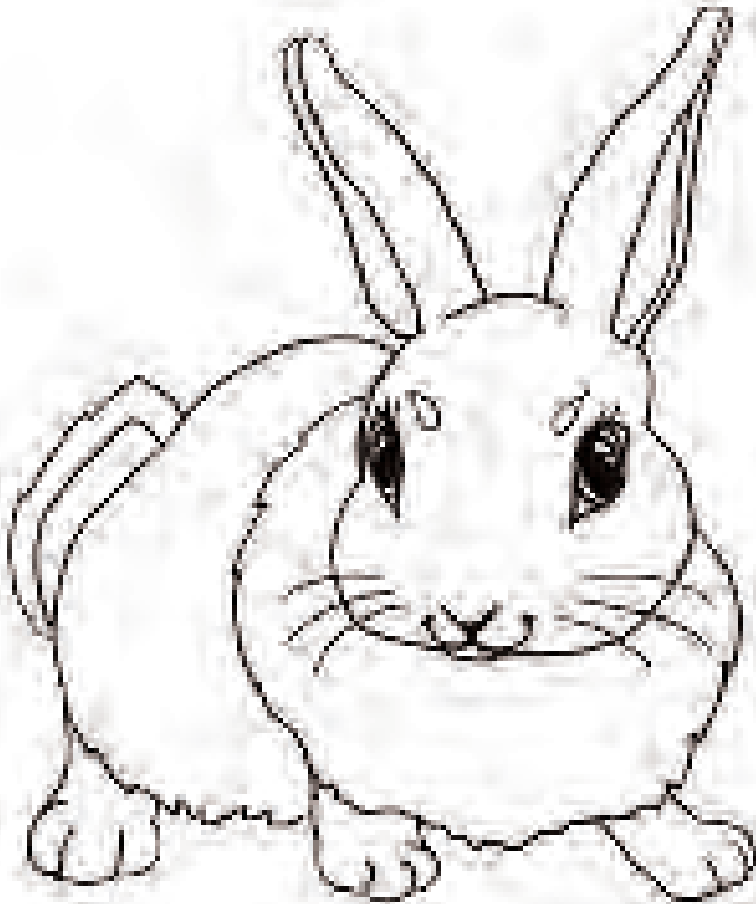
Додаток 228

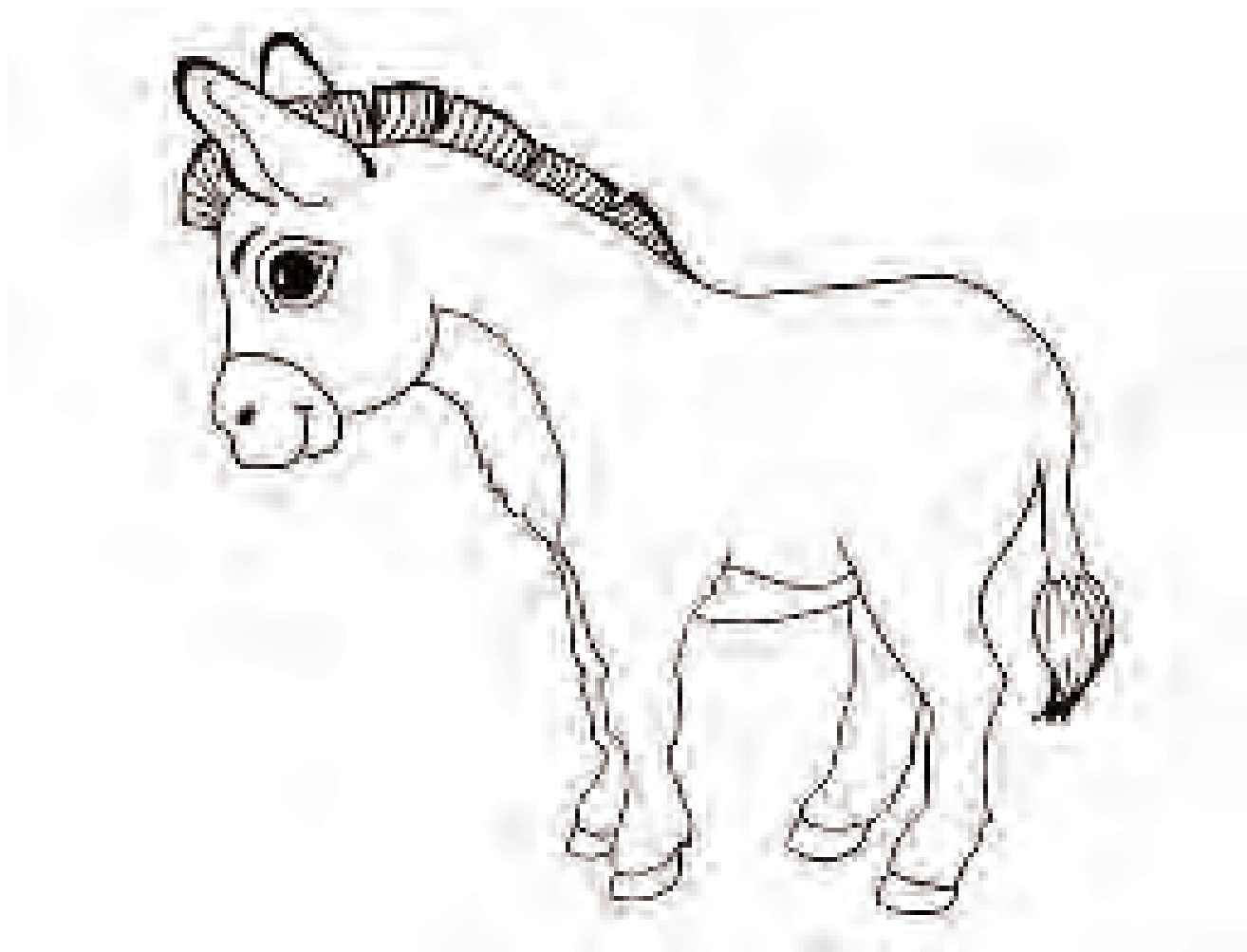
Додаток 229

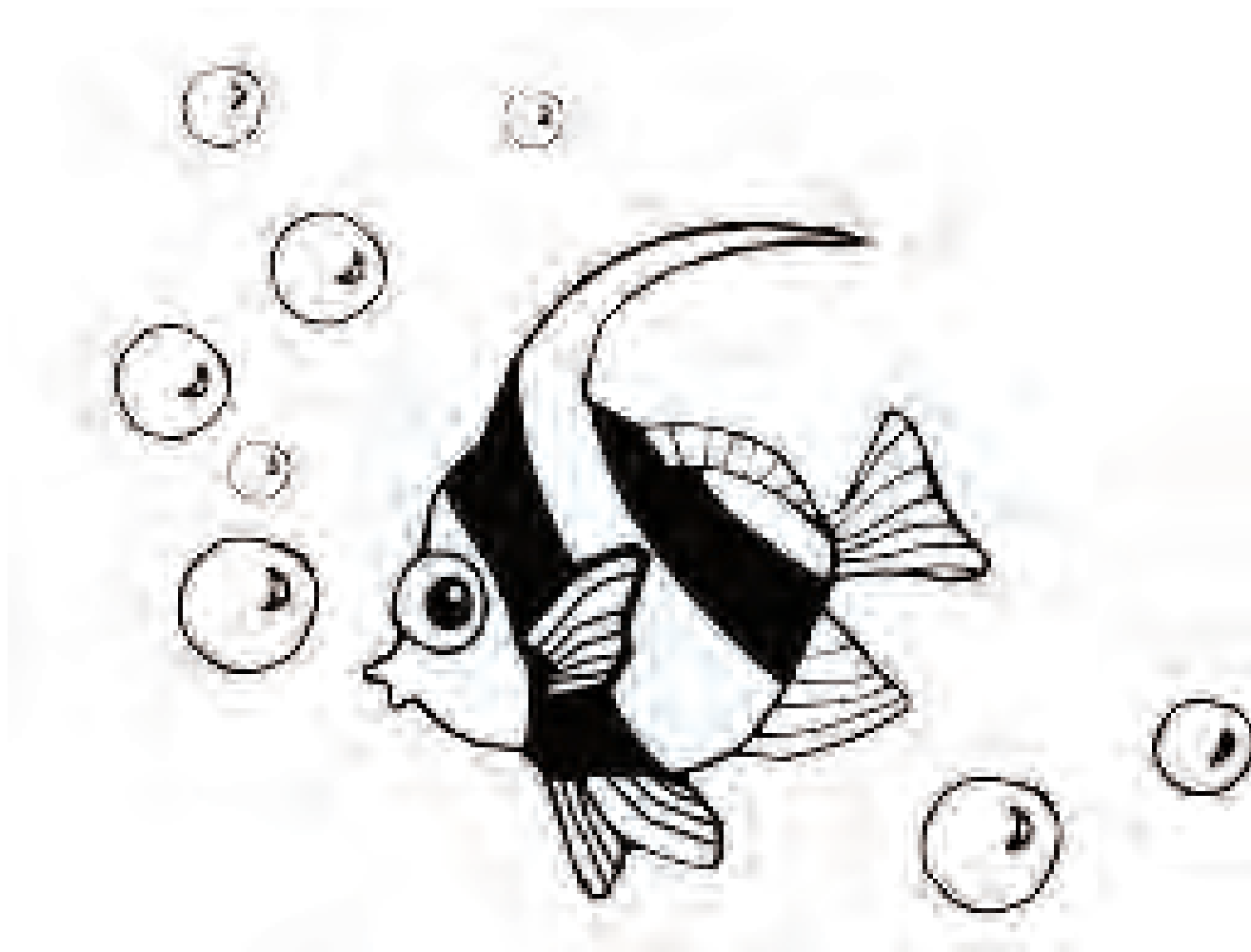
Додаток 230

Додаток 231

Додаток 232

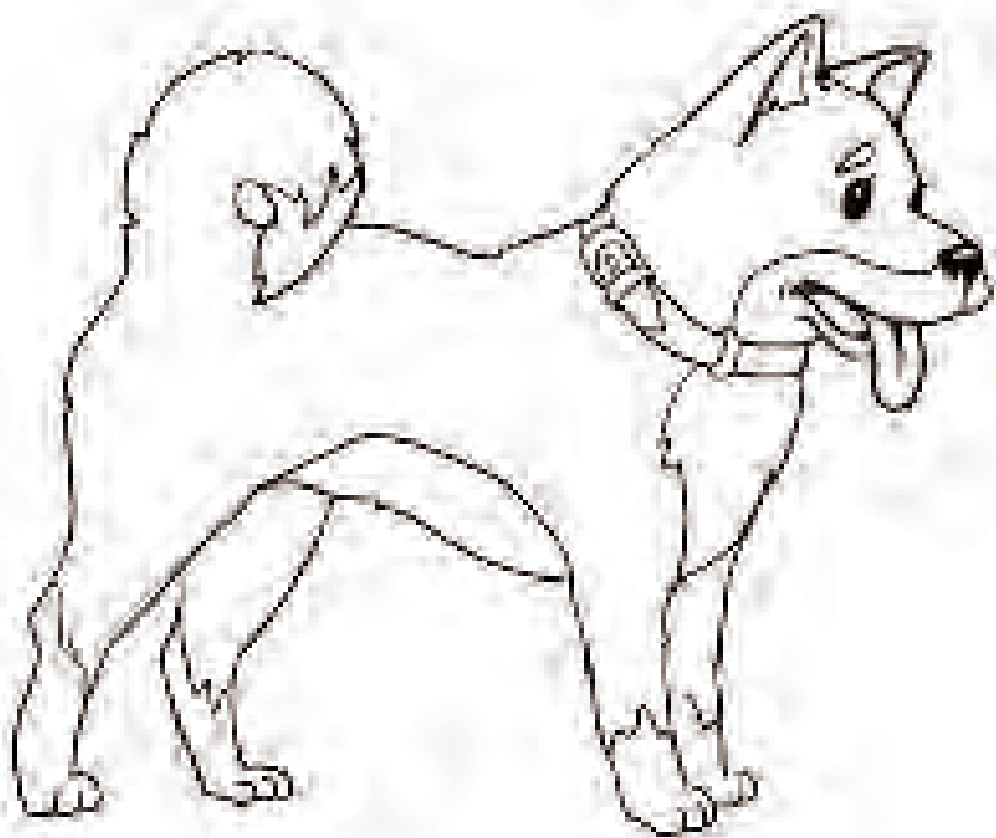
Додаток 233

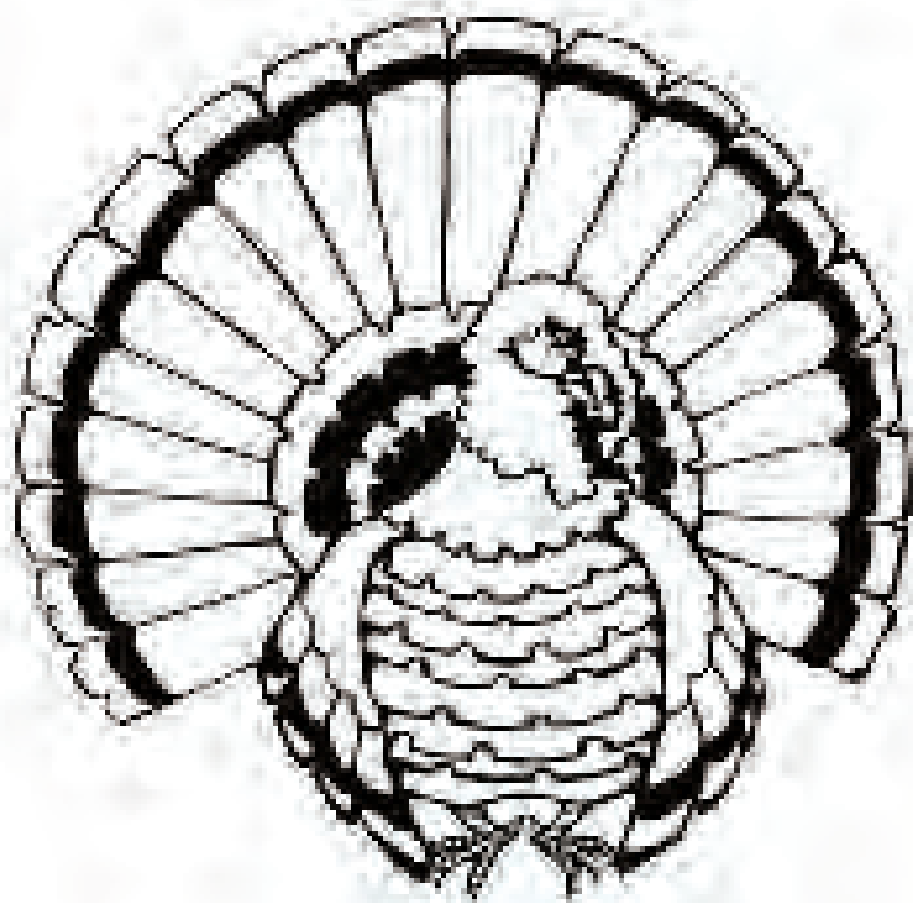
Додаток 234

Додаток 235

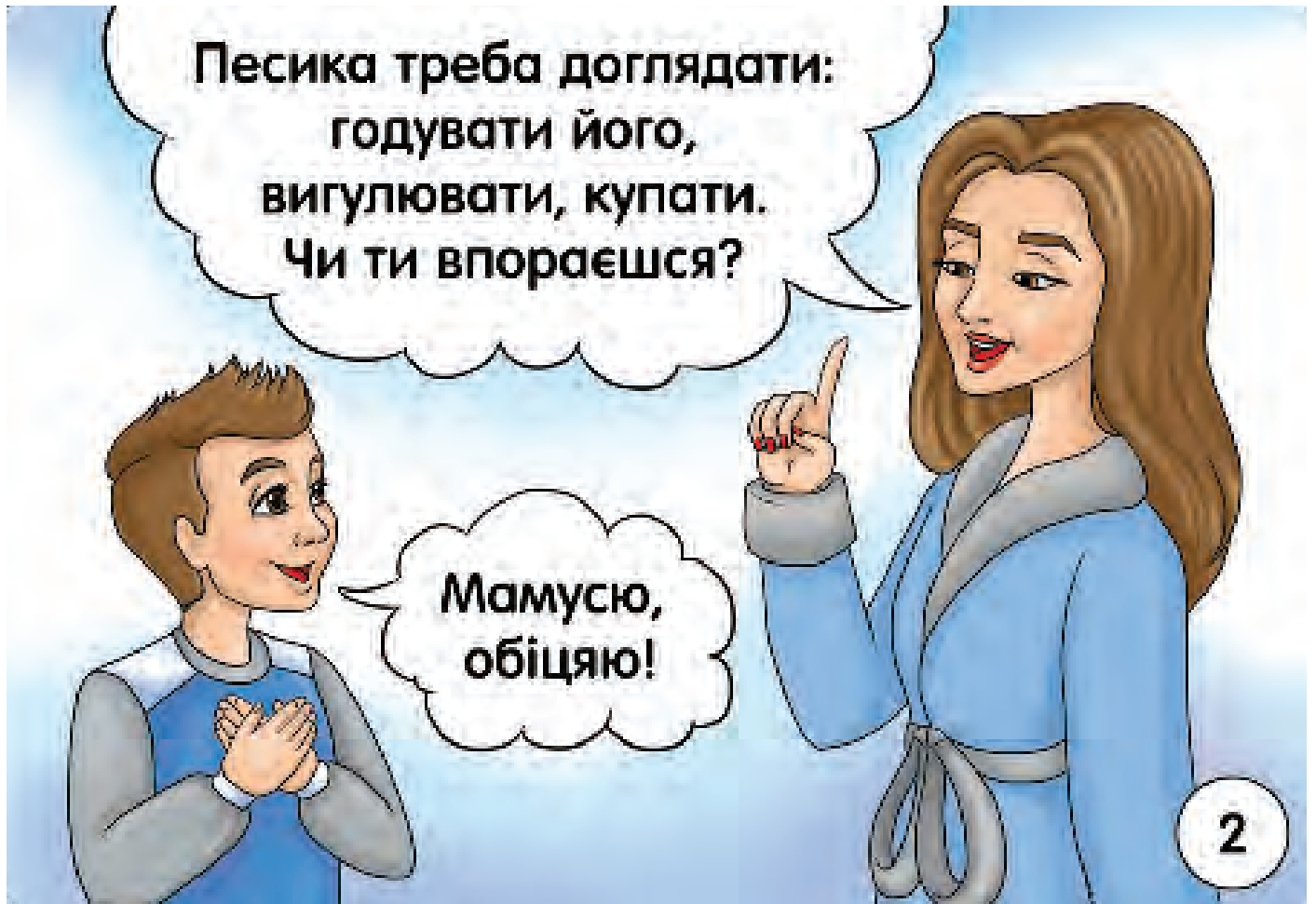

Додаток 236

Додаток 237

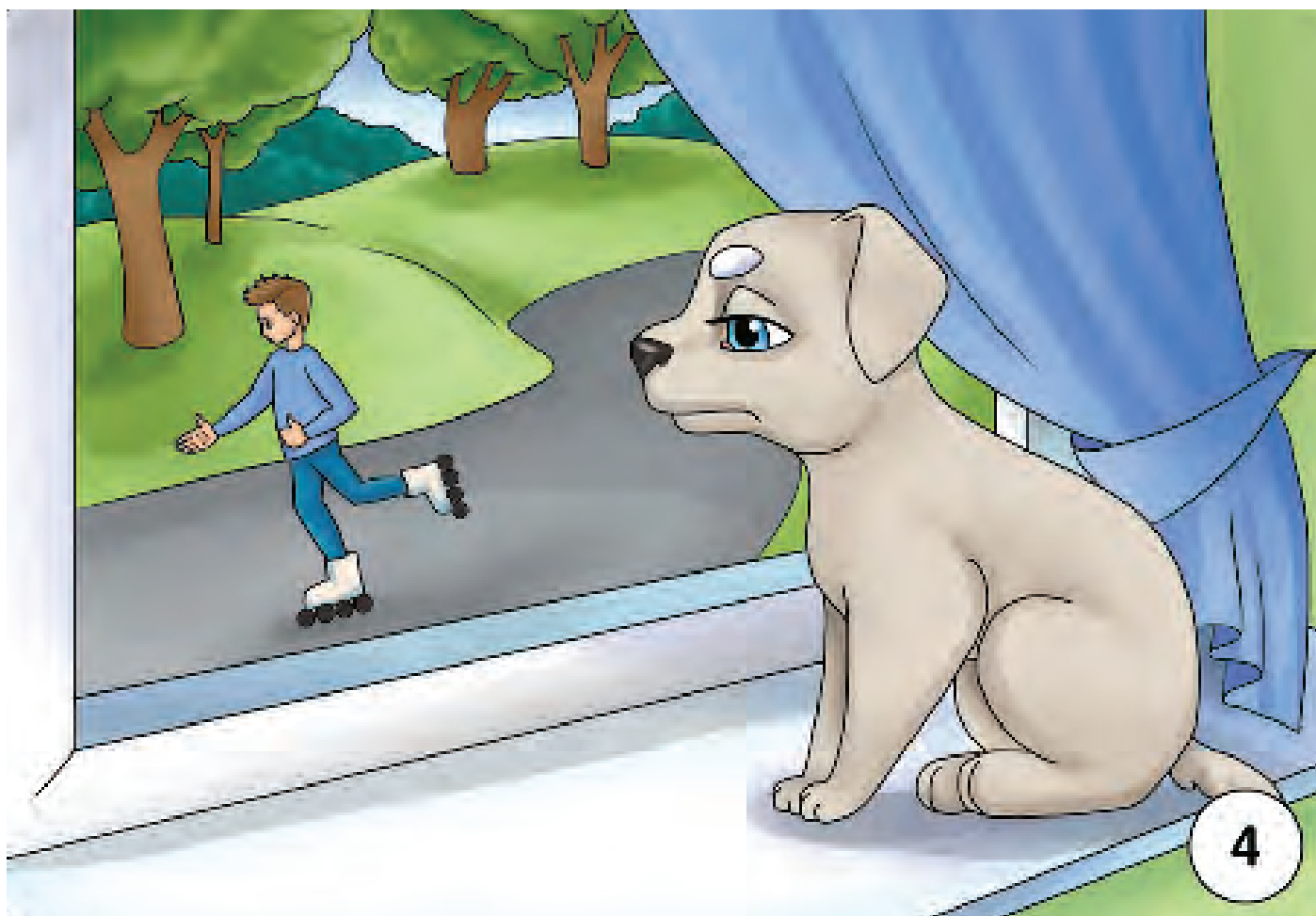

Песика треба доглядати:
годувати його,
вигулювати, купати.
Чи ти впораєшся?

Мамусю,
обіцяю!

2

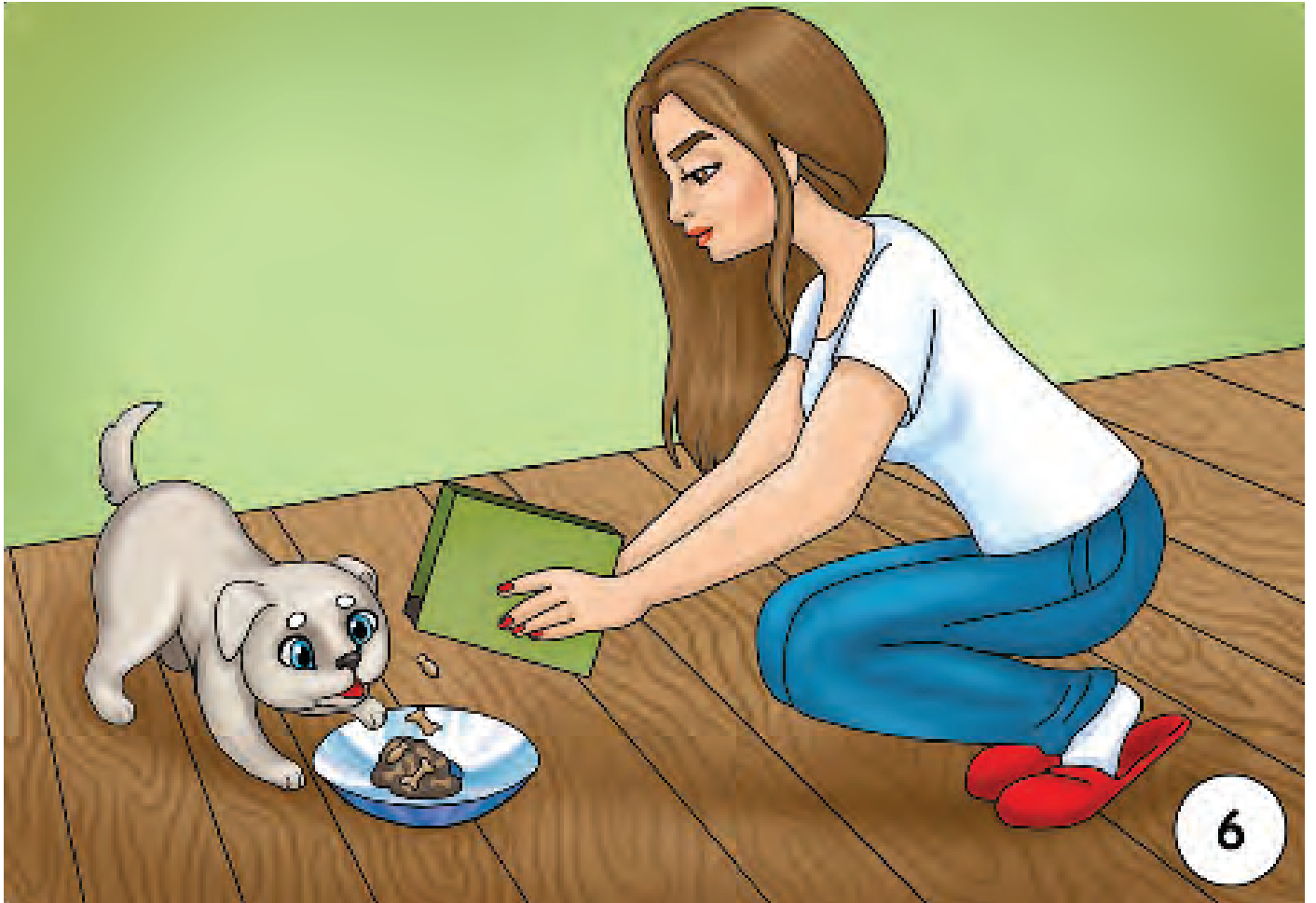

Додаток 241

Додаток 242

6

Додаток 243

An illustration of a young boy with brown hair, wearing a blue t-shirt, standing on a wooden floor. He is looking towards a small, light-colored puppy with blue eyes. A speech bubble above the boy contains the text "Джонні ходи-но гратися!".

Джонні ходи-но гратися!

7

Додаток 244

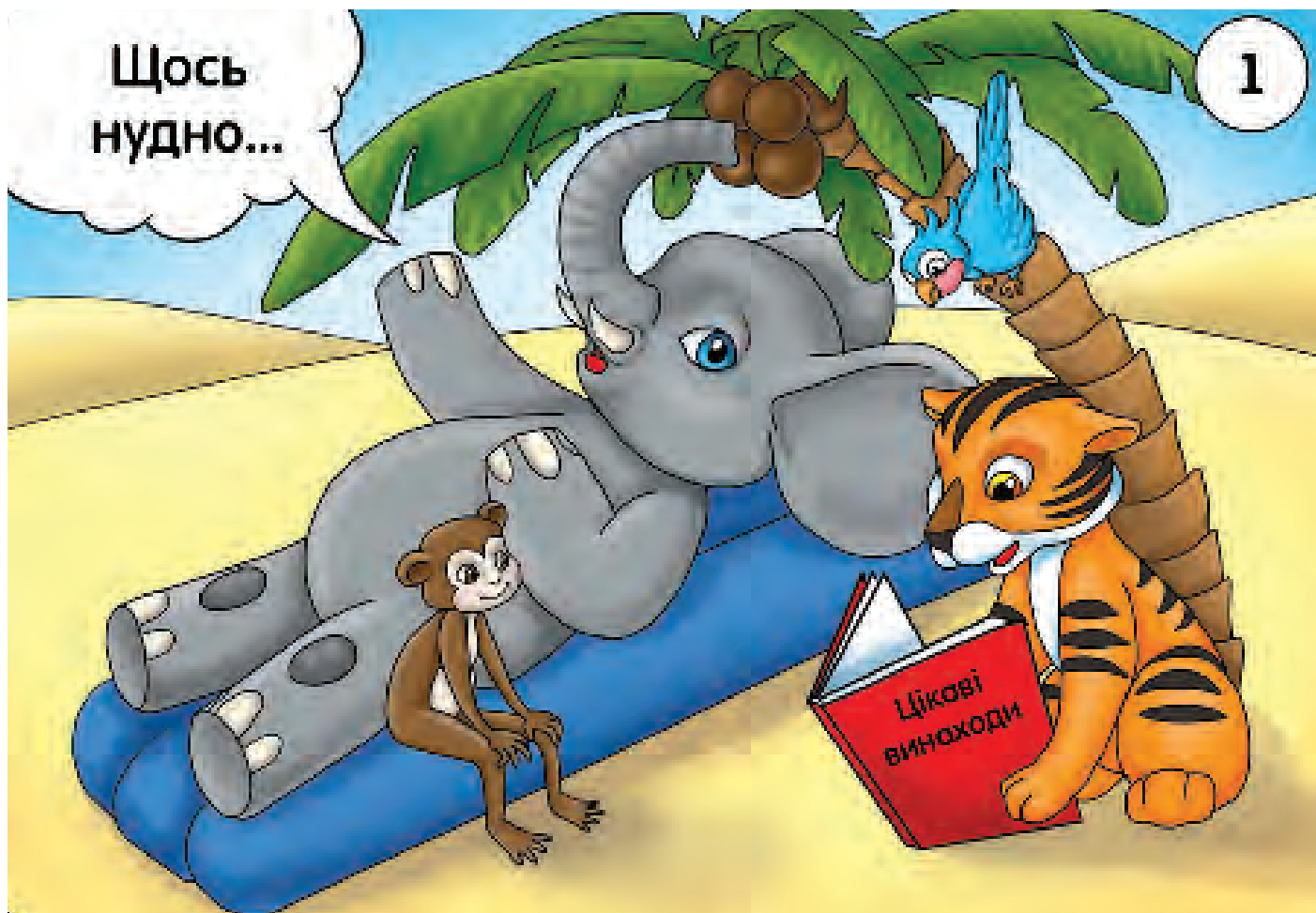

Додаток 246

Додаток 247

Пропоную зробити
повітряного
змія!

Додаток 250

Додаток 251

Додаток 252

Додаток 254

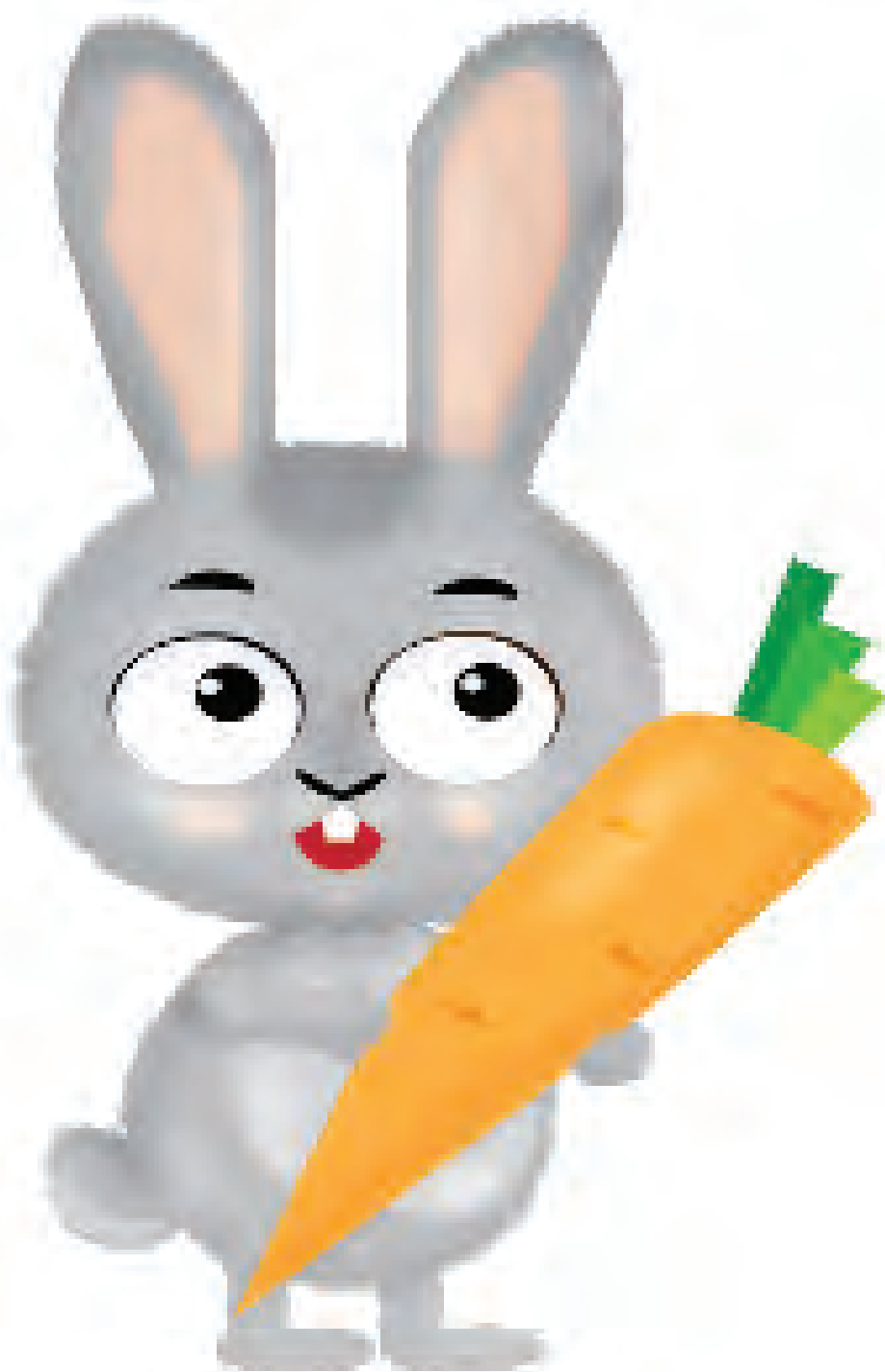

Додаток 261

Додаток 263

Додаток 264

Додаток 265

Додаток 266

Додаток 267

Додаток 268

Додаток 269

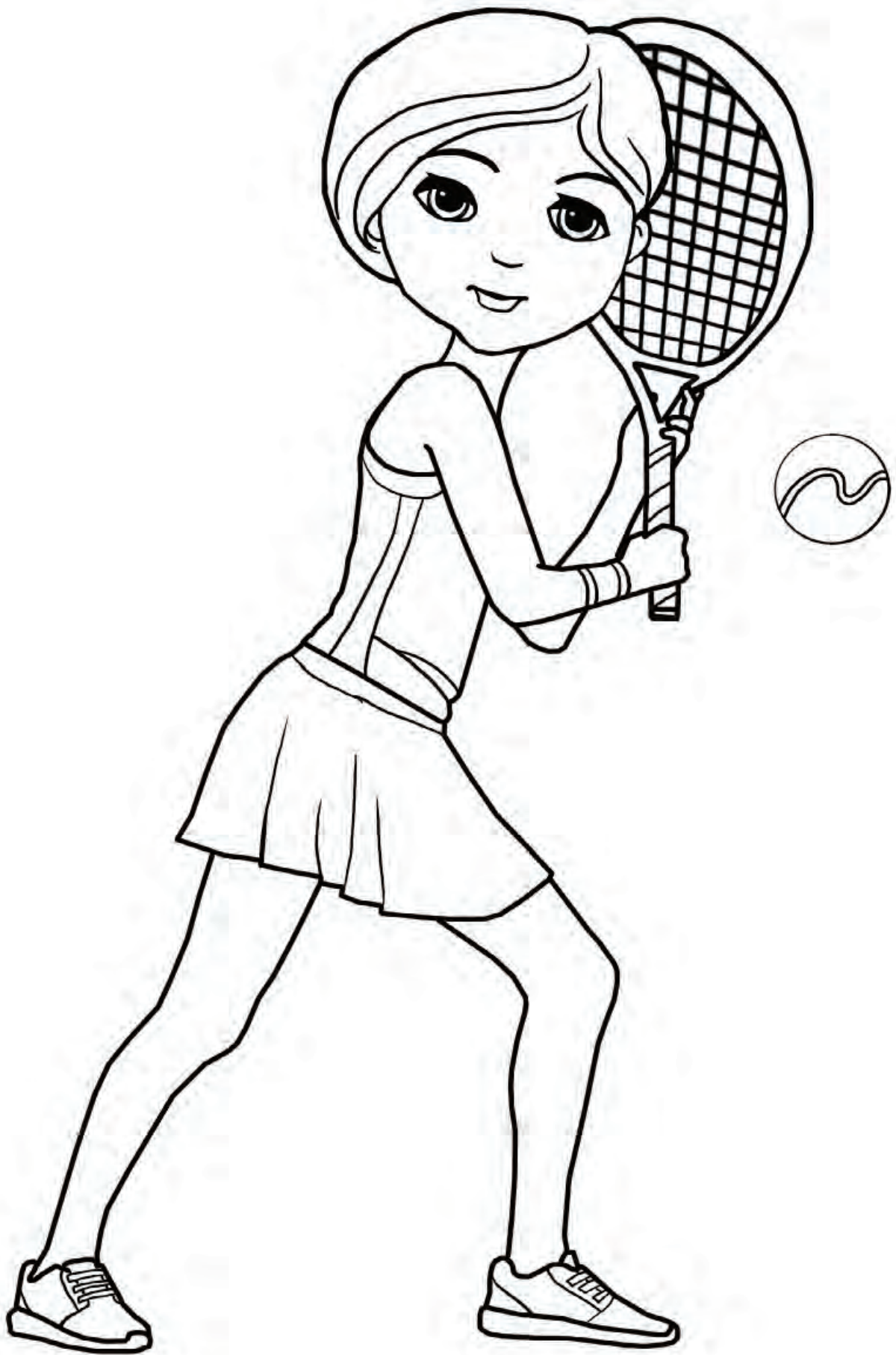

Додаток 277

Додаток 278

Додаток 280

Українська абетка

Braille representation of the title 'Українська абетка'.

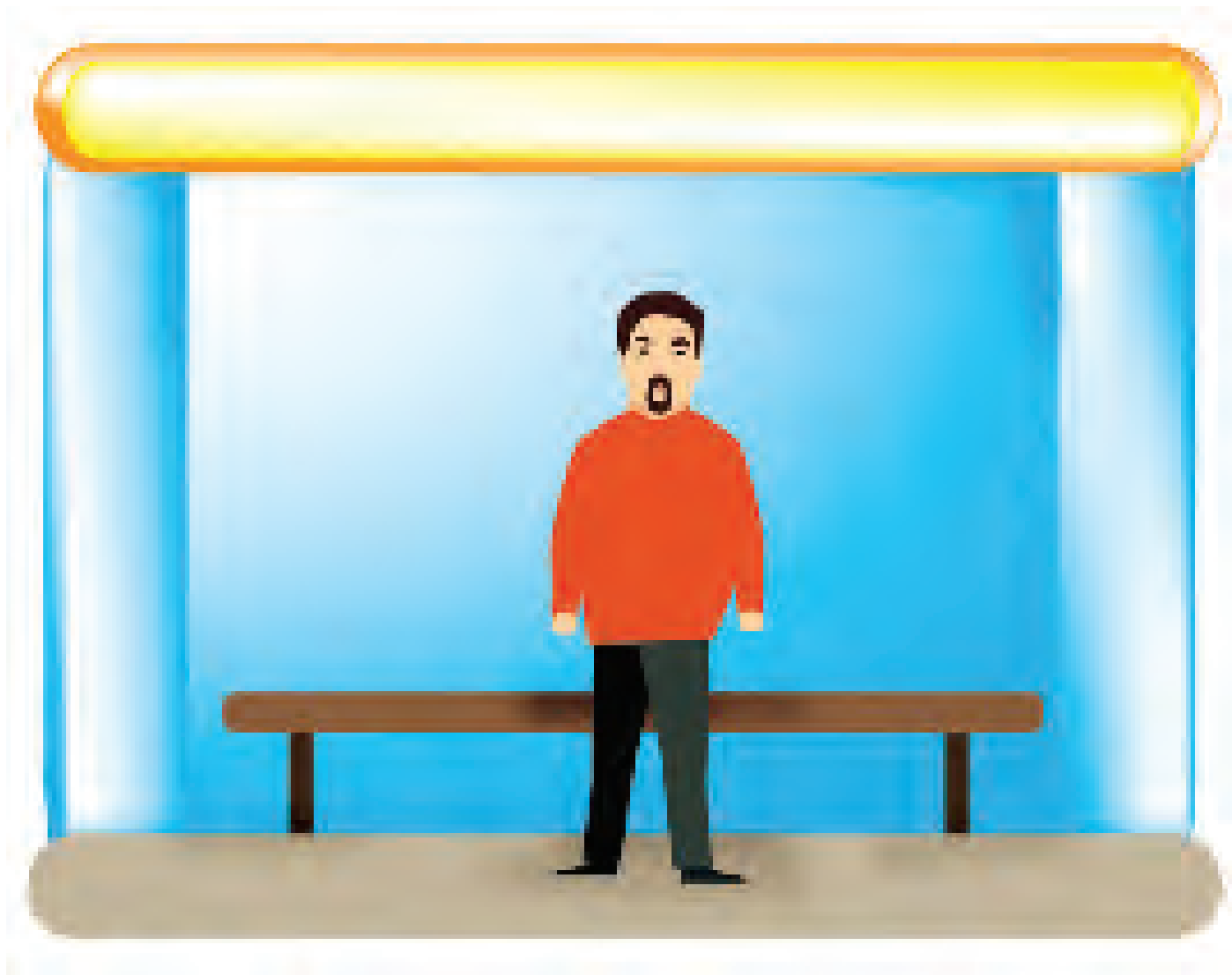
А	Б	В	Г	Ґ
Д	Е	Є	Ж	З
И	І	Ї	Й	К
Л	М	Н	О	П
Р	С	Т	У	Ф
Х	Ц	Ч	Ш	Щ
Ь	Ю	Я		

Знаки

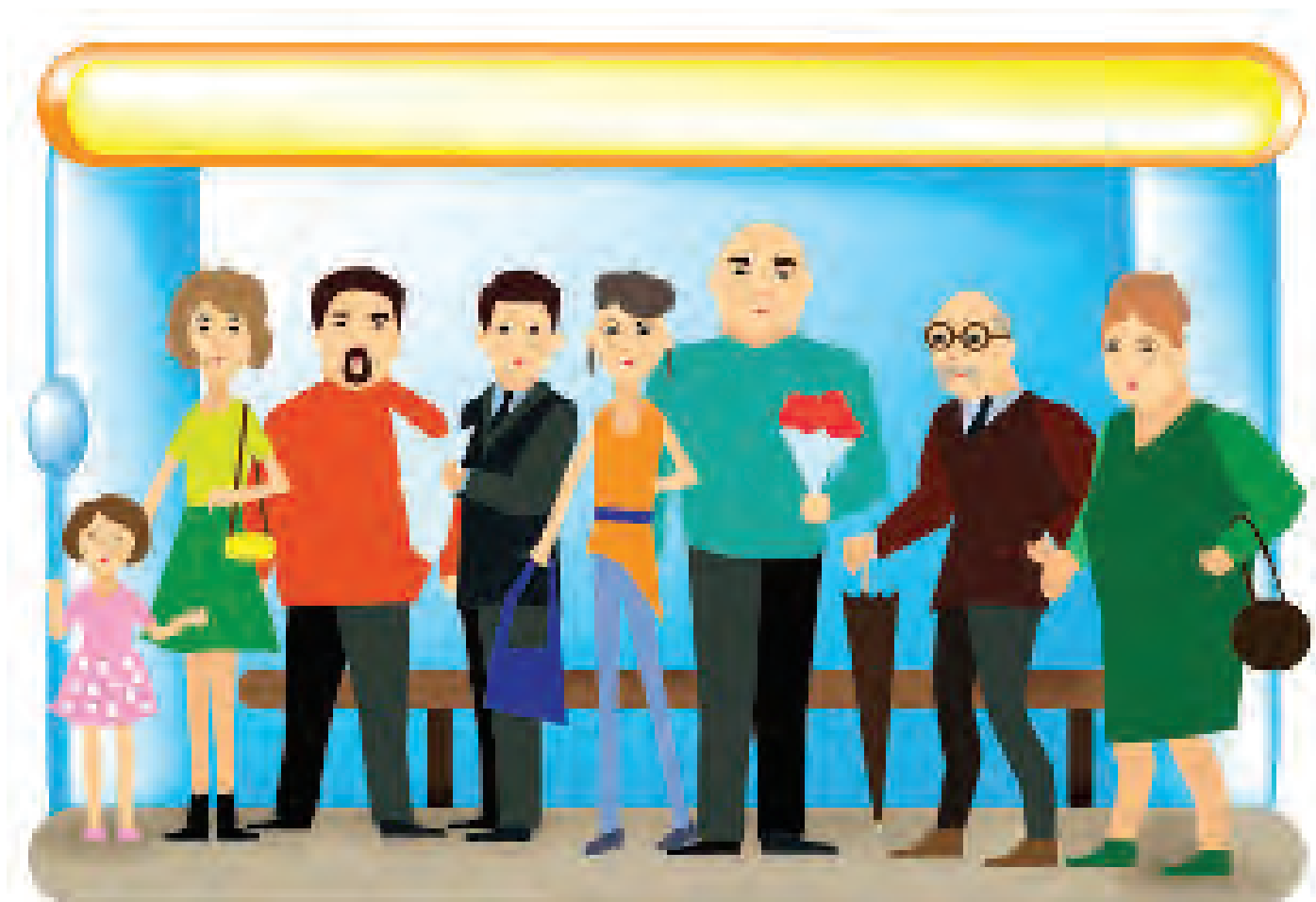
Comma	Period	Exclamation mark	Question mark	Colon	Semicolon	Hyphen
<small>двокрап'я</small>						<small>тире, дефіс, підкреслення</small>
Acute accent	Left double quote	Right double quote	Underline	Asterisk	Stress mark	Large letter sign
<small>міношення</small>					<small>наголос</small>	<small>знак великої букви</small>
Slash	@ symbol	No symbol	Mathematical parentheses	Less than	Greater than	
<small>слеш</small>			<small>математичні дужки</small>			

Цифри

1	2	3	4	5	2017
6	7	8	9	0	Braille separator

Додаток 282

Додаток 283

Додаток 284

Додаток 285

Додаток 286

Додаток 287

Додаток 288

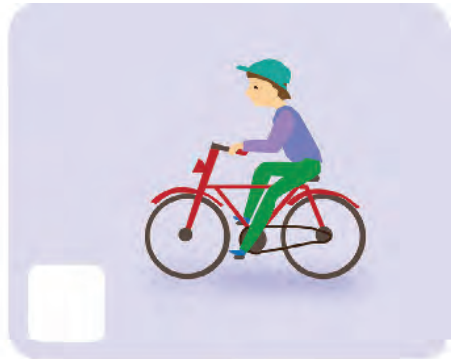
Додаток 289

Додаток 290

Додаток 291

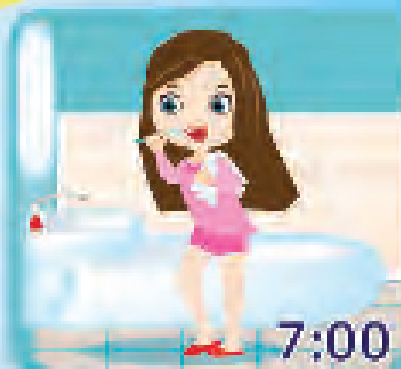

План розпорядку дня

Підйом

Зарядка

Водні процедури

Сніданок

Виконання д/з

Перегляд телепередач

Гурток з інформатики

Обід

Уроки в школі

Секція з футболу

Печеря

Додаток 304

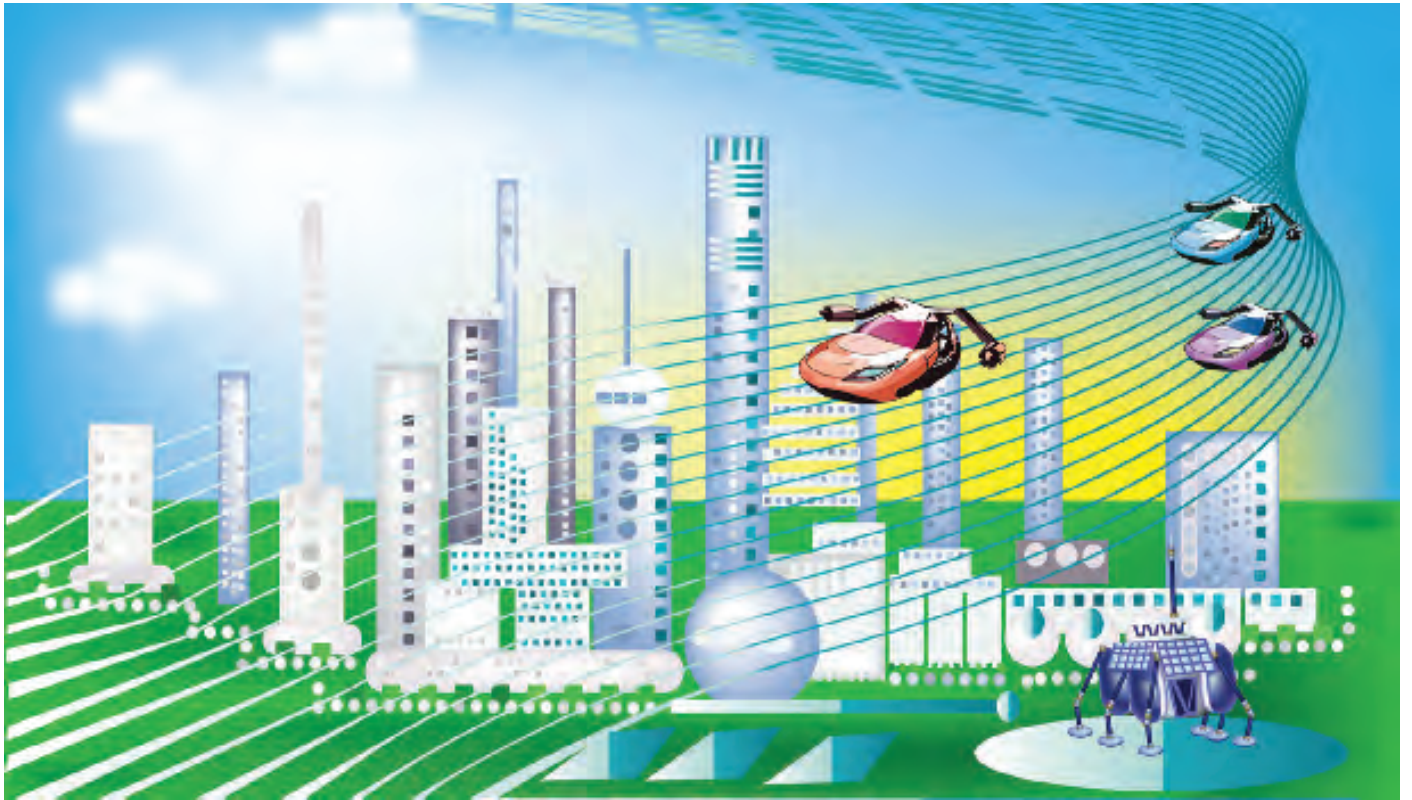
Додаток 305

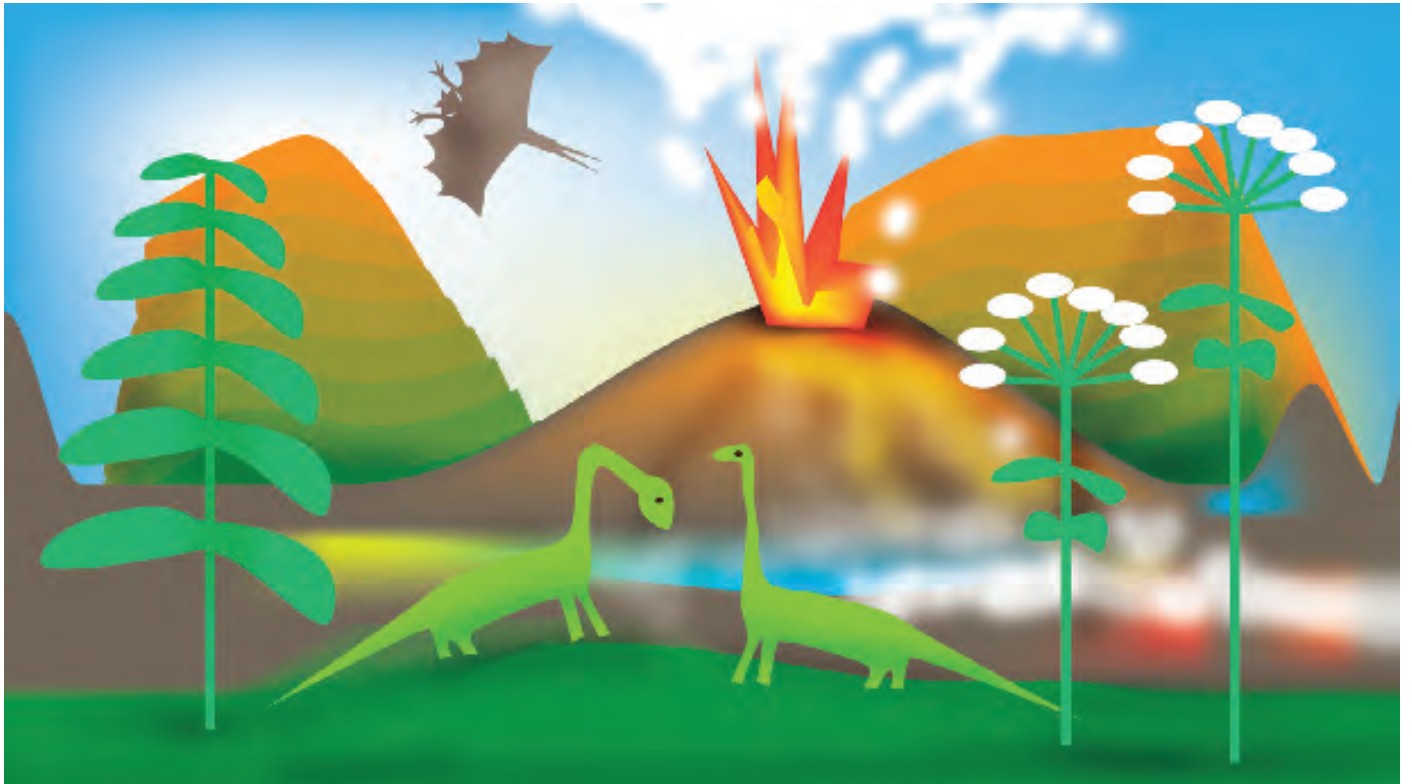
Додаток 306

Додаток 307

Додаток 308

Додаток 309

Додаток 310

Додаток 311

Пролісок

Айстра

Троянда

Кульбабка

Ромашка

Конвалія

Підсніжник

Первоцвіт

Нарцис

Тюльпан

Мати-й-мачуха

Сон-трава

Міміза

Медуниця

Додаток 313

Додаток 315

Додаток 316

Додаток 317

Додаток 318

Додаток 319

Додаток 320

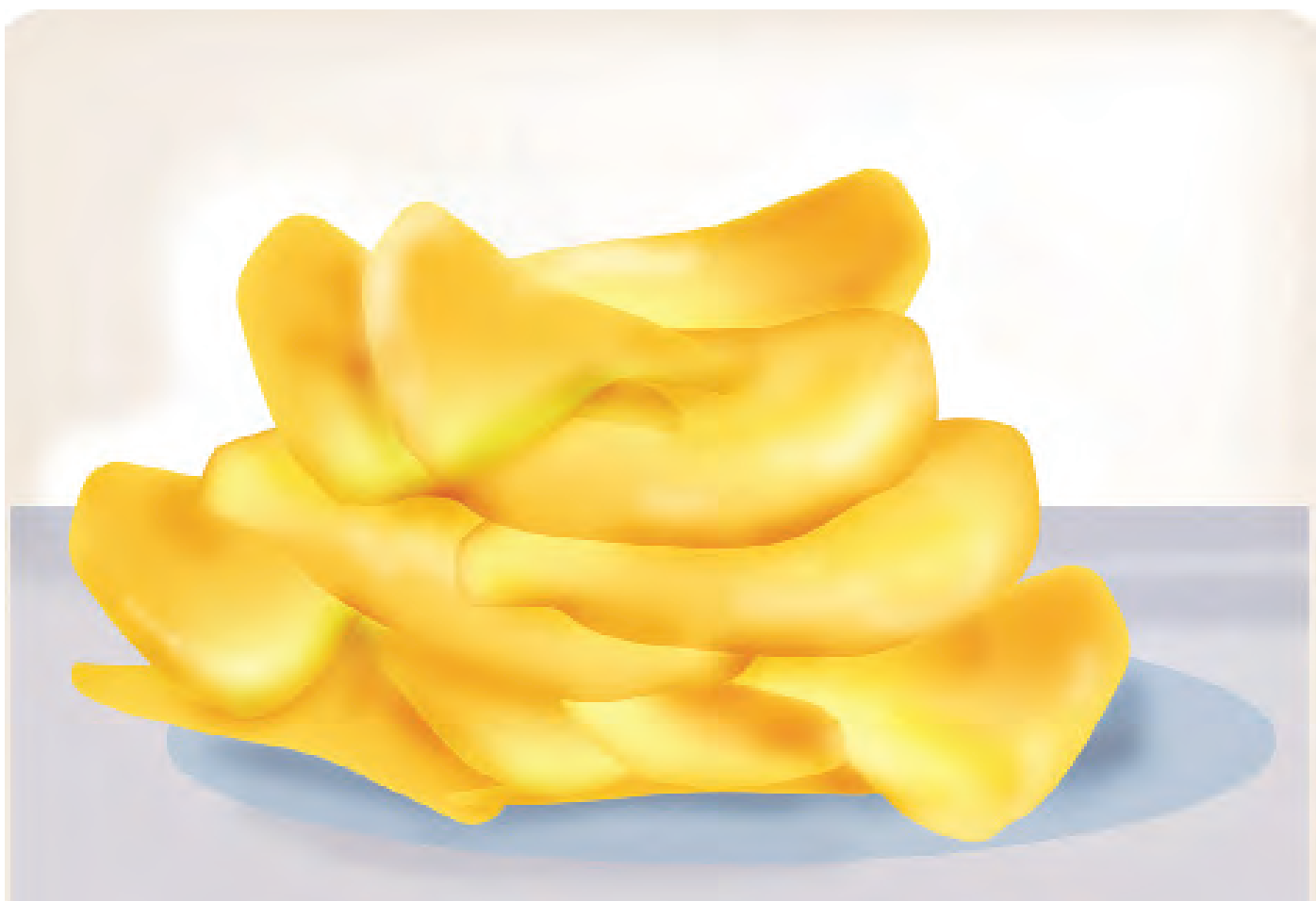

Додаток 321

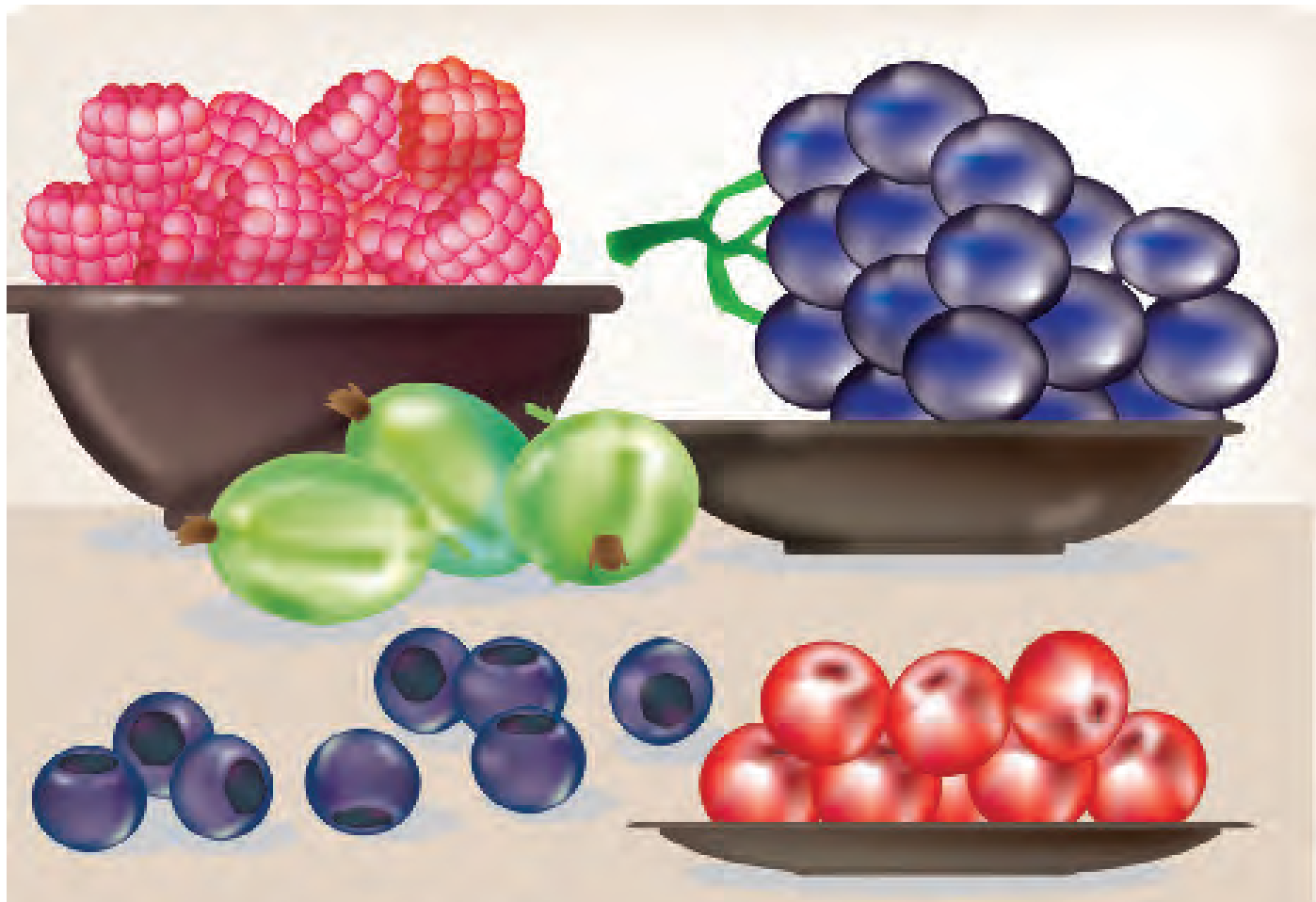
Додаток 323

Додаток 324

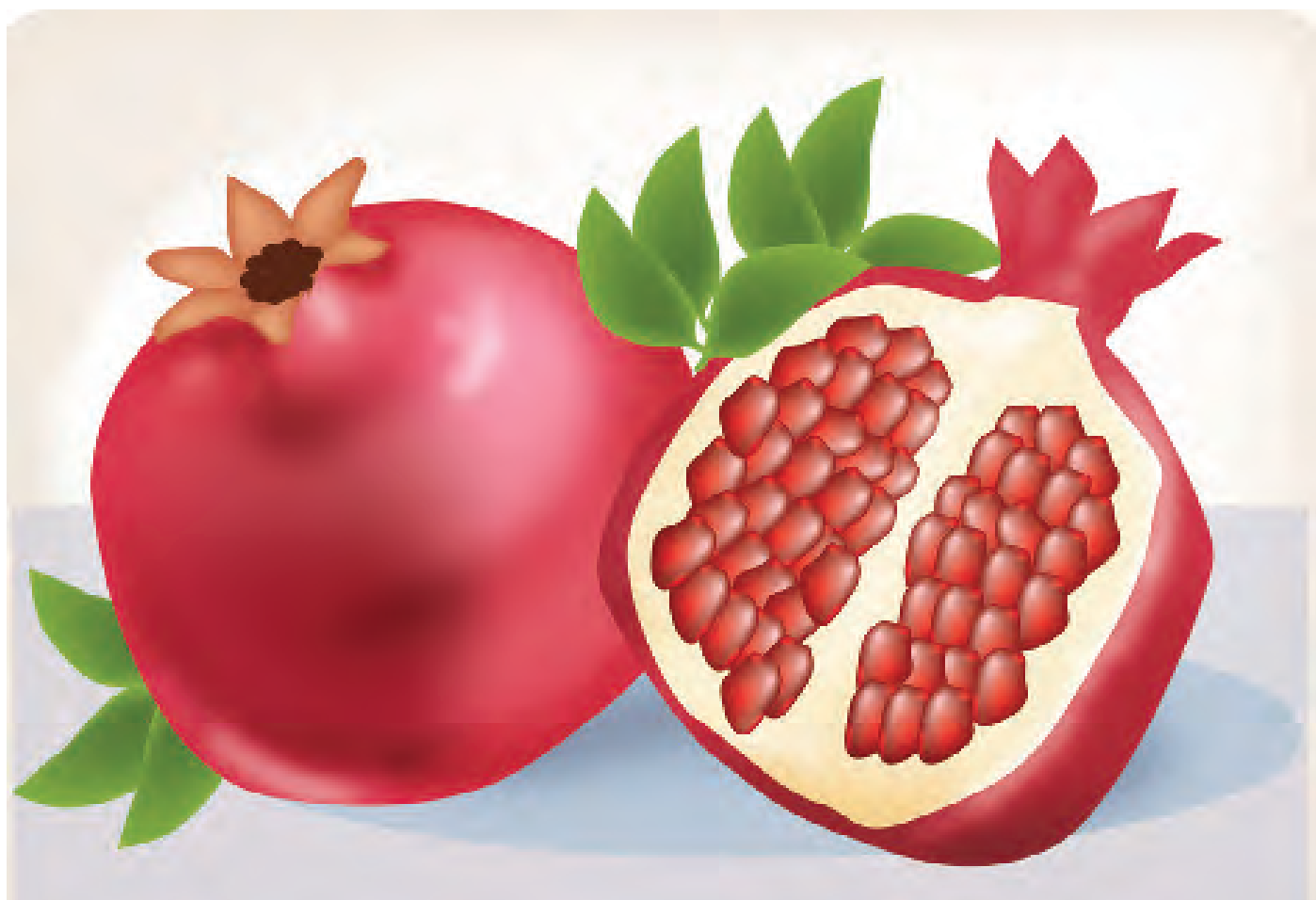
Додаток 325

Додаток 326

Додаток 327

Додаток 328

Додаток 329

Додаток 330

Додаток 331

Додаток 332

[Про програму](#) [Вчимося](#) [Ігри](#) [Цікаві відео](#) [Питання/відповіді](#)

[МОЯ ІГРОВА КІМНАТА](#)

[ПЕДАГОГІМ](#)

Привіт!

Хочеш дізнатись про правильне харчування?

Грай у **ігри** країни правильного харчування
та дивись цікаві **відео-уроки**.

[Ігри](#)

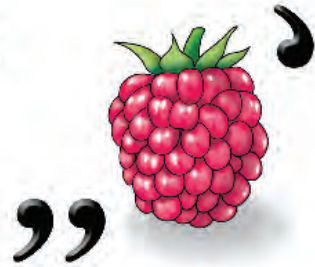
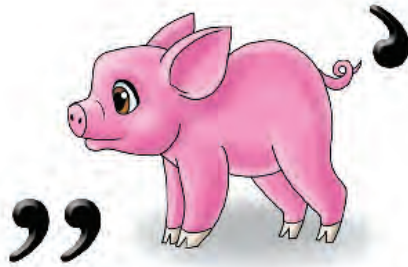
[Відео](#)

Гаряча лінія: **044 490 80 00**

© 2001–2017
Абетка харчування

[НАПИШІТЬ НАМ](#)

ci

Додаток 334

Додаток 335

Додаток 336

1

Діти! Ось вам правила догляду за рослинами. Подивимося, чи впораєтесь ви з цим завданням.

Додаток 337

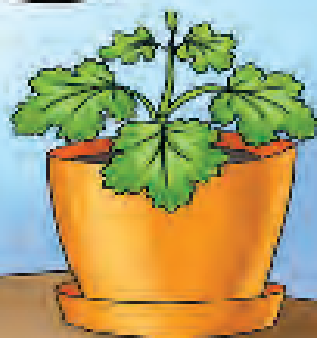

Ці правила дуже суворі.
Поливатиму свою рослинку
тепленькою водичкою, щоб
не замерзла, та підсолоджу її,
щоб смачніше було.

3

А якщо зовсім не поливати?
Хіба не виросте?
Он на лузі трава
і так росте.

4

5

Додаток 341

6

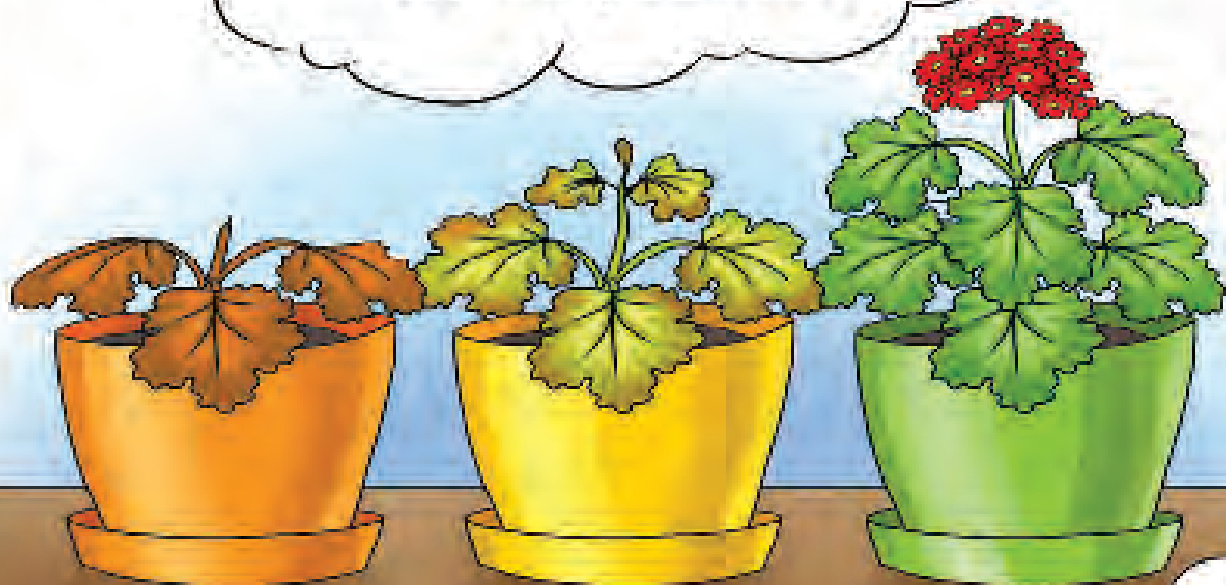

Додаток 342

Додаток 343

Де чия рослина?

8

Додаток 344

Додаток 345

Додаток 346

Додаток 347

Додаток 348

Додаток 349

Додаток 350

Додаток 351

Додаток 352

Додаток 353

Додаток 354

Додаток 355

Додаток 356

Додаток 357

Додаток 358

Додаток 359

Додаток 361

Додаток 363

Додаток 364

Додаток 369

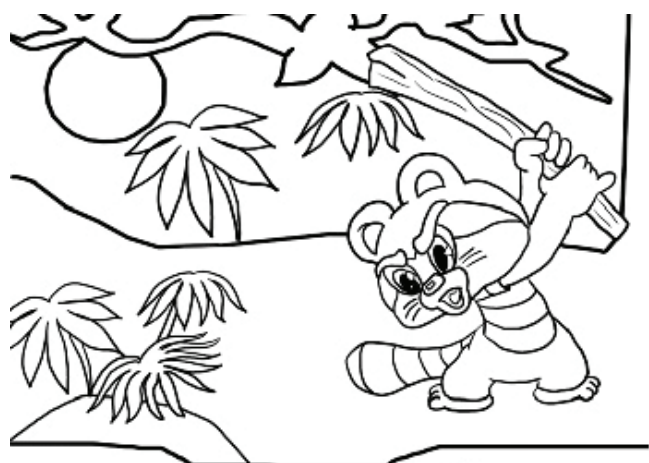
Додаток 370

Додаток 371

РОДИНА

Додаток 375

Додаток 377

Додаток 378

Додаток 379

Додаток 382

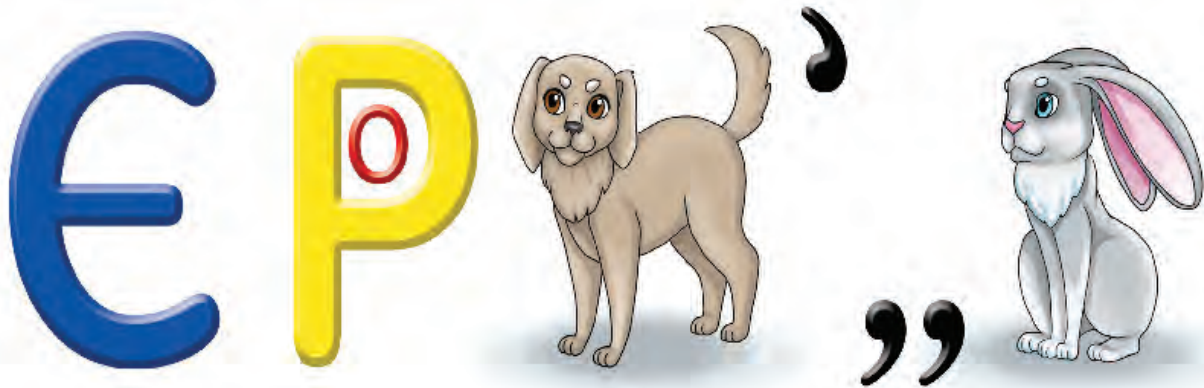

Додаток 383

Додаток 384

Додаток 386

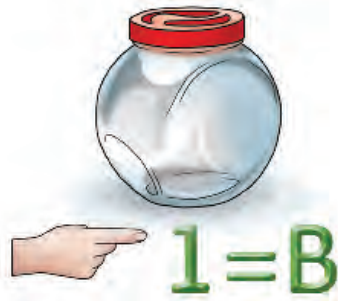
Додаток 387

Додаток 388

И

Додаток 389

Додаток 391

Додаток 392

МЛТМ

1=Ф

Навчально-методичний посібник

Розвиваємо громадянські компетентності з першого класу

Авторський колектив:

Банах Ольга Володимирівна,

викладач Львівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти.

Боярчук Ольга Іллівна,

старший викладач КНЗ КОР «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»

Кравчук Лариса Володимирівна,

старший викладач Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка.

Мирошниченко Тетяна Іванівна,

директор школи «Перша ластівка».

Санковська Ірина Мечиславівна,

методист Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка.

Коректор: **Некряч О. В.**

Художники: **Михалюк М. П., Чипурко В. П.**

Усі права застережено.

Навчально-методичні матеріали для педагогів, батьків та учнів перших класів з формування громадянської компетентності були розроблені Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» у рамках Програми сприяння громадській активності «Долучайся!», що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і здійснюється Раєт в Україні. Зміст відеоматеріалів є винятковою відповідальністю Раєт та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Зміст навчально-методичних матеріалів є винятковою відповідальністю Раєт та його партнерів і не обов'язково відображає погляди Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) або уряду США.

Усі текстові та ілюстративні матеріали надано
Всеукраїнським фондом «Крок за кроком».

Жодна частина цієї публікації не може бути відтворена в будь-якому вигляді
та будь-якими засобами без попередньої письмової згоди
Всеукраїнського фонду «Крок за кроком»

РОЗПОВСЮДЖУЄТЬСЯ БЕЗКОШТОВНО

Електронна публікація.

ФОП «Парашин К. С.».

Свідоцтво ДК № 5865.

